

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos 2014–2020 metų įgyvendinimo ataskaita

Galutinė ataskaita

2021 m. gegužės 26 d.

EUROPOS ŽEMĖS ŪKIO FONDAS KAIMO PLĖTRAI:
EUROPA INVESTUOJA Į KAIMO VIETOVES

Atliko UAB „ESTEP Vilnius“ pagal 2020 m. gegužės 14 d. paslaugų teikimo sutartį
Nr. 8P-20-77 su Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.

TURINYS

1	PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS	4
1.1	FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS.....	4
1.2	PROGRAMOS PRIORITETŲ IR TIKSLINĖMS SRITIMS NUSTATYTŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS	16
1.2.1	<i>1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas</i>	<i>16</i>
1.2.2	<i>2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas.....</i>	<i>25</i>
1.2.3	<i>3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas</i>	<i>38</i>
1.2.4	<i>4 prioritetas: Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio gerinimas</i>	<i>48</i>
1.2.5	<i>5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas</i>	<i>59</i>
1.2.6	<i>6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas</i>	<i>70</i>
1.3	PROGRAMOS VEIKLOS REZULTATŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS	82
2	PROBLEMAS, DARANČIOS ĮTAKĄ PROGRAMOS IR JOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO REZULTATAMS	88
2.1	VEIKSMŲ, KURIŲ IMTASI SIEKiant užtikrinti programos įgyvendinimo kokybę ir efektyvumą, aprašymas.....	88
2.1.1	<i>Vadovaujančios institucijos veiksmų analizė</i>	<i>88</i>
2.1.2	<i>Stebėsenos komiteto veiksmų analizė.....</i>	<i>105</i>
2.2	PROGRAMOS KOKYBĖS IR EFEKTYVUMO UŽTIKRINIMO PRIEMONĖS	107
3	VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS	109
3.1	VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI KURiant nacionalinį kaimo tinklą ir užtikrinant jo veikimą, taip pat nacionalinio kaimo tinklo veiksmų plano įgyvendinimo stadija.....	109
3.2	VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI SIEKiant užtikrinti programos viešinimą.....	117
3.3	PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO 2014–2020 M. VERTINIMO VEIKLŲ PLANO PERŽIŪRA	118
4	IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	122
	SANTRUMPOS	130
	LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	131
	1 PRIEDAS. STEBĖSENOS LENTELĖS	133
	2 PRIEDAS. SANTRAUKA	134
	3 PRIEDAS. SANTRAUKA VISUOMENEI.....	151
	4 PRIEDAS. SANTRAUKA ANGLŲ KALBA	157
	5 PRIEDAS. SANTRAUKA VISUOMENEI ANGLŲ KALBA	158

IVADAS

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (toliau – Programos arba 2014–2020 m. KPP) įgyvendinimo 2014–2020 metais vertinimo galutinė ataskaita parengta pagal 2020 m. gegužės 14 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 8P-20-77 tarp Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ir UAB „ESTEP Vilnius“.

Galutinė ataskaita remiantis ES teisės aktų reikalavimais ir atitinka 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005, reikalavimus metinės įgyvendinimo ataskaitos turiniui.

Ataskaitą sudaro trys pagrindinės dalys: (1) pagrindinė informacija apie Programos ir prioritetų įgyvendinimą – finansinė pažanga, kiekvieno prioriteto įgyvendinimo pažanga ir pagrindiniai pasiekimai bei veiklos rezultatų plano įgyvendinimas; (2) pagrindinės Programos įgyvendinimo problemos ir veiksmai, kurių imtasi juos sprendžiant – Programos pakeitimai, administravimo ir priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, Stebėsenos komiteto posėdžių metu numatyti veiksmai; (3) veiksmai, įgyvendinti Techninės pagalbos lėšomis – Programos administravimo, viešinimo ir informavimo veikla, Nacionalinio kaimo tinklo veikla bei Programos įgyvendinimo 2014–2020 m. vertinimo veiklų plano peržiūra.

1 PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS

1.1 FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa (toliau – Programa) buvo patvirtinta 2015 m. vasario 13 d. Europos Komisijos sprendimu C(2015)842, su paskutiniu pakeitimu, patvirtintu 2020-10-16 EK sprendimu Nr. C(2020) 7250, **2014–2020 m. Programos įgyvendinimui skirta kiek daugiau nei 2,13 mlrd. Eur**, iš kurių ES dalis, t. y. EŽŪFKP lėšos, sudaro 1,663 mlrd. Eur, o nacionalinio finansavimo lėšos – 471 mln. Eur.

2014–2020 m. pagal Programą patvirtintos paramos suma siekė 1 854,8 mln. Eur ir sudarė 87 proc. visų Programos įgyvendinimui skirtų paramos lėšų. Daugiausiai paramos lėšų buvo patvirtinta pagal 2A ir 6B tikslines sritis, taip pat pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias tikslines sritis.

2014–2020 m. pagal Programą **išmokėtos paramos suma siekė 1 535,2 mln. Eur** paramos lėšų, t. y. 72 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 1 214 mln. Eur. Didžiausia dalis paramos buvo išmokėta pagal ketvirtąjį prioritetą, pagal kurį išmokėtos paramos suma sudarė šiek tiek daugiau kaip 41 proc. visų 2014–2020 m. pagal Programą išmokėtų lėšų.¹ Be to, pagal antrąjį prioritetą taip pat buvo išmokėta reikšminga dalis visų išmokėtų lėšų – daugiau kaip 34 proc. Daugiausia prie to prisidėjo pagal 2A tikslinę sritį išmokėtos lėšos, kurios sudarė beveik 30 proc. visų išmokėtų lėšų.

Daugiausiai paramos buvo išmokėta pagal priemonę M4 „Investicijos į materialųjį turtą“ – 439 mln. Eur. Antroje vietoje – pagal priemonę M13 „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ – 368 mln. Eur. Situacija, lyginant su ankstesniais metais, iš esmės nesikeičia.

2014–2020 m. pagal Programą **Europos Komisijai buvo deklaruota 1 355,7 mln. Eur** paramos lėšų, t. y. 64 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 1 104 mln. Eur.

1 lentelė. Tikslinėms sritims patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos 2014–2020 m.

Tikslinė sritis	2014–2020 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	2014–2020 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo visų išmokėtų lėšų, proc.	2014–2020 m. Europos Komisijai deklaruotos lėšos, Eur	Dalis nuo visų deklaruotų lėšų, proc.
2A	589 487 061	455 603 968	29,68%	427 812 179	36,76%
2B	73 106 625	60 765 781	3,96%	40 488 923	3,48%
2C	10 979 785	8 027 343	0,52%	8 085 951	0,69%
Iš viso pagal 2P	673 573 471	524 397 092	34,16%	476 387 052	40,93%
3A	74 261 300	46 686 223	3,04%	46 761 459	4,02%
3B	10 584 365	9 072 325	0,59%	8 708 502	0,75%
Iš viso pagal 3P	84 845 665	55 758 549	3,63%	55 469 961	4,77%
4P	645 815 594	630 381 552	41,06%	564 760 612	48,52%
5C	1 582 373	1 405 361	0,09%	1 405 361	0,12%
5D	8 118 266	7 494 697	0,49%	7 494 697	0,64%
5E	47 845 700	38 135 958	2,48%	38 135 958	3,28%
Iš viso pagal 5P	57 546 339	47 036 017	3,06%	47 036 017	4,04%
6A	88 969 661	57 720 464	3,76%	21 931 902	1,88%
6B	187 205 126	104 824 809	6,83%	94 274 856	8,10%
6C	4 431 200	4 424 049	0,29%	4 424 049	0,38%
Iš viso pagal 6P	280 605 987	166 969 322	10,88%	120 630 807	10,36%
Iš viso pagal TS:*	1 742 387 056	1 424 542 532	92,79%	1 264 284 449	93,26%
Iš viso pagal KPP:	1 854 810 055	1 535 183 411	100,00%	1 355 708 804	100,00%

* Langelyje, kuriame pateikiamos pagal tikslines sritis patvirtintos, išmokėtos ir Europos Komisijos deklaruotos paramos sumos, nėra įtrauktos pagal priemones M20 ir M113 patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos paramos

¹ Lyginant su 2014–2019 m. ši santykinė dalis sumažėjo – tuomet siekė 43proc.

sumos. Langelyje, kuriame pateikiamos iš viso pagal KPP patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos paramos sumos, ši informacija įtraukta. Taip pat į šią eilutę yra įtrauktas išmokėtas avansas pagal priemonę M01 ir M16 priemonės veiklas M16.1, M16.3, M16.4.

Šaltinis: sudaryta ESTEP pagal NMA duomenis.

2 lentelėje detaliau pristatytos 2014–2020 m. patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos, kurios nėra priskirtos prie tikslinių sričių įgyvendinimo, t. y. priemonės M20 „Techninė pagalba“ bei tęstinių įsipareigojimų pagal priemonę M113 „Ankstyvas pasitraukimas“ finansinis įgyvendinimas. Techninei pagalbai iki 2020 m. pabaigos buvo išmokėta 53,6 mln. Eur (18 proc. daugiau nei 2019 m.), iš kurių Europos Komisijai deklaruota – 37 mln. Eur.

Mokant išmokas anksčiau iš ūkininkavimo veiklos pasitraukusiems asmenimis, pagal ankstesniais programavimo laikotarpiais prisiimtus įsipareigojimus, iki 2020 m. buvo išmokėta 54,4mln. Eur (12 proc. daugiau nei 2019 m.), kurie beveik visi buvo deklaruoti Europos Komisijai.

2 lentelė. Programos patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos 2014–2020 m.

Priemonė ar jų grupė	2014–2020 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	2014–2020 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo visų išmokėtų lėšų, proc.	2014–2020 m. Europos Komisijai deklaruotos lėšos, Eur	Dalis nuo visų deklaruotų lėšų, proc.
Pagal tikslines sritis (žr. 1 lentelė)	1 742 387 056	1 424 542 532	92,8%	1 264 284 449	93,3%
Avansas (pagal M01, M16.1, M16.3, M16.4)		2 600 339	0,2%		
M20 „Techninė pagalba“	58 007 461	53 637 546,18	3,5%	37 021 361	2,7%
M113 „Ankstyvas pasitraukimas“	54 415 538	54 402 994	3,5%	54 402 994	4,0%
Iš viso:	1 867 366 807	1 535 183 411	100,00%	1 355 708 804	100,00%

Šaltinis: sudaryta ESTEP pagal NMA duomenis.

Didžiausia išmokėtos paramos dalis pagal tikslinę sritį, lyginant su skirta parama, buvo pagal 6C tikslinę sritį – 100 proc. Pagal 4 prioritetą 2014–2020 m. išmokėtos paramos dalis, lyginant su skirta visam laikotarpiui, siekė 91 proc. Išmokėtos paramos dalis, lyginant su situacija 2019 m. pabaigoje, daugiausiai padidėjo pagal 6A sritį (28,5 procentiniais punktais, toliau –p .p.), 5E sritį (24,5 p. p.), 3A (21,4 p. p.). Mažiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal šias tikslines sritis – 5C (išmokėta tik 12 proc. skirtos paramos), 5D (išmokėta 33 proc. skirtos paramos), 2C (išmokėta 39 proc. skirtos paramos). Visgi pagal 5D ir 2C TS padaryta reikšminga pažanga, tačiau išmokėjimas pagal 5C tikslinę sritį toliau išlieka gana lėtas. Vertinant bendrai, iš viso išmokėta 72 proc. visos skirtos sumos, t. y. 13 p. p. daugiau nei 2019 m.

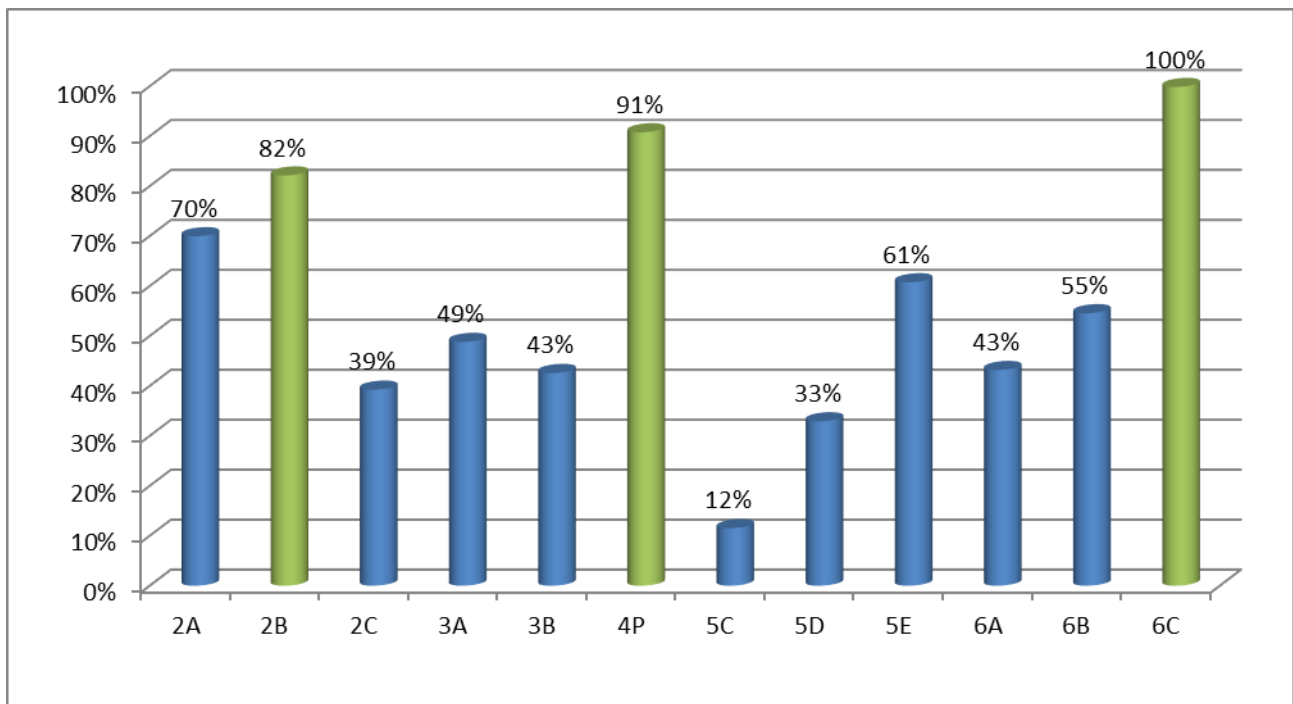
3 lentelė. Tikslinių sričių finansinio įgyvendinimo lygis

Tikslinė sritis	Skirta parama 2014-2020 m., Eur	2014–2020 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	Dalis nuo skirtos paramos, proc.	2014–2020 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo skirtos paramos, proc.
2A	652 601 367	589 487 061	90%	455 603 968	70%
2B	73 992 647	73 106 625	99%	60 765 781	82%
2C	20 450 498	10 979 785	54%	8 027 343	39%
Iš viso pagal 2P	747 044 512	673 573 471	90%	524 397 092	70%
3A	95 649 695	74 261 300	78%	46 686 223	49%
3B	21 303 439	10 584 365	50%	9 072 325	43%
Iš viso pagal 3P	116 953 134	84 845 665	73%	55 758 549	48%
Iš viso pagal 4P	694 525 196	645 815 594	93%	630 381 552	91%
5C	12 202 406	1 582 373	13%	1 405 361	12%
5D	22 769 737	8 118 266	36%	7 494 697	33%
5E	62 791 842	47 845 700	76%	38 135 958	61%
Iš viso pagal 5P	97 763 984	57 546 339	59%	47 036 017	48%
6A	133 678 661	88 969 661	67%	57 720 464	43%
6B	192 155 794	187 205 126	97%	104 824 809	55%
6C	4 431 200	4 431 200	100%	4 424 049	100%
Iš viso pagal 6P	330 265 655	280 605 987	85%	166 969 322	51%
Iš viso pagal TS:*	1 986 552 481	1 742 387 056	88%	1 424 542 532	72%
Iš viso pagal KPP:	2 134 540 434	1 854 810 055	87%	1 535 183 411	72%

Šaltinis: sudaryta ESTEP pagal NMA duomenis.

1 paveiksle pateiktas visų tikslinių sričių įgyvendinimo lygis – išmokėtos paramos dalis nuo skirtos paramos. Remiantis šiuo paveikslu, matyti, kad 2B, 4P ir 6C tikslinių sričių finansinis įgyvendinimo lygis yra didesnis nei bendras programos, kuris siekia 72 proc. (stulpeliai pažymėti žalia spalva), o likusiųjų, išskyrus 2A – reikšmingai mažesnis (stulpeliai pažymėti mėlyna spalva).

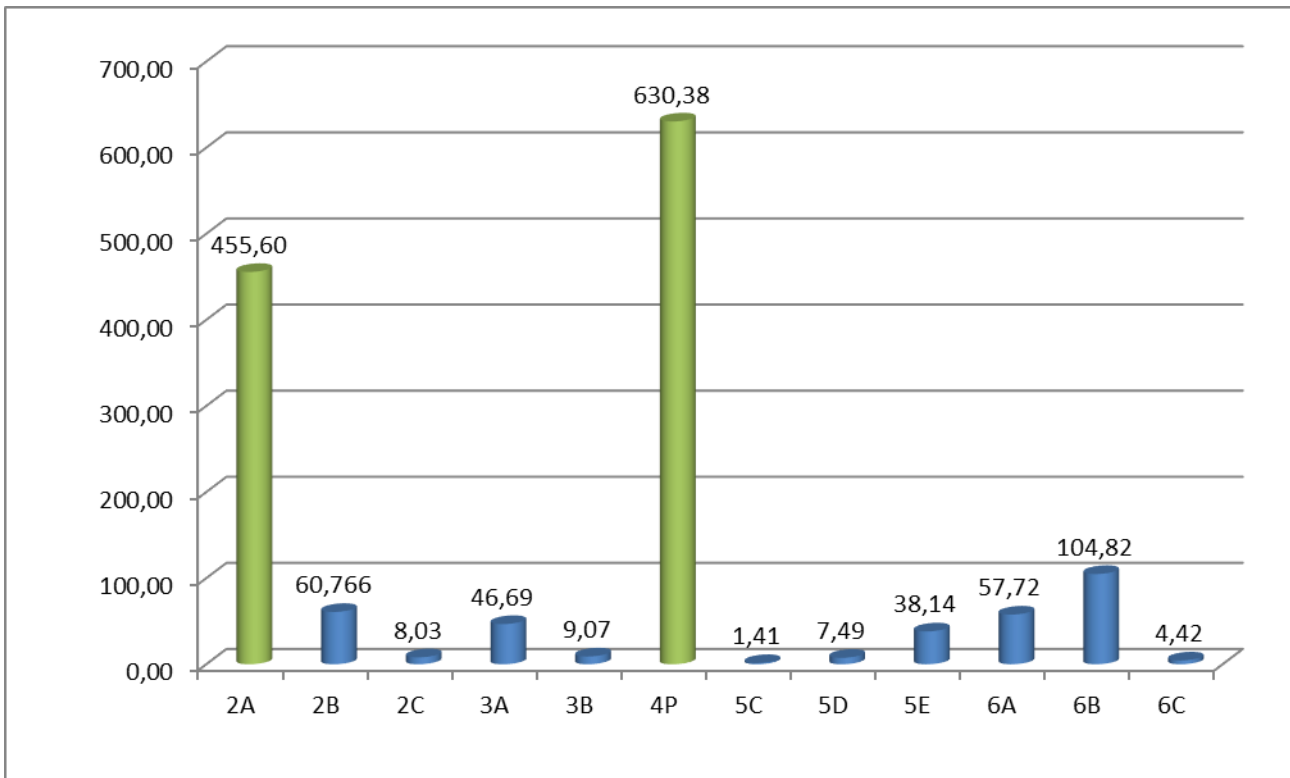
1 paveikslas. Tikslinių sričių 2014–2020 m. finansinis įgyvendinimo lygis (išmokėtos paramos dalis nuo skirtos paramos), proc.

Šaltinis: sudaryta ESTEP pagal NMA duomenis.

Vertinant absoliučiais dydžiais, t. y. išmokėtos paramos sumomis, matyti, kad daugiausia lėšų 2014–2020 m. buvo išmokėta pagal ketvirtąjį prioritetą ir pagal 2A tikslinę sritį (bei visą 2 prioritetą), kurie skirti žemės ūkio veiklos konkurencingumo didinimu bei miškininkystėje susijusių ekosistemų atkūrimui ir išsaugojimui (žr. 2 paveikslą).

2 paveikslas. 2014–2020 m. išmokėtos lėšos pagal tikslines sritis, mln. Eur

Šaltinis: sudaryta ESTEP pagal NMA duomenis

4 lentelėje pateikti duomenys apie 2014–2020 m. išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas pagal atskiras priemones ir veiklos sritis. Joje matyti, kad iki 2020 m. pabaigos lėšos buvo pradėtos išmokėti pagal visas priemones/ veiklos sritis, veiklas, išskyrus vieną:

- M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“;

Pagal priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“, kuri prisidėtų prie 5D tikslinės srities nebuvo patvirtintų projektų ir nebuvo pradėtos išmokėti lėšos.

Šių priemonių įgyvendinimo eiga ir lėtos pažangos priežastys aptariamoms atskirų prioritetų ir tikslinių sričių analizėje.

4 lentelėje taip pat nurodyta pagal Programos priemones atliktų finansinių pataisų susigrąžinta parama. 2014–2020 m. laikotarpiu ji siekė kiek daugiau nei 2,8 mln. Eur. Šios lėšos grįžo į Programą ir buvo naudojamos tolimesniems išpareigojimams finansuoti. Daugiausiai finansinės paramos lėšų buvo susigrąžinta pagal priemonę M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ – kiek daugiau nei 782,5 tūkst. Eur.

Pirmasis prioritetas, skirtas žinių perdavimui ir inovacijoms žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti, buvo įgyvendinamas per 2–6 prioritetus horizontaliai. Prie pirmojo prioriteto prisidedančios priemonės – M01, M02 ir M16 – taip pat įgyvendinamos pakankamai sėkmingai.

PASTABA: Atliekant prioritetų analizę, išmokėta paramos suma laikoma tos išmokėtos lėšos, kurios buvo deklaruotos Europos Komisijai.

4 lentelė. Programos finansinis įgyvendinimas 2014–2020 m., Eur

Priemonė, veiklos sritis	Tikslinė sritis (TS)	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai (įskaitant susigrąžintas lėšas ir atliktas finansines pataisas)						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos		
		2014–2020 m.			2020 m.			2014–2020 m.			2020 m.			2020 m.		
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS
1 Žinių perdavimas ir informavimo veikla	2A	3 033 752	2 578 687	7 820 258	536 959	456 414	1 980 913	3 045 753*	2 588 888	5 537 034	965 839	820 963	1 630 629	-1 988	-1 689	-2 779
	2B	78 611	66 819		2 648	2 251		99 000*	84 150		14 770	12 555		0	0	
	2C	241 199	205 019		44 361	37 707		299 807*	254 835		93 792	79 723		0	0	
	3A	413 172	351 195		118 102	100 386		488 407*	415 146		185 179	157 402		0	0	
	4P	2 328 933	1 973 855		1 094 753	924 802		1 174 795	998 575		216 061	183 651		-792	-673	
	5D	289 585	246 147		104 005	88 405		289 585	246 147		104 005	88 405		0	0	
	6A	107 826	91 652		50 983	43 335		139 686*	118 733		50 983	43 335		0	0	
	Avansas	1 327 179	1 133 840		29 102	30 475		0	0		0	0		0	0	
2 Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos	2A	1 071 904	911 119	2 755 014	279 911	237 924	813 868	1 071 904	911 119	2 755 014	279 911	237 924	813 868	0	0	0
	2B	232 047	197 240		63 876	54 295		232 047	197 240		63 876	54 295		0	0	
	2C	249 540	212 109		39 744	33 783		249 540	212 109		39 744	33 783		0	0	
	3A	1 821	1 548		0	0		1 821	1 548		0	0		0	0	
	4P	516 683	439 181		223 898	190 313		516 683	439 181		223 898	190 313		0	0	
	5C	2 377	2 020		2 377	2 020		2 377	2 020		2 377	2 020		0	0	
	5D	670 126	569 607		196 340	166 889		670 126	569 607		196 340	166 889		0	0	
	5E	7 930	6 741		5 137	4 366		7 930	6 741		5 137	4 366		0	0	
6A	2 585	2 197	2 585	2 197	2 585	2 197	2 585	2 197	0	0						
3 Žemės ūkio ir maisto produktų	3A	1 139 931	968 936	1 139 931	130 818	111 195	130 818	1 139 931	968 936	1 139 931	130 818	111 195	130 818	-1 827	-1 553	-1 827

Priemonė, veiklos sritis	Tikslinė sritis (TS)	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai (įskaitant susigrąžintas lėšas ir atliktas finansines pataisas)						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos			
		2014–2020 m.			2020 m.			2014–2020 m.			2020 m.			2020 m.			
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	
	kokybės sistemos																
4	Investicijos į materialųjį turtą																
4.1	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	2A	325 227 006	276 442 926		46 497 534	39 522 899		323 076 663	274 615 134		46 628 092	39 633 873		-363 276	-308 785	
		3A	2 557 012	2 173 460		604 673	513 972		2 557 012	2 173 460		604 673	513 972		-147	-125	
		5C	0	0	327 784 018	0	0	47 102 207	0	0	325 633 675	0	0	47 232 765	0	0	-363 423
4.2	Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą	2A	884 954	752 211		12 451	10 583		884 954	752 211		12 451	10 583		0	0	
		3A	41 789 848	35 521 370		42 674 802	5 602 970		4 762 524	5 615 421		41 789 848	35 521 370		42 674 802	5 602 970	
4.3	Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą	2A	67 100 637	57 035 536		2 358 274	2 004 533		65 841 883	55 965 595		3 261 231	2 772 046		-51 974	-44 178	
		2C	1 323 053	1 124 595		68 423 689	0		0	2 358 274		1 323 053	1 124 595		67 164 935	0	
4.4	Parama pelno nesiekiančioms investicijoms	4P	373 690	280 507	373 690	45 066	34 040	45 066	373 690	280 507	373 690	45 066	34 040	45 066	0	0	0

Priemonė, veiklos sritis	Tikslinė sritis (TS)	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai (įskaitant susigrąžintas lėšas ir atliktas finansines pataisas)						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos			
		2014–2020 m.			2020 m.			2014–2020 m.			2020 m.			2020 m.			
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	
5.	Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas	3B	101 140	85 969	101 140	101 140	85 969	101 140	101 140	85 969	101 140	101 140	85 969	101 140	0	0	0
6	Ūkio ir verslo plėtra																
6.1	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	2B	60 455 123	45 963 165	60 455 123	14 389 963	6 807 782	14 389 963	40 157 876	34 134 192	40 157 876	6 226 322	5 292 373	6 226 322	-114 020	-96 917	-114 020
6.2	Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse	6A	43 939 029	23 815 771	43 939 029	36 303 850	17 325 870	36 303 850	8 260 816	7 021 693	8 260 816	5 955 786	5 062 418	5 955 786	-69 936	-59 446	-69 936
6.3	Parama smulkiems ūkiams	2A	50 406 381	36 046 351	50 406 381	21 813 559	11 742 454	21 813 559	26 466 696	22 496 689	26 466 696	9 079 262	7 717 371	9 079 262	-31 640	-26 894	-31 640
6.4	Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai	5C 6A	1 402 985	1 192 537		671 343	570 642		1 402 985	1 192 537		671 343	570 642		0	0	
6.4		6A	13 671 023	11 620 369	15 074 008	6 669 753	5 669 289	7 341 096	13 528 815	11 499 492	14 931 799	6 527 545	5 548 412	7 198 888	-80 896	-68 761	-80 896
7	Pagrindinės paslaugos ir	6B	58 204 050	49 473 401	62 628 099	9 272 946	7 882 000	9 272 946	56 318 595	47 870 765	60 742 645	12 808 099	10 886 880	12 808 099	-137 617	-116 975	-137 617

Priemonė, veiklos sritis		Tikslinė sritis (TS)	Išmokėta parama						Deklarauta Europos Komisijai (įskaitant susigrąžintas lėšas ir atliktas finansines pataisas)						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos		
			2014–2020 m.			2020 m.			2014–2020 m.			2020 m.			2020 m.		
			Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS
	kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	6C	4 424 049	3 760 442		0	0		4 424 049	3 760 442		0	0		0	0	
8.1	Miško veisimas	5E	29 776 042	22 331 964	29 776 042	2 933 819	2 200 354	2 933 819	29 776 010	22 331 940	29 776 010	2 933 819	2 200 354	2 933 819	-34 917	-26 188	-34 917
8.3	Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencijai	4P	489 827	416 353	489 827	0	0	0	489 827	416 353	489 827	0	0	0	0	0	0
8.4	Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių padarytai miškui žalai atlyginti	4P	1 212 567	1 030 682	1 212 567	129 882	110 400	129 882	1 212 567	1 030 682	1 212 567	129 882	110 400	129 882	-2 147	-1 825	-2 147
8.5	Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė	4P	4 309 377	3 662 968	4 309 377	703 752	598 189	703 752	4 309 377	3 662 968	4 309 377	703 752	598 189	703 752	-4 940	-4 199	-4 940
8.6	Investicijos į miškininkystės technologijas ir į miško produktų	2C	6 213 552	5 281 519	6 213 552	2 193 235	1 864 250	2 193 235	6 213 552	5 281 519	6 213 552	2 193 235	1 864 250	2 193 235	0	0	0

Prieimonė, veiklos sritis	Tikslinė sritis (TS)	Išmokėta parama						Deklarauta Europos Komisijai (įskaitant susigrąžintas lėšas ir atliktas finansines pataisas)						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos							
		2014–2020 m.			2020 m.			2014–2020 m.			2020 m.			2020 m.							
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS					
	perdirbimą ir rinkodarą																				
9	Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas	3A	100 000	85 000	100 000	100 000	85 000	100 000	100 000	85 000	100 000	100 000	85 000	100 000	0	0	0				
10	Agrarinė aplinkosauga ir klimatas	4P	39 707	29 780	54 594	6 944	5 208	13 991	39 707	29 780	54 594	6 944	5 208	13 991	-461	-346	-782				
			271	603		994	744			271		603	994		744	828		371			
		5D	6 534	4 901		3 122	2 342			6 534		4 901	3 122		2 342			3 122	2 342	-113	-85
			984	235		928	195			986		236	928		195			928	195	800	350
		5E	8 352	6 264		3 923	2 942		8 352	6 264		3 923	2 942		-206	-155					
			018	013	273	160	369		018	013	275	160	369		905	178	533				
11	Ekologinis ūkininkavimas	4P	195 578	129 838	195 578	42 577	19 617	42 577	173 118	129 838	173 118	26 156	19 617	26 156	-668	-501	-668				
			541	773	541	261	602	261	202	730	202	805	602	805	143	108	143				
12	Natura 2000 išmokos ir su Bendrąja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos	4P	17 016	12 762	17 016	3 137	2 352	3 137	17 016	12 762	17 016	3 137	2 352	3 137	-126	-95	-126				
			272	178	272	311	979	311	272	178	272	311	979	311	686	015	686				
13	Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių	4P	367 723	256 081	367 723	44 662	2 677	44 662	325 716	256 077	325 716	2 661	2 677	2 661	-201	-175	-201				
			068	881	068	576	949	576	606	896	606	317	949	317	008	294	008				
15	Miškų aplinkosauga ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas	4P	1 057	793 325	1 057	80 733	60 550	80 733	1 057	793 325	1 057	80 733	60 550	80 733	-142	-106	-142				
			770		770				770		770			770							

Prieimonė, veiklos sritis	Tikslinė sritis (TS)	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai (įskaitant susigrąžintas lėšas ir atliktas finansines pataisas)						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos			
		2014–2020 m.			2020 m.			2014–2020 m.			2020 m.			2020 m.			
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	
16	Bendradarbiavimas																
16.1	Parama veiklos grupių kūrimui ir veiklai	2A	3 826 062	3 252 152	4 684 107	708 121	601 903	906 958	3 392 961	2 884 016	3 484 045	1 194 747	1 015 535	1 196 140	-1 523	-1 295	-1 523
3A	91 084	77 421	1 393	1 184		91 084	77 421		1 393	1 184		0	0				
Avansas	766 961	651 917	197 444	167 827		0	0		0	0		0	0				
16.3	Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui	2A	4 023 632	3 420 087	4 539 259	2 959 336	2 515 435	2 749 670	4 001 724	3 401 465	4 314 679	2 937 428	2 496 814	3 093 297	-108	-92	-108
3A	245 402	208 592	155 869	132 489		245 402	208 592		155 869	132 489		0	0				
4P	67 553	57 420	0	0		67 553	57 420		0	0		0	0				
5D	0	0	0	0		0	0		0	0		0	0				
Avansas	202 672	172 271	-365 535	-310 705		0	0		0	0		0	0				
16.4	Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu	2A	29 640	25 194	681 120	0	0	297 117	29 640	25 194	377 593	0	0	256 797	0	0	-46
3A	347 953	295 760	256 797	218 277		347 953	295 760		256 797	218 277		-46	-39				
Avansas	303 527	257 998	40 319	34 271		0	0		0	0		0	0				
17.1	Pasėlių ir augalų draudimo įmokos	3B	8 971 185	7 625 507	8 971 185	3 010 366	2 558 811	3 010 366	8 607 362	7 316 257	8 607 362	2 814 636	2 392 440	2 814 636	0	0	0
19.1	Parengiamoji parama	6B	430 287	365 742	430 287	0	0	0	430 287	365 742	430 287	0	0	0	0	0	0
19.2	Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS	6B	30 244 316	25 707 660	30 244 316	17 515 235	14 887 946	17 515 235	25 403 522	21 592 986	25 403 522	15 597 111	13 257 540	15 597 111	-94 680	-80 478	-94 680

Priemonė, veiklos sritis	Tikslinė sritis (TS)	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai (įskaitant susigrąžintas lėšas ir atliktas finansines pataisas)						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos			
		2014–2020 m.			2020 m.			2014–2020 m.			2020 m.			2020 m.			
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	
19.3	VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas	6B	728 005	618 804	728 005	271 935	231 145	271 935	420 470	357 399	420 470	167 271	142 180	167 271	-405	-344	-405
19.4	Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvumui	6B	15 218 152	12 935 419	15 218 152	3 031 369	2 576 662	3 031 369	11 701 982	9 946 674	11 701 982	3 031 369	2 576 662	3 031 369	0	0	
20	Techninė pagalba																
	<i>Programos įgyvendinimas, iš jų:</i>		45 071 985	38 311 155	45 071 985	6 748 597	5 736 303	6 748 597	32 141 036	27 319 855	32 141 036	5 980 128	5 083 111	5 980 128	-2 875	-2 444	-2 875
	<i>administravimo išlaidos (darbo užmokestis, priemonės, ...)</i>		28 918 724	24 580 898	28 918 724	4 903 979	4 168 384	4 903 979	28 799 702	24 479 728	28 799 702	4 903 979	4 168 384	4 903 979	-2 875	-2 444	-2 875
	<i>kitos išlaidos (studijos, mokymai, ...)</i>		3 233 275	2 748 277	3 233 275	1 076 149	914 728	1 076 149	3 341 334*	2 840 127	3 341 334	1 076 149	914 728	1 076 149	0	0	0
	<i>avansas</i>		12 919 986	10 981 980	12 919 986	768 469	653 192	768 469	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	<i>Programos viešinimas</i>		7 635 750	6 490 385	7 635 750	1 108 593	942 304	1 108 593	4 534 267	3 854 124	4 534 267	629 094	534 730	629 094	0	0	0
	<i>Lietuvos kaimo tinklas</i>		929 811	790 339	929 811	337 177	286 600	337 177	346 058	294 149	346 058	121 526	103 297	121 526	-18 502	-15 727	-18 502
	<i>Ankstyvas išėjimas į pensiją</i>		54 402 994	46 242 332	54 402 994	6 691 095	5 687 405	6 691 095	54 402 994	46 242 332	54 402 994	6 691 095	5 687 405	6 691 095	-1 504	-1 278	-1 504
IŠ VISO			1 535 183 441	1 214 294 327	1 535 18 3 441	307 195 482	181 484 053	307 195 482	1 355 70 8 804	1 103 977 652	1 355 70 8 804	191 765 695	158 782 363	191 765 695	-2 815 403	-2 236 288	-2 815 403

*Priemonėje M01 pagal kai kurias tikslines sritis 2014-2020 m. EK deklaruotos paramos suma yra didesnė nei išmokėtos paramos suma. Taip yra todėl, kad pagal M01 yra išmokami avansai. Išmokėjimo metu tik pagal dalį avansų yra žinoma, kurios konkrečios tikslinės srities išlaidoms jie bus skirti, likusieji avansai išmokami be konkrečios tikslinės srities. Be tikslinės srities išmokėtas avansas rodomas išmokėtų sumų „avanso“ eilutėje, o patvirtintas ir deklaruotas – prie konkrečios tikslinės srities.

** Pagal priemonę M20 atliekami avansiniai mokėjimai konkrečiai kategorijai taip pat priskiriami kai yra deklaruojami EK, todėl EK deklaruotos paramos suma (kartu su avansu) yra didesnė nei išmokėtos paramos suma

1.2 PROGRAMOS PRIORITETŲ IR TIKSLINĖMS SRITIMS NUSTATYTŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1.2.1 1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas

Programos **pirmasis prioritetas (P1)** yra skirtas **žinių perdavimui ir inovacijoms** žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **1A: inovacijų skatinimas**, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse;
- **1B: žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas**, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo;
- **1C: mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo** žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose **skatinimas**.

Šis prioritetas yra įgyvendinamas per 2-6 prioritetus horizontaliai. P1 tikslinėms sritims skirtas finansavimas ir tikslo bei produkto rodiklių reikšmės yra lygios priemonių M01, M02 ir M16 pasiekimų, įgyvendinant vertikalius prioritetus (P2-P6), sumai.

2014–2020 m. parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal visas tris prie 1 prioriteto prisidedančias priemones. Iki 2020 m. pabaigos buvo užbaigta 13 projektų (dar 10 įgyvendinama), susijusių su profesiniu mokymu. Šiuose projektuose iš viso dalyvavo 21 820 mokymų dalyvių. Taip pat buvo užbaigta 15 projektų (dar 36 įgyvendinami), kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos. Pagal M02 priemonę teikiamoms konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 7 039 paramos gavėjai, kurių didžioji dalis buvo konsultuojami agrarinės aplinkosaugos srities klausimais. 2014–2020 m. duomenimis, buvo įgyvendinami 25 projektai, kuriais remiamos Europos inovacijų partnerystės (toliau – EIP) veiklos grupės ir jų veikla. Iš 25 projektų 12 yra užbaigti, dar 13 įgyvendinami, tačiau iš jų mokėjimai atlikti 9 projektams (finansavimo sutartys dėl likusių 4 projektų pasirašytos tik 2020 m. spalio mėn. ir mokėjimai iki 2020 pab. dar nebuvo atlikti). Be to, 2014–2020 m. įgyvendinti 52 kiti bendradarbiavimo projektai.

Parama inovacijų skatinimui (1A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ visos trys veiklos sritys – 16.1. „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3. „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4. „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

2020 m. pabaigoje parama buvo išmokama pagal visas tris prie 1A tikslinės srities prisidedančias priemones. Apibendrinant, patvirtina parama siekė 69 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 40 proc.

5 lentelė. 1A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“						
1A TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	M01	10 560 694	5 537 031	15 995 817	35%
	2014–2020 m. pasiekimas	M02	4 326 199	2 755 014	4 599 435	60%
	0,77%	M16	13 083 695	8 176 318	20 218 728	40%
	Tikslas 2023 m.					
	2,18%					

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Priemonei M01 patvirtintos paramos dalis siekė 66 proc., išmokėtos – 35 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Lyginant su 2019 m., šiai priemonei išmokėtos paramos dalis padidėjo 14 p. p.

Aukščiausias įgyvendinimo lygis buvo pasiektas pagal priemonę M02, skirtą ūkininkų, žemės ir miškų valdytojų bei MVĮ konsultavimui. Pagal šią priemonę patvirtinta paramos suma yra 4,3 mln. Eur. Būtina atkreipti dėmesį, kad visos šios sumos išskirti pagal tikslines sritis nėra galimybės tol, kol nėra pasirašomi mokėjimų prašymai ir paaiškėja, pagal kurią tikslinę sritį vyko konsultacijos, todėl pagal šią priemonę patvirtinta paramos suma pagal atskiras tikslines sritis siekė beveik 2,8 mln. Iki 2020 m. pabaigos pagal šią priemonę jau išmokėta 60 proc. skirtos paramos. Lyginant su 2019 m., padaryta reikšminga pažanga (2019 m. pabaigoje priemonės įgyvendinimo lygis siekė 42 proc.). Įgyvendinant šią priemonę 2020 m. buvo keičiamos konsultavimo paslaugų gavėjų atrankos ir konsultavimo paslaugų teikimo išlaidų finansavimo taisyklės. Atsižvelgiant į nepanaudotų lėšų likutį buvo susiaurintas galimų konsultavimo temų spektras paliekant tas temas, kurios prisideda prie ES Žaliojo kurso įgyvendinimo.²

Pagal priemonę M16, skirtą bendradarbiavimui skatinti, patvirtinta 65 proc., o išmokėta 40 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos.

Siekiant atspindėti inovacijų skatinimo, bendradarbiavimo ir žinių plėtros priemonių įgyvendinimą (1A TS), numatytas tikslo rodiklis T1 „Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis“, kuris yra susietas su M01, M02 ir M16 priemonių rodikliu „Visos viešosios išlaidos“.

² Priemonių kuratorių apklausos duomenys

6 lentelė. 1A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
1A	T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	0%	0%	0,01	0,08%	0,21%	0,45%	0,7779%	2,18%

2014–2020 m. šių trijų priemonių visų viešųjų išlaidų suma (kuri skaičiuojama pagal baigtiems projektams išmokėtas lėšas) siekė beveik 16,5 mln. Eur. Visos planuojamos KPP viešosios išlaidos yra 2,13 mln. Eur. Taigi iki 2020 m. pabaigos pasiekta tikslo rodiklio reikšmė buvo 0,7779 proc. Lyginant su 2023 m. suplanuota reikšme, pasiekta 35 proc. suplanuoto tikslo. Tai rodo, kad įgyvendinimo pažanga pagal šią TS yra gana ribota.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2020 m. pabaigos pateikti lentelėje žemiau.

7 lentelė. 1A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 1A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	5 537 031	15 995 817	35%
M02	M02 TS 1A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	2 755 014	4 599 435	60%
M16	M16 TS 1A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	8 176 318	20 218 728	40%
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 1A	2014–2020 m.		
	O3. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	42		
M02	M02 TS 1A	2014–2020 m.		
	O3. Parentų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	7 039		
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	7 039		

Iki 2020 m. pabaigos pagal prie 1A TS prisidedančią M01 priemonę buvo įgyvendinamas 51 projektas, iš kurių užbaigta 15 projektų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos ir paremti 42 veiksmai (veiksmų skaičius yra didesnis, nes įgyvendinus vieną projektą pagal jį vykdytomis veiklomis prisidedama prie daugiau nei vienos TS). Visos viešosios išlaidos šiems projektams siekė 3,5 mln. Eur. Priemonės įgyvendinimui neigiamos įtakos turėjo 2020 m. kovo mėn. Lietuvoje paskelbtas karantinas dėl COVID-19 grėsmės. 2020 m. balandžio mėn. buvo pakeistos Programos administravimo taisyklės bei vėliau patvirtintos M01 priemonės veiklos sričių 1.1 ir 1.2 naujos įgyvendinimo taisyklių redakcijos, kuriose numatyta galimybė, kad mokymai ir informavimo renginiai gali būti organizuojami įvairiais nuotoliniais būdais LR Vyriausybės paskelbto karantino, ekstremalios situacijos ar nenugalimos jėgos (*force majeure*) atvejais, užtikrinant stebėsenos galimybę atsakingoms institucijoms³.

Papildomai prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo prisidėjo priemonės M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ įgyvendinimas. 2020 m. projektams pagal šią

³ Priemonių kuratorių apklausos duomenys.

priemonę buvo išmokėta mažiau nei 2,8 mln. Eur, o tai sudarė beveik 60 proc. visų skirtų lėšų. Iš viso konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 7 039 paramos gavėjai – ūkininkai, jaunieji ūkininkai ir kiti žemės valdytojai. Daugiausia – beveik 3 tūkst. paramos gavėjų – pasinaudojo konsultavimo paslaugomis agrarinės aplinkosaugos srities klausimais, t. y. konsultacijomis, prisidedančiomis prie 4 prioriteto įgyvendinimo. 1 850 paramos gavėjų konsultavosi 2A tikslinės srities „Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą“ įgyvendinimo klausimais. Taip pat reikšmingas skaičius (1 399 paramos gavėjai – 5D tikslinės srities įgyvendinimo klausimais (šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo). Konsultacijos vangiai vyksta pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimo srityje (3A TS), atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimo bioekonomikos tikslais srityje (5C TS), anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimo srityje (5E TS) bei veiklos įvairinimo, mažų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo palengvinimo srityje (6A TS). Pagal dalį šių sričių (ypač 5C TS) įgyvendinimo pažanga yra ribota.

Pagal 1A tikslinę sritį numatyti du specifiniai Programos rodikliai, matuojantys suorganizuotų renginių ir dalyvių renginiuose skaičių. Pagal M01 1.2 veiklos sritį buvo suorganizuoti 1 034 renginiai, kuriuose dalyvavo 8 424 asmenys. Nors specifinių rodiklių pažanga ribota, nes SO01.1 įgyvendinimo lygis 40,23 proc., o SO1.2 – 2,03 proc., tačiau lyginant su 2019 m. stebima žymi pažanga. 2019 m. rodiklių įgyvendinimo lygis atitinkamai siekė 11 ir 8 proc.

8 lentelė. 1A tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2020 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2. „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“	SO01.1. Suorganizuotų renginių skaičius (M01.2)	1 034	2 570	40,23%
	SO01.2. Dalyvių renginiuose skaičius (M01.2)	8 424	31 160	27,03%

Parama ryšių stiprinimui (1B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1B tikslinės srities įgyvendinimo prisideda viena priemonė:

- M16 „Bendradarbiavimas“ – visos trys veiklos sritys: 16.1. „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3. „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4. „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

Iki 2020 m. pabaigos pagal priemonę **M16 pavirtintos paramos** dalis siekė 65 proc. o **išmokėtos** – 40 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Lyginant su 2019 m. stebima žymi pažanga, patvirtintos paramos dalis išaugo 29 p. p., o išmokėtos – 24 p. p.

9 lentelė. 1B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“						
1B TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T2. Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	M16	13 083 695	8 176 318	20 218 728	40%
	2014–2020 m. pasiekimas					
	Tikslas 2023 m.					
	73					
	125					

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Siekiant skatinti žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimą (1B TS), numatytas **tikslo rodiklis** T2 „Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius“, kuris yra susietas su priemonės M16 produkto rodikliais „Remtinų EIP veiklos grupių skaičius“ ir „Kitų bendradarbiavimo veiksmų skaičius“. 2017 m. rodiklio pasiekimas buvo 0, tačiau buvo patvirtinti 11 projektų. 2018 m. pabaigoje buvo įgyvendinta 15 bendradarbiavimo veiksmų ir pasiekta 12 proc. tikslo (125 bendradarbiavimo veiksmai). 2019 m. pabaigoje bendradarbiavimo veiksmų skaičius buvo 25 ir buvo pasiekta 20 proc. tikslo, o 2020 m. pabaigoje bendradarbiavimo veiksmų skaičius išaugo iki 73 ir buvo pasiekta 58 proc. tikslo.

10 lentelė. 1B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
1B	T2. Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	0	0	0	0(11)	15	25	73	125

Iki 2020 m. pabaigos įgyvendinant priemonę M16 buvo paremtas 21 bendradarbiavimo veiksmas, kuriuo paremta EIP veiklos grupių veikla (mokėjimai atlikti pagal 21 projektą, dar 4 projektų finansavimo sutartys pasirašytos 2020 m. spalio mėn., tačiau mokėjimai pagal šiuos projektus dar nebuvo atlikti) bei įgyvendinti 52 kiti bendradarbiavimo veiksmai, iš kurių 48 projektai buvo įgyvendinti pagal 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 4 pagal 16.4 veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

Prie 1B tikslinės srities prisidedančios priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ **produkto rodiklių** pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

11 lentelė. 1B tikslinės srities įgyvendinimas

M16 M16 TS 1B				
Produkto rodikliai		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
O16. Remtinų EIP veiklos grupių skaičius (steigimas ir veikla) (16.1 punktas)		21	25	84%
O17. Kitų bendradarbiavimo veiksmų skaičius (grupės, tinklai / branduoliai, bandomieji projektai...) (16.2–16.9 punktai)		52	118	44%
Papildoma informacija				
M16 M01 TS 1B		2014–2020 m.		
O9. Valdų, dalyvaujančių remiamose schemose, skaičius (16.4 punktas)		9		

Iki 2020 m. pab. įgyvendinant priemonės M16 veiklos sritį 16.1 „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ buvo paremtas 21 EIP veiklos grupių vykdomas projektas. Nors mokėjimai atlikti 21 EIP veiklos grupei, tačiau sutartys yra pasirašytos su 25 EIP veiklos grupėmis. Dauguma EIP veiklos grupių projektų (23) prisideda prie 2A TS, dar 2 projektai prie 3A TS. Daugiausiai projektų (10) įgyvendinama gyvulininkystės sektoriuje (projektais siekiama didinti gyvulininkystės ūkių produktyvumą diegiant technologines naujoves, taikant inovatyvius sprendimus, susijusius su pašarų kokybės užtikrinimu, infekcinių ir parazitinių ligų pasireiškimo mažinimu, galvijų reprodukcija ir pan.), dar 2 augalininkystės sektoriuje (projektais siekiama skatinti ūkius diegti naujoves, užtikrinančias efektyvią kenksmingų organizmų kontrolę). 4 projektai susiję su dirvožemio kokybės gerinimu (projektais siekiama įvertinti dirvožemio drėgmės režimo reguliavimo priemones, spręsti dirvožemio erozijos problemas, vienu iš projektų taip pat siekiama sukurti nepilotuojamais orlaiviais ir dirvožemio tyrimais paremtą technologiją, kuri leistų teikti paslaugą ūkininkams, padėsiančią efektyviai ir operatyviai identifikuoti žemės ūkio naudmenų dirvožemių problemas, pasiūlyti optimalius būdus joms spręsti). Dalis projektų yra susiję su išmaniųjų technologijų diegimu ūkiuose nepriklausomai nuo ūkio tipo, dalis projektų taip pat susiję su sprendimais siekiant mažinti neigiamą ūkininkavimo poveikį aplinkai.

Įgyvendinant vieną iš EIP veiklos grupės projektų Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba kartu su partneriais įkūrė žinių kaupimo, perdavimo, žemės ūkio technologijų kūrimo ir jų demonstravimo centrą „Inovacijų vartai“. Šio projekto tikslas yra užtikrinti sklandų žemės ūkio inovacijų kūrimo, diegimo ir sklaidos grandinės ūkis–konsultavimas–mokslas veikimą, žinių kaupimo ir perdavimo sistemos plėtrą įgyvendinant projektinę veiklą. Įgyvendinus projektą buvo net tik įkurtas centras „Inovacijų vartai“, tačiau sukurta Taikomųjų inovacijų tyrimų ir rezultatų informacinė sistema (TITRIS), kurioje renkami, viešinami ir kaupiami taikomųjų inovacijų tyrimų ir rezultatų duomenys, kurie potencialiai gali prisidėti prie efektyvesnio, tvaresnio, aplinką tausojančio ūkininkavimo.

Įgyvendinant veiklos sritį 16.3, skirtą smulkių ūkių subjektų bendradarbiavimui, 2020 m. buvo įgyvendinti 48 bendradarbiavimo projektai (37 projektai daugiau nei 2019 m.), iš kurių 44 prisideda prie 2A TS, 2 prie 3A TS ir 2 prie 4 prioriteto. Remiantis papildomais ŽŪM duomenimis, dar 8 projektai yra įgyvendinami (projektų įgyvendinimas nepasibaigęs). Dauguma smulkių ūkių subjektų bendradarbiavimo projektų vykdomi įgyvendinant žemės ūkio veiklą. Įgyvendinant projektus dažniausiai įsigyjama technika, kuria pareiškėjai dalinasi su partneriais. 2020 m. 16.3 veiklos įgyvendinimas vyko sklandžiai, gauta paraiškų didesnei sumai nei skirta lėšų, o tai rodo išaugusį susidomėjimą priemonės veiklos sritimi.

Pagal veiklos sritį 16.4 „Parama trumpųjų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“ 2014–2020 m. buvo patvirtintas 21 projektas iš kurių buvo užbaigti 4 projektai. Užbaigtuose projektuose dalyvavo 9 žemės ūkio valdos. Įgyvendinant projektus pagal šią veiklos sritį yra sukuriamos įvairios prekybos vietos (stacionarios, el. erdvėje, laikinos (periodinės), prekyba iš ūkių), kuriose prekiaujama visų projekto grandinės dalyvių gaminamais produktais. Nors priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytuose atrankos kriterijuose daugiau balų teikiama trumposioms grandinėms, kuriose

dalyvauja 5 ir daugiau partnerių, tačiau kol kas pusė projektų turi 3 grandinės dalyvius.⁴ 2020 m. pagal šią veiklos sritį buvo gautos 27 paraiškos – daugiausiai per visą 2014–2020 m. laikotarpį.

Pastaraisiais metais padidėjusį susidomėjimą 16.3 ir 16.4 veiklos sričių populiarumui lėmė paramos sąlygų pakeitimai. Būtina atkreipti dėmesį, kad ši priemonė buvo pradėta įgyvendinti tik 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu (pirmasis kvietimas teikti paraiškas buvo paskelbtas 2016 m.), priemonė buvo nauja, paraiškos projektams buvo teikiamos atsargiai dėl to, kad įsipareigojimai turėjo būti prisiimami su partneriais.

Pagal 16.3 veiklos sritį buvo atlikti šie paramos sąlygų supaprastinimai: 2018 m. atsirado galimybė pareiškėjui skolintis ne tik iš finansinių institucijų, bet ir iš fizinių bei juridinių asmenų; galimybė taikyti išlaidų kompensavimo su avanso mokėjimu būdą; atsisakyta 25 proc. apribojimo statybų ir infrastruktūros gerinimo išlaidoms; nustatyta, kad į smulkiųjų ūkininkų ir smulkiųjų miško valdytojų pajamas iš žemės ūkio ir (ar) miškų ūkio veiklos, gali būti įskaičiuojamos pajamos, gautos iš paslaugų žemės ir (ar) miškų ūkiui ir t.t. 2019 m. verslo planas, kaip sudėtinė dalis, integruotas į paramos paraišką; ekonominę gyvybingumą apibūdinantys rodikliai ir jų kritinės reikšmės nustatomos pagal supaprastintą tvarką ir kt.

Pagal 16.4 veiklos sritį buvo atlikti šie paramos sąlygų supaprastinimai: 2018 m. atsirado galimybė tarpininkui būti pareiškėju; galimybė pareiškėjui skolintis ne tik iš finansinių institucijų, bet ir iš fizinių bei juridinių asmenų; galimybė taikyti išlaidų kompensavimo su avanso mokėjimu būdą; atsisakyta 15 proc. apribojimo statybų ir infrastruktūros gerinimo išlaidoms; papildyta naujomis išlaidų kategorijomis, t. y. fasavimo įrangos, gaminamų produktų apdorojimo ir (arba) perdirbimo ir paruošimo realizacijai įrangos, produktų etikečių kūrimo ir gaminimo; padidinta paramos suma nuo 90 tūkst. Eur iki 120 tūkst. Eur. 2019 m. praplėstas galimų partnerių sąrašas įtraukiant viešuosius juridinius asmenis, taip pat privačius juridinius asmenis, užsiimančius žemės ūkio ir maisto produktų prekyba; verslo planas, kaip sudėtinė dalis, integruotas į paramos paraišką; praplėstas tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas; sutrumpintas projekto kontrolės laikotarpis; įvesti fiksuotieji įkainiai: pardavėjų DU (fiksuotas valandinis), interneto svetainės sukūrimo ir palaikymo išlaidoms ir internetines parduotuves sukūrimo ir palaikymo išlaidoms ir kt.). Šie supaprastinimai pagal 16.3 ir 16.4 veiklos sritis leido padidinti abiejų veiklos sričių patrauklumą. Prie abiejų priemonės veiklos sričių patrauklumo padidėjimo taip pat prisidėjo ir sėkmės pavyzdžių sklaida bei vykdomas intensyvus priemonės viešinimas.

⁴ Priemonių kuratorių apklausos duomenys

Parama mokymosi visą gyvenimą skatinimui (1C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1C tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“.

Iki 2020 m. pabaigos pagal abi priemones M01 ir M02, skirtas žinių perdavimui, informavimui ir konsultavimui, **pavirtintos paramos** dalis siekė 70 proc., o **išmokėtos** – 42 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos.

12 lentelė. 1C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“						
1C TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	M01	3 524 399	2 024 001	6 658 824	30%
	2014–2020 m. pasiekimas	M02	4 326 199	2 755 014	4 599 435	60%
	Tikslas 2023 m.					
	21 820					
	149 900					

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Siekiant skatinti mokymąsi visą gyvenimą (1C TS), numatytas **tikslo rodiklis** T3 „Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius“, kuris yra susietas su priemonės M01 produkto rodikliu „Mokymų dalyvių skaičius“.

13 lentelė. 1C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
1C	T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	0	0	0	1 523	6 168	14 329	21 820	149 900

Iki 2020 m. pabaigos bendras mokymuose dalyvavusiųjų skaičius buvo 21 820, o tai sudarė 15 proc. 2023 m. numatyto tikslo. Lyginant su 2019 m. duomenimis, mokymų dalyvių skaičius išaugo 7 491. Visgi bendras įgyvendinimo lygis išlieka žemas.

Prie 1C tikslinės srities prisidedančios priemonės M01 veiklos srities 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“ **produkto rodiklių** pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

14 lentelė. 1C tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 1C	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Produkto rodikliai			
	O12. Mokymų dalyvių skaičius (1.1 punktas)	21 820	149 900	15%
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 1C	2014–2020 m.		
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1 punktas)	2 024 001		
	O3. Parentų veiksmų skaičius (1.1 punktas)	55		

011. Mokymo dienų skaičius (1.1 punktas)	2 770	
--	-------	--

Veiklos srities įgyvendinimo pažangą 2014–2020 m. atspindi ne tik mokymų dalyvių skaičius, kuris išaugo 1,5 karto, bet ir tai, kad buvo įgyvendinami 23 projektai, iš kurių užbaigta 13 projektų, kuriais paremti 55 veiksmai (veiksmų skaičius yra didesnis, nes įgyvendinus vieną projektą pagal jį vykdytomis veiklomis prisidedama prie daugiau nei vienos TS). Taip pat gana reikšmingai padidėjo mokymų dienų skaičius. 2014–2020 m. laikotarpiu mokymų dienų skaičius pagal šią veiklos sritį siekė 2 770 dieną, t. y. 846 dienomis daugiau nei buvo 2019 m. pabaigoje. Daugiausia mokymų dienų (1 250) buvo skirta ūkių veiklos rezultatų gerinimui, modernizavimui bei restruktūrizavimui (prisidedanti prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo) bei 881 – agrarinės aplinkosaugos klausimams (prisidedanti prie 4 prioriteto įgyvendinimo). Visgi, vertinant pagal mokymų dalyvių skaičių 1.1 veiklos srities įgyvendinimas yra gana ribotas. Priemonės įgyvendinimui neigiamos įtakos turėjo 2020 m. kovo mėn. Lietuvoje paskelbtas karantinas dėl COVID-19 grėsmės. Dėl šalyje paskelbto karantino dalis mokymų buvo atidėti, perkelti į vasarą, o šis laikas mokymams nėra patogus, kadangi yra pats darbmetis žemės ūkyje (pastebima, kad mokymuose aktyviau dalyvaujama žiemos metu). Taip pat dalis mokymų, jei įmanoma, vyko nuotoliniu būdu, o toks prisitaikymas prie situacijos taip pat užtruko.

1.2.2 2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas

Programos **antras prioritetas (P2)** yra skirtas ūkių perspektyvumui ir visų tipų **žemės ūkio veiklos konkurencingumui** visuose regionuose **didinti**, taip pat **inovacinėms ūkių technologijoms ir tvariam miškų valdymui skatinti**. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **2A:** visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų **ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui** sudarymas, visų pirma siekiant intensyviau dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą;
- **2B:** palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams **pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje** ir visų pirma kartų kaitos palengvinimui;
- **2C:** **miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra.**

2014–2020 m. buvo paremtos 3 668 žemės ūkio valdos, įgyvendinusios investicijų į ūkių restruktūrizavimą ir modernizavimą projektus. Taip pat buvo paremtas 851 jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektas bei 3 213 smulkių ūkių, siekiant jiems sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje. Be to, buvo vykdomos investicijos į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą. Šioje srityje buvo įgyvendinti 226 projektai, kuriems išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 65,8 mln. Eur. Taip pat buvo įgyvendinta 17 projektų, kurie skirti miškų infrastruktūrai gerinti, o jiems išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 1,3 mln. Eur. Pagal antrąjį prioritetą parama taip pat buvo skirta ir miško kirtimo, apvalios medienos ir medienos biokuro ruošos technologijų diegimui, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymui. Šioje srityje iki 2020 m. pabaigos buvo įgyvendinti 93 projektai, kuriems išmokėtų ir EK deklaruotų lėšų suma sudarė 6,2 mln. Eur.

2014–2020 m. pagal antrąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 673,7 mln. Eur ir sudarė 90 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.⁵ Iki 2020 m. pabaigos pagal antrąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 476 mln. Eur ir sudarė 64 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos.

⁵ 2014–2020 m. 2 prioriteto įgyvendinimui skirta 747 044 512 Eur.

Parama ūkių modernizavimui (2A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2A tikslinės srities, kuria siekiama gerinti ūkių ekonominės veiklos rezultatus ir sudaryti palankesnes sąlygas ūkių restruktūrizavimui bei modernizavimui (intensyvesniam dalyvavimui rinkoje bei žemės ūkio įvairinimui), įgyvendinimo turi prisidėti šešios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ bei 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ ir veiklos sritys 4.3 „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą“ veiklos 4.3.1. „Parama žemės konsolidacijai“ ir 4.3.2 „Parama žemės ūkio vandentvarkai“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“;
- M16 „Bendradarbiavimas“;
- M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“.

2020 m. pradėta įgyvendinti M21 priemonė „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“. Priemonė skirta padėti subjektams vykdantiems veiklą kaime, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė, išlaikyti ekonominį gyvybingumą dėl to, kad jų ekonominė situacija pablogėjo ir finansinis poveikis tęsiasi ilgiau negu karantino laikotarpis, taip pat siekiant užtikrinti Lietuvos žemės ūkio ir maisto sektoriaus veiklos tęstinumą. Pagal 2A tikslinę sritį šiai priemonei skirta beveik 16,6 mln. Eur. Pagal priemonę 2020 m. buvo renkamos paraiškos, jų vertinimas vyko iki 2020-12-31, todėl 2020 m. pabaigoje parama dar nebuvo patvirtinta.

15 lentelė. 2A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2A TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2020 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)		M01	5 501 874	3 045 753	5 948 293	51%
	1,83%	2,56%	M02	1 071 905	1 071 905	1 331 176	81%
			M04	513 965 520	389 803 499	548 496 525	71%
			M06	58 418 003	26 466 696	67 876 047	39%
			M16	10 529 760	7 424 325	12 378 426	60%
			M21	0	0	16 570 900	0%

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė beveik 589,5 mln. Eur ir sudarė 90 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos ir buvo 6 p. p. didesnė nei 2019 m. pabaigoje patvirtinta parama.⁶ 2020 m., lyginant su 2019 m., reikšmingai – 89,5 mln. Eur – išaugo patvirtinta parama pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turtą“. Taip pat reikšmingai – 26,8 mln. Eur išaugo patvirtinta parama pagal priemonę M06 „Ūkio ir verslo plėtra“. 2020 m. šioms priemonėms buvo padidinta 2014–2020 m. skiriama parama, atitinkamai beveik 63,2 mln. Eur ir 18 mln. Eur.

⁶ 2019 m. pabaigoje patvirtintos paramos suma siekė 84 proc. 2014-2020 m. 2A TS skirtos paramos.

Išmokėta ir EK deklaruota parama siekė 427,8 mln. Eur, o tai sudarė beveik 66 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Daugiausia paramos buvo išmokėta pagal priemonę M04 (389,8 mln. Eur) – 71 proc. skirtos paramos. Didžiausias įgyvendinimo lygis (81 proc.) pasiektas pagal M02 priemonę „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“. Įgyvendinimo lygis (39 proc.) pasiektas pagal M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ yra 4 p. p. didesnis nei 2019 m., nepaisant to, kad 2020 m. buvo padidinta 2014–2020 m. skiriama suma. Pagal M16 priemonę įgyvendinimo lygis, lyginant su 2019 m., reikšmingai (33 p. p.) išaugo ir siekė 60 proc.

Ūkių modernizavimo (2A TS) mastui atspindėti vadovaujamosi **tikslo rodikliu** T4 „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis“, kuris susietas su priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ produkto rodikliu „Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius“.

16 lentelė. 2A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
2A	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)	0%	0%	0,60%	1,07%	1,46%	1,64%	1,83%	2,56%

2014–2020 m. iš viso buvo modernizuotos 3 668 žemės ūkio valdos, t. y. šių valdų modernizavimo paramos projektai buvo baigti įgyvendinti. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, iš viso Lietuvoje buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos, todėl iki 2020 m. pabaigos paramą gavusių valdų procentinė dalis sudarė 1,83 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų. 2014–2020 m. buvo pasiekta 71,8 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės – lyginant su 2019 m., suplanuotos reikšmės pasiekimas padidėjo beveik 8 p. p. Galima paminėti, kad 2014–2020 m. papildomai paramą investicijoms į ūkių restruktūrizavimą gavo 3 213 smulkieji ūkiai (įgyvendinti verslo planai) pagal M06 priemonės veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“, kurie nėra įskaičiuojami į tikslo rodiklio pasiekimą, kadangi pagal šią veiklos sritį savo pajėgumus padidinę smulkieji ūkiai gali kreiptis paramos pagal 4.1 sritį, todėl matematinis jų pridėjimas prie tikslo rodiklio reikšmės iškreiptų realų rodiklio pasiekimo mastą

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2A tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

17 lentelė. 2A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	3 045 753	5 948 293	51%
	M01 TS 2A			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O12. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	9 760	32 200	30%
	O1. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimu	866 423	1 517 647	57%
	M02			
M02	M02 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur) (2.1–2.3 punktai)	1 071 905	1 331 176	81%
	M02 TS 2A			

	Produkto rodikliai	2014–2020 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	1 850	970	191%
M04	M04 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	389 803 499	548 496 525	71%
	M04 TS 2A			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius (4.1 punktas)	3 668	5 110	72%
	O1. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.1 punktas)	323 076 663	442 897 415	73%
	O1. Visos viešosios išlaidos investicijoms į infrastruktūrą (Eur) (4.3 punktas)	65 841 883	105 599 109	62%
	O2. Bendra investicijų suma (viešųjų ir privačiųjų) (Eur)*	671 524 138	1 001 140 000	67%
M06	M06 TS 2A (įskaitant tęstinius įsipareigojimus)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	26 466 696	67 876 047	39%
	M06 TS 2A (įskaitant tęstinius įsipareigojimus)			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių smulkiems ūkiams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.3 punktas)	3 213	6 173	52%
	O2. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų) (tik 2014–2020 m. projektams)	27 822 147	67 876 047	41%
M16	M16 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	7 424 325	12 378 426	60%
M21	M21 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Bendros viešosios išlaidos (Eur)	0	16 570 900	0%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą, skaičius	0	950	0%
Papildoma informacija		2014–2020 m		
M01	M01 TS 2A			
	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (1.1 punktas)	17		
	O11. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	1 250		
	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (1.2 punktas)	23		
M02	M02 TS 2A			
	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (2.1 punktas)	1 850		
M04	M04 TS 2A			
	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (4.1 punktas)	4 365		
	O3. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.2 punktas)	3		

	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (4.2 punktas)	1 108 169		
	03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.3 punktas)	226		
M06	M06 TS 2A			
	03 Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius	3 236		
	M16 TS 2A			
M16	016. Remiamų EIP bendradarbiavimo operacijų skaičius	19		
	017. Remiamų bendradarbiavimo operacijų skaičius (išskyrus EIP)	44		

2014–2020 m. laikotarpiu pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“ buvo įgyvendinta 17 veiksmų, 5 daugiau lyginant su 2019 m. Įgyvendinant šiuos veiksmus buvo vedami mokymai, kuriems skirtų dienų skaičius išaugo nuo 656 (2019 m.) iki 1 250 (2020 m.). Mokymų dalyvių skaičius nuo 4 529 išaugo iki 9 760. Lyginant su Programoje numatytais tikslais, šios priemonės produkto rodiklių įgyvendinimo lygis yra gana ribotas (ypač vertinant mokymų dalyvių skaičių). Priemonės įgyvendinimui neigiamos įtakos turėjo 2020 m. kovo mėn. Lietuvoje paskelbtas karantinas dėl COVID-19 grėsmės.⁷ Visgi, nepaisant COVID-19 pandemijos ir šalyje paskelbto karantino, 2020 m. matoma žymi teigiama augimo tendencija (16 p. p. lyginant su 2019 m.).

Jau iki 2018 m. pabaigos M02 priemonės produkto rodiklio įgyvendinimo lygis stipriai išaugo, pasiekdamas 150 proc. numatyto tikslo, nes konsultavimo paslaugomis pasinaudojo net 1 126 paramos gavėjai. Iki 2020 m. pabaigos pasinaudojusių konsultavimo paslaugomis skaičius išaugo iki 1 850, o įgyvendinimo lygis siekė beveik 191 proc. Atitinkamai padidėjo ir viešosios išlaidos – nuo 792 tūkst. Eur iki 1,07 mln. Eur.

Pastebimai didesni pasiekimai stebimi ir įgyvendinant M04 ir M06 priemonių rodiklius. Iki 2020 m. pabaigos pagal M04 priemonės veiklos sritį 4.1 projektus įgyvendino 3 668 žemės ūkio valdos (rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 71,8 proc.) ir buvo įgyvendinti 4 365 projektai, kuriais modernizuojamos žemės ūkio valdos remiant naujos žemės ūkio technikos ir naujos žemės ūkio įrangos, naujų technologinių įrengimų, skirtų specializuoto žemės ūkio sektoriaus pirminiems žemės ūkio produktams apdoroti ar perdirbti ir paruošti realizacijai, įsigyti; taip pat remiant specializuotame žemės ūkio sektoriuje vykdyti būtinų pastatų ar statinių statybą, rekonstravimą ar kapitalinį remontą ir kt. Didžiausia dalis modernizavimo projektų – 2 535 – buvo įgyvendinami gyvulininkystės bei 1 575 augalininkystės ūkiuose. Bendros viešosios išlaidos ūkių modernizavimo projektams sudarė 323 mln. Eur (įgyvendinimo lygis siekė 72,9 proc.).

2020 m. atliktame finansinių priemonių ex-ante vertinimo atnaujinime buvo nustatyta, kad dėl COVID-19 sukeltų neigiamų pasekmių ekonomikai ūkininkams ir žemės ūkio bendrovėms gali kilti finansinių sunkumų, įgyvendinant KPP lėšomis finansuojamus investicinius projektus, arba 2020–2021 m. gali sumažėti paklausa investicinei paramai pagal naujai skelbiamus kvietimus, nes galimiems pareiškėjams taps sunkiau užtikrinti nuosavą indėlį. Didžiausias galimas finansavimo trūkumas, siekiantis 68 mln. Eur, buvo nustatytas pagal M04 priemonės veiklos sritį 4.1. Atsižvelgiant į tai, atnaujintame ex-ante vertinime buvo rekomenduota reaguojant į neigiamas COVID-19 pasekmes ekonomikai ir siekiant užtikrinti sklandų KPP investavimą 2020 m. patvirtinti finansinę priemonę, pagal kurią Programos lėšomis ūkininkams (fiziniams ir juridiniams asmenims) ar jų grupėms, užsiimantiems žemės ūkio veikla, būtų teikiamos lengvatinės paskolos iki 200 000 Eur, skirtos apyvartiniam kapitalui ir (ar) investicijoms. Skolinant finansinės priemonės lėšas galutiniams naudos gavėjams pasiūlyta prioritetus teikti ūkininkų, kurių ūkio VED dydis yra iki 25 tūkst., ir jaunųjų ūkininkų finansavimui, nes šioms tikslinėms grupėms kyla daugiau sunkumų siekiant rinkoje pasiskolinti lėšų. Taip pat buvo numatyta galimybė pagalbą finansinėmis priemonėmis derinti su subsidijomis. Atnaujintame ex-ante vertinime buvo pasiūlyta finansinę priemonę įgyvendinti per pasidalintos rizikos paskolų schemą, iš KPP lėšų

⁷ Detalesnė informacija pateikta 1C TS analizėje

skiriant 8 mln. Eur ir ne mažiau kaip 25 proc. papildomų lėšų pritraukti iš finansų tarpininkų. 2020 m. rengiantis įgyvendinti finansinę priemonę buvo atlikti šie veiksmai:

- 2020 m. spalio 19 d. gautas Europos Komisijos pritarimas dėl paramos finansinėmis priemonėmis įtraukimo į KPP;
- 2020 m. spalio mėn. patvirtintas patikslintas FP *ex ante* vertinimas, kuris buvo paskelbtas ministerijos tinklapyje, o lapkričio 6 d. apie vertinimo patikslinimą informuotas Programos stebėsenos komitetas.
- 2020 m. lapkričio 26 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-816 „Dėl Finansinių priemonių, įgyvendinamų Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos lėšomis, administravimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos finansinių priemonių administravimo taisyklės;
- 2020 m. lapkričio 30 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-821 „Dėl Fondų fondo „KPP finansinių priemonių fondas“, skirto Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos lėšomis įgyvendinamoms finansinėms priemonėms administruoti, valdytojo skyrimo ir finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo“ UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“ buvo paskirtas Fondų fondo valdytoju ir įpareigotas parengti Fondų fondo investavimo strategiją pagal įsakymo 1 priede pateiktą „Pasidalytos rizikos paskolų finansinės priemonės schemą“. Taip pat šiuo įsakymu buvo sudaryta komisija, kuri įgaliota apsvarstyti Fondų fondo valdytojo parengtą investavimo strategiją ir pateikti rekomendaciją vadovaujančiai institucijai dėl finansavimo sutarties pasirašymo;
- 2021 m. buvo atlikti kai kurie pakeitimai ir tęsiami parengiamieji šios priemonės įgyvendinimo darbai.

Pagal M04 priemonę (veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“) buvo įgyvendinti 3 projektai, kurie iki 2018 m. pabaigos jau buvo užbaigti. 2020 m. projektai pagal šią veiklos sritį prisidedantys prie 2A tikslinės srities įgyvendinami nebuvo.

2014–2020 m. pagal M04 priemonę (veiklos sritį 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“) buvo įgyvendinti 226 projektai. Didžioji dalis projektų buvo skirti žemės ūkio vandentvarkos (218), likę (8) – žemės konsolidacijos gerinimui. Viešosios išlaidos investicijoms į šiuos infrastruktūros projektus sudarė daugiau nei 65,8 mln. Eur. Projektų, susijusių su žemės konsolidacijos gerinimu, įgyvendinimas ir paramos išmokėjimas buvo baigtas dar 2017 m. Parama žemės ūkio vandentvarkai (pavyzdžiui, lauko drenažo inžinerinės infrastruktūros atnaujinimui, lauko drenažo sistemų pritaikymui joms keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams ir kt.) buvo viena populiariausių paramos priemonių ankstesniu finansiniu laikotarpiu ir tokia išliko dabartiniu (2014–2020 m.) finansiniu laikotarpiu. Didelis paramos intensyvumas (80 proc.), skiriama paramos suma (300 tūkst. Eur ar 600 tūkst. Eur, kai rekonstruojami polderiai), ir galimybė ES lėšomis pagerinti dirbamos žemės agrarinę būklę priemonę daro patrauklią pareiškėjams. Remiantis papildomais ŽŪM duomenimis, šiuo metu įgyvendinami dar 45 projektai skirti žemės ūkio vandentvarkai.

Įgyvendinant M04 priemonės projektus, be viešosios paramos taip pat buvo investuojamos ir privačios lėšos (Programoje yra numatytas paramos intensyvumas ir minimalus prisidėjimas prie projekto įgyvendinimo privačiomis lėšomis, kuris priklauso nuo veiklų ir sektoriaus, į kurių investuojama bei kitų papildomų sąlygų, tačiau tiek pagal 4.1, tiek pagal 4.2 veiklos sritis paramos intensyvumas negali viršyti 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, pagal 4.3.2 veiklos sritį paramos intensyvumas yra 80 proc.), bendra investuotų lėšų suma 2020 m. pab. siekė 671,5 mln. Eur ir yra 1,72 karto didesnė nei viešųjų lėšų suma⁸.

2014–2020 m. parama pagal 2014–2020 m. priemonės M06 veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“ buvo patvirtinta 3 213 smulkiųjų ūkių, o įgyvendinimo lygis siekė 52 proc. Lyginant su 2019 m. įgyvendinimo lygis beveik nepasikeitė, nes 2020 m. buvo padidinta 2023 m. siektina reikšmė nuo 4 973 iki 6 173. Smulkiųjų ūkių projektams išmokėtos viešosios išlaidos siekė 26,5 mln. Eur paramos (pasiekimo lygis – 39 proc.), iš kurių 22,9 mln. Eur buvo skirta pagal KPP 2014–2020 m. paramą gavusiems

⁸ Visos viešosios lėšos M04 priemonės projektams, prisidedantiems prie 2A TS, siekė 389 803 499 Eur.

smulkiems ūkiams, o 3,6 mln. Eur – tęstiniais 2007–2013 m. įsipareigojimams pagal priemonę „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“ vykdyti. Lyginant su 2019 m., pasiekimo lygis padidėjo 4 proc. punktais, nepaisant to, kad 2020 m. 18 mln. Eur buvo padidinta 2023 m. siektina reikšmė nuo 49 876 047 Eur iki 67 876 047 Eur. Bendra investicijų suma siekė kiek daugiau nei 27,8 mln. Eur, o tai reiškia, kad nors parama smulkiems ūkiams teikiama kaip išmoka (maksimali paramos suma vienam pareiškėjui yra 15 tūkst. Eur), dalis paramos gavėjų prie projektų įgyvendinimo prisidėjo ir nuosavomis lėšomis (pvz., pareiškėjas verslo plane nurodo, kad visa jo projekto vertė yra 30 tūkst., todėl jam išmokama 15 tūkst., o likusią sumą sumoka jis pats). 2020 m. pab. bendra investicijų suma buvo 5 proc. didesnė nei viešosios išlaidos.

Pagal M16 priemonę 2014–2020 m. mokėjimai buvo atlikti 19 EIP bendradarbiavimo projektų (dar 4 finansavimo sutartys pasirašytos 2020 m. spalio mėn., tačiau pagal jas mokėjimai nebuvo atlikti) ir 44 smulkiųjų ūkių bendradarbiavimo projektams, kuriais prisidedama prie 2A TS įgyvendinimo. Jiems išmokėtų viešųjų lėšų suma sudarė 60 proc. skirtos paramos.

18 lentelė. 2A tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2020 m	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“	SO03. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, dalis pagal ūkio valdytojo amžių – iki 40 metų amžiaus (imtinai), proc. (M04.1)	63,7	40	159%
	SO2.5. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M04.1)	1 575	2 044	77%
	SO2.4. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M04.1)	160	76	210,5%
	SO2.1. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M04.1)	2 535	2 913	87%
	SO2.2. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M04.1)	26	51	50,1%
	SO2.3. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M04.1)	69	26	265,4%
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“	SO05. Paramą verslui pradėti gavusių smulkiųjų ūkių dalis pagal ūkio valdytojo amžių – iki 40 metų (imtinai), proc. (M06.3)	57,8	40	144,5%
	SO04.5. Paramą verslui pradėti gavusių smulkiųjų ūkių skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M06.3)	392	2 744	14,3%
	SO04.4. Paramą verslui pradėti gavusių smulkiųjų ūkių skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M06.3)	107	114	93,9%
	SO04.1. Paramą verslui pradėti gavusių smulkiųjų ūkių skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M06.3)	606+343 (mixed)	3 103	30,6%
	SO04.2. Paramą verslui pradėti gavusių smulkiųjų ūkių skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M06.3)	18	82	22%
	SO04.3. Paramą verslui pradėti gavusių smulkiųjų ūkių skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M06.3)	83	130	63,8%

Remiantis specifinių rodiklių pasiekimais galima teigti, kad iki 2020 m. pabaigos jaunųjų ūkininkų, pasinaudojusių parama investicijoms į žemės ūkio valdas ir smulkiųjų ūkių investicijoms verslui pradėti, dalis buvo didesnė nei planuota Programoje – sudarė 63,7 proc. ir 57,8 proc. šių veiklos sričių paramos gavėjų, o buvo planuota, kad jų dalis sieks mažiau nei pusę (40 proc.). Vertinant paramos gavėjų pasiskirstymą pagal sektorius, matyti, kad pagal 4.1 veiklos sritį mažesniu mastu nei planuota įgyvendinami sodininkystės sektoriaus investiciniai projektai, o pagal 6.3 veiklos sritį – augalininkystės, sodininkystės ir gyvulininkystės ūkių investiciniai projektai.

Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui (2B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2B tikslinės srities, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas reikiamos kvalifikacijos jauniems ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir palengvinti kartų kaitą, įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“.

Iki 2020 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas tris prie 2B tikslinės srities prisidedančias priemones.

19 lentelė. 2B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2B TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2020m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
	T5. Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)		M01	228 379	99 000	798 529	12%
	0,43%	0,80%	M02	232 047	232 047	488 235	48%
			M06	72 646 199	40 157 876	72 705 882	55%

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Patvirtintos paramos suma siekė 73,1 mln. Eur ir tai sudarė 99 proc. šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos. Pagal priemonės M01 veiklos sritį, prisidedančią prie 2B tikslinės srities, patvirtintos paramos suma siekė 29 proc., o pagal M02 – 48 proc. Didžiausia paramos suma (72,6 mln. Eur) buvo patvirtinta pagal priemonės M06 veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. Šios veiklos srities patvirtintos paramos suma siekė beveik 100 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos sumos. Būtina atkreipti dėmesį, kad 2020 m. šiai veiklos sričiai skirta parama buvo padidinta 8 mln. Eur. Pagal šią veiklos sritį išmokėta paramos suma siekė 40,2 mln. Eur ir sudarė 55 proc. viso programavimo laikotarpiui skirto finansavimo.

Siekiant atspindėti paramos jauniems ūkininkams įgyvendinimą, 2B tikslinei sričiai buvo numatytas **tikslo rodiklis** T5 „Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)“ ir jis susietas su priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ produkto rodikliu „Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jauniems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius“.

20 lentelė. 2B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
2B	T5. Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)	0%	0%	0,02%	0,13%	0,23%	0,35%	0,43%	0,80%

2014–2020 m. jaunųjų ūkininkų, gavusių paramą verslui pradėti ir jau įgyvendinusių projektus, skaičius siekė 851. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, iš viso Lietuvoje buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos. Taigi, 2020 m. žemės ūkio valdų, gavusių jauniems ūkininkams skirtų investicijų, procentinė dalis sudarė 0,43 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų. 2020 m. rodiklio siekiama reikšmė buvo padidinta nuo 0,7 proc. iki 0,8 proc. todėl 2014–2020 m. buvo pasiekta 53,5 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2B tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikti 21 lentelėje žemiau.

21 lentelė. 2B tikslinės srities įgyvendinimas

M01 M01 TS 2B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	99 000	798 529	12,4%
Produkto rodikliai				
		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O12.Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	2 059	16 900	12,2%
	O1. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	99 000	798 529	12,4%
M02 M02 TS 2B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	232 047	488 235	47,5%
Produkto rodikliai				
		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	638	345	184,9%
M06 M06 TS 2B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	40 157 876	72 705 882	55,2%
Produkto rodikliai				
		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jauniems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.1 punktas)	851	1 590	53,5%
	O2.Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	44 075 580	72 705 882	60,6%
Papildoma informacija				
M01 M01 TS 2B				
Produkto rodikliai		2014–2020 m.		
	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (1.1 veikla)	5		
M02 M02 TS 2B				
Produkto rodikliai		2014–2020 m.		
	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (2.1 punktas)	638		
M06 M06 TS 2B				
Produkto rodikliai		2014–2020 m.		
	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius	851		
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur) (6.1 punktas)	40 157 876		

M01 priemonės veiklos sričiai 1.1 buvo išmokėta 99 000 Eur parama ir paremti 5 veiksmai, skirti jaunųjų ūkininkų profesiniams mokymams. 2014–2020 m. mokymų dalyvių skaičius siekė 2 059, o įgyvendinimo lygis tik 12,2 proc. Pagal priemonę M02 patvirtintą paramą (kuri siekė 47,5 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 638 jaunieji ūkininkai, kas lėmė Programoje numatyto

įgyvendinimo lygio tikslo pasiekimą (185 proc.). Programoje užsibrėžtas 2023 m. tikslas (345 konsultavimo paslaugomis pasinaudoję paramos gavėjai) jau buvo pasiektas 2018 m.

Kaip minėta anksčiau, investicinę paramą verslui pradėti pagal priemonę M06 gavo 851 jaunas ūkininkas. Visos viešosios išlaidos įgyvendintiems projektams siekė beveik 40,2 mln. Eur, o bendrosios investicijos buvo beveik 10 proc. didesnės ir siekė 44,1 mln. Eur. Didesnės bendrosios investicijos rodo, kad dalis jaunųjų ūkininkų prie projektų įgyvendinimo prisidėjo ir nuosavomis lėšomis, nepaisant to, kad jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektui įgyvendinti mokama vienodo dydžio išmoka (maksimali viešosios paramos suma vienam paramos gavėjui įsikurti yra 40 tūkst. Eur). Įgyvendinant projektus pastaraisiais metais jaunieji ūkininkai investavo į žemės ūkio technikos (pvz. frontaliųjų krautuvų, kultivatorių, purkštuvų) įsigijimą, ūkinių gyvūnų (mėsinių galvijų, danielių, avių, telyčių) įsigijimą, daugiamečių augalų (braškių daigų, aviečių, šaltalankių sodinukų ir t.t.) įsigijimą, taip pat investuota į infrastruktūros kūrimą ir statybą (aptvarų įrengimą, angarų statybas ir t.t.). 6.1 veiklos sritis įgyvendinama sėkmingai, 2020 m. buvo pateikta paraiškų didesnei sumai nei buvo planuota, o prie šios veiklos srities populiarumo galėjo prisidėti tai, kad nuo 50 proc. iki 80 proc. buvo padidinta pirmoji išmokos dalis.⁹

Pagal 2B tikslinę sritį buvo numatyti penki specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paramą pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ gavusių ūkių skaičių pagal sektorius (augalininkystės, daržininkystės, gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės).

22 lentelė. 2B tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2020 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“	SO06.5. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M06.1)	107	636	16,2%
	SO06.4. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M06.1)	66	20	330%
	SO06.1. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M06.1)	527+92 (mixed)	905	68,4%
	SO06.2. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M06.1)	7	13	53,8%
	SO06.3. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M06.1)	52	16	325%

Vertinant pagal specifiniams rodikliams numatytų tikslų įgyvendinimo lygį, geriausi pasiekimai stebimi daržininkystės ir uogininkystės sektoriuose (numatyta siektina reikšmė buvo visiškai įgyvendinta ir stipriai viršyta). Tai rodo, jog šiuose sektoriuose nebuvo tikėtasi tokio aktyvaus susidomėjimo 6.1 veiklos sritimi. Mažiausiu mastu rodiklis įgyvendintas paramą gavusių ūkių augalininkystės sektoriuje – paramą gavo 107 ūkiai (arba 16,2 proc. numatyto tikslo). Kyla rizika, kad šio rodiklio tikslas nebus pasiektas.

⁹ Priemonių kuratorių apklausos duomenys

Miškininkystės ekonominės vertės didinimas (2C+ tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2C+ tikslinės srities, kuria siekiama didinti miškininkystės ekonominę vertę ir skatinti miško plotų plėtrą, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.3 „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą“ veikla 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“.¹⁰

Iki 2020 m. pabaigos paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas prie 2C+ tikslinės srities prisidedančias priemones.

23 lentelė. 2C+ tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2C TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2020 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
	Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (2C tikslinė sritis)		M01	358 138	299 807	1 003 936	30%
	151	120	M02	249 784	249 540	298 235	84%
			M04	1 648 911 ¹¹	1 323 053	1 563 525	85%
			M08	8 722 952	6 213 552	17 584 801	35%

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Pagal 2C+ tikslinę sritį iš viso buvo patvirtinta beveik 11 mln. Eur suma ir sudarė 54 proc. visos šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Lyginant su kitomis 2 prioriteto tikslinėmis sritimis, tai yra reikšmingai mažiau (pagal 2A TS patvirtinta beveik 90,3 proc. o pagal 2B TS – 99 proc.). Pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ buvo patvirtinta 358 tūkst. Eur suma, o tai sudarė 36 proc. Programoje skirtos paramos. Tuo tarpu priemonei M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo“ iki 2020 m. pabaigos patvirtintos paramos suma siekė 84 proc. Programoje skirtos paramos. Priemonės M04 veiklai 4.3.3 2020 m. skirta parama buvo sumažinta beveik 2,7 mln. Eur. Priemonės M08 veiklos sričiai 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ patvirtintos paramos dalis nuo Programoje skirtos atitinkamai siekė 50 proc. 2020 m. M08 priemonės veiklos sričiai 8.6 skirta parama 2014–2020 m. buvo padidinta 4 mln. Eur.

Pagal 2C+ tikslinę sritį išmokėtos paramos suma siekė beveik 8,1 mln. Eur ir sudarė 40 proc. visam programavimo laikotarpiui šiai tikslinei sričiai skirto finansavimo. Nors išmokėtos paramos dalis yra mažesnė nei kitose 2 prioriteto tikslinėse srityse, tačiau lyginant su 2019 m. duomenimis, išmokėtos paramos suma padidėjo beveik 10 p. p., o tai rodo pažangą. Per 2020 m. priemonės M04 4.3.3 veiklai išmokėta parama, lyginant su 2019 m. padidėjo reikšmingiausiai – 51 p. p., tačiau tai nulėmė 2014–2020 m. skirtos paramos sumažinimą. Lyginant su 2019 m. pagal šią veiklą išmokėtos paramos dydis nesikeitė. Finansinio įgyvendinimo lygis pagal M01, M02 ir M08 priemones išaugo po atitinkamai 9 p. p., 14 p. p. ir 4 p. p.

¹⁰ Paminėtina, kad visos M08 priemonės 8.6 veiklos sričiai numatytos lėšos yra numatytos kaip tiesiogiai prisidedančios būtent prie 2C tikslinės srities.

¹¹ 2014–2020 m. pagal M04 veiklos sritį, prisidedančią prie 2C TA patvirtinta parama siekia 1 648 911 Eur. Patvirtinta parama yra didesnė nei priemonei skirta parama, tačiau, NMA duomenimis, visos užkontraktuotos lėšos nebus panaudotos ir projektai bus įgyvendinami mažesne apimtimi.

2C+ tikslinei sričiai numatytas **tikslo rodiklis** „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“.

24 lentelė. 2C+ tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
2C	Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (2C tikslinė sritis)	0	0	12	35	51	92	151	120

Iki 2020 m. pabaigos buvo sukurta 151 nauja darbo vieta ir rodiklio tikslas 2023 m. buvo pasiektas. Visos šios darbo vietos buvo sukurtos įgyvendinus miško kirtimo, apvaliosios medienos ir medienos biokuro technologijų diegimui skirtus projektus pagal 8.6 veiklos sritį.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2C+ tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

25 lentelė. 2C+ tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 2C				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)		299 807	1 003 936	30%
	Produkto rodikliai		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O12. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius		638	11 900	5,4%
M02	M02 TS 2C				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)		249 540	298 235	83,7%
	Produkto rodikliai		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)		193	210	92%
M04	M04 TS 2C				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)		1 323 053	1 563 525	84,6%
	Produkto rodikliai		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O2. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)		2 327 890	1 954 406	119,1%
M08	M08 TS 2C				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.6 punktas)		6 213 552	17 584 801	35,3%
Papildoma informacija					
M04	M04 TS 2C				
	O3. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.3 punktas)		17		
M08	M08 TS 2C				
	O3. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (8.6 punktas)		93		
	O2. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)		16 802 037		

2014–2020 m. laikotarpiu pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 buvo įgyvendinti 2 mokymų projektai, kuriems skirta 92,8 tūkst. Eur parama (suma siekė 64,5 proc. tikslo). Mokymų dalyvių skaičius siekė 638 ir sudarė tik 5,4 proc. siekiamo tikslo. Pagal 1.2 veiklos sritį taip pat įgyvendinti 2 projektai, kuriems skirta 207 tūkst. Eur parama.

Pagal priemonės M02 2.1 veiklos sritį konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 193 miško valdytojai. Tai siekė 92 proc. konsultuojamų paramos gavėjų skaičiaus rodiklio tikslo.

2014–2020 m. taip pat įgyvendinta 17 miškų infrastruktūros gerinimo projektų pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklą 4.3.3, skirtą miško kelių įrengimui ir rekonstrukcijai, taip pat su miško keliais susijusių įrenginių ar statinių įrengimui (pavyzdžiui, griovių, pralaidų, nuovažų, tiltų statybai ir pan.). Projektams išmokėta 1,3 mln. Eur paramos, o bendra investicijų suma siekė 2,3 mln. Eur (44,1 proc. tikslo). Kaip jau buvo minėta, 2020 m. šiai priemonei buvo sumažintas finansavimas. 2020 m. buvo gautos 2 paraiškos. Ši veikla nėra paklausi tarp privačių miškų valdytojų, o jos administravimo kaštai yra didesni nei teikiama nauda, todėl atsižvelgiant į tai, pereinamuoju laikotarpiu neplanuojama tęsti šios priemonės įgyvendinimo.¹²

Daugiausia 2C+ tikslinės srities viešųjų išlaidų – 6,2 mln. Eur – skirta M08 priemonės 8.6 veiklos srities projektams. Panaudojant šias lėšas 2014–2020 m. buvo įgyvendinti 93 projektai, kuriuose diegtos miškininkystės technologijos ir kuriais prisidėta prie miškų ūkio modernizavimo bei ekonominės vertės didinimo, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymo, biokuro gamybos, panaudojant miško kirtimo atliekas. Bendra projektams įgyvendintų investicijų suma siekė 16,8 mln. Eur ir yra beveik 3 kartus didesnė nei viešosios išlaidos. 2020 m. pirmasis paraiškų rinkimo etapas sutapo su COVID-19 pandemijos pradžia. Dėl ko ne maža dalis pareiškėjų, susidūrę su sutrikusiu finansavimu ir neapibrėžtimi dėl tolimesnės ekonominės situacijos, susilaikė nuo investicijų. Antrojo paraiškų rinkimo metu nesibaigianti COVID 19 pandemija taip pat darė įtaką pareiškėjų aktyvumui¹³, visgi nepaisant COVID-19 situacijos 2020 m. buvo pateiktos 65 paraiškos (prašoma paramos suma beveik 5,7 mln. Eur).

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

¹² Priemonių kuratorių apklausos duomenys

¹³ Priemonių kuratorių apklausos duomenys

1.2.3 3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas

Programos **trečias prioritetas (P3)** yra skirtas **maisto grandinės organizavimo skatinimui**, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje. Šį prioritetą sudaro dvi tikslinės sritys:

- **3A:** pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į **žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę**, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant **trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes** ir tarpšakines organizacijas;
- **3B:** **ūkių rizikos prevencijos** ir valdymo rėmimas.

2014–2020 m. parama buvo išmokėta šioms prie 3A tikslinės srities prisidedančioms veikloms: žinių perdavimui ir informavimui, konsultavimo paslaugoms, ūkininkų dalyvavimui žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose ir su tuo susijusių patiriamų išlaidų kompensavimui, taip pat ūkių modernizavimui, žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai, siekiant aukštesnės produktų kokybės. Buvo įgyvendintas 81 projektas, kuriam skirta parama investicijoms žemės ūkio valdose bei investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą. Svarbu paminėti, kad 2020 m. pagal 3A tikslinę sritį paramos lėšos buvo išmokėtos 270 žemės ūkio valdų už dalyvavimą kokybės sistemose, trumposiose tiekimo grandinėse ir gamintojų organizacijose: pagal M03 priemonę 162 ūkio valdoms pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus ir 99 valdoms pagal naujas paraiškas pagal 2014–2020 m. KPP bei 9 ūkio valdoms pagal 16.4 veiklos sritį.

2020 m. įgyvendinant 3B tikslinę sritį, skirtą paskatinti žemės ūkio valdų dalyvavimą rizikos valdymo sistemose, išmokėta beveik 8,6 mln. Eur paramos, kurią gavo 1 108 ūkiai (beveik 1,4 karto daugiau nei 2019 m.), paramos lėšomis kompensuota sumokėtų draudimo įmokų dalis.

2014–2020 m. pagal trečiąjį prioritetą visų patvirtintų lėšų suma siekė 84,8 mln. Eur ir sudarė 72,5 proc. nuo visam Programos laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.¹⁴ Išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 55,5 mln. Eur ir sudarė 47 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos.

¹⁴ 2014–2020 m. 3 prioriteto įgyvendinimui skirta 116 953 133 Eur.

Žemės ūkio produktų perdirbimas, kokybės sistemos, trumpos maisto tiekimo grandinės, gamintojų grupės (3A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 3A tikslinės srities, kuria siekiama didinti pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumą geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę (taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpos tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas), įgyvendinimo prisideda šešios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ ir 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“;
- M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“.

26 lentelė. 3A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“						
3A TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014– 2020 m., Eur	Skirta parama 2014– 2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)	M01	1 513 775	488 407	2 267 132	22%
	2014–2020 m. pasiekimas					
	0,14%	M02	1 822	1 821	188 235	1%
	Tikslas 2023 m.					
	0,20%	M03	1 139 927	1 139 931	2 224 706	51%
		M04	68 119 395	44 346 861	84 595 994	52%
		M09	1 000 000 ¹⁵	100 000	788 829	13%
		M16	2 486 382	684 439	5 584 798	12%

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė beveik 74,3 mln. Eur ir sudarė beveik 78 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. 2020 m. patvirtinta parama beveik 17 p. p. didesnė nei 2019 m. pabaigoje patvirtinta parama¹⁶, todėl pagal 3A tikslinę sritį padaryta žymi pažanga.

Kaip ir 2019 m., mažiausia paramos suma (1 822 Eur) buvo patvirtinta pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“. Priemonei M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ patvirtinta parama siekė kiek daugiau nei 1 mln. Eur. Didžiausią patvirtintos paramos dalį (net 92 proc.) sudarė parama, skirta priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ 4.1 ir 4.2 veiklos sritims. Šioms veiklos sritims buvo patvirtinti kiek

¹⁵ NMA duomenimis, yra pasirašytos 2 sutartys po 500 tūkst. pagal kurias 1 pareiškėjas per metus gauna 100 tūkst., todėl patvirtinta parama viršija skiriamą paramą.

¹⁶ 2019 m. pabaigoje patvirtintos paramos suma siekė 60,6 mln. Eur.

daugiau nei 68 mln. Eur. Pagal priemonę M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ 2014–2020 m. patvirtinta parama siekė 1 mln. Eur. 2014–2020 m. buvo patvirtintos dvi paraiškos. 2019 m. patvirtinta UAB „Pieno partneriai“ pateikta paraiška, o 2020 m. patvirtinta žemės ūkio kooperatyvo „Radviliškio aruodas“ pateikta paraiška, abiejų šių paraiškų vertė po 500 tūkst. Eur. Kaip numatyta priemonės įgyvendinimo taisyklėse, pareiškėjai, pripažinti gamintojų grupe, įgyvendina penkerių metų verslo planą, o didžiausia paramos suma už vienerius veiklos metus yra 100 tūkst. Pagal priemonę M16 „Bendradarbiavimas“ patvirtinta beveik 2,5 mln. Eur parama. 2020 m. pagal 3A tikslinę sritį 4 priemonėms buvo sumažinta 2014–2020 m. skiriama parama, perskirstant ją į kitas priemones, veiklos sritis ir (arba) toje pačioje priemonėje į kitas tikslines sritis. M01 priemonei parama sumažinta 3 mln. Eur, M03 priemonei – 2 mln. Eur, M04 priemonei – 42 mln. Eur, M16 – 2 mln. Eur.

2014–2020 m. išmokėta parama siekė 46,8 mln. Eur, o tai sudarė 49 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirto finansavimo. Mažiausiu mastu įgyvendinama „minkštoji priemonė“ M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ – šiai priemonei išmokėtų lėšų suma sudarė 1 proc. nuo skirtos paramos, ir, palyginti su 2019 m., liko nepakitusi. Didžiausia suma išmokėta investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą, t. y. priemonei M04. Pagal priemonę buvo išmokėti 44,3 mln. Eur, o įgyvendinimo lygis siekė 52 proc. (palyginimui, 2019 m. pabaigoje įgyvendinimo lygis buvo 30 proc.).

Pagal priemonę M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ 2020 m. ir buvo išmokėta pirmoji paramos suma – 100 tūkst. Eur (13 proc. skirtos paramos). Pagal priemonę M16 išmokėta 12 proc. skirtos paramos.

Siekiant skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą (3A TS), numatytas **tikslo rodiklis T6** „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ produkto rodikliu „Remiamų ūkių skaičius“, priemonės M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ produkto rodikliu „Valdų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, skaičius“ bei priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ produkto rodikliu „Žemės valdų, dalyvaujančių teikimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo/vietos veiklos skatinimo programose, skaičius“.

27 lentelė. 3A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
3A	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)	0%	0%	0,08%	0,1%	0,12%	0,13%	0,14%	0,2%

Per 2020 m. buvo paremta 270 žemės ūkio valdų, dalyvaujančių kokybės sistemose, trumposiose tiekimo grandinėse ir gamintojų organizacijose, o tai sudarė 0,14 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų skaičiaus (remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme¹⁷). 2020 m. nuo 0,29 proc. iki 0,2 proc. sumažintas siekiamas tikslas, todėl pasiekta 67,5 proc. šio tikslo rodiklio.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 3A tikslinės srities, produkto rodiklių pasiekimai pateikti 28 lentelėje žemiau.

¹⁷ Remiantis Programa, iš viso Lietuvoje 2013 m. buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos.

28 lentelė. 3A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	488 407	2 267 132	22%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas) Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	101 800	352 941	29%
	013. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas) Mokymų dalyvių skaičius	471	7 500	6%
M02	M02 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	1 821	188 235	1%
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	9	140	6%
M03	M03 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (3.1-3.2 punktai)	1 139 931	2 224 706	51%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Remiamų ūkių skaičius (3.1-3.2 punktai)	261	280	93%
M04	M04 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	44 346 861	84 595 994	52%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	02. Bendra investicijų suma (viešųjų ir privačiųjų) (Eur)	163 645 566	169 190 550	97%
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (pavyzdžiui, žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)	81	119	68%
M09	M09 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR)	100 000	788 829	13%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	03. Remiamų veiksmų (gamintojų grupių kūrimas) skaičius	0	2	0%
	09. Valdų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, skaičius	0	20	0%
M16	M16 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	684 439	5 584 798	12%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.

	09. Žemės valdų, dalyvaujančių tiekimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo / vietos veiklos skatinimo programose, skaičius (16.4 punktas)	9	105	9%
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 3A			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo, skaičius (1.1 punktas)	7		
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	3		
	O11. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	148		
	O12. Mokymų dalyvių skaičius (1.1 punktas)	471		
M02	M02 TS 3A			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	03. Veiksmų, kuriais padedama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis, skaičius (2.1 punktas)	9		
M04	M04 TS 3A			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	04. Paremtų ūkių / paramos gavėjų skaičius (4.1 punktas)	35		
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.1 punktas)	2 557 012		
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.2 punktas)	41 789 848		
M16	M16 TS 3A			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	O17. Veiksmų, kuriais prisidedama prie smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimo, skaičius (16.3 punktas)	4		

Pagal M01 priemonę „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui siekė beveik 102 tūkst. Eur (įgyvendinimo lygis 29 proc.), mokymuose dalyvavo 471 dalyvis (2023 metams suplanuota pasiekti rodiklio tikslinė reikšmė buvo įgyvendinta tik 6 proc.). Priemonės įgyvendinimui neigiamos įtakos turėjo 2020 m. kovo mėn. Lietuvoje paskelbtas karantinas dėl COVID-19 grėsmės, ypač – sklandžiam projektų pateikimui ir jų įgyvendinimui pagal 1.1. veiklos sritį (mokymas / įgūdžių įgijimas). 2020 m. buvo patvirtintos Programos administravimo taisyklės ir M01 priemonės veiklos sričių 1.1 ir 1.2 naujos įgyvendinimo taisyklių redakcijos, kuriose numatyta galimybė, kad mokymai ir informavimo renginiai gali būti organizuojami įvairiais nuotoliniais būdais LR Vyriausybės paskelbto karantino, ekstremalios situacijos ar nenugalimos jėgos (*force majeure*) atvejais, užtikrinant stebėsenos galimybę atsakingoms institucijoms¹⁸.

2020 m. pagal M03 priemonę parama buvo išmokėta 261 ūkiams, iš kurių 99 ūkiams pagal 3.1 veiklos sritį „Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose“ ir 162 ūkiams pagal 3.2 veiklos sritį „Tęstiniai KPP 2007–2013 išsipareigojimai“. 2023 metams suplanuota pasiekti rodiklio reikšmė buvo įgyvendinta 93 proc. Lyginant su 2019 m., viešosios išlaidos M03 priemonėje paaugo beveik 13 p. p. Dalyvavimo kokybės sistemose skatinimui skirtos viešosios išlaidos 2020 m. siekė kiek daugiau nei 1,1 mln. Eur. Įgyvendinant M03 priemonę buvo susidurta su iššūkiais, nes 2017 m. pabaigoje EK Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas išklė klausimą dėl valstybės narėse taikomų nacionalinių žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų notifikavimo EK. EK atstovų teigimu, nenotifikuotų nacionalinių žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų dalyviams parama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 16 straipsnio nuostatas negali būti skiriama. Dėl notifikavimo procedūrų nuo 2018 m. nebuvo renkamos paraiškos pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemą dėl ko ženkliai sumažėjo teikiamų paraiškų skaičius.

Be nacionalinių teisės aktų notifikavimo problemos EK atstovai pastaruoju metu kelia klausimą dėl kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų ženklo, etiketės su minėtu ženklu ir (ar) prekinės pakuotės

¹⁸ Priemonių kuratorių apklausos duomenys.

spausdinimo, gamybos ir (ar) įsigijimo išlaidų, kurios negali būti pripažįstamos kaip tinkamos finansuoti.

2020-01-02 –2020-03-31 vykusio kvietimo teikti paraiškas metu buvo surinktos tik 2 naujos paraiškos paramai gauti, kurias įvertinus pagal patvirtintus atrankos kriterijus buvo patvirtinta 1 paraiška. Nuo 2020 m. balandžio 15 d. paraiškos pagal M03 nebuvo renkamos dėl vykstančių konsultacijų su EK dėl (ne)tinkamų finansuoti išlaidų kategorijų. Įgyvendinus 2020 m. balandžio 28 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 8P-20-61, kurios tikslas – apskaičiuoti tinkamas finansuoti išlaidas ir fiksuotą metinį paramos dydį pagal Europos Sąjungos ir nacionalines kokybės sistemas, remiantis analizės rezultatais tikėtasi pakeisti M03 priemonės paramos modelį. 2020 m. liepos 8 d. pritarta analizėje siūlomiems pakeitimams dėl šios priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimo, prieš tai raštu informavus Europos Komisiją dėl tolimesnio veiksmų plano, susijusio su numatytais paramos schemos įgyvendinimo pakeitimais. 2020 m. rugpjūčio 17 d. Europos Komisijai buvo išsiųsti planuojami M03 priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimai ir prašoma pateikti nuomonę dėl numatomų įgyvendinti pakeitimų, atsisakant finansuoti kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų ženklo, etiketės su minėtu ženklu ir (ar) prekinės pakuotės spausdinimo, gamybos ir (ar) įsigijimo išlaidas, taip pat praplėsti tinkamų finansuoti papildomų išlaidų, kurias kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų gamintojai patiria dėl kokybės standartų reikalavimų, palyginti su įprastų produktų gamyba, sąrašą pagal atskiras kokybės sistemas. 2020 m. spalio 28 d. Europos Komisija pateikė atsakymą ir pakartojo nuomonę, kad pagal priemonę M03 gali būti kompensuojami metiniai įnašai už dalyvavimą remiamoje kokybės sistemoje, sertifikavimo įstaigos imamo registracijos mokesčio išlaidos, patikrinimų, kontrolės išlaidos. EK nuomone, pagrindinis priemonės principas yra ne investicijų, o išlaidų padengimas prisijungus prie kokybės sistemų, ir kitos išlaidos neturėtų būti laikomos tinkamomis, taip pat atkreipė dėmesį, kad kilus ginčui dėl ES teisės, galutinį taikytinos ES teisės aiškinimą turi pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismas¹⁹.

Dėl susidariusios padėties sudėtinga prognozuoti priemonės įgyvendinimo mastą. Dėl kilusių sunkumų mokėjimai pagal priemonę nuolat sustabdomi, sklandžiai vyksta tik mokėjimai pagal tęstinius 2007–2013 m. įsipareigojimus, tačiau 2020 m. yra paskutiniai metai, kuomet pagal tęstinius įsipareigojimus renkamos paraiškos.

Ribotą priemonės pažangą lėmė net tik nacionalinių teisės aktų notifikavimo ir tinkamų finansuoti išlaidų klausimai, bet ir gana mažas galimų paramos gavėjų susidomėjimas priemone. Viena iš mažo susidomėjimo priežasčių yra ta, kad dalyvavimas žemės ūkio ir maisto kokybės sistemoje pradžioje neatsiperka dėl papildomų reikalavimų laikymosi. Patiriami gamybos ir derliaus nuostoliai, kurie neišvengiamai patiriami gaminant produktus pagal griežtesnius reikalavimus. Gamintojai, neturėdami dalyvavimo kokybės sistemose patirties ir garantijų dėl papildomų investicijų atsiperkamumo, nesiryžta didinti išlaidų, susijusių su produkto kokybe. Tačiau didžiausią įtaką M03 priemonės pažangai turėjo nuo 2018 metų sustabdytas NKP paraiškų rinkimas²⁰.

Pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ 2014–2020 m. buvo užbaigtas 81 projektas (įgyvendinimo lygis siekė 68,1 proc.). 35 projektai buvo skirti investicijoms į žemės ūkio valdas pagal veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Daugiausiai žemės ūkio valdų modernizavimo projektų pagal šią veiklos sritį buvo įgyvendinta daržininkystės (13 projektų) ir uogininkystės (7 projektai) sektoriuose. 46 projektai skirti investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą pagal priemonės veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“. Daugiausiai projektų pagal 4.2 veiklos sritį buvo įgyvendinta augalininkystės produktų perdirbimo ir (arba) rinkodaros srityje – 20, pieno perdirbimo ir (arba) rinkodaros srityje – 10 projektų. Likusieji projektai įgyvendinti mėsos produktų, vaisių, uogų, daržovių ir grybų perdirbimo ir kitų Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytų produktų perdirbimo ir (ar) rinkodaros srityse. Visos viešosios išlaidos projektams siekė 44,4 mln. Eur, iš kurių didžioji dalis (beveik 41,8 mln. Eur) buvo skirtos žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai. 2020 m. projektams

¹⁹ Priemonių kuratorių apklausos duomenys.

²⁰ Priemonių kuratorių apklausos duomenys.

patvirtinta viešoji parama siekė 68 mln. Eur, o viešųjų išlaidų rodiklio įgyvendinimo lygis išaugo iki 52 proc. Bendra investicijų suma (viešųjų ir privačiųjų) siekė 163,6 mln. Eur.

Pagal M09 priemonę atliktas pirmasis mokėjimas, tačiau pažangos pagal produkto rodiklius dar nėra, nes projektai bus įgyvendinami 5 metus, o pažanga fiksuojama projektus jau įgyvendinus.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

Ūkių rizikos prevencija ir valdymas (3B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Iki 2019 m. prie 3B tikslinės srities, kuria siekiama remti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą, įgyvendinimo prisidėjo viena priemonė – M17 „Rizikos valdymas“. Nuo 2019 m. prie šios srities prisideda ir priemonė M05 „Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas“.

Iki 2020 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal abi prie 3B tikslinės srities prisidedančias priemones ir visas susijusias jų veiklos sritis bei veiklas.

29 lentelė. 3B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“							
3B TS	Tikslo rodikliai		Priemonė	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2020 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (3Btikslinė sritis)		M05	1 613 180	101 140	6 400 000	2%
	0,55%	0,73%	M17	8 971 185	8 607 362	14 903 439	58%

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

M05 priemonei numatyta skirti 6,4 mln. Eur. 2020 m. paraiškos pagal priemonę buvo renkamos dviem etapais – nuo kovo 2 d. iki balandžio 30 d. gautos 66 paramos paraiškos 1,8 mln. eurų sumai ir nuo rugsėjo 15 d. iki spalio 30 d. gautos 34 paramos paraiškos 0,8 mln. eurų sumai. Priemonei patvirtinta parama siekė 1,6 mln. Eur (patvirtinti 58 projektai), o išmokėta 101 tūkst. Eur (užbaigta 11 projektų) Bendras priemonės M05 finansinio įgyvendinimo lygis siekė 2 proc. M05 priemonės įgyvendinimui įtakos turėjo COVID-19 pandemija. Kadangi dėl susidariusios sudėtingos situacijos potencialūs pareiškėjai mažino arba sustabdė planuotas lėšas investicijoms, todėl priemonė įgyvendinta mažesne apimtimi nei planuota²¹.

Iki 2020 m. pabaigos pagal priemonę M17 „Rizikos valdymas“ (priemonės veiklos sritis – „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“) buvo išmokėta 8,6 mln. Eur. Išmokėta parama šiai priemonei, lyginant su 2019 m., išaugo beveik 25 p. p. Bendras priemonės M17 finansinio įgyvendinimo lygis siekė 58 proc.

Siekiant užtikrinti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą (3B TS), numatytas **tikslo rodiklis** T7 „Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M17 „Rizikos valdymas“ produkto rodikliu „Ūkio valdų, kurioms teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius“.

30 lentelė. 3B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
3B	T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)	0%	0%	0%	0,23%	0,29%	0,41%	0,556%	0,73%

Iki 2020 m. pabaigos paramą draudimo įmokoms gavo 1 108 ūkio valdos **bei 7 ūkio valdos gavo paramą prevencinei ūkio valdai**, o bendras valdų skaičius, remiantis Programoje pateikta su kontekstu susijusio

²¹ Priemonių kuratorių apklausos duomenys.

rodiklio reikšme, siekė 199 910. Vadinasi, iki 2020 m. pabaigos tikslo rodiklis siekė 0,556 proc. ir tai sudarė 76 proc. įgyvendinimo lygio.

Prie 3B tikslinės srities prisidedančios priemonės M17 produkto rodiklių pasiekimai pateikti lentelėje žemiau.

31 lentelė. 3B tikslinės srities įgyvendinimas

M05	M05 TS 3B			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (5.1–5.2 punktai)	101 140	6 400 000	2%
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (5.1 punktas)	101 140	6 400 000	2%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Paramos prevencinei veiklai gavėjų skaičius (5.1 punktas). Ūkio valdos	7	90	8%
M17	M17 TS 3B			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (17.1 punktas)	8 607 362	14 903 439	58%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Ūkio valdų, kuriems teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius (17.1 punktas)	1 108	1 450	76%
Papildoma informacija				
	Produkto rodiklis	2014-2020 m.		
M05	O3. Atliktų veiksmų (įgyvendintų projektų), susijusių su prevencine veikla, skaičius.	11		

2020 m. pagal M05 priemonę buvo paremtos 7 ūkio valdos (8 proc. tikslo), kurios gavo paramą ūkių biologinei sauga (pvz., dezinfekciniams purkštuvams, valymo, dezinfekavimo įrangai įsigyti, investicijoms į aptvarus, ir kt.). Šiose valdose įgyvendinta 11 projektų (įgyvendintų projektų skaičius didesnis nei paremtų valdų skaičius, nes pagal šią priemonę vienas pareiškėjas gali įgyvendinti daugiau nei vieną projektą).

Iki 2020 m. pabaigos visos viešosios išlaidos, kurios buvo skirtos ūkio valdoms draudimo įmokoms kompensuoti (M17), sudarė 8,6 mln. Eur. Lyginant su 2023 m. nustatytu tikslu, įgyvendinimo lygis – 58 proc.

Pagal M17 priemonę 1 108 ūkio valdoms buvo teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti (įgyvendinimo lygis 76 proc.). Visgi priemonėje dalyvauja mažas žemės ūkio veiklos subjektų skaičius (mažiau nei 5 proc., apdraudžiamas pasėlių plotas sudaro apie 10 proc. ariamos žemės). Priemone aktyviau naudojasi stambūs prekiniai ūkiai. Taip yra todėl, kad ūkiai valdo rizikas technologinėmis priemonėmis (tiek ūkinių gyvūnų atveju valdant pavojingas ligas, tiek pasėlių atveju meteorologinių reiškinių rizikas), arba prisiima dalį netekimų kaip gamybos kaštus. Dar vienas svarbus veiksnys – ilgą laiką augalų draudimo rinkoje nebuvo konkurencijos – augalus draudė tik viena bendrovė „VH Lietuva“, ir tik 2020 m. augalų draudimo rinkoje atsirado konkurencija – nuo 2020 m. paslaugas siūlo „BTA“ ir „Compensa“, tačiau 2020 m. apdraudę augalų dar nebuvo²².

²² Priemonių kuratorių apklausos duomenys.

Pagal 3B tikslinę sritį numatyti trys specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paremtą apdraustą pasėlių plotą, apdraustų ūkinių gyvūnų skaičių (gyvulius ir paukščius) per metus.

32 lentelė. 3B tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2020 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M17 „Rizikos valdymas“	SO07. Paremtas apdraustas pasėlių plotas per metus, ha (M17.1)	154 945,38	100 000	155%
veiklos sritis 17.1 „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“	SO08.1. Paremtas apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius per metus pagal rūšis – gyvuliai, SG vienetai (M17.1)	23 550,12	710 000	33,17%
	SO08.2. Paremtas apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius per metus pagal rūšis – paukščiai, SG vienetai (M17.1)	16 020,44	187 000	8,57%

2020 m. paremtų apdraustų pasėlių plotas viršijo siektiną 2023 m. reikšmę 55 proc. punktais. Tai rodo, kad šiam rodikliui nustatytas neambicingas tikslas, kadangi priemonėje dalyvauja mažas žemės ūkio subjektų skaičius, o rodiklio reikšmė jau pasiekta. Tuo tarpu pažanga pagal paremtus apdraustus ūkinius gyvūnus yra ribota. Pasiiekta 33 proc. apdraustų gyvulių tikslo (skaičiuojant SG vienetais) ir beveik 9 proc. apdraustų paukščių tikslo (skaičiuojant SG vienetais).

1.2.4 4 prioritetas: Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio gerinimas

Programos **ketvirtas prioritetas (P4)** yra skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **4A: biologinės įvairovės atkūrimas**, išsaugojimas ir didinimas, taip pat „Natura 2000“ teritorijose ir **teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių** ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos **kraštovaizdžių būklės atkūrimas**, išsaugojimas ir gerinimas;
- **4B: vandentvarkos gerinimas**, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą;
- **4C: dirvožemio erozijos prevencija** ir dirvožemio valdymo gerinimas.

Programoje numatyta, kad priemonės, prisidedančios prie aplinkosaugos tikslų pasiekimo, prisideda prie visų ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių įgyvendinimo, kadangi sudėtinga įvertinti atskirų aplinkosauginių priemonių indėlį, siekiant atskirų atskiroms tikslinėms sritims numatytų tikslų. Programoje išskirtos šios priemonės / veiklos sritys, prisidedančios prie 4 prioriteto ir jo tikslinių sričių:

- M01 „Žinių perdavimo ir informavimo veikla“ abi veiklos sritys;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritys 8.3-8.4 „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ ir 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ visos veiklos (išskyrus veiklas 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“, 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“, 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“, kurias įgyvendinant prie 4P prisidedama netiesiogiai);
- M11 „Ekologinis ūkininkavimas“;
- M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“;
- M13 „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“;
- M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

2014–2020 m. paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal beveik visas prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias priemones. 2020 m. nebuvo patvirtinta lėšų pagal M16 priemonę – patvirtintos ir išmokėtos paramos dydis nesikeitė nuo 2018 m.

33 lentelė. Ketvirtojo prioriteto intervencijos logikos įgyvendinimas

P4 „Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas“							
4A; 4B; 4C TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2020 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
	Žemės ūkis						
	T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)		M01	1 914 342	1 174 795	2 222 216	53%
	2014–2020 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M02	516 683	516 683	799 435	65%
	10,2%	10,77%	M04	1 040 060	373 690	1 975 440	19%
	Žemės ūkis						
	T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)		M08	6 900 211	6 011 771	12 673 036	47%
	2014–2020 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M10	40 425 483	39 707 271	56 022 577	71%
	0,38%	1,97%	M11	208 550 482	173 118 202	215 369 677	80%
	Žemės ūkis						
	T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)		M12	17 204 499	17 016 272	19 047 581	89%
	2014–2020 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M13	368 108 124	325 716 606	384 389 067	85%
	8,94%	7,81%	M15	1 088 156	1 057 770	1 274 332	83%
	Miškas						
	T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)		M16	67 554	67 553	751 835	9%
	2014–2020 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
	0,8%	0,51%					

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

2014–2020 m. pagal ketvirtąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 645,8 mln. Eur ir sudarė 93 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.²³ Išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė beveik 564,8 mln. Eur ir sudarė 81 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. 2020 m. 3 prie šio prioriteto prisidedančioms priemonėms buvo sumažintos 2014–2020 skirtos lėšos. Priemonei M02 sumažinta lėšų suma –300 tūkst. Eur. Šios lėšos buvo perskirstytos tarp tikslinių sričių priemonės lygmenyje (jas skiriant 2A tikslinei sričiai ir atitinkamai sumažinat 4P).

²³ 2014–2020 m. 4 prioriteto įgyvendinimui skirta 694 525 196 Eur.

M08 veiklos sritims 8.3-8.4 ir 8.5 parama sumažinta 9,5 mln. Eur, M10 – beveik 44,7 mln. Eur. Šios lėšos buvo perskirstytos priemonės lygmenyje arba kitoms Programos priemonėms. Priemonei M13 2014–2020 m. skirta parama padidinta 4,5 mln. Eur. Prioriteto mastu pasiekta didelė finansinio įgyvendinimo pažanga (didesnė už bendrą 64 proc. Programos įgyvendinimo lygį) o, lyginant su praėjusiais metais, panaudotos paramos dalis yra 7 p. p. didesnė.

Vis dėlto, finansinė pažanga pagal atskiras priemones reikšmingai skiriasi. Aukščiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal priemones M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ (89 proc.), M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ (85 proc.); M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“ (83 proc.) ir M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ (80 proc.). Pagal M10 pasiektas įgyvendinimo lygis – 71 proc. taip pat yra aukštas.

Mažesniu tempu yra įgyvendinamos dvi priemonės –M04 ir M16. M04 įgyvendinimo lygis – 19 proc., o M16 tik 9 proc.

Siekiant įvertinti Programos indėlį įgyvendinant 4 prioriteta, yra numatyti keturi **tikslo rodikliai** – du rodikliai 4A tikslinei sričiai (žemės ūkio bei miškų plotams) bei po vieną 4B ir 4C tikslinėms sritims.

34 lentelė. Ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
Žemės ūkis									
4A	T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0%	0%	9,26%	8,52%	10,39%	10,30%	10,20%	10,77%
4B	T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)	0%	0%	0,11%	0,12%	0,31%	0,30%	0,38%	1,97%
4C	T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	0%	0%	7,26%	7,56%	8,63%	8,88%	8,94%	7,81%
Miškas									
4A	T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0%	0%	0,33%	0,58%	0,67%	0,70%	0,80%	0,51%

Siekiant biologinės įvairovės atkūrimo, išsaugojimo ir didinimo (4A TS), numatytas tikslo rodiklis T9 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis“. 2020 m. buvo paremtas 279 652,12 ha

žemės ūkio paskirties žemės plotas²⁴, kuriame buvo vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys. Nustatant tikslo rodiklių reikšmę naudotas 2010 m. buvęs žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuris siekė 2 742 560 ha. Vadinas, pagal Programą paremtas plotas, kuriame vykdytos biologinės įvairovės išsaugojimo ir kraštovaizdžio apsaugos veiklos, sudarė 10,2 proc. viso Lietuvoje esančio žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 m. suplanuotą tikslo rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2020 m. buvo pasiekta 95 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.

4A tikslinei sričiai taip pat numatytas tikslo rodiklis T8 „Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis“. 2020 m. buvo paremtas 17 976,65 ha miško paskirties žemės plotas²⁵, kuriame vykdytos su biologinės įvairovės apsauga susijusios valdymo sutartys. Lyginant su praėjusiais metais, jis išaugo 2 205,51 ha. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, miškų ar kitų miškingų vietovių plotas Lietuvoje siekė 2 249 000 ha, todėl pagal Programą paremto ploto procentinė dalis sudarė 0,8 proc. viso Lietuvoje esančio miškingo ploto. Lyginant 2023 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su faktine, pastebėtina, kad jau ketvirtus metus suplanuotas tikslas buvo viršytas.

Siekiant vandentvarkos gerinimo (4B TS), numatytas tikslo rodiklis T10 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“. 2020 m. buvo paremtas 10 372,01 ha plotas, kuriame vykdytos su vandentvarkos gerinimu susijusios sutartys.²⁶ Paremtas plotas sudarė 0,38 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 m. suplanuotą tikslo rodiklio reikšmę su pasiekta, 2020 m. pabaigoje buvo pasiekta 19,2 proc. planuotos reikšmės, t. y. tikslo pasiekimas yra ribotas.

Siekiant dirvožemio erozijos prevencijos ir dirvožemio valdymo gerinimo (4C TS), suplanuotas tikslo rodiklis T12 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis“. 2020 m. buvo paremtas 245 264,05 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir dirvožemio erozijos prevencija.²⁷ Paremtas plotas sudarė 8,94 proc. viso Lietuvoje registruotos žemės ūkio paskirties žemės ploto ir peržengė 2023 m. siektiną tikslo rodiklį.

Siekiant 4 prioriteto tikslų, yra įgyvendinamos 3 horizontalaus pobūdžio priemonės (M01, M02 ir M16), 2 investicinės (M04 ir M08) bei 5 kompensacinio pobūdžio plotinės priemonės (M10, M11, M12, M13 ir M15). Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai 2020 m. pabaigoje pateikti lentelėje žemiau.

²⁴ Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal daugelį M10 priemonės veiklų (tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedantis plotas siekia 62 961,09ha), visas plotas paremtas pagal M11 priemonę (189 012ha) bei žemės ūkio paskirties plotas, paremtas pagal M12 priemonės veiklos sritį 12.1 (27 679ha).

²⁵ Į šį plotą įskaičiuoti miško plotai paremti pagal M12 priemonės veiklos sritį 12.2 (7 171,6ha), plotas paremtas pagal M08 priemonės veiklas 8.3-8.4 (744,05 ha) bei 8.5 (10 061 ha).

²⁶ Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal keturias priemonės M10 veiklas – 10.1.03. „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, 10.1.07. „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“, 10.1.09. „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“ ir 10.1.11. „Dirvožemio apsauga“.

²⁷ Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal aštuonias priemonės M10 veiklas – 10.1.06, 10.1.07, 10.1.08, 10.1.09, 10.1.10, 10.1.11, 10.1.13, 10.1.14 (56 252,39 ha) bei visas plotas, paremtas pagal priemonę M11 (189 011,66 ha).

35 lentelė. Ketvirtojo prioriteto visų tikslinių sričių įgyvendinimas

M01	M01 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	1 174 795	2 222 216	53%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	724 312	1 264 765	57%
	O12. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	7 902	26 800	29%
M02	M02 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	516 683	799 435	65%
	Produkto rodikliai	2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	2 928	573	511%
M04	M04 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	373 690	1 975 440	169%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O3. Remiamų veiksmų, kuriems skiriamos negamybinės investicijos, skaičius (4.4 punktas)	26	173	15%
	O2. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	373 690	1 975 440	19%
M08	M08 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.3 punktas)	489 827	941 176	52%
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.4 punktas)	1 212 567	1 647 059	74%
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.5 punktas)	4 309 377	10 084 801	43%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Paramos prevencinei veiklai gavėjų skaičius (8.3 punktas).	4*	17	24%
	O3. Veiksmų (susijusių su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė) skaičius (8.5 punktas)	677	1 000	68%
	O5. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė (8.5 punktas)	10 061	5 000	201%
M10	M10 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (10.1 ir 10.2 punktai)	39 707 271	56 022 577	71%
	Produkto rodikliai	2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities priemonėmis (10.1 punktas)	29 535	147 150	20%

M11	M11 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR)	173 118 202	215 369 677	80%
	Produkto rodikliai	2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha): perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo (11.1 punktas)	0 (pikas 2015-2016 m. 35 986)**	25 000	0% (piko metu 144%)
	O5. Plotas (ha): ekologinio ūkininkavimo išlaikymas (11.2 punktas)	189 012	110 000	172%
M12	M12 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (12.1 punktas)	9 206 776	10 842 151	85%
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (12.2 punktas)	7 857 533	8 205 430	96%
	Produkto rodikliai	2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha): „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemė (12.1 punktas)	27 679	26 000	106%
O5. Plotas (ha): „Natura 2000“ miško paskirties žemė (12.1 punktas)	7 172	7 000	102%	
M13	M13 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR)	325 716 606	384 389 067	85%
	Produkto rodikliai	2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2 punktas)	1 211 036	780 000	155%
	O5. Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama specifinių kliūčių (13.3 punktas)	82 091	80 000	103%
M15	M15 visos TS (tik tęstiniai už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR)	1 057 770	1 274 332	83%
	Produkto rodikliai	2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha), už kurį mokamos miškų aplinkosaugos išmokos	489	960	51%
M16	M16 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	67 553	751 835	9%
Papildoma informacija				
M01	M01 visos TS			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	O3. Paremtų veiksmų skaičius (1.1 punktas)	17		
	O11. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	881		
M02	M02 visos TS			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	O3. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	2925		
M08	M08 visos TS			
	Produkto rodikliai	2020 m.		

	05. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis vykdoma prevencinė veikla nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų (ha) (8.3 punktas)	41,65		
		2014–2020 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų, gavusių paramą miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų miškams padarytai žalai atlyginti, skaičius (8.4 punktas)	50		
	05. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis vykdomas miškams padarytos žalos atlyginimas (ha) (8.4 punktas)	702,4		
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų) (8.5 punktas)	5 138 000		
M10	M10 visos TS			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	01. Viešosios genetinių išteklių išsaugojimo išlaidos (Eur) (10.2 punktas)	699 466		
		2020 m.		
	07. Paremtų satarčių skaičius (10.1 punktas)	2800		
	07. Paremtų satarčių skaičius (10.2 punktas)	552		
M11	M11 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Produkto rodikliai	2020 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	2 186		
M12	M12 visos TS			
	Produkto rodikliai	2020 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	4 016		
M13	M13 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Produkto rodikliai	2020 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	73 777		
M15	M15 visos TS (tik tęstiniai už 2007-2013 m. KPP)			
	Produkto rodikliai	2020 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	135		
M16	M16 visos TS			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	017. Paremtų bendradarbiavimų veiksmų skaičius (ne EIP) (16.3 punktas)	2		

* Mažas rodiklio pasiekimas yra sąlygotas atliktos Urėdijų reformos.

** Lentelėje nurodyta rodiklio reikšmė 2020 m. Tačiau šio rodiklio didžiausia reikšmė buvo pasiekta 2016 m. ir tada ji siekė 35 986 ha.

Pastaba: Lentelėje priemonių M10; M11; M12; M13; M15 04, 05 ir 07 rodiklių reikšmės atspindi per 2020 m. pasiektą reikšmę, o likę rodikliai – kumuliatyvią 2014–2020 m. rodiklių reikšmę.

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1. „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ 2020 m. buvo paremta 17 veiksmų, kuriuos įgyvendinant vykdyti mokymai ūkininkams bei kitiems žemės valdytojams biologinės įvairovės išsaugojimo srityje. Šių mokymų dalyvių skaičius siekė 7 902 (29 proc. tikslo), o jiems skirta viešųjų išlaidų suma – 724 312 Eur (57 proc. tikslo). Ataskaitiniu laikotarpiu buvo paremti 9 veiksmai pagal veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ (pagal 1.1. ir 1.2 veiklos sritis, kurios prisideda prie atskirų TS yra skaičiuojami paremti veiksmai, kadangi vienas pagal šias veiklos sritis įgyvendinamas projektas prisideda prie kelių TS).

Pagal priemonei M02 išmokėtą paramą (kuri siekė 65 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 2 928 ūkininkai ar kiti žemės bei miško valdytojai.

2014–2020 m. pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančią M04 priemonės veiklos sritį 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ buvo užbaigti 26 projektai. 13 projektų buvo skirti maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimui (4.4.1. veikla), dar 13 projektų skirta prevencinių priemonių taikymui prieš vilkų ūkiniams gyvūnams daromą žalą (4.4.2 veikla). Šiems projektams įgyvendinti išmokėta ir EK deklaruota 373,7 tūkst. Eur, iš kurių 328,6 tūkst. Eur pagal 4.4.1 veiklą ir 45,1 tūkst. Eur pagal 4.4.2 veiklą. Pagal 4.4.1 veiklą yra patvirtintas dar 1 projektas, skirtas maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimui, kurio vertė 28 167 Eur. 2020 m. pagal šią veiklos sritį buvo paskelbtas kvietimas teikti paraiškas, tačiau paraiškų gauta nebuvo. 4.4.2 veikla „Prevencinių priemonių taikymas prieš vilkų ūkiniams gyvūnams daromą žalą“ pradėta įgyvendinti 2020 m. ir sulaukė didelio pareiškėjų susidomėjimo (parama buvo patvirtinta 130 projektų (už 547,2 tūkst. Eur), iš kurių 13 projektų jau įgyvendinta). Parama pagal šią veiklą skiriama biologinės įvairovės išsaugojimui ir ekosistemų subalansuotam funkcionavimui, siekiant sumažinti ūkiniams gyvūnams daromą vilkų žalą. Žemės ūkio veikla užsiimantys subjektai skatinami įsigyti ir įsirengti apsaugos nuo vilkų ūkiniams gyvūnams daromos žalos prevencines priemones. Pagal 4.4.2 veiklą kompensuojamos techninius reikalavimus atitinkančių juostinio elektrinio piemens arba elektrinės tvoros įsigijimo išlaidos ir elektros padavimo ir palaikymo įrenginio įsigijimo išlaidos. Didžiausia paramos suma vienam paramos gavėjui – 5 000 Eur be pridėtinės vertės mokesčio.²⁸

Prie biologinės įvairovės išsaugojimo taip pat prisidedama, teikiant paramą pagal M08 priemonės 8.3-4 veiklos sritį „Miškų gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofinių įvykių žalos prevencija ir atlyginimas“. Iki 2020 m. pab. paramą gavo 54 paramos gavėjai, iš kurių 4 skirta parama prevencinei veiklai nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų, o 50 parama skirta miškams padarytai žalai atlyginti. Lyginant su 2019 m., miškams padarytai žalai atlyginti paramą gavusių pareiškėjų skaičius išaugo (nuo 42 iki 50). 2020 m. paremtas plotas, kuriame vykdytos investicijos miškų žalos prevencijai užtikrinti, siekė 41,7 ha, o viešosios išlaidos šioms veikloms siekė beveik 490 tūkst. Eur. Paremtas plotas, kuriam 2014–2020 m. buvo skirta parama miškams padarytai žalai atlyginti, buvo ženkliai didesnis ir siekė 702 ha, o investicijoms skirta viešųjų lėšų suma sudarė daugiau nei 1,2 mln. Eur. 2020 m. buvo gauta 19 paraiškų ir pareiškėjų aktyvumas lyginant su 2019 metais (kuomet buvo gauta 12 paraiškų) padidėjo, tačiau nėra labai didelis, nes priklauso nuo Lietuvoje įvykusių stichinių nelaimių masto, per kurias paveikiami miško plotai. Nuo 2017 m. stambaus masto stichinių nelaimių neįvyko.²⁹ Parama veiklos sričiai 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ buvo vykdomos 10 061 ha plote, o šiai sričiai skirta viešųjų investicijų suma siekė daugiau nei 4,3 mln. Eur. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad kaip ir 2019 m., finansinių ir fizinių rodiklių pasiekimai yra labai netolygūs (pvz. pagal 8.5 veiklos sritį paremtas plotas jau viršija numatytą tikslą, o viešųjų išlaidų rodiklio pasiekimas yra 43 proc., tai rodo, kad faktiškai lėšų investicijoms į vieną miško hektarą reikėjo mažiau nei buvo planuota rengiant Programą).

36 lentelėje pateikiama informacija apie plotus pagal atskiras M10 priemonės veiklas. Detalizuojant pagal konkrečias veiklas, tiesiogiai prie P4 įgyvendinimo prisideda visos priemonės M10 veiklos, išskyrus 10.1.02, 10.1.03, 10.1.13 ir 10.1.14. 4A tikslinės srities tiesiogiai remiamas plotas yra 19 tūkst. ha, 4B – 6,2 tūkst. ha, 4C – 4,3 tūkst. ha. Netiesiogiai prie šio prioriteto įgyvendinimo prisideda 10.1.02, 10.1.03, 10.1.13 ir 10.1.14 veiklos.

²⁸ Priemonių kuratorių apklausos duomenys.

²⁹ Priemonių kuratorių apklausos duomenys.

36 lentelė. Paremti plotai pagal atskiras priemones M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas ir jų prisidėjimas prie 4 prioriteto

Veiklos	Iš viso (2020 m. patemtas plotas ir tęstiniai rodikliai)	4A		4B		4C	
		Prisidėjimas prie TS procentais	2020 m. paremtas plotas, ha	Prisidėjimas prie TS procentais	2020 m. paremtas plotas, ha	Prisidėjimas prie TS procentais	2020 m. paremtas plotas, ha
10.1.01. Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius	17 935,70	80%	14 348,56		0		0
10.1.02. Specifinių pievų tvarkymas	2 166,07	100%	2 166,07		0		0
10.1.03. Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	7 633,53	100%	7 633,53	50%	3816,77		0
10.1.04. Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose	3 045,88	100%	3 045,88		0		0
10.1.05. Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas šlapynėse	650,34	100%	650,34		0		0
10.1.06. Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje	315,47	100%	315,47		0		315,47
10.1.07. Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje	7,33		0	100%	7,33	50%	3,665
10.1.08. Melioracijos	865,30	80%	692,24		0	20%	173,06

Veiklos	Iš viso (2020 m. patentas plotas ir tęstiniai rodikliai)	4A		4B		4C	
		Prisidėjimas prie TS procentais	2020 m. paremtas plotas, ha	Prisidėjimas prie TS procentais	2020 m. paremtas plotas, ha	Prisidėjimas prie TS procentais	2020 m. paremtas plotas, ha
griovių šlaitų prižiūra							
10.1.09. Programa „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“	6 208,86		0	100%	6208,86	100%	6208,86
10.1.10. Programa „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“	7 176,07		0		0	50%	3588,035
10.1.11. Programa „Dirvožemio apsauga“	678,10		0	50%	339,05	100%	678,1
10.1.12. "Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas "	0,00	100%	0		0	50%	0
10.1.13 Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje	28 230,70		0		0	100%	28230,7
10.1.14 Ražienų laukai per žiemą	34 109,00	100%	34 109,00		0	50%	17054,5
Iš viso:	109 022,35		62 961,09		10 372,01		56 252,39

*Atkreiptinas dėmesys, kad stulpelyje iš viso nurodytas plotas gali prisidėti prie kelių skirtingų 4 prioriteto veiklos sričių.

** Šviesiai mėlyna spalva pažymėti plotų duomenys rodo, kurios priemonės ir kiek tiesiogiai prisideda prie atitinkamos tikslinės srities.

Apibendrinant galima teigti, kad pagal M10 priemonės įsipareigojimus iš viso 2014–2020 m. buvo išmokėta 39,7 mln. Eur parama siekianti 71 proc. tikslo. Palyginus su 2019 m. duomenimis, priemonės

M10 įgyvendinimas padidėjo beveik 39 p. p., tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad šiai priemonei 2020 m. reikšmingai (beveik 44,7 mln. Eur) sumažinta 2014–2020 m. skirta parama.

Įgyvendinant priemonę M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ siekiama skatinti atkurti ir išsaugoti biologinę įvairovę bei prisidėti prie dirvožemio erozijos mažinimo ir taikyti dirvožemio tausojimą užtikrinančius ūkininkavimo būdus. Pagal šią priemonę yra remiamos dvi veiklos sritys 11.1 „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ ir 11.2 „Parama ekologiniam ūkininkavimui“. Pagal 11.1 veiklos sritį parama teikiama 2 metus kol ūkis tampa ekologišku ir tuomet parama teikiama pagal 11.2 veiklos sritį „Parama ekologiniam ūkininkavimui“. 2016 m. įgyvendinant 11.1 veiklos sritį ekologinio ūkininkavimo plotas padidėjo 35 986 ha (vėliau šis plotas buvo remiamas pagal 11.2 veiklos sritį), o nuo 2017 m. naujos paraiškos nebebuvo priimamos dėl lėšų trūkumo jau prisiimtiems įsipareigojimams vykdyti. Pagal 11.2 veiklos sritį „Parama ekologiniam ūkininkavimui“ 2020 m. buvo paremtos 2 186 žemės ūkio veiklos subjektų valdos ir 189 tūkst. ha, kuriuose vykdomas ekologinis ūkininkavimas. Viešosios išlaidos (deklaruotos EK), skirtos ekologiniam ūkininkavimui (11.1 veiklai ir 11.2 veiklai bendrai sudėjus) 2014–2020 m. siekė 173,1 mln. Eur. 2020 m. buvo priimtas šios priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimas, kad pareiškėjai, kuriems 2019 m. pasibaigė penkerių metų įsipareigojimų laikotarpis, šiuos prisiimtus įsipareigojimus (su tais pačiais (pagal pirmą paraišką pagal Priemonę) įsipareigotais plotais) 2020 m. galėjo tęsti vienus metus (priemonei reikalingus papildomus 38 mln. Eur perskirstant prioriteto viduje iš M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“.³⁰

Siekiant išsaugoti biologinę įvairovę „Natura 2000“ teritorijose 2020 m. buvo paremta 4 016 valdų šiose teritorijose (106 valdomis daugiau nei 2019 m.). Kaip ir pernai, daugiausiai buvo remiamas žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuris siekė 27,7 tūkst. ha. 2020 m. paremtas „Natura 2000“ miško paskirties žemės plotas sudarė kiek daugiau nei 7,1 tūkst. ha. Paremtų žemės ūkio paskirties žemės ir miško plotų rodikliai viršijo siektinas 2023 m. reikšmes. Viešųjų išlaidų rodikliai, susiję žemės ūkio paskirties žemės plotu, per visą 2014–2020 m. laikotarpį įgyvendinti 85 proc., o su miško paskirties plotu – 96 proc.

Pagal M13 priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ 2020 m. paramą gavo 73 777 valdos, esančios didelių gamtinių ar kitų specifinių kliūčių turinčiose vietovėse. Iš viso pagal priemonę paremtas plotas siekė beveik 1,3 mln. ha. Vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, paremtas plotas, kaip ir pernai, viršijo numatytą tikslą ir siekė daugiau kaip 1,2 mln. ha, o vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių, paremtas plotas siekė 82 tūkst. ha. Per 2014–2020 m. laikotarpį pagal šią priemonę iš viso išmokėta 325,7 mln. Eur ir pasiekta 85 proc. tikslo.

2020 m. buvo įgyvendinami tęstiniai pagal 2007–2013 m. KPP prisiimti įsipareigojimai – M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“. Įgyvendinat šią priemonę mokamos miškų aplinkosaugos išmokos tiems miškų savininkams, kurie laikėsi prisiimtų ekonominės veiklos apribojimų ir prisidėjo prie su miškininkyste susijusių ekosistemų išsaugojimo bei atkūrimo. 2020 m. iš viso buvo paremtos 135 miško valdos (111 valdų mažiau nei 2019 m.), o paremtas plotas siekė 489 ha (397 ha mažiau nei 2019 m.). Paremtų valdų ir plotų skaičius kasmet mažėja dėl prisiimtų įsipareigojimų pabaigos. 2020 m. yra paskutiniai įsipareigojimų metai. Programoje suplanuota, kad iki 2023 m. pabaigos viešosios išlaidos miškų aplinkosaugos tęstiniams įsipareigojimams įgyvendinti sieks beveik 1,3 mln. Eur. Per 2014–2020 m. buvo panaudota 1,06 mln. Eur arba 83 proc. planuoto tikslo.

Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ 2020 m. naujų projektų prisidedančių prie 4P užbaigtų nebuvo ir išmokėtų lėšų nebuvo. Per visą 2014–2020 laikotarpį buvo paremti 2 bendradarbiavimo projektai (2018 m.).

Specifinių Programos rodiklių pagal ketvirtąjį prioritetą nebuvo numatyta.

³⁰ Priemonių kuratorių apklausos duomenys

1.2.5 5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas

Programos **penktasis prioritetas (P5)** skirtas **efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui** ir perėjimo prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose rėmimui. Programoje numatyta įgyvendinti tris tikslines sritis:

- **5C: atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas** bioekonomikos tikslais;
- **5D: žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas;**
- **5E: anglies dioksido išlaikymo** ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje **skatinimas.**

2014–2020 m. parama buvo išmokėta pagal visas tris tikslines sritis. 2020 m. buvo įgyvendinamas vienas projektas, prisidedantis prie 5C tikslinės srities „Parama biodujų gamybai“ tikslo. Taip pat 2020 m. buvo paremtos 2 498 paraiškos, pagal kurias įgyvendinti veiksmai, prisidedantys prie žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) ir amoniako kiekio mažinimo. Be to, 654 valdos gavo paramą miško įveisimui, taip siekiant prisidėti prie anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos miškininkystėje. Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 65 450,08 ha, o žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su anglies sekvestracija ir išsaugojimu susijusios valdymo sutartys, siekė 133 251,07 ha.

2014–2020 m. pagal penktąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė beveik 57,6 mln. Eur ir sudarė 59 proc. visam šio prioriteto Programos laikotarpiui skirto finansavimo.³¹ Iki 2020 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 47 mln. Eur ir sudarė 48 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos.

³¹ 2014–2020 m. 5 prioriteto įgyvendinimui skirta 97 763 985 Eur.

Parama biodujų gamybai (5C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5C tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimą ir naudojimą, įgyvendinimo prisideda trys priemonės / veiklos sritys:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ (nuo 2020 m. šiai veiklos sričiai nuspręsta nebeskirti paramos);
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities 6.4 „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veikla 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“.

Nurodytomis M04 ir M06 priemonių veiklos sritimis yra remiamos investicijos į biodujų gamybą iš žemės ūkio ir kitų atliekų: 4.1 veiklos sritimi – biodujų, skirtų ūkio reikmėms, gamybai; 6.4.2 – biodujų, skirtų pardavimui, gamybai. Papildomai M02 priemone remiamas žemės valdytojų konsultavimas šiais klausimais.

2020 m. buvo tęsiamas 5C tikslinės srities įgyvendinimas. **Parama patvirtinta ir išmokėta** pagal dvi iš trijų priemonių, o pasiektas finansinio įgyvendinimo lygis buvo labai ribotas. Pažymėtina, kad pagal M04 priemonę 5C lėšų nebeskirta.

37 lentelė. 5C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“							
5C TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.					
	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą (Eur) (5C tikslinė sritis)		M02	2 377	2377	45 882	5%
			M04	0	0	0	0%
	2 637 288	34 003 816	M06	1 582 373	1 402 985	12 156 524	12%

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Pagal M02 priemonę konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 5 paramos gavėjai, o šioms konsultacijoms patvirtinti ir išmokėti 2 377 Eur.

2014–2019 m. pagal M04 priemonės veiklos sritį nebuvo patvirtintas nei vienas projektas investicijoms į biodujų gamybą, todėl 2020 m. šiai veiklos sričiai, prisidedančiai prie 5C parama nėra skiriama. Šioje veiklos srityje remiamos investicijos į pirminės žemės ūkio produkcijos gamybos procese susidarantių atliekų panaudojimą biodujoms gaminti, įrengiant biodujų jėgaines, kuriose pagaminta šilumos ir elektros energija naudojama tik ūkio reikmėms tenkinti. Ūkiai nerodo intereso investuoti į biodujų gamybą ūkio reikmėms. Teikiama parama yra per maža reikalingoms investicijoms ir jų atsipirkimui, o teikiamos paraiškos investicijoms į žemės ūkio produktų gamybą ir apdorojimą (remiamos pagal tą pačią veiklos sritį) yra ekonomiškai patrauklesnės.³²

2014–2020 m. patvirtinta parama pagal M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ siekė beveik 1,6 mln. Eur (patvirtintos paramos dalis siekė tik 13 proc.) ir yra įgyvendinamas tik vienas projektas, nes didžioji dalis paramos gavėjų po sutarties pasirašymo, jas nutraukė. Tikėtina, kad Lietuvos kontekste parama veiklai būtų patrauklesnė, jei ja galėtų pasinaudoti didžiosios įmonės, tačiau Reglamente (1305/2013 19 str.) nustatyta, kad paramos gavėjais gali būti asmenys, atitinkantys labai mažų ir mažų įmonių statusą. Mažiems ūkio subjektams ši parama

³² Priemonių kuratorių apklausos duomenys.

ekonomiškai neefektyvi.³³ Visgi, 2020 m. gruodžio mėn. PAK buvo priimtas sprendimas skirti paramą 3 projektams, tačiau sutartys 2020 m. dar nebuvo pasirašytos. 2020 m. taip pat buvo pateiktos 4 paraiškos, kurios dar vertinamos. Įvertinus likusias paraiškas ir pasirašius sutartis bei sėkmingai įgyvendinus projektus, tikslinės srities įgyvendinimo lygis išaugtų.

Siekiant skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą (5C TS), numatytas **tikslo rodiklis T16 „Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą“**, kuris susiejamas su priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“ ir priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“. 4.1 veiklos sričiai nebeskiriant finansavimo nuo 34 003 816 Eur iki 20 260 872 Eur buvo sumažinta siekiama rodiklio reikšmė.

38 lentelė. 5C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
5C	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą (Eur) (5C tikslinė sritis)	0	0	0	0 (12 016 837)	0 (14 136 993)	2 637 288	2 637 288	20 260 872

2020 m. pab. buvo įgyvendinamas vienas projektas, todėl 5C tikslinės srities tikslo rodiklis siekė 2 637 288 Eur ir sudarė 13 proc. siektino tikslo. Pažanga labai ribota netgi atsižvelgus į tai, kad 2023 m. tikslas buvo sumažintas.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2020 m. pabaigos pateikti 39 lentelėje žemiau.

39 lentelė. 5C tikslinės srities įgyvendinimas

M02	M02 TS 5C				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)		2 377	45 882	5%
	Produkto rodikliai		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)		4	32	13%
M04	M04 TS 5C				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)		0	0	0%
	Produkto rodikliai		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (4.1, 4.3 punktai)		0	0	0%
	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)		0	0	0%
M06	M06 TS 5C				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)		1 402 985	12 156 524	12%
	Produkto rodikliai		2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius (6.2 ir 6.4 punktai)		1	10	10%

³³ Priemonių kuratorių apklausos duomenys.

	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	2 637 288	20 260 872	13%
	03. Paremtų veiksmų skaičius	1	7	14%
Papildoma informacija				
M02	M02 TS 5C			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	03. Paremtų veiksmų skaičius	5		

2020 m. pab. buvo įgyvendinamas tik vienas projektas ir veiklos srities pažanga pagal produkto rodiklius tesiekė 10 proc. Jei būtų pasirašytos sutartys su 3 pareiškėjais, kuriems 2020 m. buvo patvirtinta parama, ir teigiamai įvertintos 4 2020 m. pateiktos paraiškos bei pasirašytos sutartys, tuomet įgyvendinus dar 7 projektus būtų pasiekti užsibrėžti tikslai.

Pagal 5C tikslinę sritį buvo numatytas vienas specifinis Programos rodiklis, matuojantis paremtų projektų, kurie skirti biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių, skaičių.

40 lentelė. 5C tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2020 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“	S009. Paremtų biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių projektų skaičius (M06.4.2)	1	10	10%

2020 m. rodiklio pasiekimas buvo lygus 10 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad šis rodiklis sutampa su Programoje numatytu ir bendroje stebėsenos sistemoje fiksuojamu M06 priemonės produkto rodikliu 03. Paremtų veiksmų skaičius, tad šio specifinio rodiklio vertėtų atsisakyti.

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimas (5D tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5D tikslinės srities, kuria siekiama mažinti žemės ūkio išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį, įgyvendinimo tiesiogiai prisideda keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“ (po 100 proc. paremto ploto);
- M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

Netiesiogiai prie 5D įgyvendinimo prisideda:

- M10 priemonės veiklos 10.1.01 „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ (80 proc. paremto ploto), 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ (100 proc. paremto ploto), 10.1.06 „Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje“ (50 proc. paremto ploto), 10.1.07 „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ (50 proc. paremto ploto), 10.1.09 „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ (50 proc. paremto ploto), 10.1.10 „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ (50 proc. paremto ploto) ir 10.1.11 „Dirvožemio apsauga“ (50 proc. paremto ploto).

Iki 2020 m. pabaigos pasiektas 5D tikslinės srities finansinio įgyvendinimo lygis buvo ribotas – bendra **patvirtintos paramos** dalis nuo Programoje skirtos paramos siekė 36 proc., o **išmokėtos** – 33 proc. Tačiau, lyginant su 2019 m., stebima gana ženkli pažanga – patvirtinta parama padidėjo 19 p. p., o išmokėta – 18 p. p.

41 lentelė. 5D tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“							
5D TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.					
	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)		M01	761 198	289 585	819 032	35%
			M02	670 126	670 126	1 098 824	61%
	2,39%	5,81%	M10	6 686 943	6 534 986	19 348 212	34%
			M16	0	0	1 503 669	0%

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal tris priemones. Pagal M01 priemonės 1.2 veiklos sritį patvirtinta kiek daugiau nei 761 tūkst. Eur parama. 2014–2020 m. paremti 4 veiksmai, kuriems išmokėta 289,6 tūkst. Eur parama arba 35 proc. nuo visos skirtos paramos. Didžiausias įgyvendinimo lygis pasiektas pagal M02 priemonę – 61 proc. M10 priemonei patvirtintų lėšų suma siekė 6,7 mln. Eur, išmokėtų lėšų suma – 6,5 mln. Eur, o įgyvendinimo lygis siekė 34 proc. M16 priemonės veiklos, prisidedančios prie šios srities, kaip ir 2019 m., vis dar nebuvo pradėtos įgyvendinti.

Siekiant mažinti žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį (5D TS), numatytas tikslo rodiklis T18 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis“.

42 lentelė. 5D tikslinės srities tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
5D	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	0%	0%	1,25%	0,86%	2,11%	2,21%	2,39%	5,81%

2014–2020 m. buvo paremtas 65 450,08 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdytos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu. Iš šio ploto tiesiogiai prie išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo buvo prisidedama 36 275,07 ha plote, kuris paremtas pagal M10 priemonės 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“, o netiesiogiai – 29 175,01 ha plote, kuris paremtas pagal likusias M10 priemonės veiklas. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje 2010 m. siekė 2 742 560 ha. Pagal šią kontekstinio rodiklio reikšmę apskaičiuotas T18 tikslo rodiklis, kuris nurodo, jog 2020 m. paremto žemės ploto, kuriame mažinamas žemės ūkyje išmetamas ŠESD ir amoniako kiekis, procentinė dalis sudarė 2,39 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2020 m. buvo pasiekta 41 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2020 m. pab. pateikti 43 lentelėje žemiau.

43 lentelė. 5D tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 5D			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	289 585	819 032	35%
M02	M02 TS 5D			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	670 126	1 098 824	61%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	1 399	795	176%
M10	M10 TS 5D (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Bendros viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR)	6 534 986	19 348 212	34%
	Produkto rodikliai	2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	05. Plotas (ha) pvz., žalioji danga, tarpinių kultūrų auginimas, sumažintas tręšimas, ekstensyvinimas)	36 275	70 000	52%
M16	M16 TS 5D			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.

	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	0	1 503 669	0%
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 5D			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	03. Paremtų veiksmų skaičius (1.2 punktas)	4		
M02	M02 TS 5D			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	03. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	1 399		
M10	M10 TS 5D			
	Produkto rodikliai	2020 m.		
	07. Paremtų sutarčių skaičius	2 498		
M16	M16 TS 5D			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	017. Paremtų bendradarbiavimo veiksmų skaičius (ne EIP) (16.3 punktas)	0		

*Lentelėje M10 nurodytos 05 ir 07 rodiklių reikšmės atspindi tik 2020 m. reikšmę, o likę rodikliai – kumuliatyvią 2014–2020 m. rodiklių reikšmę.

2014–2020 m. pagal „minkštųjų veiklų“ priemonės M01 užbaigti 4 veiksmai, o pagal M02 užbaigti 1399 veiksmai. Pagal priemonei M02 išmokėtą paramą (kuri siekė 61 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 1 399 ūkininkai ar kiti žemės valdytojai, o tai sudarė 176 proc. 2023 m. planuojamos rodiklio reikšmės.

2020 m. buvo paremtos 2 498 sutartys, skirtos įsipareigojimams pagal M10 priemonės 10.1.2 veiklą „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.1.14 veiklą „Ražienų laukai per žiemą“, vykdyti. Tiesiogiai pagal 10.1.2 ir 10.1.14 veiklų paraiškas paremtas plotas siekė 36 275ha, o įgyvendinimo lygis – 52 proc.

Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ projektų, prisidedančių prie 5D tikslinės srities įgyvendinimo, nebuvo.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos skatinimas (5E tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5E tikslinės srities, kuria siekiama skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje, įgyvendinimo tiesiogiai prisideda trys priemonės / veiklos sritys:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis 8.1 „Miško veisimas“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ ir 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“.

Netiesiogiai prie 5E tikslinės srities įgyvendinimo prisideda:

- M08 priemonės veiklos sritys 8.3-8.4 „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ (po 100 proc. paremto ploto);
- M10 priemonės veiklos 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“, (50 proc. paremto ploto), 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“ (50 proc. paremto ploto);
- M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ veiklos sritys – 12.1. „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“ ir 12.2. Parama „Natura 2000“ miškuose (po 100 proc. paremto ploto).

2014–2020 m. paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas prie 5E tikslinės srities prisidedančias priemones.

44 lentelė. 5E tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“						
5E TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	M02	7 930	7 930	137 647	6%
	2014–2020m.	M08	39 310 712	29 776 010	42 692 508	70%
	Tikslas 2023 m.	M10	8 527 059	8 352 018	19 961 687	42%
	2,67%					
	1,13%					

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Pagal 5E tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 47,8 mln. Eur ir sudarė 76 proc. visam Programos laikotarpiui šiai tikslinei sričiai numatyto finansavimo. Išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 38,1 mln. Eur ir sudarė 61 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. Mažiausia pažanga pasiekta pagal M02 priemonę, jai išmokėta tik 6 proc. Programoje suplanuotų lėšų. Didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant M08 priemonės 8.1 veiklos sritį – jos įgyvendinimo lygis 70 proc. 2020 m. reikšmingai – 27,6 mln. Eur sumažinta M08 priemonės 8.1. veiklai 2014–2020 m. skirta parama, tačiau 4 mln. Eur padidinta parama priemonei M10.

Siekiant skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje (5E TS), numatytas **tikslo rodiklis** T19 „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė

dalis“ susijęs su priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ produkto rodikliu „Mišku apželdintos žemės plotas (ha)“ bei priemonės M10 veiklą 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ produkto rodikliu „Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis“. Paminėtina, jog prie tikslo rodiklio apskaičiavimo prisideda ir kitos netiesiogiai su 5E tikslu sritimi susijusios veiklos.

45 lentelė. 5E tikslinės srities tikslo rodiklių pasiekimas

Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	0%	0%	0,51%	1,01%	1,85%	2,4%	2,67%	1,13%

2020 m. pagal šias priemones tiesiogiai buvo paremtas 39 109,93 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame tiesiogiai buvo prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išsaugojimo. 2020 m. paremtas plotas, kuriame netiesiogiai prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos, siekė 93 058,1 ha. Bendras – tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedantis – remiamas plotas siekė 133 251,07 ha. Remiantis Programoje pateiktais su kontekstu susijusiais rodikliais, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje siekia 2 742 560 ha, o miško ir kitos miškingos žemės plotas – 2 249 000 ha. 2020 m. pabaigos paremtas 133 251,07 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išlaikymo, sudarė 2,67 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto. Pažymėtina, jog 2020 m. rodiklis viršija 2023 m. siektiną tikslo reikšmę.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2020 m. pabaigos pateikti 46 lentelėje žemiau.

46 lentelė. 5E tikslinės srities įgyvendinimas

M02	M02 TS 5E			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	7 930	137 647	6%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	15	95	16%
M08	M08 TS 5E (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (tik naujai apželdinimam mišku plotui skirtos viešosios išlaidos) (Eur) (8.1 punktas)	5 664 050	42 692 508	70%
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (jau anksčiau mišku apželdintam plotui skirtos viešosios išlaidos, įskaitant įsipareigojimus pagal 2007–2013 m. KPP ir 2004–2006) (Eur) (8.1 punktas)	24 111 997		
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Mišku apželdintos žemės plotas (ha) (tik naujai mišku apželdintas žemės plotas pagal 2014–2020 m. KPP paraišką) (8.1 punktas)	3 246	5 300	61%
	O5. Mišku apželdintos žemės plotas (ha) (pagal 2007–2013 m. KPP mišku apželdinto ploto palaikymui) (8.1 punktas)	17 935 (tik 2020 m.)	-	-

M10	M10 TS 5E (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (10.1 punktas)	8 352 018	19 961 687	42%
	Produkto rodikliai	2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	05. Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis (10.1 punktas)	35 864	16 000	174 %
M02	M02 TS 5E			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	03. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	15		
M08	M08 TS 5E (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius (tik naujai paramą miško įveisimui gavusiųjų skaičius) (8.1 punktas)	654		
		2020 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius (paramos gavėjų, kuriems mokamos kasmetinės išmokos už jau įveistą mišką, skaičius) (8.1 punktas)	2 956		
M10	M10 TS 5E			
	Produkto rodikliai	2020 m.		
	07. Paremtų sutarčių skaičius (10.1 punktas)	1098		

*Lentelėje nurodomos plotinių rodiklių 05 ir 07 reikšmės atspindi 2020 m. deklaruotus plotus, o likę rodikliai – kumuliatyviai 2014–2020 m. rodiklių reikšmę.

2014–2020 m. pagal M02 priemonę, skirtą konsultavimui, buvo paremta 15 veiksmų. Pagal priemonę patvirtintą paramą (kuri siekė 6 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 15 žemės ar miškų valdytojai (tai sudarė tik 16 proc. tikslo).

2014–2020 m. paramą miško įveisimui gavo 654 valdos, o naujai mišku apželdintos žemės plotas sudarė 3 246 ha. Jiems išmokėta beveik 5,7 mln. Eur paramos. Paramos gavėjų, kuriems mokamos išmokos už jau anksčiau įveistą mišką, skaičius siekė 2 956 valdas. Pagal 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus mišku apželdintos žemės plotas siekė beveik 18 tūkst. ha. Vertinant naujai mišku apželdintą žemės plotą tik pagal 2014–2020 m. KPP paraiškas pasiekta 61 proc. tikslo. Kadangi pareiškėjai, kurių paramos paraiškos patvirtintos paramai gauti, privalo mišką įveisti per tris artimiausius miško želdinimo sezonus (rudens sezoną iki einamųjų metų lapkričio 1 d., pavasario sezoną iki einamųjų metų liepos 1 d.) nuo paramos paraiškos pateikimo dienos, todėl apželdintas žemės plotas pagal 2019–2020 m. priimtas paraiškas dar nevysiškai atsispindi. Apibendrinus, priemonės sritis nesulaukė didesnio pareiškėjų aktyvumo, kaip buvo planuota Programos rengimo metu.³⁴ Siekiant didinti veisiamų miškų plotus ir tikintis sulaukti didesnio pareiškėjų aktyvumo, bei atsižvelgiant į tai, kad padidėjo medžių sodmenų ir miško įveisimo bei priežiūros paslaugų vidutinės kainos, 2019 m. ir 2020 m., palaipsniui buvo padidinti išmokų dydžiai miško įveisimui vidutiniškai 28 proc., miško priežiūrai, apsaugai ir ugdymui kasmetinė išmoka padidinta vidutiniškai 30 proc.³⁵

Prie anglies dioksido išlaikymo žemės ūkyje tiesiogiai ir netiesiogiai taip pat prisidėjo veiksmai pagal M10 priemonės veiklas. Tiesiogiai prisidėjo veiksmai pagal 10.1.03 veiklą „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ ir 10.1.13 veiklą „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“, pagal šias veiklas 2020 m. parama buvo skirta 1 098 paraiškoms ir paremtas 35 864 ha plotas. Netiesiogiai prie 5E prisideda

³⁴ Priežastys pateiktos 2014 – 2018 m. metinėje KPP stebėsenos ataskaitoje: „Programos laikotarpiu planuojančių įveisti mišką sumažėjimą galima pagrįsti šiomis priežastimis: iš potencialių pareiškėjų buvo išbrauktos miškų urėdijos, nuo 2004 m., buvo pradėtas miško įveisimo finansavimas ES lėšomis, žemės plotas, kuriame galima veisti mišką, yra baigtinis ir konkuruoja su žemės ūkiui veiklai naudojamais plotais.“

³⁵ Priemonių kuratorių apklausos duomenys

veiksmai pagal veiklas 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“. Tvarkymo veiksmai pagal tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedančias veiklos sritis buvo vykdomi 54 002 ha plote. Vertinant tik tiesiogiai paremtą plotą 2023 m. tikslas yra pasiektas ir viršytas. 2023 m. paremto siektino ploto, susijusio su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis, reikšmės viršijimą galima paaiškinti 2018 m. atliktais pakeitimais, kuomet į M10 priemonės įgyvendinimą buvo įtrauktos naujos 10.1.13 ir 10.1.14 veiklos ir nuo 20 000 ha iki 16 000 ha sumažintas paremti siekiamo ploto tikslo rodiklis.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

1.2.6 6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas

Programos šeštasis prioritetas (P6) skirtas **socialinės įtraukties skatinimui**, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **6A: veiklos įvairinimo, mažų įmonių kūrimo ir plėtojimo**, taip pat **darbo vietų kūrimo** palengvinimas;
- **6B: vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas**;
- **6C: prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) didinimas**, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse.

2014–2020 m. paramos lėšos buvo išmokėtos visoms tikslinėms sritims. Iki 2020 m.pab. buvo įgyvendinta 417 projektų, skirtų ne žemės ūkio veiklos verslo plėtojimui kaime. Taip pat toliau buvo remiami veiksmai, kuriais gerinamos paslaugos ir infrastruktūra kaimo vietovėse – įgyvendinti 6 398 projektai. 2020 m. pabaigoje gyventojų, kurie naudojosi geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius siekė 287 213 asmenis (arba 27,31 proc. visų kaimo gyventojų).

Paminėtina, kad jau ankstesniu 2014–2018 m. laikotarpiu buvo išmokėta parengiamoji parama vietos plėtros strategijoms (toliau – VPS). Įgyvendinamos 49 vietos plėtros strategijos (46 kaimo vietovių ir 3 dvisektorės, finansuojamos iš EŽŪFKP ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (toliau – EJŪŽF). Gyventojų skaičius, tenkantis VVG, siekia 1 075 726 asmenis ir apima visus Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančius žmones.

2014–2020 m. pagal šeštąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 280,6 mln. ir sudarė 85 proc. visam programavimo laikotarpiui skirtam finansavimui.³⁶ Iki 2020 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 120,6 mln. ir sudarė 37 proc. visos prioritetui skirtos paramos.

³⁶ 2014–2020 m. 6 prioriteto įgyvendinimui skirta 330 265 655 Eur.

Mažų įmonių kūrimas ir plėtojimas, darbo vietų kūrimo palengvinimas (6A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6A tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti sąlygas veiklos įvairinimui, mažųjų įmonių kūrimui ir plėtojimui, taip pat darbo vietų kūrimui kaime, įgyvendinimo turi prisidėti keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ ir veiklos sritis 6.4 „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veikla 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“;
- M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“.

2020 m. pradėta įgyvendinti M21 priemonė „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“. Pagal 6A tikslinę sritį šiai priemonei skirta beveik 16,6 mln. Eur. Pagal priemonę 2020 m. buvo renkamos paraiškos, jų vertinimas vyko iki 2020-12-31, todėl 2020 m. parama dar nebuvo patvirtinta.

47 lentelė. 6A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“							
6A TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.					
	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)		M01	282 988	139 686	2 936 679	5%
			M02	2 585	2 585	211 765	1%
			M06	88 684 088	21 789 631	113 959 325	19%
	726	2 555	M21	0	0	16 570 893	0%

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Patvirtintos paramos suma iš viso siekė beveik 89 mln. Eur ir sudarė 67 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos.³⁷ Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ patvirtintiems projektams skirta beveik 283 tūkst. Eur suma. Šios paramos lėšomis vykdomi mokymai skirti ne žemės ūkio verslų plėtrai kaimo vietovėse, pavyzdžiui, saulės, vėjo ir geoterminės energijos sistemų panaudojimui bei bioenergijos (biodujų) gamybai žemės ūkyje. Pagal priemonę M02 konsultacijoms verslo kūrimo ir plėtojimo kaime klausimais buvo patvirtinta ir išmokėta 2 585 Eur parama. Pagal priemonę M06 planuojamiems įgyvendinti alternatyviems žemės ūkio veiklai projektams patvirtinta parama siekė 88,7 mln. Eur. Šiai priemonei 2020 m. 20 mln. Eur buvo padidinta 2014–2020 m. skirtos paramos suma papildomomis nacionalinėmis lėšomis.

Iki 2020 m. pabaigos išmokėta ir EK deklaruota parama 6A TS siekė 21,9 mln. Eur, o įgyvendinimo lygis 16 proc. Priemonei M01 išmokėta beveik 139,7 tūkst. Eur (suma siekė 5 proc. Programoje suplanuotos paramos), o M06 priemonei išmokėta ir EK deklaruota beveik 21,8 mln. Eur (19 proc. skirtos paramos). **Nors 2020 m. 6A tikslinės srities finansinio įgyvendinimo lygis 7 p. p. didesnis nei 2019 m., palyginus su visų sričių įgyvendinimo lygiu, vis dar išlieka žemas** (bendras KPP įgyvendinimo lygis pagal išmokėtą ir EK deklaruotą paramą – 64 proc.), Taip yra dėl to, kad pagal M06 priemonę išmokėta parama siekė 57,6 mln. Eur, tačiau EK deklaruota –21,8 mln., nes likusios lėšos yra išmokėtos kaip avansas ir nėra deklaruojamos EK kol projektai nėra užbaigti. Vertinant pagal išmokėtas lėšas, finansinio įgyvendinimo lygis siekė beveik 51 proc.

³⁷ 2014–2020 m. 6A tikslinės srities įgyvendinimui skirta 133 678 661 Eur.

Siekiant skatinti veiklos įvairinimą, mažųjų įmonių kūrimą ir plėtrą, taip pat darbo vietų kūrimą kaimo vietovėse (6A TS), buvo numatytas **tikslo rodiklis T20** „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“.

48 lentelė. 6A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
6A	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)	0	0	0	7	53	273	726	2 555

2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendintose projektuose buvo sukurtos 726 darbo vietos, lyginant su 2014–2019 m. laikotarpiu sukurtų darbo vietų skaičius išaugo 453, tačiau tai sudarė tik 28 proc. siektino tikslo.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2020 m. pabaigos pateikti lentelėje žemiau.

49 lentelė. 6A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 6A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	139 686	2 936 679	5%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	990	45 000	2%
	02. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	139 686	2 117 647	7%
M02	M02 TS 6A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	2 585	211 765	1%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	6	175	3%
M06	M06 TS 6A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	21 789 631	113 959 325	19%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius (6.2 ir 6.4 punktai)	416	1 569	26%
	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	34 102 002	151 996 965	22%
M21	M21 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur)	0	16 570 893	0%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą, skaičius	0	950	0%

M01	M01 TS 6A			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo, skaičius (1.1 punktas)	7		
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	0		
	011. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	180		
M02	M02 TS 6A			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	03. Veiksmų, kuriais padedama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis, skaičius (2.1 punktas)	6		
M06	M06 TS 6A			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	03. Veiksmų, kuriais remiama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse ir ekonominės veiklos kūrimas ir plėtra, skaičius (6.2, 6.4. punktai)	417		

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1, skirtą mokymams, buvo paremti 7 veiksmai. Jų įgyvendinimui išmokėta beveik 139,7 tūkst. Eur parama. Mokymai vyko 180 dienų, o juose dalyvavo 990 asmenų. Pagal konsultavimo priemonę M02 buvo konsultuojami 6 paramos gavėjai. Šioms konsultacijoms išmokėti 2 585 Eur.

2014–2020 m. pagal priemonę M06 buvo įgyvendinami 2 395 projektai, iš kurių 2 203 pagal 6.2 veiklos sritį (jiems išmokėta 43,9 mln. Eur, tačiau EK deklaruota tik 8,3 mln. Eur, nes tiek sumokėta 341 užbaigtam projektui, likusiems projektams išmokėtas avansas) ir 192 pagal 6.4.1 veiklą (jiems išmokėta 13,7 mln., o EK deklaruota 13,5 mln. Eur, kurie išmokėti 76 užbaigtiems projektams). Kaip ir buvo minėta, 2014–2020 m. projektus buvo užbaigę 416 paramos gavėjų, kurie įgyvendino 417 projektų (vienas paramos gavėjas įgyvendino du projektus), skirtų ne žemės ūkio veiklos verslo kaimo vietovėse pradžia ir vystymui. 341 projektai užbaigti pagal 6.2 veiklą ir 76 pagal 6.4 veiklą. Lyginant su 2019 m., pagal verslo kaime pradžia skirtą 6.2 veiklos sritį 2020 m. buvo užbaigta 246 projektais daugiau, pagal 6.4 veiklą, skirtą investicijoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai, 4 projektais daugiau. Pagal 6.2 veiklos sritį daugiausia (262 arba beveik 80 proc.) projektų buvo įgyvendinta paslaugų srityje, iš kurių daugiausiai paslaugų buvo kuriama statybos sektoriuje (ekonominės veiklos klasifikuojamos pagal EVRK klasifikatorių, kadangi paraiškoje pareiškėjai nurodo, prie kurios ekonominės veiklos srities prisidės jų įgyvendinamas projektas) – 53 paslaugos (pvz., statinių nugriovimas ir statybietės paruošimas, statybos baigimas ir apdaila ir kt.), administracinėje ir aptarnavimo srityje – 52 paslaugos (asmeninių ir namų ūkio prekių nuoma ir išperkamoji nuoma, kraštovaizdžio tvarkymas, valymo paslaugos) bei po 22 paslaugas transporto ir saugojimo (keleivių vežimas, sandėliavimas ir saugojimas) bei meninės, pramoninės ir poilsio organizavimo veiklos (pramogų ir poilsio organizavimo paslaugos) srityse. Apie 20 proc. projektų buvo įgyvendinta pramonėje (pvz., gaminių ir dirbinių iš medienos, kamštienos, šiaudų ir pynimo medžiagų gamyba, baldų gamyba, kepyklos ir miltinių produktų gamyba).

2020 m. pagal 6.2 veiklos sritį „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ buvo pateiktos 2 432 paraiškos. Šios veiklos srities populiarumui įtakos turėjo tai, kad mažų verslų kūrimas ypač aktualus COVID-19 sukeltos pandemijos laikotarpiu, kadangi sukurta patraukli paramos schema, kuri leidžia pasiekti greitų rezultatų. Darbo vietų kūrimas pagal šią priemonę ypač aktualus vertinant socialinę-ekonominę situaciją, nes 2020 m. išaugo vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus žmonių (2019 m. buvo 8,4 proc., o 2020 m. 12,6³⁸), todėl dėl padidėjusio nedarbo aktualu mažinti socialinę įtampą kaimo vietovėse ir skatinti regioninę plėtrą, sukuriant mažus verslus. Sukuriamos paslaugos labiau prieinamos žmonėms, nutolusiems nuo didžiųjų šalies miestų.³⁹

³⁸ <https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/>

³⁹ Priemonių kuratorių apklausos duomenys

Pagal 6.4.1 daugiausia projektų (apie 70 proc.) taip pat buvo įgyvendinama paslaugų srityje. Daugiausiai paslaugų projektų (20) buvo įgyvendinta apgyvendinimo ir maitinimo sektoriuje (pvz., poilsiautojų ir kitos trumpalaikės apgyvendinimo veiklos paslaugos, pagaminto valgio tiekimas), dar 14 statybų sektoriuje (pvz., statinių nugriovimas ir statybvietsės paruošimas, statybos baigimas ir apdaila) bei 4 meninėje, pramoginėje ir poilsio organizavimo srityje. Nemaža dalis (apie 25 proc.) įgyvendinti apdirbamosios gamybos srityje (pvz., medienos pjaustymas ir obliavimas, gaminių ir dirbinių iš medienos, kamštienos, šiaudų ir pynimo medžiagų gamyba plastikinių gaminių gamyba ir kt.).

Projektams pagal abi veiklos sritis skirtos viešosios išlaidos sudarė beveik 21,8 mln. Eur. Bendra įgyvendintų projektų investicijų suma siekė 34,1 mln. Eur. Pagal 6.4.1 veiklą numatytas paramos intensyvumas yra 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, o didžiausia galima viešosios paramos suma vienam projektui – 200 tūkst. Eur. Projektus įgyvendinantys pareiškėjai prie projekto įgyvendinimo privalo prisidėti nuosavomis ar skolintomis lėšomis.

Pagal 6A tikslinę sritį buvo numatyti aštuoni specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paramos gavėjų skaičių pagal projektų veiklos sritis (paslaugas, pramonę, prekybą ir kitas). Pažanga, lyginant su 2019 m. pagal užbaigtų projektų skaičių, buvo padaryta pagal 6 rodiklius iš 8 (SO10.3; SO10.1; SO10.2; SO11.3; SO11.4; SO11.2). Rodiklių SO10.4 ir SO11.4 reikšmės nepakito. Didžiausia pažanga padaryta pagal SO10.3, paramos gavėjų, užbaigusių projektus paslaugų srityje, skaičius padidėjo nuo 86 iki 262. Žymi pažanga ir pagal SO10.1, paramos gavėjų, užbaigusių projektus pramonės srityje, skaičius išaugo nuo 10 iki 73. Nors pažanga stebima pagal 6.2 veiklos srities daugelį specifinių produkto rodiklių, tačiau įgyvendinimo lygis sumažėjo, nes 2020 m. buvo padidintos siektinos reikšmės.

50 lentelė. 6A tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2020m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“	SO10.3. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – paslaugos (M06.2)	262	447	58,6%
	SO10.4. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – kita (M06.2)	3	233	1,3%
	SO10.1. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – pramonė (M06.2)	73	281	26%
	SO10.2. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – prekyba (M06.2)	3	115	2,6%
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“	SO11.3. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – paslaugos (M06.4.1)	51	153	33,3%
	SO11.4. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – kita (M06.4.1)	3	120	2,5%
	SO11.1. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – pramonė (M06.4.1)	20	150	13,3%
	SO11.2. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – prekyba (M06.4.1)	2	70	2,9%

Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas (6B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6B tikslinės srities, kuria siekiama skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse, įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys:

- M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritys 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą – regioninis planavimas; parama asbestinių stogų dangos keitimui; parama vietiniams keliams) ir 7.6 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį (parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį – regioninis projektų planavimas; tradicinių amatų centrų plėtra);
- M19 „LEADER programa“.

Iki 2020 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal abi prie 6B tikslinės srities prisidedančias priemones ir visas susijusias jų veiklos sritis bei veiklas.

51 lentelė. 6B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

6B TS	P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“					
	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Bendras gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis, skaičius 2014–2020 m. Tikslas 2023 m.					
	287 213 150 000					
	T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis) 2014–2020 m. Tikslas 2023 m.	M07	76 224 159	56 318 595	78 290 742	72%
	102,3% 100%					
	Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius (6B tikslinė sritis) 2014–2019 m. Tikslas 2023 m.					
	1 075 726 1 051 768					
	T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis) 2014–2020 m. Tikslas 2023 m.	M19	110 980 967	37 956 260	113 865 052	33%
	27,3% 14,26%					
	T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis) 2014–2020 m. Tikslas 2023 m.					
	463 960					

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

2014–2020 m. pagal 6B tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 187,2 mln. Eur ir sudarė 97 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos.⁴⁰ 2020 m. išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė beveik 94,3 mln. Eur ir sudarė 49 proc. skirtų lėšų (lyginant su praėjusiais metais, 16 p. p. daugiau).

⁴⁰ 2014–2020 m. 6B tikslinės srities įgyvendinimui skirta 192 155 794 Eur.

Kaip ir 2019 m., didžioji išmokėtų lėšų dalis (56,3 mln. Eur) pagal M07 priemonę buvo skirta investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą. Pagal priemonę M19 „LEADER programa“ išmokėta beveik 38 mln. Eur.

Siekiant skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse (6B TS), numatyti trys **tikslo rodikliai**.

52 lentelė. 6B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
6B	T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	0%	0%	102,3%	102,3%	102,3%	102,3%	102,3%	100%
	T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	0%	0,01%	0,25%	6,56%	11,28%	25,62%	27,31%	14,26%
	T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)	0	0	0	0	6	164	463	960

Tikslo rodiklis T21 „Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės M19 „LEADER programa“ produkto rodikliu „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG“. Iki 2016 m. pabaigos gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius Lietuvoje siekė 1 075 026 žmones ir apėmė visus Lietuvos kaimo vietovių bei kelių mažų miestelių gyventojus. Nuo 2016 m. rodiklis viršija 100 procentų ir jo pasiekimas lygus 102,3 proc. Atkreiptinas dėmesys, kad šio rodiklio tikslas Programoje bei jo pasiekimas, nustatytas patvirtinus VPS, neperskaičiuojamas atsižvelgiant į kasmet faktiškai mažėjantį gyventojų skaičių.

Tikslo rodiklis T22 „Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius“. 2014–2020 m. dėl įgyvendintų projektų geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra naudojami 287 213 gyventojų, kurie sudarė 27,31 proc. bendro Lietuvos kaimo gyventojų skaičiaus, todėl T22 rodiklio siekiama reikšmė buvo pasiekta ir viršyta. M07 priemonei skirtomis lėšomis buvo prisidėta prie vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimo, atnaujinant nedidelio masto infrastruktūrą – šalinant kenksmingas sveikatai asbesto medžiagas bei rekonstruojant ir gerinant vietinės reikšmės kelius.

Tikslo rodiklis T23 „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“ yra susietas su priemonės M19 „LEADER programa“ įgyvendinimu. Iki 2020 m. pabaigos baigtuose įgyvendinti vietos projektuose buvo sukurtos 463 naujos darbo vietos. Iš viso pagal VPS darbo vietoms kurti numatyta skirti 75 proc. vietos projektams įgyvendinti suplanuotų lėšų. Pagal patvirtintose vietos plėtros strategijose numatytus tikslo rodiklius planuojama sukurti 960 naujų darbo vietų, todėl 2020 m. pasiekta beveik pusė – 48 proc. tikslo.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2020 m. pabaigos pateikti ~~5353~~ lentelėje žemiau.

53 lentelė. 6B tikslinės srities įgyvendinimas

M07	M07 TS 6B			

	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	56 318 595	78 290 742	72%
	M07 TS 6B			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	03. Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į nedidelio masto infrastruktūrą, įskaitant investicijas į atsinaujinančios energijos gamybą ir energijos taupymą, skaičius (7.2 punktas)	6 398	7 050	91%
	03. Veiksmų, kuriais remiamos studijos / investicijos, susijusios su kaimo kultūriniu ir gamtiniu paveldu, įskaitant didelės gamtinės vertės vietas, skaičius (7.6 punktas)	31	45	69%
	015. Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius (7.1., 7.2, 7.4, 7.5, 7.6 ir 7.7 punktai)	287 213	150 000	191%
M19	M19 TS 6B			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur). Parengiamoji techninė bendradarbiavimo parama (19.1 punktas)	430 287	500 000	86%
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR). Parama veiksmams pagal BIVP strategiją įgyvendinti (19.2 punktas)	25 403 522	88 375 082	29%
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR). Vietos veiklos grupės bendradarbiavimo veiklos rengimas ir įgyvendinimas (19.3 punktas)	420 470	2 896 200	15%
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur). Parama einamosioms išlaidoms ir aktyvaus pritaikymo išlaidoms padengti (19.4 punktas)	11 701 982	22 093 769	53%
	018. Gyventojų skaičius, tenkantis VVG	1 075 726	1 051 768	102%
	019. Atrinktų VVG skaičius	49	50	98%
	Papildoma informacija			
M07	M07 TS 6B			
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.		
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	103 468 699		
	01. Viešosios investicijos (Eur) (7.6 punktai)	3 389 336		
	03. Veiksmų, kuriais remiama visų rūšių mažos apimties infrastruktūra ir kaimo kultūros ir gamtos paveldas bei kraštovaizdis, skaičius (7.2, 7.6 punktai)	6429		

2014–2020 m. pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.2 buvo paremti 6 398 veiksmai, iš jų 238 pagal 7.2.1 veiklos sritį „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“, kuria finansuojami regioninio planavimo projektai, skirti visuomenės paskirties pastatų rekonstravimui ar kapitaliniam remontui, inžinerinių statinių statybai, mažųjų architektūros elementų sukūrimui ir atnaujinimui ir kt., 6 042 pagal 7.2.2 veiklos sritį „Parama asbestinių stogų dangos keitimui“ ir 118 pagal 7.2.3 veiklos sritį „Parama vietiniams keliams“. Asbestinių stogų dangos keitimo veiklos sritis įprastai sulaukia didelio pareiškėjų susidomėjimo (sulaukiama dvigubai daugiau paraiškų nei kvietimams skiriama lėšų), tačiau 2020 m. paraiškų buvo sulaukta kiek mažiau nei įprastai ir tam įtakos galėjo turėti sumažėję fiksuotieji įkainiai stogo dangoms ir šalyje paskelbtas karantinas dėl COVID-19.⁴¹ Iš viso 2014–2020 m. 7.2.2 veiklos sričiai „Parama asbestinių stogų dangos keitimui“ buvo skirta 12,9 mln. Eur. Per visą šį laikotarpį patvirtinta 7 041 paraiška 12,45 mln. Eur paramos sumai (iš jų išmokėta 9,2 mln. Eur parama pagal 6 042 paraiškas). Vertinant pagal savivaldybes, daugiausia paraiškų asbestinių stogų dangai pakeisti per laikotarpį gauta Panevėžio r. savivaldybėje – 385, Alytaus r. sav., - 373, Kauno r. sav. – 365 ir Vilkaviškio r. sav. – 363. Daugiausia paramos patvirtinta, t. y. pakeista senų asbestinių stogų vertinant visos Lietuvos mastu – Vilkaviškio r. sav. – 268, Alytaus r. sav. – 258 ir Panevėžio r. sav. – 245.⁴²

⁴¹ Kuratorių apklausos duomenys

⁴² Veiklos srities kuratoriaus pateikta informacija

Pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.6 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ buvo įgyvendinamas 31 projektas. Iš kurių didžioji dalis – 20 (17 užbaigtų) skirta tradicinių amatų centrų, kurie patenka į Tradicinių amatų centrų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 3D-206 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ veiklos „Tradicionių amatų centrų kūrimas ir (arba) plėtra“ įgyvendinimo planavimo būdu tradicinių amatų centrų sąrašo tvirtinimo“, plėtrai. Likusieji 11 projektų (iš kurių 5 užbaigti) yra regioninio planavimo projektai, kuriais remiami istorinių želdynų, istorinę, etnokultūrinę, architektūrinę, memorialinę vertę turinčių nekilnojamojų kultūros paveldo objektų, gamtos paveldo objektų, kraštovaizdžio elementų tvarkybos darbai.

Pagal priemonę M07 įgyvendintų projektų naudą pajuto daugiau nei 287 213 kaimo gyventojų. Investicijos prisidėjo prie trūkstamos infrastruktūros sukūrimo ir atnaujinimo, gyvenamosios aplinkos bei gyvenimo kokybės gerinimo.

Parengus VPS, 19.1 veiklos sritis buvo įgyvendinta, o jai išmokėtų viešųjų išlaidų suma siekė daugiau kaip 430 tūkst. Eur (86 proc. tikslo). Pagal 2016 m. patvirtintas VPS VVG sparčiai organizavo vietos projektų atranką ir pradėjo projektų vertinimą bei įgyvendinimą. Vietos plėtros projektams įgyvendinti VPS numatyta parama pagal 19.2 veiklos sritį siekė daugiau nei 88 mln. Eur ir sudarė didžiausią dalį visai M19 priemonei skirtų lėšų. Pagal šią sritį įgyvendintiems projektams išmokėta suma siekė 25,4 mln. Eur. Pagal 19.3 veiklos sritį, skirtą VVG bendradarbiavimo projektų rengimui ir įgyvendinimui, iki 2020 m. buvo išmokėta 450,5 tūkst. Eur. Pagal priemonės M19 veiklos sritį 19.4, kuri yra skirta VVG veiklos išlaidoms ir VVG teritorijos gyventojų, nevyriausybinių organizacijų, verslo subjektų, kitų kaimo plėtros dalyvių aktyvumo skatinimui, buvo išmokėta 11,7 mln. Eur.

Dėl laiku atliktų pakeitimų, susijusių su COVID-19 sukelta pandemija ir prisitaikymu prie veiklos ribojimų bei karantino sąlygų (pvz., atsirado galimybė viešosios infrastruktūros objektus laikinai pritaikyti (laikinais pakeičiant veiklą) karantino ir COVID-19 ligos valdymo poreikiams taip pat išplėsta galimybė įgyvendinant visus vietos projektus gauti avansą (finansuojamą iš valstybės biudžeto), tam, kad projektai būtų įgyvendinami laiku ir tinkamai, kuo mažesnėmis skolintomis lėšomis⁴³) veiklos sričių M19.2 ir M19.4 įgyvendinimas vyko nuosekliai ir sklandžiai. 2020 m. pavasarį dėl COVID-19 situacijos buvo pastebimas veiklos sričių įgyvendinimo tempo sulėtėjimas, tačiau po atliktų pakeitimų tempas vėl paspartėjo. Paspartėjimui įtakos turėjo ir dar vienas veiksnys – 20 proc. rezervuotos kiekvienos vietos plėtros strategijos sumos lėšos. Priemonės įgyvendinimo taisyklėse buvo numatytas toks lėšų rezervavimas iki tarpinio vietos plėtros strategijų įgyvendinimo pažangos vertinimo, kuriame turi būti įvertintas atitinkamų rezultato rodiklių pasiekimo lygis, todėl įgyvendinimo tempas paspartėjo (tarpinis vietos plėtros strategijų vertinimas turėjo būti užbaigtas 2020 m. rugsėjo mėn., tačiau vertinimas buvo pratęstas iki 2021 kovo mėn.)⁴⁴.

Pagal 6B tikslinę sritį buvo numatyti trys specifiniai Programos rodikliai, matuojantys pakeistų asbestinių dangų stogų skaičių, regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičių bei rekonstruotų kelių ilgį. Iš numatytų 6 750 pakeistų asbestinių stogų skaičiaus 2020 m. jau buvo pakeisti 6 042 stogai (beveik 89,5 proc. siektino tikslo). Kitų rodiklių (regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičius ir rekonstruotų kelių ilgis) siektinos reikšmės pasiektos ir viršytos.

54 lentelė. 6B tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2020m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis	S012.2. Pakeistų asbestinių dangų stogų skaičius (M07.2)	6042	6 750	89,5%
	S012.1. Regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos	356	180	197%

⁴³ Programos ir priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai bus detalizuojami 2 skyriuje.

⁴⁴ Programos priemonių kuratorių apklausa.

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2020m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“	apimties infrastruktūros projektų skaičius (M07.2)			
	S012.3. Rekonstruotų kelių ilgis, km (M07.2) ⁴⁵	115	100	115%

⁴⁵ Rodiklis skaičiuojamas pagal pareiškėjo Lietuvos automobilių kelių direkcija įgyvendintų projektų rezultatus.

Plaćiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra (6C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6C tikslinės srities, kuria siekiama didinti prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų, skatinti jų naudojimą ir gerinti kokybę kaimo vietovėse, įgyvendinimo turėtų prisidėti priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.3 „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“.

2014–2020 m. pagal 6C tikslinę sritį buvo **patvirtinta** visa šios tikslinės srities įgyvendinimui skirta paramos dalis. Investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir prieigą prie jos, įskaitant e-valdžios paslaugas, buvo vykdomos, įgyvendinant vieną projektą, kuriam ir patvirtinta visa tikslinei sričiai numatyta paramos suma. Jau iki 2019 m. pab. pagal 6C tikslinę sritį **išmokėta visa paramos suma**.

55 lentelė. 6C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“							
6C TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2020 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2020 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.	
	2014–2020 m.						Tikslas 2023 m.
	T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)	M07	4 431 200	4 424 049	4 431 200	100%	
	4,09%						1,90%

* išmokėta parama, kuri buvo deklaruota Europos Komisijai.

Siekiant didinti prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų kaimo vietovėse, skatinti naudojamą technologijomis ir gerinti jų kokybę (6C TS), numatytas **tikslo rodiklis** T24 „Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra (pvz., plačiajuosčio interneto infrastruktūra), skaičius“.

56 lentelė. 6C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Tikslas 2023 m.
6C	T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)	0%	0%	0%	0%	0 % (4,09%)	4,09%	4,09%	1,90%

* Skliaustuose nurodyta tikslo reikšmė, kuri 2018 m. buvo praktiškai pasiekta, tačiau nebuvo patvirtinta, nes projektas formaliai nebuvo užbaigtas.

2019 m. buvo užbaigtas pagal 7.3 veiklos sritį vykdomas plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai gerinti skirtas projektas⁴⁶ ir pasiektas bei 2 kartus viršytas tikslo rodiklis.

⁴⁶ Projektas praktiškai buvo užbaigtas 2018 m. tačiau formaliai jo užbaigimas patvirtintas 2019 m. tuomet ir įvertinti siejami rodikliai.

Pirmuoju PRIP projekto etapu, įgyvendintu 2014–2015 m., buvo suprojektuota ir nutiesta daugiau nei 485 km šviesolaidinių kabelinių linijų, prijungti 432 objektai. 2016–2018 m. įgyvendinant antrąjį PRIP-2, etapą, prie plačiajuosčio ryšio infrastruktūros prijungta 400 objektų ir nutiesti 343 km šviesolaidinių linijų. Įgyvendinus abu etapus 79 029 gyventojų naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra, iš jų įgyvendinus antrąjį PRIP-2 etapą – 43 029 gyventojai. Pasiękti rezultatai yra 2 kartus didesni. Projektas ir visa 6C TS įgyvendinta sėkmingai.

57 lentelė. 6C tikslinės srities įgyvendinimas

M07	M07 TS 6C	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)			
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR)	4 424 049	4 431 200	100%
	Produkto rodikliai	2014–2020 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O15. Gyventojų, kurie naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra	43 029	20 000	215%
	O3. Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir prieigą prie jos, įskaitant e. valdžios paslaugas, skaičius (7.3 punktas)	1	1	100%

Pagal 6C tikslinę sritį buvo numatytas vienas specifinis Programos rodiklis, matuojantis objektų, iki kurių atvestas plačiajuostis internetas, skaičių. Įgyvendinus pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.3 vykdomą projektą pasiektas 2023 m. tikslas – prijungtų objektų skaičius siekia 400.

58 lentelė. 6C tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2014–2020 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.3 „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“	S013. Objektų, iki kurių atvestas plačiajuostis internetas, skaičius (M07.3)	400	400	100%

1.3 PROGRAMOS VEIKLOS REZULTATŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti siekiami tikslai. Siektinų reikšmių įgyvendinimo situacija nagrinėjama prioriteto lygiu. Antrajam prioritetui veiklos rezultatų plane numatyti 2 rodikliai, trečiajam prioritetui – 3 rodikliai ir 1 alternatyvus rodiklis, ketvirtajam prioritetui – 2 rodikliai ir 1 alternatyvus rodiklis, penktajam prioritetui – 3 rodikliai, o šeštajam prioritetui – 3 rodikliai. Detalesnė informacija apie prioritetams numatytus rodiklius ir siektinas reikšmes bei 2020 m. pabaigoje pasiektus rezultatus pateikiama lentelėse, kurių pirmojoje nurodomi veiklos plano rodikliai, o antrojoje – papildomi rodikliai.

59 lentelė. Veiklos rezultatų plano rodiklių pasiekimas 2020 m. pabaigoje

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	Siektina reikšmė 2023 m. (a)	Pasiekta reikšmė 2020 m.	2023 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2020 m., proc.	Papildomų lėšų koregavimas (b)	Siekiami absoliučioji reikšmė (a-b)
P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą	Bendros viešosios išlaidos (P2) (Eur)	747 044 511,68	476 387 052,00	63,77%	18 000 000,00	729 044 511,68
	Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą, skaičius (2A TS) + Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, skaičius (2B TS)	6 700,00	4 519,00	67,45%	0,00	6 700,00
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje	Bendros viešosios išlaidos (P3) (Eur)	116 953 133,77	55 469 961,00	47,43%	0,00	116 953 133,77
	Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietose rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A TS)	405,00	270,00	66,67%	0,00	405,00
	Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B TS)	1 540,00	1 108,00 1 115,00	71,95 72,4%	0,00	1 540,00
P4: atkurti, išsaugoti ir pagerinti su	Bendros viešosios išlaidos (P4) (Eur)	694 525 196,39	564 760 612,00	81,32%	73 500 000,00	621 025 196,39

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	Siektina reikšmė 2023 m. (a)	Pasiekta reikšmė 2020 m.	2023 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2020 m., proc.	Papildomų lėšų koregavimas (b)	Siekiami absoliučioji reikšmė (a-b)
žemės ūkiu ir miškininkystėje susijusias ekosistemas	Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (ha) (4A TS) + susijusios su vandentvarkos gerinimu (ha) (4B TS) + susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (ha) (4C TS)	308 150,00	246 226,00	79,90%	0,00	308 150,00
P5: skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose	Bendros viešosios išlaidos (P5) (Eur)	97 763 984,24	47 036 017,00	48,11%	0,00	97 763 984,24
	Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E TS) + Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (ha) (5D TS)	91 300,00	75 385,00	82,57%	0,00	91 300,00
	Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksnių skaičius (5C TS)	7,00	1,00	14,29%	0,00	7,00
P6: skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse	Bendros viešosios išlaidos (P6) (Eur)	330 265 655,04	120 630 807,00	36,53%	20 000 000,00	310 265 655,04
	Remiamų veiksnių, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą	7 096,00	6 429,00	90,60%	0,00	7 096,00

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	Siektina reikšmė 2023 m. (a)	Pasiekta reikšmė 2020 m.	2023 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2020 m., proc.	Papildomų lėšų koregavimas (b)	Siekiama absoliučioji reikšmė (a-b)
	kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C TS)					
	Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B TS)	1 051 768,00	1 075 726,00	102,28%	0,00	1 051 768,00

Bendrosios viešos išlaidos – išlaidos, kurios buvo išmokėtos ir deklaruotos EK.

60 lentelė. Alternatyvių veiklos rezultatų plano rodiklių pasiekimas 2020 m. pabaigoje

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	Siektina reikšmė 2023 m.	Pasiekta reikšmė 2020 m.	2023 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2020 m., proc.	Papildomų lėšų koregavimas (b)	Siektina absoliučioji reikšmė (a-b)
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje	Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)	119	81	68,07%	0,00	119,00
P4: atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas	Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2), ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, (13.3), plotas (ha)	960 000	1 293 127	134,70%	0,00	960 000,00

Pagal **antrąjį prioritetą**, kuris skirtas žemės ūkio konkurencingumui ir tvariam miškų valdymui skatinti, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“ ir „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą, skaičius (2A TS) bei žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, skaičius (2B TS)“.

Įgyvendinus programą (iki 2023 m. pabaigos) siekiama deklaruoti kiek daugiau nei 747 mln. Eur paramos lėšų. Faktiškai iki 2020 m. pabaigos EK deklaruota lėšų suma pagal antrąjį prioritetą siekė 476,4 mln. Eur, t. y. buvo **pasiekta 63,77 proc. siektinos reikšmės**. Iki 2020 m. pabaigos viešosios išlaidos pagal antrąjį prioritetą buvo patirtos pagal visas prie 2 prioriteto prisidedančias priemonių veiklos sritis.

Kitu antrojo prioriteto rodikliu siekiama, iki 2023 m. pabaigos paremti 6700 valdų. Iki 2020 m. pabaigos buvo pasiekta 67,45 proc. šio tikslo. Vertinant bendrai, antras prioritetas įgyvendinamas sėkmingai ir įvertinus pastarųjų metų pažangą bei padidintą prioritetui skiriamų lėšų sumą, tikėtina, kad siekiami tikslai bus įgyvendinti.

Pagal **trečiąjį prioritetą**, kuris skirtas maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A TS)“, „Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose,

skaičius (3B TS)“ bei papildomas rodiklis „Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara)“.

Iki 2023 m. pabaigos numatyta Europos Komisijai deklaruoti beveik 117 mln. Eur (2020 m. šiam prioritetui skirta suma buvo sumažinta beveik 48,7 mln. Eur). Faktiškai iki 2020 m. pabaigos EK deklaruota lėšų suma pagal trečiąjį prioritetą siekė beveik 55,5 mln. Eur, t. y. buvo **pasiekta 47,43 proc. siektinos reikšmės**. 2020 m. pagal priemones M05 „Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas“, M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ bei M16 „Bendradarbiavimas“ išmokėtos paramos mastas ribotas. Atsižvelgiant į pagal priemones patvirtintą paramos mastą, galima prognozuoti, kad M09 priemonė bus įgyvendinta sėkmingai, tačiau pagal M05 patvirtinta parama siekė 25 proc. o pagal M16 45 proc., todėl egzistuoja rizika, kad 2023 m. tikslas nebus pasiektas pilna apimtimi.

Iki 2023 m. pabaigos numatyta užtikrinti, kad 405 valdos dalyvautų kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse. 2020 m. šis tikslas buvo sumažintas (nuo 585 iki 405). Faktiškai iki 2020 m. pabaigos buvo paremtos 270 valdos, t. y. 66,67 proc. galutinio tikslo. Vadovaujantis dabartiniais rodiklio kitimo tempais, egzistuoja rizika, kad planuojamas rodiklio reikšmės tikslas nebus pasiektas pilna apimtimi.

Kito šio prioriteto rodiklio tikslas pasiekti, kad iki 2023 m. pabaigos paremtų valdų skaičius, kurios dalyvauja rizikos valdymo sistemose, būtų 1540 (3B TS). Faktiškai iki 2020 m. pabaigos pagal rizikos valdymui skirtą priemonę M17 paramą gavo 1 108 valdos, t. y. **buvo pasiekta 71,95 proc. siektinos reikšmės**. Vadovaujantis dabartiniais rodiklio kitimo tempais, planuojamas rodiklio reikšmės tikslas turėtų būti pasiektas.

Trečiajam prioritetui numatytas dar vienas – alternatyvus – veiklos rezultatų plano rodiklis. Juo matuojamas paremtų veiksmų, skiriant paramą investicijoms žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimui ir rinkodarai, skaičius. Iki 2023 m. pabaigos numatyta paremti 119 tokių veiksmų. Faktiškai, iki 2020 m. pabaigos buvo paremtas, t. y. baigtas įgyvendinti, 81 projektas, t. y. 68,07 proc. siektinos reikšmės. Iš paremto 81 projekto 35 projektai buvo skirti investicijoms į žemės ūkio valdas pagal veiklos sritį 4.1, „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, o 46 projektai – investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą pagal priemonės veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“.

Apibendrinant, 3 prioriteto įgyvendinimo tempas yra nepakankamas ir kyla rizika, kad nepaisant sumažintų 2023 m. tikslų, galutiniai tikslai gali būti nepasiekti pilna apimtimi.

Pagal **ketvirtąjį prioritetą**, kuris skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“ ir „Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (4A TS), susijusios su vandentvarkos gerinimu (4B TS) ir susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (4C TS) (ha)“ bei papildomas rodiklis „Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, plotas (ha)“.

Iki 2023 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai deklaruoti daugiau nei 694,5 mln. Eur paramos lėšų. Iki 2020 m. pabaigos Europos Komisijai pagal ketvirtąjį prioritetą buvo deklaruota beveik 564,8 mln. Eur, t. y. buvo **pasiekta 81,32 proc. siektinos reikšmės**.

Iki 2023 m. pabaigos kasmet pagal ketvirtąjį prioritetą planuojama paremti beveik 308 tūkst. ha plotą, kuriame būtų vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės išsaugojimu, vandentvarkos gerinimu ir dirvožemio valdymo gerinimu bei dirvožemio erozijos prevencija. Faktiškai 2020 m. buvo paremtas daugiau nei 246,2 ha plotas, kuriame tiesiogiai prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo, vandentvarkos gerinimo ir dirvožemio erozijos mažinimo, t. y. siekiama reikšmė buvo įgyvendinta 79,9 proc. apimtimi. Didžiausias paremtos žemės plotas buvo 2016 m. dėl didelių

plotų, už kuriuos mokama parama vykdamas tęstinis įsipareigojimas.. 2016 m. buvo paremta 276 tūkst. ha žemės ploto.

Ketvirtajam prioritetui numatytas dar vienas – alternatyvus – veiklos rezultatų plano rodiklis. Juo matuojamas paremtų kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2), ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, (13.3), plotas. Iki 2023 m. pabaigos numatyta paremti 960 tūkst. ha tokių plotų. Faktiškai, 2020 m. pabaigoje buvo paremta 1 293 tūkst. ha šių plotų, todėl siektina reikšmė yra pasiekta 134,7 proc. apimtimi. Įvertinus pastarųjų metų pažangą, galima teigti, kad galutiniai prioriteto tikslai bus pasiekti.

Pagal **penktąjį prioritetą**, kuris skirtas efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui ir perėjimui prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E TS), žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (5D TS) (ha)“ ir „Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)“.

Iki 2023 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai pagal penktąjį prioritetą deklaruoti beveik 97,8 mln. Eur paramos lėšų. 2020 m. parama šiam prioritetui buvo sumažinta kiek daugiau nei 35 mln. Eur. Iki 2020 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą Europos Komisijai deklaruotų lėšų suma siekė daugiau nei 47 mln. Eur, t. y. **buvo pasiekta 48,11 proc. siektinos reikšmės**. Tokį siektinos reikšmės pasiekimo mastą lemia tai, kad pagal 5C TS ir 5D TS pasiekta ribota pažanga (atitinkamai 12 proc. ir 33 proc.).

Iki 2023 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą planuojama paremti beveik 91,3 tūkst. ha plotą, kuriame būtų vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija (5E TS) ir su išmetamo šiltnamio efekta sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu (5D TS). 2020 m. buvo paremtas beveik 75,4 tūkst. ha plotas, t. y. buvo **pasiekta 82,57 proc. siektinos reikšmės**.

Iki 2023 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą suplanuota paremti 7 veiksmus, kuriais būtų investuojama į atsinaujinančios energijos gamybą (5C TS). Šie veiksmai remiami pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą 6.4.2, teikiant paramą biodujų gamybai. Iki 2020 m. pabaigos buvo įgyvendinamas tik vienas projektas, skirtas atsinaujinančios energijos gamybai, todėl pasiekta 14,29 proc. tikslo. Šio rodiklio galutinė reikšmė bus pasiekta, jei bus pasirašytos sutartys pagal 3 2020 m. patvirtintas paraiškas, taip pat jei teigiamai bus įvertintos 4 2020 m. pateiktos paraiškos ir sėkmingai įgyvendinti visi 7 projektai.

Pagal **šeštąjį prioritetą**, kuris skirtas socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C TS)“ ir „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B TS)“.

Iki 2023 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą Europos Komisijai planuojama deklaruoti beveik 330,3 mln. Eur paramos lėšų. Faktiškai iki 2020 m. pabaigos Europos Komisijai deklaruotų lėšų suma siekė kiek daugiau nei 120,6 mln. Eur (apie 44 mln. daugiau nei praeitais metais), t. y. **buvo pasiekta beveik 36,53 proc. 2023 m. siektinos reikšmės**. 2020 m. buvo pasiekta didelė pažanga įgyvendinant šį prioritetą, taip pat beveik 33,6 mln. Eur padidinta siekiama viešųjų išlaidų, todėl įgyvendinimo tempas išlieka mažesnis lyginant su kitais prioritetais.

Iki 2023 m. pabaigos kaimo vietovėse planuojama įgyvendinti 7 096 veiksmus, skirtus gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą. 2020 m. pabaigoje buvo įgyvendinti 6 429 tokie veiksmai., t. y. tikslo reikšmė pasiekta beveik 91 proc. apimtimi. Absoliuti dauguma šių veiksmų yra asbestinių stogų dangos keitimo projektai. Tokie veiksmai yra mažos vertės, todėl šio rodiklio pasiekimas yra aukštas, o deklaruotų pajamų – mažas.

Programoje suplanuota, kad gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius Lietuvoje sieks kiek daugiau nei 1 mln. kaimo vietovių gyventojų. Šio rodiklio tikslas jau buvo pasiektas 2016 m., o rodiklio reikšmė nėra perskaičiuojama atsižvelgiantį kasmet faktiškai mažėjantį gyventojų skaičių.

Apibendrinant galima teigti, kad 2 ir 4 prioritetai įgyvendinami sėkmingai ir nekyla grėsmių, kad šių prioritetų tikslai nebus pasiekti. 3 ir 5 prioritetas įgyvendinamas vidutiniškai sėkmingai ir yra rizika, kad dalis šių prioritetų tikslų gali būti neįgyvendinti. 6 prioriteto įgyvendinimas vertinant pagal bendrųjų viešųjų išlaidų rodiklį yra mažiausias (taip yra dėl to, kad vertinamos EK deklaruotos lėšos, o pagal M06 prisidedančią prie 6A TS dėl projektams išmokėtų avansų išmokėta parama yra ženkliai didesnė nei deklaruota EK), tačiau įvertinus patvirtintą paramą, tikėtina, kad 2023 m. tikslas bus pasiektas.

2 PROBLEMAS, DARANČIOS ĮTAKĄ PROGRAMOS IR JOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO REZULTATAMS

2.1 VEIKSMŲ, KURIŲ IMTASI SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO KOKYBĘ IR EFEKTYVUMĄ, APRAŠYMAS

2.1.1 Vadovaujančios institucijos veiksmų analizė

Įgyvendinant Programą 2014–2020 m. buvo susidurta su išorės veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos nepriklausančius veiksnius, ir vidiniais veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos priklausančius veiksnius. Šie veiksniai (problemos) neigiamai veikė Programos įgyvendinimą. Siekiant panaikinti šiuos veiksnius arba sušvelninti jų poveikį Programos įgyvendinimui, vadovaujančioji institucija ėmėsi atitinkamų veiksmų. Šiuos veiksmus galima suskirstyti į tris kategorijas. Pirmoji kategorija susijusi su Programos pakeitimais, antroji – su Programos administravimo taisyklių ir kitų nacionalinių teisės aktų pakeitimais, o trečioji – su priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimais. Toliau pagal paminėtas kategorijas detalizuojami 2020 m. įvykę pakeitimai.

2.1.1.1 Programos pakeitimai

Iki 2020 m. buvo atlikti septyni programos pakeitimai. 2020 m. buvo priimti dar keturi. Paskutinis pakeitimas EK buvo patvirtintas 2020 spalio 16 d. C(2020) 7250. 2020 m. atliktuose Programos pakeitimuose pagal 4.1 veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ patvirtinta finansinė priemonė, taip pat patvirtinta nauja priemonė M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“. Programos pakeitimais taip pat buvo keičiami finansavimo ir rodiklių planai. Detaliau visi Programos pakeitimai ir jų planuojamas poveikis aptarti žemiau pateikiamoje lentelėje.

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
Aštuntasis Programos pakeitimas, Europos Komisijos patvirtintas 2020 m. kovo 5 d.		
2019 m. daugumai pareiškėjų, kurie pirmą kartą teikė paraiškas (nuo 2015 m.) pagal Priemonę M11 "Parama ekologiniam ūkininkavimui", baigėsi maksimalus Priemonėje numatytas 5 metų trukmės įsipareigojimų laikotarpis. Tokių pareiškėjų skaičius siekia 2 658, jiems sertifikuotas ir patvirtintas paramai gauti 155,4 tūkst. ha plotas. Tikėtina, kad nesudarius sąlygų tolimesniai ekologinio ūkininkavimo praktikos ir metodų palaikymui, šie pareiškėjai grįžtų prie įprastinio ūkininkavimo būdo ir tokiu būdu kiltų pavojus užsibrėžtiems tvarios aplinkos politikos tikslams.	Priemonės M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ tinkamumo finansuoti sąlygų pakeitimas pratęsiant maksimalų įsipareigojimo laikotarpį vieneriais metais.	Sudarius galimybę pratęsti ekologinio ūkininkavimo laikotarpio išlaikymo įsipareigojimus, bus lengviau kontroliuoti ir valdyti užsibrėžtus tikslus. Pakeitimas pareikalaus papildomų lėšų M11 priemonės finansavimui. Jas siūloma skirti iš nepanaudotų M10 priemonės lėšų, kurios neturės reikšmingos įtakos P4 prioriteto balansui, nes lėšos perskirstomos tarp M10 ir M11 priemonių veiklų, kurios prisideda prie P4 prioriteto siektinų tikslų įgyvendinimo.
2018 m. tinkamumo finansuoti sąlygas papildžius nuostata, kad pareiškėjas, norintis gauti paramą už pievas ir (ar) ganyklas, privalo turėti bent 0,25 SG/ha pievų (ganyklų), susidarė lėšų sutaupymas, todėl atsirado galimybė pilnai pasinaudoti perėjimui skirta galimybe, įtvirtinta Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 31 straipsnio 5 dalies nuostatomis.	Priemonės M13 veiklos srities 13.2 „Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių“ nuostatų dėl pereinamojo laikotarpio trukmės taikymo pakeitimas pratęsiant pereinamąjį laikotarpį iki maksimalaus (iki 2020 m. pabaigos).	Bus užtikrintas M13 priemonės įgyvendinimo tęstinumas. Kompensacinių išmokų lygis nekeičiamas. Susidaręs papildomų lėšų poreikis bus padengtas iš priemonėje sutaupytų lėšų.
1) 2019-11-28 duomenimis, pagal priemonės M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ 2A tikslinę sritį „Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas,“ numatytų lėšų (673 194,43 Eur EŽŪFKP lėšų) panaudota 76,8 proc., o tuo tarpu prioritetui P4 „Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas“ numatytos lėšos (676 132,63 Eur EŽŪFKP lėšų) panaudotos tik 26,90 proc. 2) Priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sričiai 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ iki 2019-09-30 parama buvo patvirtinta 4 002 valdoms 354 mln. Eur sumai (81 proc. 4.1 veiklai skirtų lėšų). Egzistuoja reali grėsmė, kad dėl nuo programinio laikotarpio pradžios išaugusių vidutinių kaštų vienam projektui, bus sudėtinga pasiekti suplanuotą tikslą – paremti 5 110 žemės ūkio valdas. Paramos lėšų likutis 2A tikslinei sričiai įgyvendinti 2020 metais – 15 mln. Eur (3,8 proc. 2A tikslinei sričiai skirtų lėšų) – nepadengia lėšų trūkumo suplanuotam tikslui pasiekti.	Finansavimo plano ir rodiklių plano pakeitimas atsižvelgiant į Programos priemonių, veiklos sričių ir veiklų įgyvendinimą, bei į tai, kad programiniam laikotarpiui einant į pabaigą būtų tinkamai panaudotos paramos lėšos. Atliktas lėšų perskirstymas tarp Programos priemonių, veiklos sričių ir veiklų: 1) M02 priemonės lygmenyje perskirstytos lėšos tarp tikslinių sričių 2A tikslinei sričiai papildomai skiriant 300 000 Eur, jas atitinkamai sumažinant prioritete P4. 2) Perskirstytos lėšos tarp tikslinių sričių priemonės veiklos srities 4.1 lygmenyje papildomai skiriant 2A tikslinei sričiai (modernizavimas) 41,53 mln. Eur, atitinkamai sumažinant lėšas 3A tikslinei sričiai (perdirbimas) 38,53 mln. Eur ir perskirstant visas lėšas iš 5C tikslinės srities (biodujų jėgainės ūkio reikmėms) – 3 mln. Eur.	Atlikus finansinius pakeitimus: <ul style="list-style-type: none"> • sudaryta galimybė laiku išmokėti paramą konsultavimo paslaugų teikėjams už suteiktas konsultacijas ūkių restruktūrizavimo, modernizavimo ir konkurencingumo didinimo klausimais; • sudarytos prielaidos sumažinti siekiamo tikslo paremti 5 110 žemės ūkio valdų neįgyvendinimo riziką; • sudarytos sąlygos išlaikyti ekologinio ūkininkavimo praktiką vykdytą iki 2019 m. taip tęsiant paramą ūkininkaujantiems aplinkai palankiu būdu; • bus pagerinta melioracijos sistemų būklė bei sudarytos sąlygos aplinkos išsaugojimui ir tvariai plėtrai didesniuose žemės ūkio paskirties žemės plotuose; • papildomai apie 40 žemės ūkio valdų bus įdiegtos biosaugos priemonės ir kt.

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
<p>3) Priemonė M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ viršija 46 proc. numatytus paremti plotus, o tuo tarpu priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ deklaruoti plotai yra mažesni. Tikimasi, jog bendrai pagal šias priemones paremti plotai padės pasiekti 4 prioriteto tikslinėms sritims numatytus tikslus, todėl numatomi paremti priemonių plotai nebus koreguojami.</p> <p>4) Vandentvarkos priemonė sulaukė didžiulio pareiškėjų susidomėjimo. Iš viso 2015–2019 m. paraiškų surinkimo laikotarpiu gauta 317 paraiškų, iš kurių parama patvirtinta 161 paraiškai už 46,6 mln. Eur. Ir 2019 m. paraiškų surinkimo metu pareiškėjų aktyvumas buvo didesnis, nei paraiškų surinkimo laikotarpiui skirta paramos lėšų suma. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos įgyvendinimas eina į pabaigą, tikslinga mažinti finansavimą priemonėms, kurioms skirtas lėšų likutis tikėtina nebus panaudotas.</p> <p>5) Dėl paukščių gripo Lenkijoje tikslinga priemonei M05 „Parama investicijoms į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius“ skirti papildomą finansavimą.</p> <p>6) Atsižvelgiant į esamą poreikį sparčiau atnaujinti nusidėvėjusią bei įsigyti naują, pažangesnę miškų ūkio techniką skirtą tvariam miškų tvarkymui, taip pat jo atželdinimui, ko pasėkoje didės veiklos efektyvumas, mažės aplinkos tarša, bus racionaliau tvarkomos miško atliekos, kuriamos naujos darbo vietos regionuose, yra tikslinga veiklos sričiai „Investicijos į miškininkystės technologijas“ padidinti finansavimą 1 mln. Eur.</p> <p>7) Suplanuotas per mažas priemonės „Techninė pagalba“ 20.1 veiklos srities biudžetas, ir atitinkamai trūksta lėšų NMA, ŽŪM ir ŽŪIKVC administraciniais resursais, reikalingiems tinkamam Programos įgyvendinimui užtikrinti.</p>	<p>3) Perskirstytos lėšos tarp veiklų priemonėje M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ bei priemonei sumažinamos lėšos jas perskirstant į priemonę M11 „Ekologinis ūkininkavimas“. Padidintas finansavimas M10 veikloms „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ (+2 mln. Eur) (4 prioritetas) ir „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ (+6 mln. Eur) (5 prioritetas). Likusios lėšos – 38 mln. Eur – perskirstytos į priemonę M11 „Ekologinis ūkininkavimas“.</p> <p>4) Priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turta“ 4.3.2 veiklai „Parama žemės ūkio vandentvarkai“ (2A tikslinė sritis) padidintas finansavimas 14,1 mln. Eur, perskirstant lėšas iš priemonių M01, M04, M08 ir M16.</p> <p>5) Priemonės M05 „Parama investicijoms į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius“ lėšos padidintos 3 mln. Eur., perskirstant iš priemonės M06 veiklos 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“.</p> <p>6) Priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ lėšos perskirstytos tarp veiklos sričių. Perskirstyta 850 000 Eur EŽŪFKP lėšų (bendra paramos lėšų suma 1 mln. Eur) iš veiklos srities 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ prioriteto P4 į veiklos sritį 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas ir į miško produktų perdirbimą ir rinkodarą“ 2C+ tikslinę sritį ir 3,5 mln. Eur</p>	

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
	perskirstyta iš 8.5 į priemonę M04 vandentvarkos projektams įgyvendinti (4.3.2). 7) Priemonės M20 „Techninė pagalba“ lėšos padidintos perskirstant iš priemonės M113 „Ankstyvas pasitraukimas“ didinant priemonės „Techninė pagalba“ biudžetą iki leistinų 4 proc. Programos įgyvendinimui skirtų EŽŪFKP lėšų – iki 66,54 mln. Eur (bendra paramos lėšų suma – 78,28 mln. Eur).	
Devintasis Programos pakeitimas, Europos Komisijos patvirtintas 2020 m. birželio 15 d.		
Siekiant prisidėti prie COVID-19 sukeltų padarinių mažinimo didinamas paramos intensyvumas iki 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Siekiant užtikrinti sklandesnį mokėjimo procesą, sumažinti vėluojančių atsiskaitymų riziką ir išvengti apyvartinio kapitalo trūkumo problemos siūloma leisti žemės ūkio produktų perdirbimo įmonėms bei ūkio subjektams, vykdančioms miškininkystės veiklos investicinius projektus, taikyti nacionalinį sąskaitų apmokėjimo būdą.	Priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.2 paramos intensyvumo keitimas ir veiklos srities 4.2 bei veiklos 4.3.3 mokėjimo būdo keitimas didinant paramos intensyvumą ir numatant, kad priemonės M04 veiklos sričiai 4.2. „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ ir 4.3. veiklos srities „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą“ 4.3.3. veiklai „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ galėtų būti taikomas nacionalinis sąskaitų apmokėjimo būdas.	Padidinus paramos intensyvumą mažėtų finansinė našta pareiškėjams, sumažėtų projekto kofinansavimo nuosavomis lėšomis dalis. Nacionalinio sąskaitų apmokėjimo būdo taikymas sudarys sąlygas paramos gavėjams greičiau atsiskaityti su prekių ir paslaugų teikėjais bei išvengti darbų ar paslaugų vykdymo sutarčių nutraukimo.
Kuo greičiau bus užtikrintas atsiskaitymas už investicijas, tuo greičiau pareiškėjai galės pradėti vykdyti veiklą, bus sumažintos sąnaudos, kurios išauga dėl mokamų palūkanų. Numačius lankstesnę nuostatą dėl pirmos išmokos 80 proc. dydžio, KPP bus sudarytos sąlygos greičiau reaguoti į išorinius veiksnius, įtakojančius KPP priemonės M06 įgyvendinimo sėkmę, bei prisidės prie COVID-19 sukeltų praradimų švelninimo. Siekiant užtikrinti sklandesnį mokėjimo procesą, sumažinti vėluojančių atsiskaitymų riziką ir išvengti apyvartinio kapitalo trūkumo problemos siūloma ūkio subjektams, plėtojantiems verslą kaime, taikyti nacionalinį sąskaitų apmokėjimo būdą	Priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sričių 6.1 ir 6.2 pirmosios išmokos dalies dydžio keitimas ir veiklų 6.4.1 bei 6.4.2 mokėjimo būdo keitimas numatant, kad pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ ir „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ pirmoji išmokos dalis galėtų sudaryti iki 80 proc. visos išmokos sumos (iki pakeitimo pirmoji išmokos dalis sudarė 50 proc.).	Padidinus pirmos išmokos dalį iki 80 proc., atsirastų realios galimybės jauniems ūkininkams ir smulkiam verslui kurtis be skolinimosi galimybės. Nacionalinio sąskaitų apmokėjimo būdo taikymas sudarys sąlygas paramos gavėjams greičiau atsiskaityti su prekių ir paslaugų teikėjais bei išvengti darbų ar paslaugų vykdymo sutarčių nutraukimo.
Siekiant užtikrinti sklandesnį mokėjimo procesą, sumažinti vėluojančių atsiskaitymų riziką ir išvengti apyvartinio kapitalo trūkumo problemos siūloma leisti žemės ūkio produktų perdirbimo	Priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities 8.6 mokėjimo būdo keitimas numatant galimybę	Nacionalinio sąskaitų apmokėjimo būdo taikymas sudarys sąlygas paramos gavėjams greičiau atsiskaityti su prekių ir paslaugų

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
ūmonėms bei ūkio subjektams, vykdančioms miškininkystės veiklos investicinius projektus, taikyti nacionalinį sąskaitų apmokėjimo būdą.	taikyti nacionalinį sąskaitų apmokėjimo būdą veiklos sričiai „Investicijos į miškininkystės technologijas“	teikėjais bei išvengti darbų ar paslaugų vykdymo sutarčių nutraukimo.
Keitimas atliekamas kaip atsakas į neatidėliotinus poreikius, kylančius trumpų tiekimo grandinių projektų vykdytojams ir pareiškėjams dėl suvaržymų, nustatytų Lietuvos Respublikoje, siekiant suvaldyti (COVID-19) plitimo grėsmę, aprūpinti gyventojus (ypatingai gyvenančius kaimo ir labiausiai nuo savivaldybių centrų nutolusiose vietovėse) ne tik grandinės dalyvių pagamintais maisto produktais, bet ir kitomis būtinomis prekėmis, įskaitant saugos, medicininės priemones.	Priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos srities 16.4 tinkamų finansuoti išlaidų laikotarpio keitimas įrašant nuostatą, kad išlaidos, tiesiogiai susijusios su prisitaikymu saugiai veikti ekstremalios situacijos metu ir prisidėti prie neatidėliotinių gyventojų poreikių užtikrinimo (saugos ir medicininių priemonių įsigijimo grandinių dalyvių reikmėms išlaidoms ir išlaidoms, susijusioms su kaimo gyventojų aprūpinimo būtinomis prekėmis), taikant išlygą, numatytą Reglamento (ES) 1305/2013 60 (1) straipsnyje, yra tinkamos finansuoti nuo 2020 m. vasario 26 d. (kai Lietuvos Respublikoje buvo paskelbta ekstremali situacija dėl COVID-19 plitimo grėsmės).	Pakeitimas užtikrins vykdomos veiklos stabilumą ir tęstinumą pandemijos metu, kuriant ir plėtojant trumpas teikimo grandines.
Lietuvos Respublikoje paskelbus ekstremalią situaciją dėl COVID-19 taikomi finansinių paslaugų apribojimai tiek viešajam, tiek ir privačiam (verslo) sektoriams, kurie artimiausioje perspektyvoje, tikėtina, išliks. Dėl šios situacijos susiaurėjo galimybės (ypač smulkiam verslui, bendruomeniniam ir NVO inicijuojamam verslui) pasiskolinti lėšų, kurios reikalingos (dažnu atveju 100 proc.) projektuose numatytioms investicijoms įgyvendinti.	Priemonės M19 „LEADER programa“ alternatyvaus išankstinio mokėjimo būdo taikymo ir jo dydžio keitimas padidinant priemonės paramos gavėjams, kurie dėl nepalankios pandeminės situacijos patiria finansinių sunkumų, keliančių riziką veiklos tęstinumui, išankstinio finansavimo lygį iki 50 proc. pagal visas veiklos sritis (iki pakeitimo - VVG bendradarbiavimo ir gyventojų aktyvinimo projektų bei viešųjų juridinių asmenų vietos projektų atveju taikomas iki 30 proc. išankstinis finansavimas).	Nustačius palankesnes išankstinio finansavimo sąlygas padidės KPP įgyvendinimo lankstumas ir prisitaikymas prie nepalankių išorinių veiksnių, įtakančių KPP priemonės M19 įgyvendinimo sėkmę.
1) M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ <ul style="list-style-type: none"> • Ūkininkavimo pradžioje retas jaunas ūkininkas turi pakankamai nuosavų lėšų ūkio įkūrimui. Problema tapo dar didesnė dėl COVID-19. Finansavimas padėtų skatinti jaunas žmones imtis žemės ūkio veiklos, prisidėtų prie maisto ūkio vystymo, padėtų gerinti demografinę situaciją; • dėl padidėjusio nedarbo ypač aktualu mažinti socialinę įtampą kaimo vietovėse ir skatinti regioninę plėtrą, sukuriant mažus verslus, kurie būtų labiau pasiskirstę teritoriniu atžvilgiu, 	Atliktas finansavimo plano, papildomo nacionalinio finansavimo ir su jais susijusių rodiklių pakeitimas: <ol style="list-style-type: none"> 1) Lėšų padidinimas priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritims: <ul style="list-style-type: none"> • 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ – papildomai skirta 8 mln. Eur nacionalinių lėšų; 	Atlikus finansinius pakeitimus papildomai bus: <ul style="list-style-type: none"> • paremta 200 jaunųjų ūkininkų; • sukurta 500 naujų darbo vietų; • paremta 1 200 smulkių ūkių.

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
<p>sukuriamos paslaugos labiau prieinamos žmonėms, nutolusiems nuo didžiųjų šalies miestų;</p> <ul style="list-style-type: none"> finansavimas padėtų išsaugoti darbo vietas smulkiųjų ūkių sektoriuje, prisidėtų prie pirminių žemės ūkio produktų gamybos (tuo pačiu ir maisto ūkio) išsaugojimo, padėtų palaikyti gyvybingą kaimą, padėtų išsaugoti ir padidinti pajamas kaimo gyventojams, taip sumažintų COVID-19 sukeltus padarinius. <p>2) Prognozuojama, kad iki laikotarpio pabaigos pagal 8.1 veiklos sritį (įskaitant tiek paraiškas priimtas 2014–2020 m. laikotarpiu, tiek tęstinius įsipareigojimus) gali likti nepanaudoti apie 32 mln. Eur Programos lėšų. Todėl tikslinga sumažinti šiai veiklos sričiai skirtą finansavimą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ – iš nacionalinio biudžeto skirta 20 mln. Eur; 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“ – 18 mln. Eur padidintas finansavimas (10 mln. Eur iš nacionalinių lėšų bei 8 mln. Eur iš veiklos srities 8.1). <p>2) 9,07 mln. Eur (6,8 mln. Eur EŽŪFKP) sumažintos lėšos priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sričiai „8.1 „Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“ perskirstant į M06 8 mln. Eur (6,8 mln. Eur EŽŪFKP).</p>	
Dešimtas Programos pakeitimas, Europos Komisijos patvirtintas 2020 m. rugpjūčio 6 d.		
<p>Atsižvelgiant į tai, kad šiuo Programos pakeitimu keičiamos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama smulkiesiems ūkiams“ nuostatos, numatant, kad kreipiantis paramos pieninei galvijininkystei, ūkyje paraiškos pateikimo metu pieninių veislių melžiamų karvių skaičius turi būti ne mažesnis kaip 3 ir ne didesnis kaip 9, atitinkamai reikalinga keisti ir veiklos srities nuostatas.</p>	<p>Priemonės M06 veiklos srities 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ tinkamumo finansuoti sąlygų keitimas nustatant, kad pagal veiklos sritį kreipiantis paramos pieninei galvijininkystei, planuojamas pieninių veislių melžiamų karvių skaičius turi būti ne mažesnis kaip 10.</p>	<p>Paramos nuostatos pagal skirtingas priemonės M06 paramos schemas bus subalansuotos, jos atitiks ES teisės aktų reikalavimus.</p>
<p>Lietuvoje vyrauja smulkūs pieno ūkiai: 1-5 karves laikantys ūkiai sudaro net 65 proc. visų pieno ūkių skaičiaus, 6-10 karvių – 14 proc. Analizuojant ūkius pagal laikomų karvių skaičių, pastebima, kad per paskutinius 5 metus labiausiai mažėjo (net 44 proc.) ūkių laikančių iki 5 karvių skaičius, t. y. per minėtą laikotarpį iš pieno gamybos pasitraukė daugiau nei 9 tūkst. tokių ūkių. Ūkių, turinčių 6-10 karvių, sumažėjo 36 proc. Tokia sparčiai kintanti pieno ūkių struktūra neleidžia optimizuoti pieno gamybos, pasiekti masto ekonomikos gamyboje ir viso sektoriaus infrastruktūroje, o tai mažina pienininkystės sektoriaus konkurencinį pranašumą tiek Lietuvoje, tiek lyginant su kaimyninėmis valstybėmis, ir didina grėsmę tolesniam Lietuvos pieno ūkių nykimui.</p>	<p>Priemonės M06 veiklos srities 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“ tinkamumo finansuoti sąlygų keitimas, nustatant, kad pagal veiklos sritį kreipiantis paramos pienininkystei, paramos gavėjais galėtų būti smulkūs ūkiai, kurie laiko nuo 3 iki 9 melžiamų (pieninių veislių) karvių (toks laikomas karvių skaičius sudaro SP nuo 4 000 iki 15 000 Eur), nustatant papildomą sąlygą, kad pieno ūkiu laikomas ūkis, kurio SP struktūroje tik pagal pieninių veislių karves paskaičiuotas SP sudaro daugiau kaip 50 proc. bendro valdos SP.</p>	<p>Atsiraa realios galimybės pienininkystėms ūkiams didinti gyvybingumą, gaunant paramą.</p>
<p>Galiojančios nustatyto dydžio išmokos už įveistą mišką ir jo priežiūrą, apsaugą bei ugdymą nekompensuoja su miško įveisimu ir priežiūra susijusių išlaidų dėl išaugusių ne tik medžių sodmenų, bet ir miško įveisimo bei priežiūros paslaugų kainų, kurių didėjimą lėmė</p>	<p>Priemonės M08 veiklos srities 8.1. „Parama miško įveisimui / miškingų plotų kūrimui“ papunkčio „(Taikytinos) sumos ir paramos normos“ nuostatų</p>	<p>Padidėjusių kompensacinių išmokų dydžių taikymas padidins išmokų veiksmingumą, sudarys sąlygas spartesniam šiai priemonei skirtų lėšų įsisavinimui, bei padidins</p>

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
vidutinio darbo užmokesčio didėjimas. Medžių sodmenų vidutinės kainos 2018–2020 m., palyginti su 2016–2018 m. laikotarpio kainomis, padidėjo vidutiniškai 7,8 proc.; miško įveisimo ir priežiūros paslaugų kainos - vidutiniškai didėjo 9,0 proc.	patikslinimas pakeičiant miško įveisimo išmokų dydžius pagal atskiras medžių rūšis.	tikimybę pasiekti nusimatytų tikslų (apželdinti mišku 5 300 ha).
Atlikus perskaičiavimą dėl jaunuolynų (iki 20 metų amžiaus) ugdymui teikiamos vienkartinės nustatyto dydžio išmokos hektarui taikymo, kompensacinė išmoka už išugdyto jaunuolyno hektarą padidėjo daugiau kaip 35,6 proc.	Priemonės M08 veiklos srities 8.5. „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ papunkčio „(Taikytinos) sumos ir paramos normos“ nuostatų patikslinimas pakeičiant Programos priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities aprašymo „(Taikytinos) sumos ir paramos normos“ pateiktą informaciją dėl vienkartinės nustatyto dydžio kompensacinės išmokos už išugdyto jaunuolyno hektarą.	Padidėjusių kompensacinių išmokų dydžių taikymas padidins išmokų veiksmingumą ir efektyvumą bei sudarys sąlygas spartesniam šiai priemonei skirtų lėšų įsisavinimui.
Vienuoliktasis Programos pakeitimas, Europos Komisijos patvirtintas 2020 m. spalio 16 d.		
2020 m. gegužės-liepos mėn. atliktame finansinių priemonių ex-ante vertinimo atnaujinime konstatuota, kad ūkininkai ir žemės ūkio bendrovės susiduria su sunkumais pasiskolinti lėšų rinkoje apyvartiniam kapitalui ar investicijoms, o pandemija šiuos sunkumus tik sustiprino. Apklausa parodė, kad finansavimą gavo tik 56 % besikreipusiųjų dėl paskolos (iki 5 m.) investicijoms, 55 % - dėl išperkamosios nuomos įrenginių ir mašinų įsigijimui ir tik 33 % tų, kurie kreipėsi paskolos apyvartinėms lėšoms. Didžiausias finansavimo trūkumas, kuris negali būti patenkintas rinkos sąlygomis, nustatytas pagal KPP M04 priemonės veiklos srities 4.1. „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ remtiną veiklą, jis sudaro apie 68 mln. Eur.	Priemonės M04 paramos formų papildymas finansine priemone. M04 priemonės veiklos srityje 4.1. „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ bus įgyvendinama pasidalintos rizikos paskolų finansinė priemonė, pagal kurią KPP ir papildomai pritrauktomis finansinių tarpininkų lėšomis ūkininkams (fiziniams ir juridiniams asmenims) ar jų grupėms, užsiimantiems žemės ūkio veikla, bus teikiamos lengvatinės paskolos, skirtos investicijoms ir apyvartiniam kapitalui. Pagalbą finansinėmis priemonėmis bus galima derinti su subsidijomis. Maksimali pagal finansinę priemonę teikiamos paskolos vertė – 200 000 Eur.	Pagal finansinę priemonę suteiktos lengvatinės paskolos sudarys galimybes žemės ūkio subjektams lengviau įgyvendinti investicinius projektus ir/ar patenkinti apyvartinio kapitalo finansavimo poreikį. Tokiu būdu bus prisidedama prie finansavimo trūkumo problemos žemės ūkio sektoriuje, kurią dar padidino COVID-19 pandemija, sprendimo.
Pagal šią priemonę siekiama padėti ūkininkams, labai mažoms ir mažoms įmonėms, fiziniams asmenims vykdančioms žemės ūkio produktų perdirbimo ir maisto gamybos veiklą kaimo vietovėje, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė, spręsti finansinio likvidumo problemas, keliančias grėsmę jų veiklos tęstinumui dėl užsitęsusių ekonominės situacijos nuosmukio.	Sukurta nauja priemonė M21 - Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė. Priemonei skiriamas 33,14 mln. Eur biudžetas. Paramos dydis: <ul style="list-style-type: none"> • Ūkininkams (juridiniams asmenims) – 1800 Eur dydžio išmoka kiekvienam samdomam darbuotojui (vidutinis metinis darbuotojų skaičius 2020 m. kovo 16 d.). Bendra išmoka ne daugiau kaip 7000 Eur; 	Ši priemonė padės išsaugoti ūkių veiklos tęstinumą, pajamas ir darbo vietas kaimo vietovėje, sušvelnins COVID-19 krizės pasekmes žemės ūkio ir maisto sektoriui.

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
	<ul style="list-style-type: none"> • Ūkininkams (fiziniams asmenims) – 1800 Eur dydžio išmoka. Jeigu valdoje ar ūkyje yra partnerių ir/ar samdomų darbuotojų papildomai 1800 dydžio išmoka kiekvienam partneriui ir/ar samdomam darbuotojui. Bendra išmoka ne daugiau kaip 7000 Eur; • Labai mažos ir mažos įmonės (juridiniams asmenims) – 1800 Eur dydžio išmoka kiekvienam samdomam darbuotojui (vidutinis metinis darbuotojų skaičius 2020 m. kovo 16 d.), bet ne daugiau kaip 18 000 Eur; • Fiziniams asmenims (savarankiškai vykdančioms veiklą pagal veiklos liudijimą ar įregistravus individualią veiklą) – 1800 Eur dydžio išmoka. 	
<p>Atsižvelgiant į teikiamus pasiūlymus pradėti taikyti finansinę priemonę pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ ir įtraukti naują priemonę M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“ bei atsižvelgiant į Programos įgyvendinimo stebėsenos komiteto narių sprendimą (2020-09-03 posėdyje) padidinti lėšas priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritims 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ ir 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ siūlomas Programos finansavimo pakeitimas, perskirstant lėšas iš kitų Programos priemonių, veiklos sričių, kuriose prognozuojamas nepanaudotų lėšų likutis programinio laikotarpio pabaigoje. Taip pat, siekiant išvengti didelių paramos administravimo informacinių sistemų pokyčių, siūlomas papildomų nacionalinių lėšų perskirstymas tarp priemonių M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ ir M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“.</p>	<p>Finansavimo plano, papildomo nacionalinio finansavimo ir su jais susijusių rodiklių pakeitimas, kuriuo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Padidintos lėšos priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sričiai 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, skirtos finansinei priemonei (8 mln. Eur Programos lėšų); • Skirtos lėšos (1,69 proc. EŽŪFKP lėšų) naujai priemonei M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“ (33,14 mln. Eur); • Lėšos finansinei priemonei pagal veiklos sritį 4.1, veiklos sritims 8.5 ir 8.6 (po 3 mln. Eur) bei naujai priemonei M21 perskirstytos iš šių priemonių, veiklos sričių, veiklų: <ul style="list-style-type: none"> ○ 3.1 „Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose“; ○ 4.3.1 „Parama žemės konsolidacijai“; ○ 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai“; ○ 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“; 	<p>Atlikus finansinius pakeitimus bus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sudaryta galimybė žemės ūkio subjektams teikti paramą lengvatinėmis paskolomis investicijoms ir apyvartiniam kapitalui; • sudaryta galimybė paremti labiausiai nukentėjusius dėl COVID-19 pandemijos ūkius ir MVĮ, užsiimančius žemės ūkio ir maisto produktų gamyba ir perdirbimu; • sudaryta galimybė paremti jaunuolynų ugdymą dar 1 500 ha plote; • sumažinta rizika nepanaudoti dalies Programos įgyvendinimui skirtų lėšų.

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
	<ul style="list-style-type: none"> ○ 8.1 „Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“; ○ 8.3-4 „Miškų gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofinių įvykių žalos prevencija ir atlyginimas“; ○ 10.1.12 „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“; ○ M17 „Rizikos valdymas“; ○ M113 „Išmokos ūkius perleidžiantiems ūkininkams“; ● Perskirstytos papildomo nacionalinio finansavimo lėšos iš priemonės M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ į priemonę M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ (4,5 mln. Eur). 	

2.1.1.2 Programos administravimo taisyklių ir kitų nacionalinių teisės aktų pakeitimai

2020 m. buvo priimti penki Programos administravimo taisyklių pakeitimai.

2020 m. vasario 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-86 patvirtinti pakeitimai, kuriais buvo keičiami už Programos priemonių įgyvendinimą koordinavimą atsakingi Žemės ūkio ministerijos skyriai; patikslintas Programos priemonių paramos paraiškų administravimas bei patikslintos priemonės, dėl kurių priimtas sprendimas skirti paramą.

2020 m. balandžio 2 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-256 patvirtinti pakeitimai daugiausiai susiję su paramos paraiškų administravimo tvarkos papildymais ir pakeitimais dėl Lietuvoje paskelbto karantino – įtvirtinta paramos administravimo tvarka karantino metu, patikslinta paraiškų, mokėjimo prašymų vertinimo tvarka.

Naujoje taisyklių redakcijoje nustatyta, kad paraiškos ir kiti su paraiška susiję dokumentai NMA galės būti teikiami per kurjerį, siunčiant elektroniniu paštu bei kitomis elektroninėmis priemonėmis, per „paraiškų dėžutes“ (specialiai įrengtas vietas, kuriose pareiškėjas gali pateikti paramos paraišką, mokėjimo prašymą tiesiogiai nekontaktuojamas su kitais asmenimis). Administravimo taisyklėse taip patikslinta paraiškų vertinimo tvarka karantino metu. Numatyta, kad vertinant paraišką karantino metu į vertinimo terminą nebus įskaičiuojamas paklausimų pareiškėjui ar prašymo dėl papildomos informacijos kitoms institucijoms pateikimo ir atsakymo gavimo terminas, jei atsakymų į paklausimus negalima pateikti dėl karantino ir tai bus pagrįsta atitinkamais dokumentais.

Dėl patikrų vietoje – nustatyta patikros vietoje, jei ją būtina atlikti, vykdymo tvarka karantino metu, kai atliekamas tinkamumo skirti paramą vertinimas arba mokėjimo prašymo vertinimas – tokiais atvejais NMA atstovai gali nevykti į projekto įgyvendinimo ar administravimo vietą, o tikrinti dokumentus ir vaizdo įrašus kaip papildomą medžiagą, naudojant Agro su geografiniu žymeniu pažymėtas nuotraukas, kitus įrodymus. Tačiau atšaukus karantiną NMA turės atlikti pakartotinę patikrą vietoje projekto įgyvendinimo laikotarpiu arba po projekto finansavimo pabaigos.

Pakeistose Administravimo taisyklėse taip pat atsirado papildoma nuostata, kad karantino metu įgyvendinantiems projektus pagal KPP priemones „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ ir „LEADER programa“ mokymai, informaciniai renginiai, viešinimo renginiai ir kita panaši veikla gali būti vykdoma nuotoliniu būdu, jei įmanoma patikrinti renginio dalyvių skaičių ir užtikrinti turinio kokybę.

2020 m. balandžio 23 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-326 patikslinta mokėjimo prašymų patikros tvarka karantino metu bei jį atšaukus. Taip pat atsisakyta tinkamų finansuoti investicijų keitimo kartų ribojimo.

2020 m. rugsėjo 25 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-667 patvirtinti administravimo taisyklių pakeitimai susiję su patikslinimais dėl karantino ar ekstremalios situacijos dėl COVID-19 pandemijos: patikslinta paraiškų teikimo elektronine forma tvarka, paraiškų vertinimo organizavimas, tinkamumo skirti paramą nuostatai, mokėjimo prašymų teikimo, tikrinimo ir paramos lėšų išmokėjimo tvarka bei mokėjimo prašymų patikros organizavimo būdai.

2020 m. spalio 15 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-702 patvirtinti administravimo taisyklių pakeitimai susiję naujos priemonės „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVI, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“ įgyvendinimu bei priemonės „Rizikos valdymas“ administravimo ir įgyvendinimo tvarkos patikslinimais.

2.1.1.3 Priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai ir kiti veiksmai

2020 m. siekiant spręsti ir kontroliuoti priemonių įgyvendinimo metu iškilusias problemas, buvo atlikti šie priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. Jeigu analizėje nėra paminėta priemonė, tai reiškia, kad reikšmingų tos priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimų 2020 m. nebuvo.

2020 m. liepos 7 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-511 patvirtinta **M01 priemonės** „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos srities 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ įgyvendinimo taisyklių nauja redakcija. Į taisykles, kurios taikomos nuo 2020 m. teikiamoms paraiškoms, įtrauktos augalininkystės srities „Augalų apsaugos produktų profesionalių naudotojų“ ir „Augalų apsaugos produktų profesionalių naudotojų kvalifikacijos tobulinimo“ mokymo programos, taip pat nuostata, kad galutiniams naudos gavėjams, t. y. mokymo kursų dalyviams, pagal Priemonę skirti kursai būtų laikomi netinkamais kelti lektorių kvalifikaciją. Taisyklėse numatyta sankcija paramos gavėjams, nesilaikantiems įsipareigojimo atnaujinti mokymo programos iki mokymo kursų pradžios, patikslintos nuostatos, susijusios su pareiškėjų, paramos gavėjų informavimu apie asmens duomenų tvarkymą. Reaguojant į COVID-19 pandemiją, numatyta galimybė mokymus organizuoti įvairiais nuotoliniais būdais Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbto karantino, ekstremalios situacijos ar nenugalimos jėgos (*force majeure*) atvejais, užtikrinant stebėsenos galimybę atsakingoms institucijoms.

Pagal veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ 2020 m. rugpjūčio 6 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-584 patvirtinta nauja įgyvendinimo taisyklių redakcija, taikoma nuo 2020 m. teikiamoms paraiškoms. Taisyklėse nustatyta, kad galutiniams naudos gavėjams, t. y. informavimo renginių dalyviams, pagal priemonės veiklos sritį skirti informavimo renginiai laikomi netinkamais kelti lektorių kvalifikaciją. Taisyklėse taip pat apibrėžtos naujos sąvokos (dalijimosi ūkininkavimo patirtimi grupės susitikimas, fiksuotoji projekto išlaidų norma, informavimo renginys), patikslintos nuostatos, susijusios su pareiškėjų, paramos gavėjų informavimu apie asmens duomenų tvarkymą. Reaguojant į COVID-19 pandemiją, numatyta galimybė informavimo renginius organizuoti įvairiais nuotoliniais būdais Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbto karantino ekstremalios situacijos ar nenugalimos jėgos (*force majeure*) atvejais, užtikrinant stebėsenos galimybę atsakingoms institucijoms.

2020 m. buvo du kartus keistos **M02 priemonės** veiklos srities „Parama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis“ konsultavimo paslaugų gavėjų atrankos ir konsultavimo paslaugų teikimo išlaidų finansavimo taisyklės. 2020 m. spalio 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-717 atliktų pakeitimų tikslas - padėti ūkininkams prisitaikyti prie klimato kaitos. Atsižvelgiant į lėšų likutį priemonėje, buvo susiaurintas galimų konsultavimo temų spektras, paliekant tik tas temas, kurios prisideda prie Žaliojo kurso įgyvendinimo. Taip pat pakeitimu nustatyta lėšų suma, kuri 2020–2022 metais gali būti paskirstyta konsultavimo paslaugoms gauti pagal atskiras konsultavimo paslaugų sritis. 2020 m. lapkričio 24 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-811 patikslintos sąlygos, kurioms esant pareiškėjai (konsultacijų gavėjai) laikomi netinkamais gauti konsultavimo paslaugas.

Įgyvendinant **M03 priemonę** ir toliau susiduriama su sunkumais. 2017 m. lapkričio 15 d. Europos Komisijos (EK) atstovai iškelė klausimą dėl valstybėse narėse taikomų nacionalinių žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų notifikavimo EK. EK Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato atstovų teigimu, nenotifikuotų nacionalinių žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų dalyviams parama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 16 straipsnio nuostatas negali būti skiriama, todėl nuo 2018 metų NKP paraiškos nebuvo renkamos. Atsižvelgus į EK atstovų raginimą bei Ūkio ministerijos rekomendaciją, Pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų produktų pripažinimo taisyklės išdėstytos nauja redakcija ir 2018 m. kovo 27 d. notifikuotos EK. 2019 metais Europos Komisijoje buvo notifikuotas ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. birželio 4 d. įsakymas Nr. 3D-308 „Dėl Pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų produktų specifikacijų patvirtinimo“ pakeitimo.

Be nacionalinių teisės aktų notifikavimo problemos, EK atstovai kelia klausimą dėl kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų ženklo, etiketės su minėtu ženklu ir (ar) prekinės pakuotės spausdinimo, gamybos ir (ar) įsigijimo išlaidų, kurios, EK nuomone, negali būti pripažįstamos kaip tinkamos finansuoti.

2020 m. ŽŪM užsakymu atlikta studija, kurios tikslas – apskaičiuoti tinkamas finansuoti išlaidas ir fiksuotą metinį paramos dydį pagal Europos Sąjungos ir nacionalines kokybės sistemas. Ši 2020 m. balandžio 28 d. paslaugų teikimo sutartis Nr. 8P-20-61 buvo įgyvendinta, 2020 m. liepos 8 d. ŽŪM PVK pritarė analizėje siūlomiems pakeitimams dėl KPP priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimo, prieš tai raštu informavus Europos Komisiją dėl tolimesnio veiksmų plano, susijusio su numatytais šios priemonės paramos schemos įgyvendinimo pakeitimais. 2020 m. rugpjūčio 17 d. Europos Komisijai buvo išsiųsti planuojami M03 priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimai ir prašoma pateikti nuomonę dėl numatomų įgyvendinti pakeitimų, atsisakant finansuoti kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų ženklo, etiketės su minėtu ženklu ir (ar) prekinės pakuotės spausdinimo, gamybos ir (ar) įsigijimo išlaidas, taip pat praplėsti tinkamų finansuoti papildomų išlaidų, kurias kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų gamintojai patiria dėl kokybės standartų reikalavimų, palyginti su įprastų produktų gamyba, sąrašą pagal atskiras kokybės sistemas.

2020 m. spalio 28 d. Europos Komisija pateikė atsakymą ir pakartojo nuomonę, kad pagal priemonę M03 gali būti kompensuojami metiniai įnašai už dalyvavimą remiamoje kokybės sistemoje, sertifikavimo įstaigos imamo registracijos mokesčio išlaidos, patikrinimų, kontrolės išlaidos. EK nuomone, pagrindinis priemonės principas yra ne investicijų, o išlaidų padengimas prisijungus prie kokybės sistemų, ir kitos išlaidos neturėtų būti laikomos tinkamomis. Taip pat EK atkreipė dėmesį, kad kilus ginčui dėl ES teisės, galutinį taikytinos ES teisės aiškinimą turi pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. Atsižvelgiant į problematiką, nuo 2020 m. balandžio mėn. 15 d. naujos paraiškos pagal M03 priemonę nėra renkamos (2020-04-06 PVK sprendimu naujų paraiškų rinkimas pagal šią priemonę yra sustabdytas).

2020 m. M03 priemonės įgyvendinimo taisyklės keistos vieną kartą. 2020 m. balandžio 15 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-291 buvo sustabdyta ekologiškų produktų kokybės sistemoje ir ES pripažintų produktų kokybės sistemoje dalyvaujančių pareiškėjų paramos paraiškų rinkimas ir nuo 2020 m. balandžio 15 d. jos nepriimamos. NKP paraiškos nepriimamos nuo 2018 metų. Taip pat atlikti techninio pobūdžio M03 priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimai.

2020 m. kovo 17 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-185 pakeistos **M04 priemonės** 4.1 veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ supaprastintosios įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2019 m. (šios taisyklės buvo taikomos I-ajam paraiškų kvietimui 2020 m.). Patvirtintose taisyklėse atlikti patikslinimai, susiję su tinkamumo gauti paramą reikalavimais, galimybėmis pakartotinai kreiptis investicinės paramos, tinkamomis ir netinkamomis finansuoti išlaidomis bei paraiškos forma. 2020 m. kovo 23 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-208 patikslintos įgyvendinimo taisyklių nuostatos, susijusios su paraiškų teikimu karantino metu. 2020 m. spalio 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-714 patvirtintos 4.1 veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2020 m. (šios taisyklės buvo taikomos II-ajam paraiškų kvietimui 2020 m.). Šis teisės aktas pakeistas 2020 m. spalio 26 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-732, patikslinant kai kurias taisyklių nuostatas, susijusias su tinkamumo gauti paramą sąlygomis ir reikalavimais, pareiškėjo įsipareigojimais bei tinkamomis ir netinkamomis finansuoti išlaidomis.

4.2 veiklos sričiai „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ taikoma 2019 m. birželio 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-356 patvirtinta nauja įgyvendinimo taisyklių, taikomų nuo 2019 m., redakcija. 2020 m. buvo atlikti keturi šio teisės akto pakeitimai (2020 m. kovo 4 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-151, 2020 m. gegužės 20 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-385, 2020 m. liepos 1 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-496 ir 2020 m. liepos 14 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-421), kuriais patikslintos taisyklių nuostatos dėl poveikio aplinkai vertinimo atlikimo, dėl didžiausios paramos sumos projektui, paramos teikimo įrangos įsigijimui, neremiant statybų, taip pat paramos intensyvumo didinimo, paramos išmokėjimo būdo ir kt.

M04 priemonės veiklos srities 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ 4.3.2 veiklai „Parama žemės ūkio vandentvarkai“ taikoma 2019 m. balandžio 25 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-257 patvirtinta nauja taisyklių redakcija, taikoma nuo 2019 m. teikiams paraiškoms. 2020 m., priemonės finansavimui papildomai skyrus 14,1 mln. Eur ir ruošiantis paraiškų rinkimui (gegužės-birželio mėn.), atlikti keli taisyklių keitimai (2020 m. kovo 5 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-155, 2020 m. kovo 24 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-214, 2020 m. balandžio 7 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-269), apimantys techninio pobūdžio korekcijas. Taip pat buvo pakeistas vienas atrankos kriterijus, siekiant pareiškėjus paskatinti projektuose diegti aplinkosaugos priemones (projektams, kuriuose diegiamos aplinkosaugos priemonės – griovių dvigubų šlaitų įrengimas, šlapžemių įrengimas, reguliuojamo drenažo šulinių ir vožtuvų įrengimas ir kt. – suteikiama 20 balų). 2020 m. kovo mėn. Lietuvoje paskelbus karantiną dėl COVID-19 grėsmės, taisyklės papildytos nuostatomis, kurios pareiškėjams suteiktą galimybę nekontaktiniu būdu pateikti paraiškas (praplėstos paraiškų pateikimo galimybės – karantino metu paraiškas galima pateikti registruotu paštu, per kurjerį, elektroniniu paštu ir papildomai per „paraiškų dėžutes“).

M04 priemonės veiklos srities 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ 4.3.3 veiklos „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ įgyvendinimo taisyklės 2020 m. keistos tris kartus (2020 m. vasario 12 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-90, 2020 m. kovo 26 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-222, 2020 m. gegužės 20 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-386), pakeitimai buvo tikslinamojo pobūdžio, taip pat susiję su reagavimu į paskelbtą karantiną dėl COVID-19 pandemijos (praplėstos paraiškų pateikimo galimybės, įgyvendinant projektus sudaryta galimybė taikyti sąskaitų apmokėjimo būdą).

M04 priemonės 4.4 veiklos srities "Parama pelno nesiekiančioms investicijoms" 4.4.2 veiklos „Preveninių priemonių taikymas prieš vilkų ūkiniams gyvūnams daromą žalą“ įgyvendinimą reglamentuoja 2020 m. vasario 14 d. žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-98. Šis teisės aktas 2020 m. buvo pakeistas du kartus. Priemonės įgyvendinimo taisyklėse buvo nustatyta, kad tik tie ūkininkai, kurių žemės plotai patenka į savivaldybių teritorijas, kuriose yra didelė tikimybė patirti vilkų daromą žalą ūkiniams gyvūnams, ir kuriose nustatyta daugiausia žalos atvejų per 5 metus (žalos atvejų fiksuota ne mažiau kaip 5 kartus per paskutinius 5 metus), bus tinkami pareiškėjai gauti paramą pagal priemonę. Vilkų daromos žalos statistinius duomenis kaupia ir savivaldybių, kurios atitinka nurodytą riziką, sąrašą sudaro ir kasmet atnaujina Aplinkos ministerija. Aplinkos ministerija pateikė ŽŪM atnaujintą informaciją apie 2018–2019 m. vilkų ūkiniams gyvūnams padarytą žalą, pateikdama sąrašą savivaldybių, kuriose nustatyta daugiausiai žalos atvejų per 5 metus. Buvo pasiūlyta sąrašą papildyti naujomis savivaldybėmis, tai padaryta 2020 m. birželio 29 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-491.

M05 priemonės „Parama investicijoms į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius“ veiklos srities „Parama investicijoms į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti pavojingų ligų grėsmes ir su jomis susijusias pasekmes“ įgyvendinimo taisyklės patvirtintos 2020 m. sausio 30 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-45. 2020 m. šios taisyklės pakeistos keturis kartus. 2020 m. sausio 31 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-66 nustatyta, kad paramai gauti netaikoma Galimai neteisėtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodika⁴⁷, 2020 m. kovo 5 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-153 atlikti techninio pobūdžio taisyklių patikslinimai, taip pat 2020 m. balandžio 2 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-257 pakeista paramos paraiškų priėmimo ir registravimo tvarka atsižvelgiant į karantino metu susidariusią padėtį. 2020 m. rugpjūčio 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-618 atlikti svarbesni pakeitimai dėl paramos intensyvumo ir nustatyta, kad paramos intensyvumas negali viršyti 80 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, didžiausia galima paramos suma projektui negali viršyti 70 000 Eur ir 200 eurų vienam SG, kai prašoma paramos suma viršija 4 000 Eur. Siekiant paskatinti priemonės įgyvendinimą paramos suma padidinta nuo 300 000 iki 600 000 Eur, t. y. vienam paramos gavėjui (taip pat ir susijusių įmonių, sutuoktinių) didžiausia bendra gauta paramos suma negali viršyti 600 000 Eur pagal šią priemonę visas ūkinių gyvūnų laikymo vietas kartu sudėjus.

⁴⁷ Patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. lapkričio 27 d. įsakymu Nr. 3D-889 „Dėl Galimai neteisėtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodikos patvirtinimo“

M06 priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ 6.1 veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ reglamentuoja 2019 m. gegužės 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-309 patvirtintos įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2019 metų. 2020 m. balandžio 29 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-338 atliktas techninio pobūdžio taisyklių pakeitimas siekiant suvienodinti nuostatas su kitais teisės aktais. Europos Komisijos 2020-06-15 sprendimu Nr. C(2020)4103 buvo patvirtintas Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos pakeitimas, kuriuo priemonės M06 veiklos sričiai 6.1 buvo padidintas finansavimas, skiriant 8 mln. Eur nacionalinių lėšų, bei buvo padidinta pirmoji išmokos dalis nuo 50 proc. iki 80 proc. (šis pakeitimas patvirtintas 2020 m. gegužės 15 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-374). Europos Komisijos 2020-08-06 sprendimu Nr. C(2020)5538 buvo patvirtintas Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos pakeitimas, kuriuo priemonės M06 veiklos sričiai 6.1 buvo nustatyta, jog kreipiantis paramos pieninei galvijininkystei, planuojamas pieninių veislių melžiamų karvių skaičius turi būti ne mažesnis kaip 10. Ši nuostata 2021 m. balandžio 22 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-266 atliktu įgyvendinimo taisyklių pakeitimu buvo perkelta į veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ įgyvendinimo taisykles.

M06 priemonės 6.2. veiklos srities „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ įgyvendinimo nuo 2018 m. taisyklės, kai verslo planui įgyvendinti yra mokama išmoka, 2020 m. buvo keičiamos du kartus. Esminis pakeitimas padarytas 2020 m. gegužės 14 d. žemės ūkio ministro Nr. 3D-369, kuriuo, lyginant su ankstesnėmis taisyklėmis, buvo padidintas pirmos išmokos dydis nuo 50 proc. iki 80 proc., taip pat pakeista išmokos suma, nustatant, kad didžiausias išmokos dydis vienam paramos gavėjui gali siekti nuo 18 800 Eur, jei sukuriama ne mažiau viena darbo vieta, iki 37 600 Eur, kai sukuriama ne mažiau dviejų darbo vietų, atlikti kiti techninio pobūdžio pakeitimai.

M06 priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ 6.3 veiklos srities „Parama smulkiesiems ūkiams“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2019 metų, buvo pakeistos 2020 m. kovo 16 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-175. Pakeitimas atliktas, siekiant suvienodinti nuostatas su kitais teisės aktais, taip pat atlikti kitus techninio pobūdžio pakeitimus. 2020 m. liepos 27 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-552 atliktas dar vienas pakeitimas. Atsižvelgiant Programos pakeitimus buvo parengtos taisyklės, pritaikytos specializuotam pieninės galvijininkystės paraiškų priėmimui. Nustatyta, jog kreipiantis paramos pieninei galvijininkystei, paramos gavėjais galėtų būti smulkūs ūkiai, kurie laiko nuo 3 iki 9 melžiamų (pieninių veislių) karvių, nustatant papildomą sąlygą, kad pieno ūkiu laikomas ūkis, kurio SP struktūroje tik pagal pieninių veislių karves paskaičiuotas SP sudaro daugiau kaip 50 proc. bendro valdos SP. Taip pat pieno ūkiams buvo nustatyti specifiniai atrankos kriterijai.

6.4 veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ 6.4.1 veiklos „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ įgyvendinimo taisyklės pakeistos 2020 m. gegužės 22 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-394. Pakeitimais pareiškėjams sudaryta galimybė projektų finansavimui skolintis lėšas per sutelktinio finansavimo platformą, nustatyta galimybė taikyti sąskaitų apmokėjimo būdą, tikintis, kad tai sudarys sąlygas paramos gavėjams greičiau atsiskaityti su prekių ir paslaugų teikėjais, darbų vykdytojais bei išvengti darbų ar paslaugų vykdymo sutarčių nutraukimo. Šiuo pakeitimu taip pat suvienodintos sąvokos, nurodytos kitose priemonės veiklos srities „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ įgyvendinimo taisyklėse, pakeista kaimo vietovės sąvoka, atlikti kiti techninio pobūdžio pakeitimai. Buvo pakeistos ir ankstesnių metų veiklos įgyvendinimo taisyklės, nustatant galimybę taikyti sąskaitų apmokėjimo būdą.

6.4 veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ 6.4.2 veiklos „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2019 m., 2020 m. kovo 23 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-206 buvo pakeistos siekiant Lietuvoje paskelbto karantino metu pareiškėjams suteikti galimybę nekontaktiniu būdu pateikti paraiškas. 2020 m. gegužės 18 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-380 atlikti keitimai nustatė, kad šiai veiklai gali būti taikomas ir sąskaitų apmokėjimo būdas, tikintis, kad tai sudarys sąlygas paramos gavėjams greičiau atsiskaityti su prekių ir paslaugų teikėjais, darbų vykdytojais bei išvengti darbų ar paslaugų vykdymo sutarčių nutraukimo. Taip pat buvo pakeistos ir ankstesnių metų įgyvendinimo taisyklės, nustatant galimybę taikyti sąskaitų apmokėjimo būdą.

M07 priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklų 7.2.1 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ ir 7.6.1 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2019 m., 2020 m. keistos du kartus. 2020 m. kovo 24 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-213 reaguota į Lietuvoje paskelbtą karantiną ir pareiškėjams suteikta galimybę nekontaktiniu būdu pateikti paraiškas, praplečiant paraiškų pateikimo galimybes (registruotu paštu, per kurjerį, elektroniniu paštu ir papildomai per „paraiškų dėžutes“ karantino metu) bei leista laikinai, Lietuvoje paskelbto karantino laikotarpiu ir iki 3 mėnesių po jo pabaigos paskelbimo, vykdyti papildomą, kitą veiklą, nei numatyta projekte, jeigu ši veikla skirta kovai su COVID-19 arba jo sukeltiems padariniams švelninti. 2020 m. birželio 18 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-457 atlikti techninio pobūdžio pakeitimai.

2020 m. sausio 30 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-50 patvirtintos 7.2.2 veiklos „Asbestinių stogų dangos keitimas“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2020 metų. Taisyklės vėliau patikslintos 2020 m. vasario 14 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-99. Pakeitimais padidinti fiksuotieji įkainiai beasbesčio šiferio stogo dangai, plieninei čerpių imitacijos stogo dangai, plieninei profiliuotų lakštų stogo dangai, beasbesčio šiferio stogo dangai ir statybinėms medžiagoms, plieninei čerpių imitacijos stogo dangai ir statybinėms medžiagoms, plieninei profiliuotų lakštų stogo dangai ir statybinėms medžiagoms įsigyti.

M08 priemonės „Investicijos į miškų plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ 8.1 veiklos srities „Miško veisimas“ įgyvendinimo taisyklės 2020 m. keistos du kartus. 2020 m. vasario 5 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-75 atlikti pakeitimai, susiję su reikalavimu dėl veisiamo miško, valdomo bendra, daline arba jungtine nuosavybės teise, priklausančio keliems bendraturčiams, suvienodinimu. Nustatyta, kad įsipareigojimų perėmėjas turi pateikti notaro patvirtintą visų kitų bendraturčių sutikimą (įgaliojimą). Taisyklės papildytos nauju punktu, kuriame numatoma, kad sprendimą dėl paramos skyrimo arba neskyrimo priima Mokėjimo agentūros direktorius arba direktoriaus įgaliotas asmuo. 2020 m. liepos 31 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-576 padidintos kompensacinės miško veisimo, priežiūros, apsaugos ir ugdymo išmokos.

2020 m. keitėsi ir kiti nacionaliniai teisės aktai, turintys įtakos 8.1 veiklos srities „Miško veisimas“ įgyvendinimui. Miškas turi būti veisiamas ir atkuriamas laikantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų⁴⁸ reikalavimų. Nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. pakeisti Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatai⁴⁹. Šiuo keitimu papildytas nuostatų 21 punktas nustatant, kad miško želdiniai ir žėliniai atsodinami ne vėliau kaip iki ketvirtųjų želdinių augimo metų pabaigos arba per metus po žėlinių apskaitos. Įgyvendinimo taisyklėse iki tol buvo leidžiama atsodinti žuvusį mišką per tris artimiausius želdinimo sezonus.

8.3-4 veiklos srities „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ įgyvendinimo taisyklių keitimas atliktas 2020 m. balandžio 2 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-255. Atliktu pakeitimu panaikinami apribojimai, susiję su maksimalia projekto paramos suma ir maksimalia paramos suma vienam paramos gavėjui 2014–2020 metų laikotarpiu. Taip pat numatyta, kad sprendimą dėl paramos skyrimo arba neskyrimo priima Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos direktorius arba direktoriaus įgaliotas asmuo. Reaguojant į šalyje paskelbtą karantiną, numatyta galimybė pateikti paramos paraiškas pasinaudojant „paraiškų dėžutėmis“.

8.5 veiklos srities „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ įgyvendinimo taisyklių keitimas atliktas 2020 m. birželio 18 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-456, kuriuo atsisakyta kontrolės laikotarpio 2014–2020 metų laikotarpiu priimtoms ir administruojamoms paramos paraiškoms pagal Taisyklių 8.2–8.6 papunkčiuose nurodytas veiklas. Taip pat pakeitimai, susiję su apribojimų panaikinimu dėl didžiausios projekto paramos sumos ir didžiausios paramos sumos vienam paramos gavėjui 2014–2020 metų laikotarpiu ir sprendimo dėl paramos skyrimo arba neskyrimo priėmimo Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos

⁴⁸ Patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. D1-199 „Dėl Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų patvirtinimo“.

⁴⁹ Pakeitimai patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. D1-381.

direktorius arba direktoriaus įgalioto asmuo sprendimu. Antrasis įgyvendinimo taisyklių keitimas atliktas 2020 m. liepos 17 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-544. Juo padidinta miško kompensacinė išmoka už išugdyto jaunuolyno hektarą nuo 253 Eur iki 343 Eur.

2020 m. keitėsi ir kiti nacionaliniai teisės aktai, turintys įtakos 8.5 veiklos srities „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ įgyvendinimui. Miško kirtimų taisyklėse⁵⁰ buvo nustatyta, kad jaunuolynų ugdymas spygliuočių ir kietųjų lapuočių medynuose vykdomas nuo 8 iki 20 metų amžiaus, minkštųjų lapuočių medynuose – nuo 6 iki 20 metų amžiaus. Aplinkos ministro 2020 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. D1-514 pakeitus Miško kirtimų taisykles, spygliuočių, kietųjų lapuočių ir minkštųjų lapuočių medynuose jaunuolynų ugdymas bus vykdomas 8–20 metais.

2020 m. atlikti trys 8.6 veiklos srities „Investicijos į miškininkystės technologijas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, kurių dauguma buvo tikslinamojo pobūdžio pakeitimai, taip pat pakeitimai, susiję su COVID-19 padarinių mažinimu, t. y. išplėstos paraiškų pateikimo galimybės, įgyvendinant projektus sudaryta galimybė taikyti sąskaitų apmokėjimo būdą.

M09 priemonės „Gamintojų grupių įsikūrimas“ veiklos srities „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimas atliktas 2020 m. kovo 30 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-242. Siekiant palengvinti administracinę naštą pareiškėjams, buvo panaikintas reikalavimas apdrausti paramos lėšomis įgytą turtą, paliekant paramos gavėjams įpareigojimą įvykus įvykiui atkurti paramos lėšomis įgytą turtą bei nustatant galimybę poveikio aplinkai įvertinimą, kai pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymą jis būtinas. Taip pat buvo patikslinti atrankos kriterijai (balai skiriami pareiškėjui, kurio dalyviai yra tik ekologinės gamybos ūkiai, taip pat patikslintas balų skaičius už atrankos kriterijų, kai pareiškėjas ar jo dalyvis yra pripažinta žemės ūkio kooperatinė bendrovė).

M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, atlikti 2020 m. balandžio 6 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-266, buvo korekcinio arba techninio pobūdžio. Taip pat buvo praplėstas augalų sąrašas pagal priemonės veiklą „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“, į šį sąrašą įtraukiant kanapes.

M11 priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimo taisyklių keitimas atliktas 2020 m. balandžio 28 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-334, jis buvo susijęs su prisiimtų įsipareigojimų pratęsimu. 2020 m. pagal priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“ pareiškėjai, kuriems 2019 m. pasibaigė penkerių metų įsipareigojimų laikotarpis, šiuos prisiimtus įsipareigojimus (su tais pačiais (pagal pirmą paraišką pagal Priemonę) įsipareigotais plotais) 2020 m. galėjo tęsti vienus metus. Taip pat atlikti kiti techninio pobūdžio pakeitimai.

M12 priemonės „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ įgyvendinimo taisyklės išdėstytos nauja redakcija (patvirtinta 2020 m. kovo 18 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-193). Siekiant suvienodinti tinkamumo sąlygas paramai gauti, taisyklės papildytos nuostata, jog fiziniai asmenys nebus laikomi įsiskolinusiais VMI ir Sodrai, jeigu jiems teisės aktų nustatyta tvarka yra atidedami mokesčiai ar Sodros įmokų mokėjimai pagal VMI ar Sodros priimtą sprendimą.

Atsižvelgiant į tai, kad Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklės⁵¹ (TI) yra bazinės ir paraiškų teikimo tvarka vienodai galioja visoms su plotu, už kurį skiriama parama, susijusioms KPP priemonėms, tarp jų ir „Natura 2000“ priemonei, pasikeitus TI nuostatoms⁵², buvo atlikti horizontalūs įgyvendinimo

⁵⁰ Patvirtintose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. D1-79 „Dėl Miško kirtimų taisyklių patvirtinimo“.

⁵¹ Patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. 3D-897 „Dėl Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių patvirtinimo“.

⁵² Pakeitimai patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2020 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. 3D-67.

taisyklių pakeitimai. 2020 m. rugpjūčio 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-619 atlikti įgyvendinimo taisyklių pakeitimai taip pat buvo susiję su tiesioginių išmokų taisyklių pakeitimais, aiškiai nustatant pareiškėjams taikomas sankcijas dėl nustatytų neatitikimų, susijusių su specialiuoju reikalavimų pagal veiklos sritį „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje, įgyvendinimu.

M13 priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ įgyvendinimo taisyklės išdėstytos nauja redakcija (patvirtinta 2020 m. kovo 20 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-201). Pagrindiniai pakeitimai susiję su pereinamojo laikotarpio pratęsimu iki 2020 m. pabaigos. Taip pat įgyvendinimo taisyklės papildytos nuostata, jog ūkininkai nebus laikomi įsiskolinusiais Valstybiniam socialinio draudimo fondui, jeigu jiems teisės aktų nustatyta tvarka yra atidedami įmokų mokėjimai.

Be to, atsižvelgiant į tai, kad Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklės⁵³ (TI) yra bazinės ir paraiškų teikimo tvarka vienodai galioja visoms su plotu, už kurį skiriama parama, susijusioms KPP priemonėms, atlikti pakeitimai atitinkantys naujausius TI taisyklių pakeitimus. Priemonės įgyvendinimo taisyklės išdėstytos nauja redakcija (patvirtinta 2020 m. gegužės 13 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-366), atlikti redakcinio ir techninio pobūdžio pakeitimai, susiję TI taisyklių nuostatomis, pvz., kai šienas nupjautas, bet nesutvarkytas, kaip numatyta, nemokama už lauką, kuriame nustatyti neatitikimai (nebėra taikomas neteisingas deklaravimas).

Priemonės įgyvendinimo taisyklės, remiantis 2020 m. rugpjūčio 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-614, dar kartą išdėstytos nauja redakcija. Taisyklės koreguotos atsižvelgiant į EK atliekamo audito metu pateiktas pastabas, taisyklės papildytos nuostata dėl skiriamos pagalbos apskaičiavimo išmokų mažinimo (diferencijavimo) taikymo tuo atveju, kai viršijamas vienos valdos 100 ha ploto ribinis dydis (kaip nurodyta taisyklių 19.1.1 ir (arba) 19.2.1 papunktyje). Taip pat pareiškėjui yra pritaikoma taisyklių 33.3.1–33.3.3 papunkčiuose nurodyta sankcija už deklaruotą per didelį plotą – tuomet vadovaujamosi reglamento (ES) Nr. 640/2014 17 straipsnio 1 pastraipos e punkto nuostatomis, t. y. sumažintas plotas padauginamas iš vidutinės pagalbos normos, apskaičiuotos remiantis deklaruotu plotu. Taip pat, atsižvelgiant į TI taisyklių 92 punkto nuostatas, tikslinamas taisyklių 33.9 papunktis dėl pareiškėjams taikomų sankcijų dėl žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų reikalavimų nesilaikymo.

2020 m. birželio 29 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-490 patvirtintos **M16 priemonės** 16.1 veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2020 m. Taip pat 2020 m. vasario 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-121 patvirtintos Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupių steigimo, jų projektų galimybių studijų rengimo ir vertinimo taisyklės, taikomos nuo 2020 m. Šie teisės aktai atnaujinti siekiant atliepti EIP veiklos grupių aktualias tematines sritis ir užtikrinti efektyvų EIP veiklos grupių projektų administravimą.

16.3 veiklos srities „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimai atlikti 2020 m. kovo 16 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-173 ir 2020 m. rugpjūčio 3 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-579. Pakeitimai atlikti prieš kvietimą teikti paraiškas, siekiant supaprastinti ar patikslinti kai kurias administravimo metu iškilusias problemas ar nuostatas, taip pat atlikta techninio pobūdžio patikslinimų.

16.4 veiklos srities „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ įgyvendinimo taisyklės keistos tris kartus (2020 m. vasario 18 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-107, 2020 m. kovo 20 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-205 ir 2020 m. balandžio 15 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-287). Pakeitimai susiję su COVID-19 pandemijos masto mažinimu, taip pat keitimai atlikti prieš paraiškų teikimą, tikslinant sąlygas pareiškėjams.

⁵³ Patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. 3D-897 „Dėl Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos ir 2016–2020 metų tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių patvirtinimo“.

M17 priemonės „Rizikos valdymas“ 17.1 veiklos srities „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“, susijusios su pasėlių ir augalų draudimo įmokų kompensavimu, įgyvendinimo taisyklės keistos du kartus. 2020 m. rugpjūčio 17 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-606 patikslinta, kad paramos paraiškų vertinimo procesą organizuoja ir paramos paraiškas vertina savivaldybės darbuotojai, vadovaudamiesi NMA patvirtintais darbo procedūrų aprašais, taip pat atlikti keitimai pareiškėjo deklaracijoje. 2020 m. lapkričio 19 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-796 atlikti techninio pobūdžio pakeitimai. Labai panašūs patikslinančio ar techninio pobūdžio pakeitimai atlikti ir 17.2 veiklos srities „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“ įgyvendinimo taisyklėse. Pakeitimai susiję su pasėlių ir augalų draudimo įmokų kompensavimu.

Igyvendinant **M19 priemonės** „LEADER programa“ 19.2 ir 19.4 veiklos sritis „Vietos plėtros strategijų atranka ir įgyvendinimas“, 2020 m. buvo atlikti šie pakeitimai:

- 1) Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, atrankos taisyklių, patvirtintų 2015 m. gegužės 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-343, pakeitimas taikomas dvisektorėms vietos plėtros strategijos dėl paramos intensyvumo padidinimo vietos projektams, finansuojamiems EJRFŽ lėšomis.
- 2) Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių, patvirtintų 2016 m. sausio 8 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-8 pakeitimai 2020 m. (iš viso 6) susiję su strategijų įgyvendinimo pažangos tarpinio vertinimo metodikos patvirtinimu, bendromis vertinimo sąlygomis, metine strategijų įgyvendinimo ataskaitos forma (jos tobulinimu ir papildymu horizontalių sričių ataskaitos dalimi), taip pat prisitaikymu prie COVID-19 situacijos, tarpinio vertinimo pratęsimu ir finansinio VPS įgyvendinimo (administravimo ir gyventojų aktyvinimo) lėšų poreikio planų rengimo pakeitimais.
- 3) Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių, patvirtintų 2016 m. rugsėjo 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-544, pakeitimai 2020 m. (iš viso 4), susiję su prisitaikymu prie veiklos vykdymo ir paramos administravimo karantino ir COVID-19 laikotarpiu: galimai ne visai sąžiningų pareiškėjų mėginimo pasinaudoti paramos mechanizmais, skirtais bendruomeninio verslo kūrimui, užkardymu, sąlygų vietos projektams įgyvendinti palengvinimu (50 proc. avanso mokėjimo įteisinimas), galimybe viešosios infrastruktūros objektus laikinai pritaikyti (pakeičiant veiklą) karantino ir COVID-19 ligos valdymo poreikiams (karščiavimo klinikos, testavimui, saviizoliacijai ir kt.). Taip pat kiti techniniai pakeitimai, skirti prisitaikyti prie veiklos vykdymo galimos antrosios COVID-19 bangos ir karantino.

19.3 veiklos sritį „VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“ reglamentuojantys teisės aktai 2020 m. buvo keisti du kartus. Pakeitimai buvo susiję su prisitaikymu prie COVID-19 ir įgyvendinimo taisyklių pritaikymo 2020 m. paraiškų priėmimui.

M21 priemonė „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“ yra nauja, įgyvendinimo taisyklės patvirtintos 2020 m. spalio 9 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-687, netrukus atlikti priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, kurie buvo patikslinančio ar techninio pobūdžio.

2.1.2 Stebėsenos komiteto veiksmų analizė

Programos įgyvendinimo stebėsenos komiteto funkcijos ir pareigos yra apibrėžtos Europos parlamento ir Tarybos reglamentuose (ES) Nr. 1303/2013 ir Nr. 1305/2013, Europos Komisijos deleguotame reglamente (ES) Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso ir taip pat Programos administravimo taisyklėse.

Svarbiausia Stebėsenos komiteto funkcija – tikrinti Programos pažangą, veiklos rezultatus ir įgyvendinimo veiksmingumą. Stebėsenos komitetas nagrinėja visus klausimus, turinčius poveikį Programos įgyvendinimui, taip pat mažiausiai vieną kartą per metus komitetas apžvelgia įgyvendinimo

pažangą siekiant Programos tikslų, prieš pateikiant Europos Komisijai tvirtina metines Programos įgyvendinimo ataskaitas, įvertina Programos ir jos vertinimo plano įgyvendinimo pažangą.

Šiuo metu stebėsenos komitetą sudaro 32 Lietuvos vykdomosios valdžios (LR Vyriausybės, ministerijų ir įstaigų) ir su Programos įgyvendinimu susijusių asocijuotų struktūrų ir socialinių partnerių (Lietuvos darbdavių konfederacijos, Lietuvos žemės ūkio rūmų, Lietuvos universitetų rektorių kolegijos, Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos, Lietuvos verslo konfederacijos, Aplinkosaugos koalicijos ir kitų) atstovai.

2020 metais surengti 3 Stebėsenos komiteto posėdžiai ir 2 apklausos raštu .

Pirmoji apklausa raštu vyko 2020 m. sausio 16 – sausio 29 d., kurioje pateiktas 1 pasiūlymas dėl papildomo finansavimo priemonei M05 „Parama investicijoms į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius“. Pasiūlymui pritarta, papildomai skiriant 3 mln. Eur bei atliekant Programos keitimą ir perskirstant jas iš priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama investicijoms skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“. Atitinkamai pakeisti priemonės rodikliai.

Antroji apklausa raštu vyko 2020 m. balandžio 6–14 d., kurioje balsavimui buvo pateiktas 1 pasiūlymas – pakeisti Komiteto darbo reglamento 14 punktą dėl el. paštu atliekamos apklausos tvarkos ir terminų, Komiteto nariams paliekant 5 darbo dienų terminą pareikšti savo pritarimą ar nepritarimą siūlomam sprendimui, atitinkamai patikslinant Komiteto darbo reglamentą. Pakeitimas pasiūlytas atsižvelgiant į būtinybę priimti greitus sprendimus, kuriais būtų prisidedama prie COVID-19 pasekmių mažinimo. Šiam pasiūlymui buvo pritarta.

Pirmasis posėdis vyko 2020 m. gegužės 8 d. Šio posėdžio metu, siekiant prisidėti prie COVID-19 sukeltų padarinių mažinimo, buvo pritarta didinti lėšas šioms priemonėms, veiklos sritimis:

- „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ – 8 mln. Eur;
- „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ – 20 mln. Eur;
- „Parama smulkiesiems ūkiams“ – 18 mln. Eur;

Bei sumažinti finansavimą veiklos sritims:

- „Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“ – 9,07 mln. Eur.

Be to, nuspręsta, kad tinkamų finansuoti išlaidų pagal priemonę M16.4 laikotarpis nustatomas nuo 2020 m. vasario 26 d.; pritarta siūlymui dėl priemonės M19 „LEADER programa“ avanso mokėjimui visiems vietos projektų vykdytojams, padidinant jį iki 50 proc.; padidinti veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ paramos intensyvumą iki 50 proc. Taip pat pritarta platesnio sąskaitų mokėjimo būdo taikymui pagal 2014-2020 m. KPP investicines priemones ir iki 80 proc. padidinama pirmoji išmokų dalis priemonės M06 veiklos sritims „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ ir „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“.

Antrajame posėdyje, kuris įvyko 2020 m. liepos 2 d., pristatyta ir patvirtinta Programos 2019 m. ataskaita. Pritarta siūlymui dėl ūkio dydžio ribos keitimo pieno ūkiams pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ 6.3 veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“ ir 6.1 veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“, patikslinti 6.3 veiklos pienininės galvijininkystės paraiškų kvietimui taikomi atrankos kriterijai. Taip pat numatyta, kad pagal priemonės veiklos sritį 6.1 paramą pieninei galvijininkystei gali gauti ūkiai, kurių planuojamas pieninių veislių melžiamų karvių skaičius yra ne mažesnis kaip 10. Posėdyje pritarta priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ kompensacinių išmokų dydžių pakeitimams, padidinant vienkartinę kompensacinę išmoką už išugdyto jaunuolyno hektarą iki 343 Eur/ha bei pritarta siūlymui dėl priemonės veiklos srities 8.1. „Miško veisimas“ kompensacinių išmokų dydžių didinimo.

Trečiajame posėdyje, kuris įvyko 2020 m. rugsėjo 3 d., apsvarstytas finansinių priemonių ex-ante vertinimo atnaujinimas ir jam pritarta bei pritarta siūlomam Programos keitimui įtraukiant paramą finansinėms priemonėms. Finansinę priemonę siūloma taikyti priemonės M04 „Investicijos į

materialųjų turta“ veiklos srityje 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Planuojamas finansinės priemonės biudžetas: 10 mln. Eur (8 mln. Eur KPP lėšos (85%-EŽŪFKP, 15%-BF, + 2 mln. Eur finansinių tarpininkų lėšos). Trečiajame posėdyje taip pat apsvairstyta nauja priemonė M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“, nustatyti paramos gavėjai. Pritarta pakoreguotam Programos finansavimo plano ir papildomų nacionalinių lėšų pakeitimui atliekant šiuo pakeitimus: naujai priemonei M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“ skirti 6 mln. Eur mažiau (33,14 mln. Eur lėšų), šias lėšas iš veiklos srities 8.1 „Miško įveisimas ir miškingų plotų kūrimas“ paskirstant po 3 mln. Eur veiklos sritims 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ ir 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“. Posėdyje taip pat patikslinti priemonės „Techninė pagalba“ veiklos srities „Lietuvos kaimo tinklas“ projektų atrankos kriterijai.

Visi stebėsenos komiteto protokolai yra prieinami internete: <https://zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kaimo-pletra/lietuvos-kaimo-pletros-2014-2020-m-programa/stebesena-ir-vertinimas-1>

2.2 PROGRAMOS KOKYBĖS IR EFEKTYVUMO UŽTIKRINIMO PRIEMONĖS

2014–2020 m. įgyvendinant Programą buvo taikomas supaprastintų išlaidų apmokėjimas. Išmokėtų lėšų dalis, kuriai buvo pritaikytas šis būdas, siekė 784 165 073, 84, t. y. apie 40 proc. visos Programos įgyvendinimui skirtos paramos. Lyginant su 2019 m., ši suma išaugo kiek daugiau nei 162,6 mln. Eur.

61 lentelė. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas 2014–2020 m.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas (SIA) ⁵⁴			
	Pagal Programą skirta suma, iš viso [EŽŪFKP], Eur	Lėšų dalis, kurioms planuojama supaprastintą apmokėjimo būdą 2014–2020 m., Eur	Išmokėtų lėšų dalis, kurioms pritaikytas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas 2014–2020 m. (kumuliatyvūs duomenys) [EŽŪFKP], Eur
Iš viso	1 977 771 625,1 [1 613 088 240]	[bus apskaičiuota automatiškai SFC pagal Programos duomenis]	784 165 073,84 [546 688 663,68]

6262 lentelėje pateikti duomenys apie investicinių priemonių paraiškas ir mokėjimo prašymus bei plotinių priemonių paraiškas. 2020 m. ir toliau augo elektroniniu būdu valdomų paraiškų apimtys. 2014–2020 m. elektroniniu būdu buvo pateiktos 30 637 paraiškos investicinėms priemonėms, o paraiškose prašomos paramos suma siekė daugiau nei 897 mln. Eur. Iki 2020 m. pabaigos elektroniniu būdu pateiktų paraiškų pagal investicines priemones skaičius išaugo beveik 2,5 karto, lyginant su praeitais metais, o jose prašomos paramos suma – beveik 1,5 karto.⁵⁵ Elektroniniu būdu buvo užpildyti 16 025 investicinių priemonių mokėjimo prašymai, kurių apimtys išaugo 2,6 karto nuo praėjusių metų, o juose prašoma beveik 437 mln. Eur ir lyginant su praeitais metais apimtis išaugo beveik 2,4 karto.⁵⁶ Nagrinėjant plotinių priemonių paraiškas, pastebėta, kad jų skaičius 2014–2020 m. siekė 593 105 paraiškas, o jose prašomos paramos suma sudarė beveik 641 mln. Eur. Lyginant su 2014–2019 m., jų apimtys išaugo 14 proc.⁵⁷

⁵⁴ Pagal CPR straipsnį 67(5), supaprastinta sąnaudų apskaita yra skirta vieneto įkainių normomis grindžiamoms išmokoms, fiksuoto dydžio išmokoms, vienkartinėms išmokoms ir kitoms specifinėms pagal nurodyto straipsnio e dalį išmokoms, pavyzdžiui, verslo pradžia skirtai vienkartinėi išmokai, augintojų organizacijoms skirtoms fiksuoto dydžio išmokoms ir kitoms su plotu bei su gyvuliais susijusioms vieneto įkainių normomis grindžiamoms išmokoms.

⁵⁵ 2014–2019 m. elektroniniu būdu buvo pateiktos 12 435 paraiškos investicinėms priemonėms, o paraiškose prašomos paramos suma siekė beveik 628 mln. Eur.

⁵⁶ 2014–2019 m. elektroniniu būdu buvo pateikti 6 167 mokėjimo prašymai investicinėms priemonėms, o juose prašomos paramos suma siekė kiek daugiau nei 184 mln. Eur.

⁵⁷ 2014–2019 m. elektroniniu būdu buvo pateikta 521 958 paraiškų pagal plotines priemones, o jose prašomos paramos suma sudarė daugiau nei 558 mln. Eur

62 lentelė. Elektroninis paraiškų valdymas 2014–2020 m.

Elektroninis paraiškų valdymas		
Investicinės priemonės		
	Skaičius	Prašomos lėšos [EŽŪFKP lėšų dalis], Eur
Paraiškos	30 637	897 435 910 [702 022 261]
Mokėjimų prašymai	16 025	436 972 100 [371 426 285]
Plotinės priemonės		
Paraiškos	593 105	640 952 022 [455 525 295]

Remiantis Nacionalinės mokėjimo agentūros pateiktais duomenimis, vidutinis laikotarpis, per kurį paramos gavėjams atliekami mokėjimai, yra kiek trumpesnis nei maksimaliai nustatytas ir siekė 29,7 dienos, tačiau lyginant su praeitais metais vidutinis išmokėjimo laikotarpis pailgėjo dviem dienom.

63 lentelė. Vidutiniai paramos gavimo terminai 2020 m.

Vidutiniai terminai, per kuriuos paramos gavėjai gauna mokėjimus	
[Dienos] Jei taikoma, VN terminas, per kurį paramos gavėjams turi būti atlikti mokėjimai	[Dienos] Vidutinis laikotarpis, per kurį paramos gavėjams atliekami mokėjimai
30	29,7

3 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

3.1 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI KURIANT NACIONALINĮ KAIMO TINKLĄ IR UŽTIKRINANT JO VEIKIMĄ, TAIP PAT NACIONALINIO KAIMO TINKLO VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO STADIJA

Veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant techninės pagalbos reikalavimus

Siekiant užtikrinti veiksmingą ir efektyvų Programos rengimą, valdymą, įgyvendinimą, stebėseną, vertinimą, skundų nagrinėjimą, plačiosios visuomenės, įskaitant galimų ir esamų paramos gavėjų informavimą ir viešinimą apie Programos finansavimą, vaidmenį, strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką, geruosius pavyzdžius, pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje bei paramos administravimo, jos panaudojimo skaidrumą ir viešumą, įgyvendinama Programos priemonė „Techninė pagalba“. Taip sudaromos sąlygos kokybiškiau įgyvendinti Programą bei stiprinti pastarosios poveikį Lietuvoje. 2014–2023 m. Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia beveik 78,3 mln. Eur. 2020 m. šiai priemonei skirtos paramos lėšos buvo padidintos beveik 6,4 mln. Eur.

2014–2020 m. parama Techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas; 2) Programos informavimas ir viešinimas; 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – Tinklas, LKT).

2014–2020 m. buvo įgyvendinami 27 projektai, iš kurių 6 projektai yra tęstiniai. Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami 3 tęstiniai projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC). Pagal antrąją veiklos sritį įgyvendinami 2 tęstiniai projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Pagal trečiąją veiklos sritį 1 tęstinį projektą įgyvendina Lietuvos kaimo tinklo sekretoriatas. 21 likęs projektas įgyvendinamas LKT narių. Iš 21 projekto 2020 m. pab. pagal 5 projektus buvo pateikti galutiniai mokėjimo prašymai, t. y. faktiškai projekto veiklos buvo užbaigtos, tačiau dar vyko paramos administravimo procedūros. Visiems šiems projektams 2014–2020 m. išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 37 mln. (tai sudarė kiek daugiau nei 47 proc. visų 2014–2023 m. laikotarpiu Techninei pagalbai numatytų lėšų).

1) Programos įgyvendinimas

Finansinis įgyvendinimas. Pirmajai veiklos sričiai 2014–2023 m. skirtas finansavimas siekia kiek daugiau nei 69,23 mln. Eur. Siekdamas užtikrinti efektyvų Programos valdymą, įgyvendinimą ir priežiūrą, ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC įgyvendina po vieną projektą. ŽŪM ir NMA projektai pradėti įgyvendinti 2014 m. pabaigoje, o ŽŪIKVC projektas – nuo 2015 m. Minėtieji projektai yra tęstiniai, tad 2020 m. naujos paraiškos nebuvo gautos, o esami projektai papildyti naujomis lėšomis. Pažymėtina, kad 2014–2020 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 32,1 mln. Eur paramos, o tai sudarė 46,4 proc. pirmajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos.

Įgyvendinami projektai. 2014 m. ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos valdymas, priežiūra ir kontrolė“. Projekto tikslas – užtikrinti tinkamą ŽŪM, kaip vadovaujančiai institucijai pavestų funkcijų, t. y. Programos valdymas, stebėseną, vertinimas, kontrolė bei auditas, vykdymą. Kaip ir ankstesniais metais, įgyvendinant šį projektą 2020 m. ŽŪM, kaip Programos vadovaujančiajai institucijai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie visą arba dalį darbo laiko skyrė darbui, susijusiam su Programos įgyvendinimu. Iš šio projekto lėšų apmokėtos darbuotojų, kurių visas ar dalis darbo laiko buvo skirtas funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu, išlaikymo išlaidos. Siekiant stiprinti ŽŪM darbuotojų administracinius gebėjimus ir dalintis patirtimi su kitomis šalimis, įgyvendinančioms kaimo plėtros programas, ŽŪM darbuotojai dalyvavo el. priemonėmis

organizuojamuose įvairiuose EK organizuojamuose komitetų, darbo grupių posėdžiuose, seminaruose, konferencijose, mokymuose ir kituose renginiuose Lietuvoje bei užsienyje. Už projekto lėšas darbuotojai buvo aprūpinami kanceliarinėmis ir kitomis prekėmis, reikalingomis būtinam darbui užtikrinti. Taip pat organizuoti įvairūs su Programos įgyvendinimu susiję posėdžiai, susitikimai ir kiti renginiai.

2014 m. NMA pradėjo įgyvendinti projektą „Programos įgyvendinimas“. Projekto tikslas – efektyviai, kokybiškai ir skaidriai administruoti Programos priemones, vykdant NMA priskirtas funkcijas. 2020 m. įgyvendinant projektą, NMA kaip Programos Mokėjimo agentūrai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie skirdami visą arba dalį darbo laiko vertino pagal įgyvendinamas Programos priemones pateiktas paraiškas paramai gauti, mokėjimo prašymus, atliko įvairias patikras, administravo paramos lėšas bei jų išmokėjimą. Siekiant užtikrinti tinkamą paramos administravimą, NMA darbuotojai dalyvavo el. priemonėmis organizuotose konferencijose, Europos Komisijos organizuojamuose komitetų posėdžiuose, darbo grupėse ir kituose pasitarimuose. Vykdant šį projektą, 2020 m. buvo naudojamos ekspertų ir konsultantų paslaugos, kurios apima projektų, mokėjimo prašymų, per didelių paslaugų ir (arba) prekių kainų identifikavimo ir vertinimo bei kitas specifinių žinių reikalaujančias paslaugas. Taip pat buvo įsigytos patikros vietoje atlikti būtinos paslaugos ir prekės. Padengtos ir patikrų vykdymui reikalingos transporto išlaikymo paslaugos. Efektyviam paramos lėšų administravimui yra naudojama Žemės ūkio paramos administravimo informacinė sistema (ŽŪPAIS). Siekiant užtikrinti nepertraukiamą ir kokybišką ŽŪPAIS veiklą bei kitų pagalbinių NMA vidinių informacinių sistemų valdymą ir vystymą, 2020 m. buvo įsigytos informacinių sistemų vystymo bei techninio palaikymo paslaugos, kurios taip pat buvo finansuojamos šio projekto lėšomis.

ŽŪIKVC projektas „Techninė pagalba 2014–2020 m. (Programos įgyvendinimas)“ pradėtas įgyvendinti 2015 m. Projekto tikslas – užtikrinti techninę pagalbą Programos įgyvendinimui. Iš pirmos veiklos srities lėšų 2020 m. buvo užtikrinamas sklandus paraiškų priėmimo informacinės sistemos ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro administravimas, žemės ūkio valdos ekonominio dydžio, išreiškiamo ekonominio dydžio vienetais, apskaičiavimas ar perskaičiavimas bei produkcijos standartine verte išreikšto žemės ūkio valdos ekonominio dydžio apskaičiavimas ar perskaičiavimas. Iš projekto lėšų buvo apmokamos ir darbuotojų, kurių dalis darbo laiko buvo skiriama funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu atlikti, darbo užmokesčio ir kitos su juo susijusios išlaidos. Taip pat buvo apmokamos minėtų darbuotojų išlaikymo išlaidos (komunalinės, valymo, ryšių, automobilių išlaikymo, automobilių nuomos, degalų ir kt.). Siekiant ugdyti gebėjimus ŽŪIKVC darbuotojai dalyvavo konferencijose, mokymuose, kituose aktualiuose renginiuose.

Rodiklių pasiekimo lygis. 2020 m. bendras ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC darbuotojų, prisidedančių prie Programos administravimo, skaičius (sąlyginu darbo vienetu (toliau – SDV)) siekė 282,8. Lyginant su 2019, darbuotojų, prisidedančių prie Programos administravimo padidėjo 8,16 SDV. 2020 m. šio rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 76 proc. 2020 m., kaip ir 2019 m., buvo viršytas rodiklis „Apmokytų darbuotojų (administruojančių Programą) skaičius per metus“, kurio planuota reikšmė viršyta beveik 2 kartus. Kaip ir ankstesniais metais, aktyviausiai mokėsi NMA darbuotojai. Per 2020 m. daugiausiai patikrų vietoje suorganizavo ŽŪIKVC – 7 082. NMA suorganizavo 5 777, o ŽŪM – 4 patikras. 2020 m. buvo atlikti 3 tyrimai, iš viso 2014–2020 m. buvo atliktos 28 studijos, tyrimai bei kiti vertinimai. ir pasiekta daugiau nei pusė (56 proc.) siektinos reikšmės. 2020 m. buvo suorganizuoti 5 auditai, iš viso 2014–2020 m. buvo suorganizuoti 97 auditai ir beveik dvigubai viršytas siektinas tikslas.

Apibendrinus galima pastebėti, jog 2 iš 5 Programos įgyvendinimo veikloms vertinti skirtų rodiklių siekiamos reikšmės jau viršytos, dar 1 rodiklio dėl paramą administruojančių darbuotojų skaičiaus per metus įgyvendinimo lygis siekia 76 proc. Būtina atkreipti dėmesį, kad vertinama šio rodiklio metinė reikšmė, o nuo 2015 m. stebimas programą administruojančių darbuotojų skaičiaus, išreikšto SDV, mažėjimas. Tik 2020 m., lyginant su 2019 m., stebimas rodiklio padidėjimas 8,16 SDV. Suorganizuotų patikrų vietoje rodiklis taip pat yra metinis, didžiausia rodiklio reikšmė buvo pasiekta 2017 m. 17,8 tūkst. patikrų ir sudarė pusę siektinos reikšmės. Stebint rodiklio, susijusio su atliktomis studijomis,

tyrimais ir vertinimais, kitimo tendenciją, per metus yra atliekami 3-5 vertinimai, o nuo 2014 m. atlikti 28 vertinimai, todėl tikėtina, kad siektina šio rodiklio reikšmė nebus pasiekta pilna apimtimi.

64 lentelė. Kumuliatyvių ir metinių veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ rodiklių pasiekimas

Veiklos rodikliai	2020 m.			2014–2020 m.			Siekta reikšmė	Įgyvendinimo lygis, proc.
	ŽŪM	NMA	ŽŪIKVC	ŽŪM	NMA	ŽŪIKVC		
Programą administruojančių darbuotojų skaičius per metus (SDV)	34,5*	231*	17,3*	-	-	-	370	76%
Apmokytų darbuotojų (administruojančių Programą) skaičius per metus (vnt.)	14	201	-	-	-	-	185	194%
Suorganizuotų patikrų vietoje skaičius per metus (vnt.)	4	5 777	7082	-	-	-	35 000	37%
Studijų, tyrimų, vertinimų skaičius (vnt.)	3	-	-	22	6	--	50	56%
Suorganizuotų auditų skaičius (vnt.)	4	1	-	33	64	-	50	194%

* Į programą administruojančių darbuotojų skaičių yra įtraukiami darbuotojai, kurių darbo laikas, skiriamas darbui su KPP 2014–2020 m. programa yra 50 proc. ir daugiau. Tačiau šiame vertinime rodiklis yra apskaičiuojamas SDV, kas indikuoja mažesnę darbuotojų skaičių.

2) Programos informavimas ir viešinimas

Programos informavimo ir viešinimo veikla vykdoma vadovaujantis Programos viešinimo strategija, už strategijos įgyvendinimą atsakinga ŽŪM, kuri Programos informavimui ir viešinimui pasitelkia NMA ir LKT. Komunikacijos veiklas pastarasis vykdo remdamasis komunikacijos planu, kuris yra sudėtinė LKT veiksmų programos dalis. Tinklas taip pat papildo ŽŪM vykdomas informavimo ir viešinimo veiklas, numatytas Programos viešinimo strategijoje. Aktyvesnis LKT vaidmuo viešinant Programą yra viena iš svarbesnių 2014–2020 m. naujovių.

Programos viešinimo ir informavimo veiklomis 2014–2020 m. siekiama skleisti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai, kuo plačiau pristatant kaimo plėtros politikos strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką bei geruosius pavyzdžius. Taip pat siekiama informuoti plačiąją visuomenę apie Programos, finansuojamos EŽŪFKP ir nacionalinio biudžeto lėšomis, vaidmenį bei pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje. Bet to, įvairiomis viešinimo priemonėmis norima užtikrinti paramos administravimo veiklos ir jos panaudojimo skaidrumą.

2020 m. informavimo ir viešinimo plane buvo numatyta 11 informavimo priemonių, jų tikslinės grupės, įgyvendinimo terminai, reikalingos lėšos bei stebėsenos ir vertinimo rodikliai, skirti matuoti įgyvendinamų informavimo priemonių efektyvumą. Plane taip pat numatyta, kokias informavimo priemones vykdys ŽŪM, o kokias – NMA. ŽŪM ir NMA viešinimo veikloms priskirta skirtinga tematika, atsižvelgiant į kiekvienos institucijos funkcijas ES paramos kaimo plėtrai administravimo procese. Numatyta, kad ŽŪM vienas iš tikslų bus skleisti informaciją visuomenei ir formuoti objektyvią nuomonę apie Programą, šios tikslus ir teikiamas galimybes, pristatyti reikalavimus paramai gauti, taip pat teikti informaciją apie ES finansinį įnašą bei ES vaidmenį įgyvendinant Programą, apie paramos panaudojimo patirtį, paramos poveikį žemės, maisto ir miškų ūkiui bei kaimo plėtrai, šalies ekonominiams ir socialiniams vystymuisi. NMA priskirtos viešinimo temos yra susijusios su informacijos apie paraiškų priėmimą, vertinimą, paramos administravimo procedūras, išsipareigojimų vykdymą, paramos

išmokėjimą teikimu. Informavimo ir viešinimo plane taip pat buvo numatyta, kad ŽŪM ir NMA dalyvaus parodose, organizuos ir dalyvaus konferencijose, seminaruose ir kituose viešinimo renginiuose, įgyvendins informacines ir viešinimo priemones, užsakys tyrimus, studijas, socialines apklausas.

Finansinis įgyvendinimas. Antrajai veiklos sričiai 2014–2023 m. skirtas finansavimas siekia 10,351 mln. Eur. ŽŪM ir NMA, siekdamos užtikrinti efektyvų Programos viešinimą ir visuomenės informavimą apie paramą kaimo plėtrai ir jos teikiamas galimybes, administruojamų priemonių tikslus, turinį, tvarką, įgyvendinimo eigą bei pasiekimus, įgyvendina po vieną projektą. Kadangi šie projektai yra tęstiniai, 2020 m. naujos paraiškos nebuvo teikiamos, o tik patikslintos, pratęsiant projekto įgyvendinimo laikotarpį ir papildant 2020 m. lėšomis. Pažymėtina, jog 2014–2020 m. pagal antrąją veiklos sritį buvo išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 4,5 mln. Eur paramos lėšų, o tai sudarė 43,5 proc. antrajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos.

Įgyvendinami projektai. 2015 m. ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos informavimas ir viešinimas“. Projekto tikslas – pasitelkiant įvairius informavimo veiksmus, efektyviai skelbti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai bei informuoti visuomenę apie Programos vaidmenį ir pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje. Minėtų funkcijų vykdymui 2020 m. iš projekto lėšų buvo organizuojamas informacijos apie Programą viešinimas, pasitelkiant pagrindines žiniasklaidos priemones tokias kaip spauda, internetiniai portalai ir radijas. Taip pat buvo organizuojami seminarai, kiti viešinimo ir informavimo renginiai.

2015 m. NMA pradėjo įgyvendinti projektą „Programos viešinimas ir informavimas“. Projekto tikslas – objektyvios, tikslios informacijos sklaidimas apie EŽŪFKP paramą kaimo plėtrai tikslinėms auditorijoms. Kaip ir ankstesniais metais, 2020 m. buvo naudojamos tokios komunikacijos priemonės kaip interneto naujienų portaluose ir specializuotuose žemės ūkio sektoriaus naujienų portaluose publikuojami informaciniai straipsniai, regioninėse radijo stotyse transliuojami informaciniai reportažai, nacionaliniame ir regioniniuose TV kanaluose transliuoti vaizdo siužetai, nacionaliniuose bei specializuotuose leidiniuose skelbiama informacinė medžiaga bei kvietimai teikti paraiškas.

Rodiklių pasiekimo lygis. Per 2020 m. iš viso buvo surengti 55 mokymai, konferencijos ir kiti renginiai, kuriuose dalyvavo 1792 asmenys. Per visą 2014–2020 m. laikotarpį buvo suorganizuoti 414 renginių, o tai sudarė 83,4 proc. tikslo. Renginiuose dalyvavo 14 688 asmenys – 58,75 proc. siekiamo tikslo.

Per 2020 m. publikuotos informacijos kiekis iš viso sudarė beveik 716,4 tūkst. cm². Per 2014–2020 m. buvo publikuotas kiek daugiau nei 2,7 mln. cm² informacijos kiekis, tai sudarė beveik 154 proc. tikslo, taigi siekiama rodiklio reikšmė jau viršyta. Bendra ŽŪM ir NMA vykdytų viešinimo veiklų, pasitelkiant radiją ir televiziją, trukmė 2020 m. siekė 889 min., o tai sudarė beveik 15 val. Per 2014–2020 m. buvo transliuota 11 495 min. Kumuliatyvi šio rodiklio reikšmė rodo, jog pasiektas beveik 81 proc. įgyvendinimo lygis.

Apibendrinus galima teigti, jog 1 iš 4 Programos viešinimo rodiklių siekiama reikšmė jau viršyta, dar 2 rodiklių įgyvendinimo lygis viršija 80 proc. Įvertinus projektų tęstinumą iki 2023 m., tikėtina, jog numatytos reikšmės bus pasiektos. Rizika kyla tik dėl organizuotuose seminaruose, konferencijose, mokymuose, kituose viešinimo ir informavimo renginiuose dalyvavusių asmenų skaičiaus rodiklio, kadangi pasiekta rodiklio reikšmė beveik 59 proc. Vertėtų pastebėti, jog šie 4 veiklos rodikliai neatspindi platesnės Programos viešinimo perspektyvos, tad norint įvertinti visapusišką informavimo apie KPP įgyvendinimą į analizę ateinančiam programavimo laikotarpiui pagal pasirinktą strategiją prasminga įtraukti daugiau aktualijas atitinkančių rodiklių, pavyzdžiui, unikalių lankytojų NMA ir ŽŪM internetinėse svetainėse skaičius, svetainės peržiūrų skaičius, socialinių tinklų rodikliai (pasidalinimai, paskyros sekėjų skaičius, vartotojų paliktų teigiamų / neigiamų atsiliepimų santykis, publikuotų pranešimų skaičius).

Taip pat būtina atkreipti dėmesį, kad viešinimo rodiklių reikšmių apskaičiavimui trūksta vieningos metodikos. Vertinimo metu buvo pastebėta, kad KPP 2014–2020 m. metinėse įgyvendinimo ataskaitose

ir NMA teikiamose metinėse ataskaitose dėl projekto įgyvendinamo pagal Techninės pagalbos antrąją veiklos sritį nurodomos skirtingos tų pačių rodiklių reikšmės. Taip yra dėl to, kad KPP 2014-2020 m. stebėsenai pateikiami rodikliai skaičiuojami pagal faktą, t. y. per metus įgyvendintus veiksmus, o metinėje ataskaitoje dėl projekto įgyvendinamo pagal Techninės pagalbos antrąją veiklos sritį, rodikliai apskaičiuojami pagal apmokėjimo faktą (kai kurios viešinimo veiklos būna atliekamos metų pabaigoje, o už jas apmokama kitų metų pradžioje ir tuomet skaičiuojama, kad tos veiklos buvo atliktos tais metais, kuriais atliktas apmokėjimas). Ateityje būtina parengti aiškią rodiklių apskaičiavimo metodiką, kuria vadovaujantis visos institucijos galėtų apskaičiuoti viešinimo veikloms nustatytus rodiklius.

65 lentelė. Kumuliatyvių ir metinių veiklos srities „Programos viešinimas“ rodiklių pasiekimas

Veiklos rodikliai	2020 m.		2014–2020 m.		Įgyvendinimo lygis, proc.	
	ŽŪM	NMA	ŽŪM	NMA		
Organizuotų seminarų, konferencijų, mokymų, kitų viešinimo ir informavimo renginių skaičius (vnt.)	52	3	261	156	500	83,4%
Organizuotuose seminaruose, konferencijose, mokymuose, kituose viešinimo ir informavimo renginiuose dalyvavusių asmenų skaičius (vnt.)	1 711	81	6 685	8 038	25 000	58,75%
Publikuojamos informacijos apie Programą kiekis (cm ²)	695 435,69	20 912	2 233 943,65	495 433,35	1 775 000	153,77%
Programos viešinimo per radiją, televiziją trukmė (min.)	330	559	5 335,88	6158,64	14 200	80,95%

3) Lietuvos kaimo tinklas

1. Veiksmai, kurių imtasi kuriant nacionalinį kaimo tinklą (valdymo struktūra ir tinklo palaikymo skyrius)

Remiantis Programos nuostatomis, 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinant ES Reglamento Nr. 1305/2013 54 straipsnį, Lietuvoje yra naudojama 2007–2013 m. finansiniu laikotarpiu sukurta Tinklo organizacinė struktūra, tęsiama Tinklo veikla, kaimo plėtros dalyvių ir kitų viešųjų juridinių asmenų narystė jame. Tinklo valdymo struktūrą sudaro: Tinklo nariai, Tinklo darbo grupės, Tinklo veiklos koordinavimo grupė ir Sekretoriatas.

Tinklo nariai. Narystė Tinkle yra atvira, savanoriška ir neatlygintina, grindžiama horizontaliu ir vertikaliu bendradarbiavimu, narių lygybe, jų reprezentatyviu atstovavimu. Siekiant užtikrinti 2007–2013 m. Programos laikotarpiu sukurtos Tinklo organizacinės struktūros ir Tinklo veiklos tęstinumą, 2015 m. Tinklo sekretoriato organizuotos elektroninės apklausos metu narystę Tinkle iš praeito laikotarpio pratęsė 330 narių. Nuo 2015 m. norą prisijungti išreiškė įvairios organizacijos. 2020 m. pabaigoje Tinklo narių skaičius siekė 366, tačiau 2021 m. kovo 9-31 d. vyko visuotinis LKT narystės ir

kontaktinių duomenų naujinimas, kurio metu Tinklo nariai išreiškė savo nuomonę ar jie nori tęsti narystę Tinkle. Šio atnaujinimo rezultatas – 2021 m. balandžio 1 d. įsigaliojęs atnaujintas LKT narių sąrašas, kuriame yra 236 nariai.

Tinklo darbo grupės. Tinklo narių darbas vykta teminėse darbo grupėse. Tinklo darbo grupės gali būti nuolatinės ir laikinosios. Tinkle veikia šios nuolatinės darbo grupės:

- 1) LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupė;
- 2) LEADER priemonės darbo grupė;
- 3) EIP-AGRI priežiūros komitetas;
- 4) Narystės Lietuvos kaimo tinkle nagrinėjimo darbo grupė;
- 5) Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos gerųjų projektų pavyzdžių atrankos darbo grupė.

Pagrindinė Tinklo darbo grupių veiklos forma – posėdžiai, kuriuos gali inicijuoti Ministerija, Sekretoriatas arba Tinklo darbo grupės nariai. Pagal poreikį Tinklo nariai, Koordinavimo grupė, Sekretoriatas ir Stebėsenos komitetas gali inicijuoti nuolatinės ir laikinosios Tinklo darbo grupes tam tikrai užduočiai atlikti ar tam tikriems kaimo plėtros, Programos įgyvendinimo klausimams nagrinėti.

Tinklo veiklos koordinavimo grupė. Koordinavimo grupės paskirtis – teikti pasiūlymus ŽŪM efektyviai Tinklo veiklai užtikrinti. Pagrindiniai šios grupės uždaviniai – Tinklo veiklos prioritetų nustatymas, dalyvavimas rengiant Tinklo veiksmų programą ir periodinius veiksmų planus, vykdant jų įgyvendinimo priežiūrą. Grupė formuojama vadovaujantis partnerystės principu, įtraukiant skirtingus sektorius, tokius kaip bendruomenės, jaunieji ūkininkai, konsultantai ir kt. atstovaujantčius, aktyvius kaimo plėtros dalyvius, kurių veikla tiesiogiai susijusi su Programos įgyvendinimu.

2020 m. vasario mėn. vyko Tinklo veiklos koordinavimo grupės posėdis. Posėdžio metu buvo aptarti 2019 m. veiklos rezultatai ir 2020 m. planai, kurie vėliau dėl COVID-19 sukeltos pandemijos buvo koreguojami.

Tinklo sekretoriatas. Tinklo sekretoriatas yra atsakingas už Tinklo veiksmų programos ir periodinių veiksmų planų rengimo ir įgyvendinamo koordinavimą, techninės pagalbos Tinklo veiklos koordinavimo grupei ir kitoms Tinklo struktūroms teikimą, taip pat dalyvauja ir koordinuoja viešinimo veiklas, įskaitant ir viešinimą Tinklo internetinėje svetainėje. Tinklo sekretoriato funkcijas vykdo Vadovaujančios institucijos – Žemės ūkio ministerijos – 3-iojo Europos Sąjungos paramos skyriaus kai kurie darbuotojai. Darbuotojų išlaikymas finansuojamas Programos Techninės pagalbos 1 veiklos srities projekto lėšomis.

2020 metais buvo daug dėmesio skirta Tinklo narių įtraukties didinimui ir prisitaikymui prie pasikeitusios socialinio gyvenimo situacijos dėl COVID-19 pandemijos bei ankstesniais priemonės įgyvendinimo metais vangiau vykusių veiklų aktyvinimui. 2020 m. intensyvėjo komunikacija Lietuvos kaimo tinklo interneto svetainėje. Lyginant su 2018 m. ar 2019 m., paskelbtų internetinių naujienų kiekis išaugo dvigubai. Taip pat buvo pradėtos pildyti įvairios teminės skiltys, detaliau aprašytas Lietuvos kaimo tinklas anglų k. bei patobulinta svetainės vidinė struktūra. 2020 m. birželio mėn. pradėti leisti LKT kas mėnesiniai naujienlaiškiai, pasiekiantys daugiau nei 400 gavėjų auditoriją. Ši priemonė padeda labiau atkreipti dėmesį į Tinklo veiklos pastovumą, veiklų spektrą bei skatinti susidomėjusius asmenis geriau suprasti Tinklo specifiką.

2020 m. taip pat buvo atlikta LKT veiklos savianalizė už 2019–2020 m. laikotarpį, kurios tikslas – įsivertinti pagrindinių LKT veiklų efektyvumą ir aktualumą, pasiektus rezultatus, įvardinti sunkumus bei kliūtis, su kuriomis susiduria LKT nariai bei Sekretoriatas. Savianalizės struktūrą lėmė du esminiai informacijos šaltiniai: 1) Tinklo narių nuomonės apklausa, atlikta 2020 m. rugsėjo mėn., 2) Tinklo veiklos aprašymai, turimi dokumentai ir statistika. Atkreiptas dėmesys į atsirandančių naujų priemonių

(dėl pandemijos) reikšmę, skirtingais lygmenimis veikiančių Tinklo narių aktyvumo galimybes bei potencialiai galimus naujus komunikacijos kanalus⁵⁸.

2. Veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant nacionalinio kaimo tinklo veiksmų planą ir dabartinė situacija

Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programa buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 3D-696. 2019 m. gegužės 29 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-333 buvo atliktas programos pakeitimas bei atnaujintas LKT finansinių įsipareigojimų planas.

Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programoje išskiriamos devynios Tinklo veiklos:

- 1) Komunikacija apie kaimo plėtrą;
- 2) Projektų pavyzdžių pagal Programos prioritetus rinkimas;
- 3) VVG mokymas ir bendradarbiavimo tinkle organizavimas bei techninė pagalba teritoriniam ir tarptautiniam VVG bendradarbiavimui;
- 4) Informacijos apie kaimo plėtros procesus keitimosi ir sklaidos organizavimas;
- 5) Keitimasis Programos stebėsenos ir vertinimo rezultatais ir jų sklaida;
- 6) Parama inovacijoms ir EIP veiklos grupių organizavimui, informacijos apie EIP veiklą sklaidai;
- 7) Konsultantų bendradarbiavimo tinkle organizavimas;
- 8) Dalyvavimas įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategijos politinę sritį „Bioekonomika“;
- 9) Dalyvavimas Europos kaimo plėtros tinklo ir kitų ES šalių nacionalinių kaimo tinklų veikloje.

Veiksmų programai įgyvendinti skirta 4,63 mln. Eur.

Kartu su Tinklo 2016–2020 m. veiksmų programa buvo parengtas Tinklo 2016–2020 m. komunikacijos planas, kurį įgyvendinant siekiama papildyti informavimo ir viešinimo apie Programos veiklas, vykdomas pagal Programos viešinimo strategiją, užtikrinti efektyvią komunikaciją su kaimo plėtros dalyviais.

Lietuvos kaimo tinklo 2020 m. veiksmų planas buvo patvirtintas 2020 m. balandžio 15 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-290. Jame numatytos penkios 2020 m. Tinklo prioritetinės veiklos sritys:

- 1) Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2021–2027 metų strateginio plano rengimas;
- 2) Gerųjų KPP pavyzdžių atranka (rinkimas, analizė, klasifikavimas, sklaida);
- 3) EIP veiklos grupės ir inovacijos;
- 4) VVG ir bendruomeniškumo skatinimas;
- 5) Klimato kaitos mažinimas, klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos pokyčių.

2020 m. veiksmų plane taip pat buvo numatytos konkrečios įgyvendinimo priemonės 7 iš 9 Veiksmų programoje įtvirtintų veiklų (2020 m. veiksmų plane nebuvo numatytos priemonės šioms veikloms: konsultantų bendradarbiavimo tinkle organizavimas; dalyvavimas įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategijos politinę sritį „Bioekonomika“) bei siektini šių veiklų rodikliai.

2014–2020 m. pagal 20.3 veiklos sritį „Lietuvos kaimo tinklas“ patvirtinta parama siekė beveik 1,4 mln. Eur, iš kurių 681 tūkst. Eur patvirtinta Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato įgyvendinamam projektui „Lietuvos kaimo tinklo veiksmų programos įgyvendinimas“, o 713 tūkst. Eur Lietuvos kaimo tinklo narių projektams įgyvendinti (parama iki 2020 m. pabaigos buvo patvirtinta 21 projektui). Tuo tarpu, išmokėta suma 2014–2020 m. yra 930 tūkst. Eur: 594 tūkst. Eur Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato įgyvendinamam projektui ir 336 tūkst. Eur LKT narių įgyvendinamiems projektams. Tačiau EK deklaruota paramos suma yra ženkliai mažesnė už išmokėtą – ji pagal visą 20.3 veiklos sritį siekė 346

⁵⁸ Parengta pagal priemonių kuratorių apklausos metu gautus duomenis.

tūkst. Eur. Skirtumas tarp išmokėtos sumos ir EK deklaruotos sumos atsiranda dėl to, kad pagal projektus išmokami avansai nėra deklaruojami EK.

Dėl COVID-19 pandemijos renginiai buvo perkelti į virtualią erdvę. Nepaisant pandemijos, dar 2020 m. pradžioje buvo spėta suorganizuoti didelės apimties gerųjų projektų pavyzdžių atrankos ir apdovanojimų konkursą „Krašto auksas“, įvyko 10 renginių kiekvienoje Lietuvos apskrityje. Kiti renginiai vyko virtualiai. Sekretoriato iniciatyva atsirado naujas virtualių renginių formatas, kuris buvo pavadintas „LKT dirbtuvėmis“. 2020 metais buvo atlikta įvairių galimų temų būsimoms „LKT dirbtuvėms“ apklausa, kurioje galėjo dalyvauti ir temas siūlyti visi Tinklo nariai bei įvyko 2 „LKT dirbtuvės“. Pirmosiose „LKT dirbtuvėse“ buvo pristatyta atsinaujinusi LKT Sekretoriato komanda, vykdomos veiklos, narystės teikiamos galimybės bei naujų „e-taisyklių“ pristatymas, pagal kurias bus galima įgyvendinti elektronines komunikacijos priemones. Antrosiose „LKT dirbtuvėse“ Sekretoriato atstovai apžvelgė LKT aktualijas, pristatė Europos Komisijos iniciatyvos dėl „Ilgalaikės kaimo vietovių vizijos“ kūrimo eigą bei galimybes įsitraukti į šį procesą kiekvienam neabejingam kaimo vietovių ateičiai. Šio virtualaus susitikimo metu taip pat buvo pristatytas Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos gerųjų projektų pavyzdžių atrankos procesas bei paskelbtos nominacijos, į kurias galima pretenduoti. „LKT dirbtuvių“ patrauklumas lėmė, jog ateityje fizinius renginius planuojama organizuoti tik išskirtiniais atvejais, nes virtualaus renginio organizavimas leidžia padidinti renginių kiekį, pritraukti platesnę auditoriją, lanksčiau keisti programą bei reaguoti į naujas aplinkybes. 2021 m. „LKT dirbtuvės“ vyks specifinėmis mokslinėmis temomis, taip pat bus skirtos konkrečioms KPP priemonėms (pavyzdžiui, EIP ar LEADER). 2020 m. taip pat buvo išleistas informacinis leidinys „Kartą kaita“, kuriame pristatyta Lietuvos kaimo demografinės situacijos statistika bei statistika apie jaunuosius ūkininkus, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos paramos galimybės bei jaunųjų ūkininkų ir kaimo vietovėse verslus kuriančio jaunimo sėkmės istorijos.

Besibaigiantis programinis laikotarpis bei pasiekta Programos įgyvendinimo pažanga 2020 m. paskatino didesnę dėmesį skirti gerųjų KPP projektų pavyzdžių atrankai ir sklaidai. 2020 m. keletas projektų buvo aprašyti ir siūsti Europos kaimo plėtros tinklo konkursams, leidiniams, vaizdo siužetams. 2020 m. pabaigoje buvo pradėta gerųjų KPP projektų pavyzdžių atranka: sukurtos 5 kategorijos / nominacijos, į kurias bus galima pretenduoti teikiant projektus: „Inovatyvus ūkis“, „Inovatyvus verslas“, „Drauge su gamta“, „Gerovės kūrėjai“, „Partnerystės galiūnai“. Projektus 2020 m. gruodžio mėn. teikė patys projektų vykdytojai bei NMA. Iš viso buvo gauti 44 projektai, kurie tam skirtoje komisijoje įvertinti 2021 m. sausio-vasario mėn. Vėliau 2021 m. eigoje yra numatomi geriausiais išrinktų projektų apdovanojimai ir nuoseklus jų viešinimas interneto svetainėse ir žiniasklaidos kanaluose.

Pagrindiniai iššūkiai, susiję su priemone įgyvendinimu 2020 metais buvo nutrūkusi galimybė Tinklo nariams tęsti savo fizinių renginių komunikacijos projektus, bei poreikis Tinklo administracinį reguliavimą padaryti labiau prisitaikančiu prie galimų pokyčių ir mažiau biurokratinį. Siekiant sušvelninti Tinklo narių projektų veiklų sustabdymą, buvo sudarytos sąlygos projektus ir mokėjimo prašymų teikimo terminus pratęsti bent 12 mėn. Taip pat, kai kuriuos renginių tipus leisti organizuoti nuotoliniu būdu, jei galima patikrinti dalyvių skaičių. Keičiant Tinklo administracinį reguliavimą, buvo pakeista Tinklo veiksmų programos struktūra, o turinys pritaikytas prie dabartinių Tinklo tikslų. Nepaisant to, 2020 metais suorganizuoti net du kvietimai teikti paraiškas naujiems fizinių renginių komunikacijos projektams – pirmojo kvietimo metu priimta 12 paraiškų, iš jų patvirtintos 7. Antrojo kvietimo metu priimta 13 paraiškų, vertinimas vis dar vyksta, jo pabaiga numatoma 2021 m. II ketv.

Dėl pandemijos poveikio buvo atkreiptas dėmesys į galimybę Lietuvos kaimo tinkle pradėti vykdyti elektroninių komunikacijos produktų kūrimo veiklas, dėl to buvo sukurtos naujos įgyvendinimo taisyklės, skirtos LKT narių komunikacijos projektams įgyvendinti. Nariams sudaryta galimybė organizuoti internetinius seminarus, vykdyti profesionalią komunikaciją socialiniuose tinkluose, kurti virtualius 3D turus bei labai įvairią audiovizualinę produkciją. Pirmasis paraiškų surinkimas įvyko 2020 m. gruodžio mėn. (birželio–spalio mėn. vyko priemonės kūrimo darbai). Pateikta 19 paraiškų už daugiau nei 300 000 Eur (šiam paraiškų rinkimo etapui buvo skirta 200 000 Eur).

Be Lietuvoje vykstančios veiklos, LKT Sekretoriato atstovai periodiškai dalyvavo EKPT organizuotuose renginiuose, kuriuose pristatė savo šalies naujoves, tame tarpe ir gerųjų projektų atrankas bei e-priemonių įgyvendinimo taisykles. Taip pat dalyvavo ir Baltijos jūros regiono kaimo tinklų sekretoriatų virtualiuose susitikimuose, kuriuose dalijamasi darbine informacija bei idėjomis⁵⁹. Vienas iš svarbių indėlių, susijęs su EKPT ir EK veikla, buvo LKT Sekretoriato inicijuota apklausa apie Ilgalaikę kaimo vietovių viziją, skirtą artimiausio dvidešimtmečio kaimo vietovių aktualijoms. Joje dalyvavo 102 respondentai iš 29 Lietuvos savivaldybių (svarbus buvo teritorinis pasiskirstymas).

3.2 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS VIEŠINIMĄ

2020 m. buvo tęsiama visuomenės informavimo apie Programą kampanija, kuomet NMA ir ŽŪM skelbė informaciją nacionalinėje, specializuotoje, regioninėje žiniasklaidoje, internete ir spaudoje. 2020 m. buvo publikuojami straipsniai, transliuojami radijo reportažai, vaizdo siužetai, siunčiami pranešimai spaudai, naujienlaiškiai bei imtasi kitų viešinimo veiksmų.

Vienas iš pagrindinių paramą gaunančių ar dėl jos ketinančių kreiptis asmenų informacijos šaltinių – internetinė svetainė www.nma.lt – čia paskelbta apie 340 pranešimų. Kaip rodo 2020 m. gruodį atliktos svetainės lankytojų anoniminės apklausos duomenys, 96 proc. respondentų patenkinti skelbiamos informacijos kokybe. Dar vienas Programos informacijos šaltinis ŽŪM administruojama internetinė svetainė www.zum.lrv.lt. Šioje svetainėje skelbiama informacija apie Programą, šios priemonės, administravimą, stebėseną ir vertinimą. Svetainėje taip pat nukreipiama ir į kitus informacijos šaltinius apie Partnerystės sutartį ir ES fondų veiksmų programą, kuri artimai siejasi su Programa. 2020 m. buvo atnaujinama informacija apie Programos pakeitimus, aktualijas bei kitus einamojo laikotarpio įvykius.

Informacijos apie paramos teikimo sąlygas, pareiškėjams keliamus reikalavimus sklaida vyko ir kitose žiniasklaidos priemonėse: nacionaliniuose bei specializuotuose kaimo ir ūkininkavimo tematikos leidiniuose, naujienų portaluose, regioninėse radijo stotyse, regioniniuose televizijos kanaluose bei nacionalinėje televizijoje. ŽŪM per 2020 m. specializuotuose leidiniuose paskelbė 15 straipsnių, regioniniuose laikraščiuose – 357 straipsnius, vietiniuose laikraščiuose – 829 straipsnius. ŽŪM taip pat publikavo 88 naujienų straipsnius interneto portaluose bei 68 specializuotuose portaluose. Nacionalinėse radijo stotyse ištransliavo 12 reportažų, o regioninėse radijo stotyse – 18. NMA per 2020 m. nacionalinėje spaudoje ir specializuotuose leidiniuose paskelbė 29 straipsnius⁶⁰, naujienų ir specializuotuose portaluose – 49 straipsnius⁶¹. Regioninėse radijo stotyse ištransliavo 5 radijo reportažus, regioniniuose TV kanaluose – 5 vaizdo siužetus, nacionaliniame TV kanale – 11 vaizdo siužetų. Be to, nacionalinėje spaudoje paskelbė 9, specializuotuose leidiniuose – 49 kvietimus teikti paramos paraiškas.

2020 m. ŽŪM suorganizavo 52 informacinius seminarus regionuose. Informaciniai seminarai buvo organizuojami prieš kvietimus teikti paraiškas, jų metu buvo pristatomos Programos priemonės. 2020 m. NMA svarbiausias paramos aktualijas aptarė apskritojo stalo diskusijose. Pirmoji diskusija vyko

⁵⁹ Parengta pagal priemonių kuratorių apklausos metu gautus duomenis.

⁶⁰ 29 yra originalių straipsnių skaičius, dalis straipsnių (to paties turinio) buvo publikuojami skirtinguose leidiniuose. Taip pat čia yra pateikti duomenys pagal 2020 m. realiai atliktus viešinimo darbus, t. y. ne pagal sąskaitas faktūras, bet pagal veiklos faktą, įsivertinant viešinimo plano vykdymą. Dėl šios priežasties NMA metinėje ataskaitoje dėl antrosios veiklos srities „Programos informavimas ir viešinimas“ įgyvendinimo pateikti duomenys gali nesutapti, nes metinėje ataskaitoje informacija yra rengiama išskirtinai pagal apmokėjimo faktą t. y. už dalį straipsnių, kurie buvo publikuoti 2019 m. pabaigoje mokėjimai buvo atlikti 2020 m. ir vykdytos veiklos priskirtos 2020 m.

⁶¹ Pateikti duomenys pagal 2020 m. realiai atliktus viešinimo darbus, t. y. ne pagal sąskaitas faktūras, bet pagal veiklos faktą, įsivertinant viešinimo plano vykdymą. Dėl šios priežasties NMA metinėje ataskaitoje dėl antrosios veiklos srities „Programos viešinimas“ įgyvendinimo pateikti duomenys gali nesutapti, nes metinėje ataskaitoje informacija yra rengiama išskirtinai pagal apmokėjimo faktą t. y. už dalį straipsnių, kurie buvo publikuoti 2019 m. pabaigoje mokėjimai buvo atlikti 2020 m. ir vykdytos veiklos priskirtos 2020 m.

vasario mėn. su konsultacijų įmonių atstovais. Antroji diskusija vyko gruodžio mėn. su socialiniais partneriais (šis renginys sulaukė virš 100 dalyvių dėmesio). 2020 m. organizuota netradicinė konferencija su deklaravimu susijusiems klausimams pristatyti – buvo nufilmuoti pristatymai šiomis aktualiomis temomis, išplatinti NMA *youtube* kanale, taip pat išsiųsti laiškai rajonų savivaldybių žemės ūkio skyriams su raginiu naudotis pateikta informacija. Pavasarį prieš prasidedant deklaravimui išleistas 16 puslapių laikraštis, kurio dalis buvo skirta 2020 m. paramos pagal Programą aktualijoms. Laikraštis išleistas 130 tūkst. egz. tiražu ir išplatintas ūkininkams per savivaldybių žemės ūkio skyrius, seniūnijas. ŽŪM taip pat išleido 8 vnt. lankstinukų, kiekvieno po 300 egz. Lankstinukus buvo planuojama išplatinti parodoje „Ką pasėsi...2020“, tačiau kadangi paroda dėl COVID-19 pandemijos ir šalyje paskelbto karantino buvo atšaukta, lankstinukai buvo išplatinti regionuose, informacinių ir kitų renginių metu.

Sėkmingai taikomos šiuolaikinės komunikacijos priemonės – „Facebook“ socialiniame tinkle ŽŪM ir NMA paskyrose nuolat skelbiama aktualiausia informacija apie paramą ir vykdomas veiklas. ŽŪM „Facebook“ puslapio sekėjų skaičius 2020 m. pabaigoje buvo beveik 8 tūkst. sekėjų, NMA „Facebook“ sekėjų skaičius 2020 m. pabaigoje buvo daugiau kaip 15 tūkst. siužetai apie paramą skelbiami NMA ir ŽŪM paskyrose „Youtube“.

3.3 PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO 2014–2020 M. VERTINIMO VEIKLŲ PLANO PERŽIŪRA

Programos įgyvendinimo vertinimai planuojami detaliuosiuose dvimečiuose vertinimo planuose. Iki 2020 m. pabaigos buvo parengti du detalieji vertinimo planai: 2017–2018 m. ir 2019–2020 m. Detaliuosiuose vertinimo planuose nurodomi tęstiniai (vykdomi) vertinimai bei planuojami vertinimai ir tyrimai. Planuojami vertinimai ir tyrimai skirstomi į tris kategorijas: privalomuosius vertinimus, vertinimus ir tyrimus, susijusius su stebėseną, ir papildomus teminius vertinimus ir tyrimus.

2017–2018 m. vertinimo planas buvo patvirtintas 2016 m. lapkričio 25 d. Jame suplanuoti 6 vertinimai⁶², atlikti – 4 vertinimai. Vieną vertinimą⁶³ nuspręsta atlikti vėliau (jis numatytas 2019–2020 m. vertinimo plane), o kito vertinimo⁶⁴ atsisakyta (planuojama susijusius klausimus įtraukti į kitą vertinimą).

2019–2020 m. detalusis vertinimo planas patvirtintas 2019 m. balandžio 25 d. 2020 m. buvo atlikti trys 2019–2020 m. detaliojo vertinimo plano pakeitimai, kuriais daugiausiai buvo tikslinamos planuojamos viešųjų pirkimų datos ir vertinimų terminai. Paskutiniu metu, patvirtintu 2020 m. lapkričio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D, buvo atsisakyta teminio vertinimo „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos indėlis skatinant žinių sklaidą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“. Naujausioje 2019–2020 m. vertinimo plano redakcijoje suplanuoti 8 vertinimai⁶⁵, iš kurių 2020 m. 1 jau įvykdytas, 4 pradėti vykdyti, dėl 2 vyko viešieji pirkimai, o 1⁶⁶ viešasis pirkimas nusikėlė į 2021 m. 6 vertinimai turi būti užbaigti 2021 m. ir 1 – 2022 m. Detaliųjų vertinimo planų palyginimas pateiktas paveiksle.

⁶² Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2017 ir 2014–2018 metais vertinimas apima vertinimą 2014–2017 m. ir 2014–2018 m., todėl skaičiuojamas kaip du vertinimai.

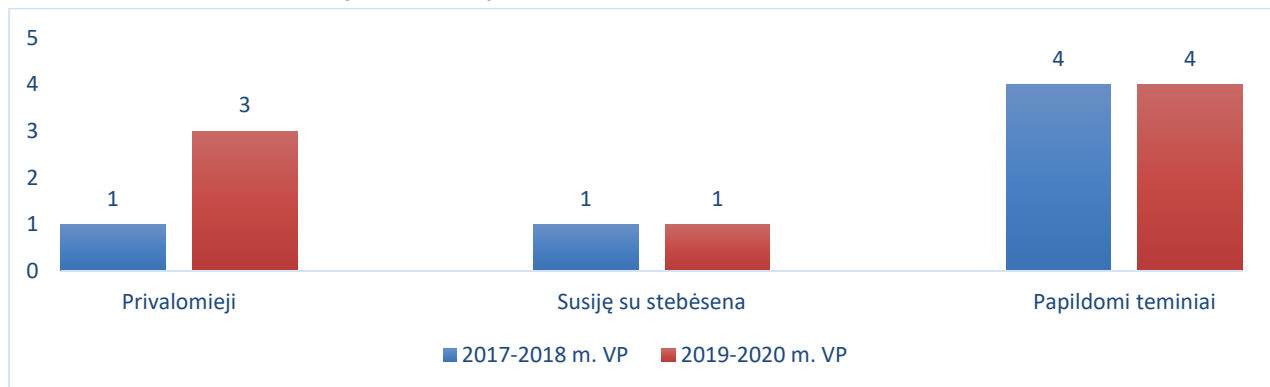
⁶³ Tyrimas „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos indėlis skatinant žinių sklaidą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“.

⁶⁴ Tyrimas „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos intervencijų poveikis paramos gavėjų sociodemografiniams rodikliams ir ūkių struktūrai“.

⁶⁵ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2019 ir 2014–2020 metais vertinimas apima vertinimą 2014–2019 m. ir 2014–2020 m.

⁶⁶ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonių įtaka didinant ūkių gyvybingumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą ir skatinant inovacines ūkių technologijas.

3 paveikslas. Programos detaliųjų vertinimo planų 2017–2018 m. ir 2019–2020 m. palyginimas: planuojamų vertinimų skaičius

Vertinant be privalomųjų vertinimų matyti, kad iš 2017–2018 m. vertinimo plane suplanuotų vertinimų buvo atlikti du vertinimai, susiję su aplinkosauginiais Programos įgyvendinimo aspektais, ir vienas vertinimas, susijęs su Lietuvos kaimo tinklo veikla:

- *Tyrimo „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įtakos gamtinei aplinkai analizė ir aplinkosauginių rodiklių identifikavimas 2016–2018 metais“* tikslas – apskaičiuoti programos aplinkosauginius tikslo rodiklius ir išanalizuoti rezultatus bei įvertinti Programos poveikį aplinkai, naudojantis BŽŪP aplinkosaugos poveikio rodikliais: didelės gamtinės vertės ūkininkavimas (I.09); vandens kokybė (I.11); ariamosios žemės organinė dirvožemio medžiaga (I.12), dirvožemio erozija dėl vandens (I.13).
- *Tyrimo „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos indėlis mažinant neigiamą žemės ūkio poveikį klimato kaitai“* tikslas – apskaičiuoti Programos rezultato ir poveikio rodiklius, susijusius su klimato kaita ir atsinaujinančios energijos gamyba, ir išanalizuoti bei įvertinti Programos poveikį klimato kaitai (švelninimui ir prisitaikymui) ir atsinaujinančios energijos gamybai.
- *Kaimo tinklo veiklos 2014–2018 metais vertinimo* tikslas – pateikti rekomendacijas dėl LKT struktūros, veiklos kryptių ir jų įgyvendinimo instrumentų tobulinimo laikotarpiui po 2020 metų.

Šių tyrimų ir vertinimų rezultatai panaudoti 2019 m. rengiant išplėstinę Programos įgyvendinimo 2014–2018 m. vertinimo ataskaitą ir atliekant *ex post* vertinimą. Kalbant apie Programos vertinimo veiklą bendrai, tikslinga atlikti daugiau siauresnės apimties (vertinimo objekto ir klausimų skaičiaus prasme) teminių vertinimų. Ši poreikį iš dalies atliepia 2019–2020 m. vertinimo planas. Kaip gerą pavyzdį vertinimo apimties prasme galima išskirti tyrimą „LEADER programa“ įtaka skatinant socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę kaimo plėtrą 2014–2020 m.“: nors EK metodiniuose dokumentuose išskirti 5 KPP lygiu privalomi LEADER vertinimo elementai⁶⁷, į vertinimo objektą įtraukti 3 elementai,⁶⁸ kadangi kitus du padengė arba padengs kiti vertinimai (LEADER įgyvendinimo klausimai nagrinėti vietos lygiu, 2020 m. atliekant Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo tarpinį vertinimą, o LEADER indėlio į strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimą vertinimas yra kito teminio vertinimo⁶⁹ dalis). Kaip tobulintiną aspektą LEADER vertinimo srityje reikia paminėti tai, kad svarbu skirti daugiau dėmesio ir resursų vertinimams vietos lygiu (t. y. įvertinti visas VPS ir apimti daugiau vertinimo elementų – iki šiol vertinimai vietos lygiu apsiribojo tik įgyvendinimo pažangos ir rezultatyvumo vertinimu, o kiti klausimai nagrinėti tik pavienėse VVG / VPS lygiu rengiant atvejo studijas ar nedidelės apimties bandomuosius vertinimus).

⁶⁷ LEADER įgyvendinimas (rezultatyvumas, efektyvumas), LEADER indėlis į KPP tikslines sritis, LEADER indėlis į strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimą, LEADER įgyvendinimo mechanizmas ir LEADER pridėtinė vertė.

⁶⁸ Neįtrauktas LEADER įgyvendinimas (rezultatyvumas, efektyvumas) ir LEADER indėlis į strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimą.

⁶⁹ Tyrimas „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonių įtaka gerinant gyvenimo kokybę, skatinant socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę kaimo plėtrą“.

2019–2020 m. vertinimo plane dominuoja papildomi teminiai vertinimai, susiję su socialiniais ir ekonominiais (o ne aplinkosauginiais) Programos įgyvendinimo aspektais. Planuojama įvertinti, koku mastu Programa prisidėjo įgyvendinant du iš šešių ES kaimo plėtros prioritetų⁷⁰, nustatyti, koku mastu Programa prisidėjo prie tvaraus ekologinio ūkininkavimo bei atlikti Programos lygio LEADER vertinimą, t. y. įvertinti vietos plėtros strategijų ir bendradarbiavimo projektų įgyvendinimo rezultatus, nustatyti, kaip ir koku mastu priemonė „LEADER programa“ prisidėjo prie socialinės įtraukties skatinimo, skurdo mažinimo ir ekonominės kaimo plėtros bei kitų BŽŪP prioritetų įgyvendinimo. Visgi, svarbu, kad vertinimo biudžetas ir vertinimo apimtis (klausimų skaičius ir detalumas, reikalavimai vertinimo metodikai) būtų suderinti. Prioriteto ar priemonės/ veiklos srities vertinimai yra panašios apimties (ir dėl to panašaus biudžeto) kaip ir Programos lygio vertinimai. Programos lygiu paprastai nagrinėjama daugiau klausimų, tačiau mažesniu gyliu, o prioriteto ar priemonės/ veiklos srities lygiu – mažiau klausimų nagrinėjama giliai ir detalai, taikant sudėtingesnius ir laikui imlesnius duomenų rinkimo ir analizės metodus (apklausos, kontrafaktinis poveikio vertinimas ir pan.).

Vertinant bendrai, 2019–2020 m. vertinimo plane suplanuoti teminiai vertinimai turėtų sudaryti galimybę giliai ir visapusiškiau įvertinti specifinius Programos įgyvendinimo rezultatus ir poveikį atskirų ES kaimo plėtros prioritetų ir (arba) Programos priemonių lygiu. Šių teminių tyrimų ir vertinimų rezultatus planuojama panaudoti rengiant Programos įgyvendinimo galutinę metinę ataskaitą, atliekant *ex post* vertinimą ir planuojant 2021–2027 m. programinio laikotarpio intervencijas.

Atlikti⁷¹ ir (arba) suplanuoti vertinimai apima visus ES kaimo plėtros prioritetus, išskyrus 3-ąjį prioritetą „Skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“ (nors teminio vertinimo „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos indėlis skatinant žinių sklaidą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“ buvo atsakyta, tačiau 2021-2022 m. detalijame plane yra numatytas vertinimas „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonių, skirtų inovacijų, bendradarbiavimo ir žinių vystymui, efektyvumo vertinimas“, kurio tikslas – įvertinti, kaip ir koku mastu Programos priemonės prisidėjo įgyvendinant ES kaimo plėtros 1-ąjį prioritetą). Ateityje tikslinga numatyti bent vieną su trečiuoju prioritetu susijusių intervencijų vertinimą Programos priemonės ar veiklos srities lygiu (2020 m. buvo atliktas tyrimas „Fiksuoto metinio paramos dydžio dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ apskaičiavimo tyrimas“, tačiau šio tyrimo tikslas buvo apskaičiuoti tinkamas finansuoti išlaidas ir fiksuotą metinį paramos dydį pagal Europos Sąjungos ir nacionalines kokybės sistemas, o ne įvertinti priemonės poveikį). Su tuo susijusi ir bendresnė rekomendacija planuojamus teminius vertinimus susieti su konkrečiomis Programos priemonėmis ir (arba) veiklos sritimis, tokiu būdu sudarant galimybes visapusiškiau įvertinti tam tikrų intervencijų įgyvendinimą ir poveikį (pavyzdžiui, tų, kurioms skiriama daugiausiai lėšų; tų, kurių įgyvendinimo metu kyla didesni sunkumų; tų, kurios yra naujos arba svarbios strategiškai). Gerais pavyzdžiais laikytini 2019–2020 m. vertinimo plane suplanuoti priemonės „LEADER programa“ ir Programos įtakos ekologiniam ūkininkavimui vertinimai, tačiau svarbu, kad būtų išlaikytas balansas tarp vertinimo biudžeto ir apimties. Programos priemonių ar veiklos sričių lygiu atliekami vertinimai turėtų būti orientuoti į mažesnę skaičių konkrečių klausimų, prioritetą teikiant grynojo poveikio vertinimui taikant tinkamus poveikio vertinimo metodus (pavyzdžiui, kontrafaktinį poveikio vertinimą). Ateityje tikslinga inicijuoti daugiau konkrečioms intervencijoms (pavyzdžiui, parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui) skirtų kontrafaktinių poveikio vertinimų (kartu sprendžiant mikro lygmens ŪADT duomenų prieinamumo ir susiejimo su NMA duomenimis klausimą). Atskirų Programos priemonių ar veiklos sričių lygiu atliekami teminiai vertinimai sudarytų galimybes vertinimų rezultatus plačiau naudoti ne tik atsiskaitymui, bet ir intervencijų turinio bei įgyvendinimo tobulinimui.

⁷⁰2-ąjį prioritetą „Visuose regionuose didinti visų žemės ūkio veiklų gyvybingumą ir konkurencingumą, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“;

6-ąjį prioritetą „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“.

⁷¹ Atlikti vertinimai susiję su 4-tuoju ir 5-tuoju prioritetais.

Planuojant su stebėseną susijusius vertinimus tikslinga numatyti vertinimų, kuriuose būtų analizuojamos galimos rodiklių reikšmių skaičiavimo alternatyvos, atsižvelgiant į rodiklių pobūdį ir duomenų prieinamumą. Tokie vertinimai ypač aktualūs programavimo metu, kadangi įvertinus duomenų prieinamumą ir galimas rodiklių reikšmių skaičiavimo alternatyvas galima nustatyti pradines rodiklių reikšmes ir parengti šalies kontekstui (turimiems duomenų šaltiniams, naudojamoms informacinėms sistemoms, paraiškų formoms ir pan.) adaptuotas rodiklių reikšmių skaičiavimo metodikas, tokiu būdu užtikrinant rodiklio reikšmių palyginamumą per visą programavimo laikotarpį ar kelis laikotarpius (kai stebėsenai naudojamas tas pats rodiklis).

4 IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atlikus KPP 2014–2020 m. 2014–2020 metų įgyvendinimo pažangos analizę, pateikiamos šios išvados ir pasiūlymai dėl tolimesnio Programos ir atskirų priemonių įgyvendinimo bei jų pažangos stebėsenos ir vertinimo.

P/TS	Išvados	Rekomendacijos
-	Bendras Programos finansinis įgyvendinimas yra aukštas – išmokėta 72 proc. visų skirtų lėšų, o EK deklaruota 64 proc. visų skirtų lėšų. Tačiau atskirų tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis reikšmingai skiriasi. Laikyta, kad tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis (vertinant pagal išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas) yra aukštas, jeigu jis viršija bendrą KPP įgyvendinimo lygį, vidutinis – jeigu įgyvendinimo lygis svyruoja nuo 45 iki 64 proc., ribotas – nuo 20 iki 44 proc. Jeigu lygis yra mažesnis nei 20 proc., pagrįstai laikytina, kad tikslinės srities ar priemonės įgyvendinimui kyla rizika.	-
P1	2014 – 2020 m. patvirtinta beveik 28 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 69 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota beveik 16,5 mln. Eur, o tai sudarė 40 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis – ribotas.	-
1A	Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 69 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 40 proc. Tikslinės srities pažanga laikoma ribota, tačiau įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad įgyvendinus projektus, įgyvendinimo lygis išaugs. Vertinant 1A srities tikslo rodiklio pažangą iki 2020 m. pabaigos pasiekta tikslo rodiklio reikšmė buvo 0,68 proc. Lyginant su 2023 m. suplanuota reikšme, pasiekta 31 proc. suplanuoto tikslo. Būtina atsižvelgti į tai, kad tikslinės srities įgyvendinimui neigiamos įtakos turėjo dėl COVID-19 šalyje paskelbtas karantinas.	-
1B	Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 65 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 40 proc. Šios tikslinės srities pažanga yra ribota, tačiau įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad įgyvendinimo lygis išaugs. Iki 2020 m. pabaigos įgyvendinant priemonę M16 buvo paremtas 21 bendradarbiavimo veiksmas (dėl dar 4 projektų 2020 m. spalio mėn. pasirašytos finansavimo sutartys, tačiau mokėjimai dar nebuvo atlikti), kuriais paremta EIP veiklos grupių veikla bei įgyvendinti 52 kiti bendradarbiavimo veiksmai, iš kurių 48 projektai buvo įgyvendinti pagal 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 4 pagal 16.4 veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“. Apibendrinus, iki 2020 m. pabaigos pasiekta 58 proc. 2023 m. tikslo. Tikslo įgyvendinimas yra didesnis nei finansinis priemonės įgyvendinimas, tai vertintina teigiamai. 2020 m. stebimas žymus – 38 p. p.	-

	<p>įgyvendinimo lygio bei augimas, kurių lėmė sėkmingai įgyvendinami EIP veiklos grupių projektai, išaugęs pareiškėjų susidomėjimas 16.3 ir 16.4 veiklos sritims. Didesnį susidomėjimą paskatino paramos sąlygų pakeitimai, gerųjų pavyzdžių sklaida bei viešinimas.</p>	
1C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 70 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 42 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra ribotas, tačiau įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad įgyvendinimo lygis, įgyvendinus projektus, išaugs. Iki 2020 m. pabaigos bendras mokymuose dalyvavusiųjų skaičius buvo 21 820, o tai sudarė tik 15 proc. 2023 m. numatyto tikslo. Lyginant su 2019 m. pažangos ataskaitos duomenimis, mokymų dalyvių skaičius išaugo 1,5 karto. 2020 m. mokymų organizavimui įtakos turėjo dėl COVID-19 šalyje paskelbtas karantinas, dėl kurio dalis mokymų buvo atidėti, perkelti į vasarą, o šis laikas mokymams nėra patogus, kadangi yra pats darbmetis žemės ūkyje. Taip pat dalis mokymų, jei įmanoma, vyko nuotoliniu būdu, o toks prisitaikymas prie situacijos taip pat užtruko. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra didesnis nei tikslo rodiklio įgyvendinimo lygis, o tai rodo, kad tikslo rodiklis gali būti nepasiektas.</p>	<p>Atsižvelgiant į šalyje susiklosčiusios situacijos dėl COVID-19 ir paskelbto karantino poveikį veiklos srities įgyvendinimui būtina įvertinti, ar nuotoliniu būdu vykstančiuose mokymuose dalyvauja pakankamas dalyvių skaičius. Nuotoliniu būdu organizuojami mokymai gali paskatinti didesnį mokymų dalyvių skaičių, nes nereikia vykti į mokymų vietą, sutaupoma laiko. Taip pat pagal galimybes siūloma užtikrinti, kad mokymai vyktų patogiu laiku (atsižvelgiant į ūkio darbų laiką ir pan.).</p>
P2	<p>2014 – 2020 m. patvirtinta beveik 673,6 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 90 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota beveik 476,4 mln. Eur, o tai sudarė 64 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis sutampa su Programos įgyvendinimo lygiu.</p>	-
2A	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 90 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 66 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas. Mažiausias pasiekimas pagal šią TS stebimas pagal M06, tačiau 2020 m. šiai priemonei 18 mln. buvo padidinta skirta parama. Vertinant 2A tikslo rodiklio pasiekimą, iki 2020 m. pabaigos paramą gavusių valdų procentinė dalis sudarė 1,83 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, todėl 2014–2020 m. buvo pasiekta 72 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Išmokėtos paramos ir tikslo rodiklio pasiekimo santykis rodo, kad išmokėjus paramą bus pasiektas ir tikslo rodiklis.</p> <p>2020 m. pagal 4.1 veiklos sritį vyko paruošiamieji finansinės priemonės įgyvendinimo darbai.</p> <p>2020 m. pagal šią veiklos sritį taip pat buvo patvirtinta nauja priemonė M21, kuria skiriama išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ labiausiai nukentėjusiems nuo COVID-19 krizės. 2020 m. vyko paraiškų rinkimas ir vertinimas.</p>	-
2B	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 99 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 55 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad pagal šią tikslinę sritį patvirtinta beveik visa skirta parama, priemonė</p>

	<p>pagal išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas yra vidutinis, tačiau jau patvirtintos visos tikslinei sričiai skirtos lėšos . Vertinant tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimą, 2020 m. žemės ūkio valdų, gavusių jauniems ūkininkams skirtų investicijų, procentinė dalis sudarė 0,43 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, o tai reiškia, jog 2014–2020 m. periodu buvo pasiekta beveik 54 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Specifinių rodiklių analizė rodo, kad, geriausi pasiekimai stebimi daržininkystės ir uogininkystės ūkiuose (numatyta siektina reikšmė buvo visiškai įgyvendinta ir stipriai viršyta) Planuojant tikslus nebuvo tikėtasi tokio aktyvaus šių tipų ūkių susidomėjimo. Mažiausiu mastu rodiklis įgyvendintas paramą gavusių ūkių augalininkystės sektoriuje. Išmokėtos paramos ir tikslo rodiklio pasiekimo santykis rodo, kad išmokėjus paramą bus pasiektas ir tikslo rodiklis.</p>	<p>įgyvendinama sėkmingai ir sulaukia didelio pareiškėjų susidomėjimo, pereinamuoju laikotarpiu siūloma skirti pakankamai lėšų priemonės tęstinumui užtikrinti.</p>
2C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 54 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 40 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra ribotas. Lyginant su kitomis 2 prioriteto tikslinėmis sritis, pažanga yra ženkliai mažesnė. 2020 m. pirmasis paraiškų rinkimo etapas sutapo su COVID-19 pandemijos pradžia dėl ko ne maža dalis pareiškėjų, susidūrę su sutrikusiu finansavimu ir neapibrėžtimi dėl tolimesnės ekonominės situacijos, susilaikė nuo investicijų. Antrojo paraiškų rinkimo metu nesibaigianti COVID 19 pandemija taip pat darė įtaką pareiškėjų aktyvumui, visgi nepaisant COVID-19 situacijos 2020 m. buvo pateiktos 65 paraiškos (prašoma paramos suma beveik 5,7 mln. Eur).</p> <p>Iki 2020 m. pabaigos buvo sukurta 151 nauja darbo vieta ir tikslo rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 126 proc. Nors tikslo rodiklis 2019 m. buvo padidintas nuo 100 iki 120 darbo vietų, įvertinus paramos išmokėjimo lygį, tikslo rodiklio pasiekimo lygis vis tiek išlieka aukštesnis. Tai rodo, kad pasirinktas neambicingas tikslas.</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad siekiama tikslo rodiklio reikšmė jau pasiekta, o dalis projektų dar įgyvendinama bei teikiamos naujos paraiškos, siūloma padidinti siekiamo tikslo rodiklio reikšmę.</p>
P3	<p>2014 – 2020 m. patvirtinta 84,8 mln. Eur, kurie sudarė beveik 73 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota beveik 55,5 mln. Eur, o tai sudarė 47 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra vidutinis.</p>	-
3A	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 78 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 49 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis. Didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant M04 priemonės veiklos sritis 4.1 ir 4.2. (įgyvendinimo lygis 52 proc.). M03 priemonės įgyvendinimas stringa dėl tinkamų finansuoti išlaidų klausimo. Dėl susidariusios padėties sudėtinga prognozuoti priemonės įgyvendinimo mastą ir kyla pagrįsta rizika, kad priemonė nebus įgyvendinta pilna apimtimi, todėl 2020 m. šiai priemonei 2 mln. sumažintas skiriamas finansavimas. Pagal M09 priemonę patvirtintos dvi paraiškos ir buvo atliktas pirmasis mokėjimas.</p>	-

	<p>Pažangos pagal produkto rodiklius dar nėra, kadangi projektai bus įgyvendinami 5 metus, o pažanga fiksuojama projektus jau įgyvendinus.</p> <p>Per 2020 m. buvo paremta 270 žemės ūkio valdų, dalyvaujančių kokybės sistemose, o tai sudarė 0,14 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų skaičiaus, todėl 2020 m. buvo pasiekta 67,5 proc. 3A tikslo rodiklio.</p>	
3B	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 50 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 41 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra ribotas. Būtina atkreipti dėmesį, kad M05 priemonė pradėta įgyvendinti tik 2020 m., todėl pagal priemonę pasiektas nedidelis įgyvendinimo lygis (vos 2 proc., patvirtinta 25 proc. nuo skirtos paramos). Kol kas priemonė įgyvendinama mažesne apimtimi nei planuota, tam įtakos galėjo turėti COVID-19 pandemija dėl kurios pareiškėjai mažino ar sustabdė planuotas investicijas. Siekiant paskatinti priemonės įgyvendinimą, didžiausia bendra gauta paramos suma padidinta iki 600 tūkst.</p> <p>2014–2020 m. paramą pagal M17 draudimo įmokoms gavo 1 108 ūkio valdos, kurios sudarė 0,55 proc. visų žemės valdų ir buvo pasiekta 76 proc. tikslo rodiklio.</p>	<p>Siekiant sėkmingai įgyvendinti M05 priemonę ir atsižvelgiant į tai, kad priemonė yra nauja ir įgyvendinama mažesniu mastu nei tikėtasi, siūloma užtikrinti pakankamą priemonės viešinimą akcentuojant jos naudą.</p>
P4	<p>2014 – 2020 m. patvirtinta 645,8 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 93 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota beveik 564,8 mln. Eur, o tai sudarė 81 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas. Pagal šį prioritetą iš 4 numatytų tikslo rodiklių, 2 (T8 ir T12) reikšmės jau pasiektos ir viršytos, o vieno rodiklio (T9) rodiklio įgyvendinimo lygis – 95 proc. Rizika kyla tik dėl T10 rodiklio „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“ pasiekimo. Iki 2020 m. pabaigos buvo pasiekta tik 19 proc. planuotos reikšmės. Prie T10 tikslo tiesiogiai prisideda tik 2 10.1 veiklos srities veiklos 10.1.7. „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ ir 10.1.9. „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“, o netiesiogiai 10.1.3. „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ ir 10.1.11. „Dirvožemio apsauga“, tačiau istoriškai jos nebuvo labai populiarios.</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad pagal prie T10 tikslo rodiklio pasiekimo tiesiogiai prisidedančią veiklą 10.1.7 „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ paremtas labai mažas plotas (2020 m. paremtas plotas 7,33 ha), rekomenduojama peržiūrėti, ar mokama išmoka yra pakankama atsižvelgiant į ūkininko patiriamus nuostolius dėl ploto, kuriame vykdomas vandentvarkos gerinimas (daugiametėmis žolėmis apsejama vandens telkinio apsaugos juosta) ir įvertinti galimybę išmoką padidinti. Taip pat siekiant padidinti potencialių pareiškėjų sąmoningumą ir susidomėjimą veiklomis, prisidedančiomis prie vandentvarkos gerinimo, būtina apsvarstyti galimybes vykdyti aktyvesnę veiklą viešinimą akcentuojant jų svarbą siekiant aplinkosauginių tikslų.</p> <p>Visgi atsižvelgiant į T10 rodiklio kitimo tendenciją bei tai, kad Programos įgyvendinimas eina į pabaigą nėra realu, kad T10 rodiklis bus pasiektas, todėl</p>

		siūloma sumažinti šio rodiklio siekiamą reikšmę.
P5	2014 – 2020 m. patvirtinta 57,5 mln. Eur lėšų, kurios sudarė 59 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir Ek deklaruota 47 mln. Eur, o tai sudarė 48 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra vidutinis.	-
5C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 13 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – tik 12 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra mažiausias iš visų tikslinių sričių. 2020 m. buvo priimtas sprendimas nebeskirti paramos pagal 4.1 veiklos sritį, prisidedančią prie 5C TS. Buvo numatyta, kad pagal šią veiklos sritį būtų remiamos investicijos į pirminės žemės ūkio produkcijos gamybos procese susidarančių atliekų panaudojimą biodujoms gaminti, įrengiant biodujų jėgaines, kuriose pagaminta šilumos ir elektros energija naudojama tik ūkio reikmėms tenkinti, tačiau ūkiai vis dar nerodo intereso investuoti į biodujų gamybą ūkio reikmėms. Teikiama parama yra per maža reikalingoms investicijoms ir jų atsipirkimui.</p> <p>Pagal M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ patvirtintos paramos dalis siekė tik 13 proc., įgyvendintas tik vienas projektas, nes didžioji dalis paramos gavėjų po sutarties pasirašymo, jas nutraukė. Tikėtina, kad Lietuvos kontekste parama veiklai būtų patrauklesnė, jei ja galėtų pasinaudoti didžiosios įmonės, tačiau Reglamente (1305/2013 19 str.) nustatyta, kad paramos gavėjais gali būti asmenys, atitinkantys labai mažų ir mažų įmonių statusą. Mažiesiems ūkio subjektams ši parama ekonomiškai neefektyvi. Visgi 2020 m. gruodžio mėn. PAK buvo priimtas sprendimas skirti paramą 3 projektams, tačiau sutartys 2020 m. dar nebuvo pasirašytos. 2020 m. taip pat buvo pateiktos 4 paraiškos, kurios dar vertinamos. Įvertinus likusias paraiškas ir pasirašius sutartis bei sėkmingai įgyvendinus projektus, tikslinės srities įgyvendinimo lygis išaugtų.</p>	5C tikslinei sričiai yra numatytas specifinis produkto rodiklis „SO09. Paremtų biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių projektų skaičius (M06.4.2)“, šis rodiklis sutampa su Programoje numatytu ir bendroje stebėsenos sistemoje fiksuojamu M06 priemonės produkto rodikliu O3. „Paremtų veiksmų skaičius“, tad šio specifinio rodiklio vertėtų atsisakyti.
5D	Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 36 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 33 proc. Šios tikslinės srities įgyvendinimo pažanga yra ribota. 2020 m. šios TS įgyvendinimas suaktyvėjo, nes patvirtinta parama padidėjo 19 p. p. o išmokėta ir EK deklaruota – 18 p. p., tačiau dabartinei panaudojimo mastai yra per maži, siekiant sėkmingai įgyvendinti šią TS. Pagal 16.3 veiklos sritį prisidedančią prie šios tikslinės srities iki 2020 m. pab. dar nebuvo patvirtintos paramos. 2020 m. pasiekta T18 tikslo rodiklio reikšmė – 2,39 proc. kuri nurodo, jog 2020 m. buvo paremta tokia žemės ploto dalis, kurioje mažinamas žemės ūkyje išmetamas ŠESD ir amoniako kiekis. Lyginant 2023 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2020 m. buvo pasiekta 41 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.	Atsižvelgiant į mažesnę pareiškėjų susidomėjimą šia sritimi būtina apsvarstyti galimybes vykdyti aktyvesnę veiklos sričių, prisidedančių prie šios tikslinės srities viešinimą.
5E	Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 76 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK	Siūloma padidinti siekiamo tikslo rodiklio reikšmę.

	<p>deklaruota – 61 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis, tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad prie tikslinės srities prisidedančiai 8.1 veiklos sričiai buvo ženkliai sumažinta skirta parama (27,6 mln. Eur). 2020 m. buvo paremtas 133 251,07 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išlaikymo, sudarė 2,67 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto. Pažymėtina, jog 2020 m. rodiklis viršija 2023 m. siektiną tikslo reikšmę. Šio rodiklio tikslas buvo pasiektas jau 2018 m. Tai rodo neambicingą tikslą, nes tikslo rodiklis pasiektas, o finansinė pažanga siekė 61 proc.</p>	
6P	<p>2014–2020 m. patvirtinta 280,6 mln. Eur lėšų, kurie sudarė 85 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota 120,6 mln. Eur, o tai sudarė 37 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra ribotas.</p>	-
6A	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 67 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 16 proc. (pagal M06, prisidedančią prie 6A TS, dėl projektams išmokėtų avansų išmokėta parama yra ženkliai didesnė nei deklaruota EK. Vertinant visą išmokėtą paramą 6A TS finansinės pažangos lygis siektų 43 proc.). Atsižvelgiant į patvirtintos paramos sumą bei visas išmokėtas lėšas (įskaitant avansus), įgyvendinus projektus, įgyvendinimo lygis turėtų išaugti. 2014–2020 m. įgyvendintuose projektuose buvo sukurtos 726 darbo vietos, 453 darbo vietomis daugiau nei 2019 m., tačiau tai sudarė tik 28 proc. siektino tikslo.</p> <p>2020 m. pagal M06 priemonės 6.2 veiklą stebima ryški pažanga ir didesnis susidomėjimas. Šios veiklos srities populiarumui įtakos turėjo tai, kad mažų verslų kūrimas ypač aktualus COVID-19 sukeltos pandemijos laikotarpiu, kadangi sukurta patraukli paramos schema, kuri leidžia pasiekti greitų rezultatų. Darbo vietų kūrimas pagal šią priemonę ypač aktualus vertinant socialinę-ekonominę situaciją, nes 2020 m. išaugo vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus žmonių (2019 m. buvo 8,4 proc., o 2020 m. 12,6), todėl dėl padidėjusio nedarbo aktualu mažinti socialinę įtampą kaimo vietovėse ir skatinti regioninę plėtrą, sukuriant mažus verslus.</p> <p>2020 m. pagal šią veiklos sritį buvo patvirtinta nauja priemonė M21, kuria skiriama išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ labiausiai nukentėjusiems nuo COVID-19 krizės. 2020 m. vyko paraiškų rinkimas ir vertinimas.</p>	-
6B	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 97 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 49 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis.</p> <p>M07 priemonė įgyvendinama gana sėkmingai, o šios priemonės asbestinių stogų dangos keitimo veiklos sritis,</p>	-

	<p>įprastai sulaukia didelio pareiškėjų susidomėjimo, tačiau 2020 m. paraiškų buvo sulaukta kiek mažiau nei įprastai ir tam įtakos galėjo turėti sumažėję fiksuotieji įkainiai stogo dangoms ir šalyje paskelbtas karantinas dėl COVID-19.</p> <p>M19 priemonė įgyvendinama gana nuosekliai. Dėl laiku atliktų pakeitimų, susijusių su COVID-19 sukelta pandemija ir prisitaikymu prie veiklos ribojimų bei karantino sąlygų, priemonės įgyvendinimas išliko sklandus. Priėmus pakeitimus veiklos sričių įgyvendinimo tempas paspartėjo ir dėl to, kad priemonės įgyvendinimo taisyklėse buvo numatytas 20 proc. lėšų rezervavimas iki tarpinio vietos plėtros strategijų įgyvendinimo pažangos vertinimo, kuriame turi būti įvertintas atitinkamų rezultato rodiklių pasiekimo mastas.</p> <p>2 iš trijų šios srities tikslinių rodiklių jau pasiekti. 2020 m. buvo pasiekta 48 proc. rodiklio T23 „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“, kuris yra susietas su priemonės M19 „LEADER programa“ įgyvendinimu, reikšmės (iki 2020 m. pabaigos dėl baigtų įgyvendinti vietos projektų buvo sukurtos 463 naujos darbo vietos). Atsižvelgiant į tai, kad M19 priemonės finansinio įgyvendinimo lygis siekė 33 proc., tikėtina, kad įgyvendinus numatytus projektus, tikslo rodiklis bus pasiektas.</p>	
6C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina ir išmokėta suma siekė 100 proc. 2019 m. buvo užbaigtas pagal 7.3 veiklos sritį vykdomas plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai gerinti skirtas projektas ir pasiektas bei 2 kartus viršytas tikslo rodiklis, todėl ši tikslinė sritis yra įgyvendinta.</p>	-
-	<p>Veiklos rezultatų plano įgyvendino rodikliai rodo, kad 2 ir 4 prioritetai įgyvendinami sėkmingai ir beveik nekyla grėsmių, kad šių prioritetų tikslai nebus pasiekti (išskyrus tikslą dėl vandentvarkos gerinimo). 3 ir 5 prioritetai įgyvendinami mažiau sėkmingai ir yra rizika, kad dalis šių prioritetų tikslų gali būti neįgyvendinti pilna apimtimi. 6 prioriteto įgyvendinimas vertinant pagal bendrųjų viešųjų išlaidų rodiklį yra mažiausias (taip yra dėl to, kad vertinamos EK deklaruotos lėšos, o pagal M06, prisidedančią prie 6A TS, dėl projektams išmokėtų avansų išmokėta parama yra ženkliai didesnė nei deklaruota EK), tačiau įvertinus patvirtintą paramą, tikėtina, kad 2023 m. tikslas bus pasiektas.</p>	
-	<p>Vertinimo metu buvo pastebėta, kad viešinimo rodiklių reikšmių apskaičiavimui trūksta vieningos metodikos. KPP 2014-2020 m. metinėse įgyvendinimo ataskaitose ir NMA teikiamose metinėse ataskaitose dėl projekto įgyvendinamo pagal Techninės pagalbos antrąją veiklos sritį „Programos informavimas ir viešinimas“ vertinamiems rodikliams apskaičiuoti naudojamos skirtingos metodikos. Iššūkių kyla ne tik dėl to, kad vienu atveju rodikliai skaičiuojami pagal realiai atliktus</p>	<p>Ateityje būtina parengti aiškia rodiklių apskaičiavimo metodiką, kuria vadovaujantis visos institucijos galėtų apskaičiuoti viešinimo veikloms nustatytus rodiklius.</p>

	<p>viešinimo veiksmus, o kitu atveju pagal apmokėjimo faktą, tačiau ir dėl to, kad apskaičiuojant publikuotų straipsnių kiekį spaudoje skaičiuojami originalūs straipsniai (kurie gali būti publikuojami keliuose leidiniuose), o skaičiuojant publikuotų straipsnių skaičių portaluose tas pats straipsnis skaičiuojamas tiek kartų, kiek jis buvo publikuotas skirtinguose portaluose.</p>	
--	--	--

SANTRUMPOS

2014–2020 m. KPP	Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa
BŽŪP	Bendroji žemės ūkio politika
EIP	Europos inovacijų partnerystė
EJRŽF	Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
ES	Europos Sąjunga
ESIF	Europos Sąjungos investiciniai fondai
Eur	Euras
EŽŪFKP	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
Ha	Hektaras
IRT	Informacinės ir ryšių technologijos
IT	Informacinės technologijos
LEADER	pranc. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale</i> – veiksmų, skatinančių kaimo ekonomikos plėtrą, tarpusavio ryšys
LŽŪKT	Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba
NKP	Nacionalinė žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistema
NMA	Nacionalinė mokėjimo agentūra
Proc.	Procentas
P. p.	Procentinis punktas
Programa	Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa
SDV	Sąlyginis darbo vienetas
SGV	Sutartis galvijų vienetas
SIA	Supaprastintas išlaidų apmokėjimas
SP	Standartinė produkcijos vertė
SPAV	Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas
STIS	Supaprastintų tiesioginių išmokų administravimo sistema
ŠESD	Šiltnamio efektą sukeliančios dujos
Tinklas	Lietuvos kaimo tinklas
TS	Tikslinė sritis
UAB	Uždaroji akcinį bendrovė
ŪADT	Ūkių apskaitos duomenų tinklas
Vnt.	Vienetas
VPS	Vietos plėtros strategija
VšĮ	Viešoji įstaiga
VVG	Vietos veiklos grupės
ŽŪIKVC	Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras
ŽŪM	Žemės ūkio ministerija
ŽŪMIS	Žemės ūkio ministerijos informacinė sistema

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

ES ir nacionaliniai teisės aktai ir dokumentai:

1. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos;
2. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos EŽŪFKP lėšomis;
3. 2014 m. sausio 7 d. Europos Komisijos delegalizuotas reglamentas (ES) Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso;
4. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programa;
5. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklės (aktualios redakcijos);
6. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. priemonių įgyvendinimo taisyklės (aktualios redakcijos).

Interneto svetainės:

1. Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato interneto svetainė: https://ec.europa.eu/agriculture/index_en
2. BŽŪP konteksto rodiklių duomenų bazė: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/cap-indicators/context/2016/indicator-table_en.pdf
3. BŽŪP stebėsenos ir vertinimo rodiklių duomenų bazė: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators_lt
4. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos interneto svetainė: www.zum.lt
5. Aplinkos ministerijos interneto svetainė: www.am.lt
6. Nacionalinės mokėjimo agentūros interneto svetainė: www.nma.lt
7. Lietuvos statistikos departamento interneto svetainė: www.stat.gov.lt
8. Lietuvos kaimo tinklo interneto svetainė: www.kaimotinklas.lt
9. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro interneto svetainė: www.vic.lt
10. Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialo Agrocheminių tyrimų laboratorijos interneto svetainė: www.agrolab.lt ir kt.

Stebėsenos informacija:

1. Informacija apie Programos finansinį įgyvendinimą.
2. Stebėsenos rodiklių lentelės.
3. Programos Stebėsenos komiteto posėdžių protokolai.
4. Techninės pagalbos priemonės veiklos sričių įgyvendinimo ataskaitos ir kt.

Tyrimai, vertinimai, analizės:

1. Aplinkos apsaugos politikos centras, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, 2014 m.
2. European Commission, Implementation of partnership principle and multi-level governance in 2014–2020 ESI Funds. Carried out by Sweco & Spatial Foresight & Nordregio, July 2016.
3. Institute for European Environmental Policy, Delivering environmental benefits through entry-level agri-environment schemes in the EU, 14 December 2011.
4. ESTEP (2019). „Užduoties Nr. 10 „Rekomendacijos dėl Lietuvos kaimo tinklo ir jo sekretoriato veiklos tobulinimo“ ataskaita“. Konsultavimo ir rekomendacijų parengimo paslaugos, skirtos administruoti Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai.

5. FPP Consulting (2019). Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos indėlis mažinant neigiamą žemės ūkio poveikį klimato kaitai.
6. AAPC (2019). „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įtakos gamtinei aplinkai analizė ir aplinkosauginių rodiklių identifikavimas 2016–2018 metais“.
7. Programos įgyvendinimo metinės ataskaitos.

Metodologiniai dokumentai:

1. European Evaluation Helpdeks for Rural Development, Assessment of RDP Results: How to Prepare for Reporting on Evaluation in 2017. Detalesnė informacija adresu: https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/guidelines-assessment-rdp-results-how-prepare-reporting-evaluation-2017_en
2. European Evaluation Helpdeks for Rural Development, Assessing RDP Achievements and Impacts in 2019. Detalesnė informacija adresu: https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/assessing-rdp-achievements-and-impacts-2019_en
3. European Evaluation Helpdeks for Rural Development, Evaluation of Innovation in Rural Development Programmes 2014-2020. Detalesnė informacija adresu: https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/evaluation-innovation-rural-development-programmes-2014-2020_en
4. Working document for the Rural Development Committee (2021) „Rural Development Annual Implementation Report. Monitoring Tables (2014–2020)“ (version 2.5).

1 PRIEDAS. STEBĖSENOS LENTELĖS

Pridedama atskiru dokumentu *MS Excel* formatu

2 PRIEDAS. SANTRAUKA

1. FINANSINIS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Programos įgyvendinimui 2014–2020 m. yra skirta 2,13 mlrd. Eur, iš kurių ES lėšos sudaro 1,66 mlrd. Eur. Iki 2020 m. pabaigos pagal Programą patvirtintos paramos suma siekė 1 854,8 mln. Eur, o išmokėtos paramos suma – siekė 1 535,2 mln. Eur, iš kurių ES dalis sudarė 1 214 mln. Eur. 2014–2020 m. išmokėta parama sudarė 72 proc. visų Programos įgyvendinimui skirtų paramos lėšų. Didžiausia dalis paramos buvo išmokėta pagal ketvirtąjį prioritetą, pagal kurį išmokėtos paramos suma sudarė daugiau kaip 41 proc. visų 2014–2020 m. pagal Programą išmokėtų lėšų. Pagal antrąjį prioritetą taip pat buvo išmokėta reikšminga dalis visų išmokėtų lėšų – daugiau kaip 34 proc. Daugiausia prie to prisidėjo pagal 2A tikslinę sritį, skirtą žemės ūkio sektoriaus modernizavimui ir restruktūrizavimui, išmokėtos lėšos, kurios sudarė beveik 30 proc. visų išmokėtų lėšų. 2014–2020 m. pagal Programą Europos Komisijai buvo deklaruota 1 355,7 mln. Eur paramos lėšų, t. y. 64 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 1 104 mln. Eur.

Didžiausia išmokėtos paramos dalis pagal tikslinę sritį, lyginant su skirta parama, buvo pagal 6C tikslinę sritį – 100 proc. Pagal 4 prioritetą 2014–2020 m. išmokėtos paramos dalis, lyginant su skirta visam laikotarpiui, siekė 91 proc. Išmokėtos paramos dalis, lyginant su situacija 2019 m. pabaigoje, daugiausiai padidėjo pagal 6A sritį (28,5 p. p.), 5E sritį (24,5 p. p.), 3A (21,4 p. p.). Mažiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal šias tikslines sritis – 5C (išmokėta tik 12 proc. skirtos paramos), 5D (išmokėta 33 proc. skirtos paramos), 2C (išmokėta 39 proc. skirtos paramos). Visgi pagal 5D ir 2C TS padaryta reikšminga pažanga, tačiau išmokėjimas pagal 5C sritį toliau išlieka lėtas. Vertinant bendrai, iš viso išmokėta 72 proc. visos skirtos sumos, t. y. 13 p. p. daugiau nei 2019 m.

2. PROGRAMOS PRIEMONIŲ IR VEIKLOS SRIČIŲ ĮGYVENDINIMAS

2014–2020 m. buvo įgyvendinami visi Programos prioritetai, t. y. pagal juos buvo renkamos paraiškos, patvirtinamos, išmokamos ir Europos Komisijai deklaruojamos paramos lėšos.

1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas

Programos pirmasis prioritetas yra skirtas žinių perdavimui ir inovacijoms žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti. Šis prioritetas yra įgyvendinamas per 2-6 prioritetus horizontaliai.

1A tikslinė sritis „Parama inovacijų skatinimui“

Programoje numatyta, kad prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo prisideda trys priemonės / veiklos sritys. Šiai tikslinei sričiai daugiausia įtakos turi pagal M01 priemonę remiama 1.2 veiklos sritis, susijusi su parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai organizuojant praktinius seminarus ir kitus mokomuosius ir informavimo renginius. Iki 2020 m. pabaigos aukščiausias įgyvendinimo lygis buvo pasiektas pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, skirtą ūkininkų, žemės ir miškų valdytojų bei MVĮ konsultavimui. Pagal šią priemonę jau išmokėta 60 proc. skirtos paramos. Lyginant su 2019 m., padaryta reikšminga pažanga (2019 m. pabaigoje priemonės įgyvendinimo lygis siekė 42 proc.).

2020 m. pabaigoje parama buvo išmokama pagal visas tris prie 1A tikslinės srities prisidedančias priemones. Patvirtinta parama siekė 69 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 40 proc. Priemonei M01 patvirtintos paramos dalis siekė 66 proc., išmokėtos – 35 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Pagal šią priemonę buvo užbaigta 15 projektų (dar 36 įgyvendinami), kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos. Pagal M02 priemonę konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 7 039 paramos gavėjai – ūkininkai, jaunieji ūkininkai ir kiti žemės valdytojai. Daugiausia –

beveik 3 tūkst. paramos gavėjų – pasinaudojo konsultavimo paslaugomis agrarinės aplinkosaugos srities klausimais, t. y. konsultacijomis, prisidedančiomis prie 4 prioriteto įgyvendinimo. Pagal priemonę M16, skirtą bendradarbiavimui skatinti patvirtinta 65 proc., o išmokėta 40 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos.

1B tikslinė sritis „Parama ryšių stiprinimui“

Programoje numatyta, kad prie 1B tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti viena priemonė – M16 „Bendradarbiavimas“. Iki 2020 m. pabaigos pagal priemonę M16 pavirtintos paramos dalis siekė 65 proc. o išmokėtos – 40 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Iki 2020 m. pabaigos įgyvendinant priemonę M16 buvo paremtas 21 bendradarbiavimo veiksmas, kuriuo paremta EIP veiklos grupių veikla (mokėjimai atlikti pagal 21 projektą, dar 4 projektų finansavimo sutartys pasirašytos 2020 m. spalio mėn., tačiau mokėjimai pagal šiuos projektus dar nebuvo atlikti) bei įgyvendinti 52 kiti bendradarbiavimo veiksmai, iš kurių 48 projektai buvo įgyvendinti pagal 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 4 pagal 16.4 veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

1C tikslinė sritis „Parama mokymosi visą gyvenimą skatinimui“

Iki 2020 m. pabaigos pagal abi priemones M01 ir M02, skirtas žinių perdavimui, informavimui ir konsultavimui, pavirtintos paramos dalis siekė 70 proc., o išmokėtos – 42 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. 2014–2020 m. buvo įgyvendinami 23 projektai, iš kurių užbaigta 13 profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo projektų, kurių metu įgyvendinti 2 770 dienų trukmės mokymai, o juose dalyvavo 21 820 mokymų dalyvių.

2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas

Programos antras prioritetas yra skirtas ūkių perspektyvumui ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumui visuose regionuose didinti, taip pat inovacinėms ūkių technologijoms ir tvariam miškų valdymui skatinti. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys. 2014–2020 m. pagal antrąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 476 mln. Eur ir sudarė 64 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Didžiausia paramos lėšų dalis buvo išmokėta pagal 2A tikslinę sritį, skirtą ūkių modernizavimui skatinti, o mažiausia – pagal 2C tikslinę sritį, skirtą miškininkystės ekonominės vertės didinimui.

2A tikslinė sritis „Parama ūkių modernizavimui“

Programoje numatyta, kad prie 2A tikslinės srities, kuria siekiama gerinti ūkių ekonominės veiklos rezultatus ir sudaryti palankesnes sąlygas ūkių restruktūrizavimui bei modernizavimui (intensyvesniam dalyvavimui rinkoje bei žemės ūkio įvairinimui), įgyvendinimo prisideda šešios priemonės / veiklos sritys (2020 m. pradėta įgyvendinti M21 priemonė „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė. 2020 m. buvo renkamos paraiškos, jų vertinimas vyko iki 2020-12-31, todėl 2020 m. pabaigoje parama dar nebuvo patvirtinta). Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė beveik 589,5 mln. Eur ir sudarė 90 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos ir buvo 7 p. p. didesnė nei 2019 m. pabaigoje patvirtinta parama. 2020 m., lyginant su 2019 m., reikšmingai – 89,5 mln. Eur išaugo patvirtinta parama pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turtą“. Taip pat reikšmingai – 26,8 mln. Eur išaugo patvirtinta parama pagal priemonę M06 „Ūkio ir verslo plėtra“. 2020 m. šioms priemonėms buvo padidinta 2014-2020 m. skiriama parama, atitinkamai beveik 63,2 mln. Eur ir 18 mln. Eur. Išmokėta ir EK deklaruota parama siekė beveik 427,8 mln. Eur, o tai sudarė beveik 66 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Daugiausia paramos buvo išmokėta pagal priemonę M04 (389,8 mln. Eur) – 71 proc. skirtos paramos. Didžiausias įgyvendinimo lygis (81 proc.) pasiektas pagal M02 priemonę „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“. Įgyvendinimo lygis (39 proc.) pasiektas pagal M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ yra 4 p. p. didesnis nei 2019 m., nepaisant to, kad 2020 m. buvo padidinta 2014–2020 m. skiriama

suma. Pagal M16 priemonę įgyvendinimo lygis, lyginant su 2019 m., reikšmingai (33 p. p.) išaugo ir siekė 60 proc.

2014–2020 m. laikotarpiu pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“ buvo įgyvendinta 17 veiksmų. Įgyvendinant šiuos veiksmus buvo vedami mokymai, kuriems skirtų dienų skaičius išaugo nuo 656 (2019 m.) iki 1 250 (2020 m.). Mokymų dalyvių skaičius nuo 4 529 išaugo iki 9 760. Jau iki 2018 m. pabaigos M02 priemonės produkto rodiklio įgyvendinimo lygis stipriai išaugo, pasiekdamas 150 proc. numatyto tikslo, nes konsultavimo paslaugomis pasinaudojo net 1 126 paramos gavėjai. Iki 2020 m. pabaigos pasinaudojusių konsultavimo paslaugomis skaičius išaugo iki 1 850, o įgyvendinimo lygis siekė beveik 191 proc.

Pastebimai didesni pasiekimai įgyvendinant M04 ir M06 priemonių rodiklius. Iki 2019 m. pabaigos pagal M04 priemonės veiklos sritį 4.1 projektus įgyvendino 3 668 žemės ūkio valdos (rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 71,8 proc.). Bendros viešosios išlaidos ūkių modernizavimo projektams sudarė 323 mln. Eur (įgyvendinimo lygis siekė 73 proc.). 2020 m. buvo priimtas sprendimas pagal 4.1 veiklos sritį pradėti įgyvendinti finansinę priemonę ir vyko paruošiamieji priemonės įgyvendinimo darbai. Pagal M04 veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ buvo įgyvendinami 3 projektai, kurie iki 2018 m. pabaigos jau buvo užbaigti. 2020 m. projektai pagal šią veiklos sritį įgyvendinami nebuvo. Pagal M04 priemonės veiklos sritį 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ buvo įgyvendinti 226 projektai. Didžioji dalis projektų buvo skirti žemės ūkio vandentvarkos (218), likę (8) – žemės konsolidacijos gerinimui. Viešosios išlaidos investicijoms į šiuos infrastruktūros projektus sudarė daugiau nei 65,8 mln. Eur.

2014–2020 m. parama pagal priemonės M06 veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“ buvo patvirtinta 3 213 smulkiųjų ūkių, o įgyvendinimo lygis siekė 52 proc. Lyginant su 2019 m. įgyvendinimo lygis beveik nepasikeitė, nes 2020 m. buvo padidinta 2023 m. siektina reikšmė nuo 4 973 iki 6 173. Smulkiųjų ūkių projektams išmokėtos viešosios išlaidos siekė 26,5 mln. Eur paramos (pasiekimo lygis – 39 proc.), iš kurių 22,9 mln. Eur buvo skirta pagal 2014–2020 m. KPP paramą gavusiems smulkiems ūkiams, o 3,6 mln. Eur – tęstiniams 2007–2013 m. išpareigojimams pagal priemonę „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“ vykdyti.

2B tikslinė sritis „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“

Programoje numatyta, kad prie 2B tikslinės srities, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir palengvinti kartų kaitą, įgyvendinimo prisideda trys priemonės / veiklos sritys. Iki 2020 m. pabaigos paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas tris prie 2B tikslinės srities prisidedančias priemones. Patvirtintos paramos suma siekė 73,1 mln. Eur ir tai sudarė 99 proc. šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos. Pagal priemonės M01 veiklos sritį, prisidedančią prie 2B tikslinės srities, patvirtintos paramos suma siekė 29 proc., o pagal M02 – 48 proc. Didžiausia paramos suma (72,6 mln. Eur) buvo patvirtinta pagal priemonės M06 veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. Šios veiklos srities patvirtintos paramos suma siekė beveik 100 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos sumos, o 2020 m. šiai veiklos sričiai skirta parama buvo padidinta 8 mln. Eur. Pagal šią veiklos sritį išmokėta paramos suma siekė 40,2 mln. Eur ir sudarė 55 proc. viso programavimo laikotarpiui skirtos finansavimo.

M01 priemonės veiklos sričiai 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ buvo išmokėta 99 000 Eur parama ir paremti 5 veiksmai, skirti jaunųjų ūkininkų profesiniams mokymams. 2014–2020 m. mokymų dalyvių skaičius siekė 2 059, o įgyvendinimo lygis tik 12,2 proc. Pagal priemonei M02 patvirtintą paramą (kuri siekė 47,5 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 638 jaunieji ūkininkai, kas lėmė Programoje numatyto įgyvendinimo lygio tikslo pasiekimą (185 proc.). Investicinę paramą verslui pradėti pagal priemonę M06 gavo 851 jaunas ūkininkas, kas sudaro 0,43 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, o tai reiškia, jog 2014–2020 m. periodu buvo pasiekta 53,5 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Visos viešosios išlaidos įgyvendintiems projektams siekė beveik 40,2 mln. Eur, o bendrosios investicijos buvo 10 proc. didesnės ir siekė 44,1 mln. Eur. Didesnės bendrosios

investicijos rodo, kad dalis jaunųjų ūkininkų prie projektų įgyvendinimo prisidėjo ir nuosavomis lėšomis, nepaisant to, kad jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektui įgyvendinti mokama vienodo dydžio išmoka (40 tūkst. Eur).

2C tikslinė sritis „Miškininkystės ekonominės vertės didinimas“

Programoje numatyta, kad prie 2C tikslinės srities, kuria siekiama didinti miškininkystės ekonominę vertę ir skatinti miško plotų plėtrą, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys. Pagal 2C tikslinę sritį iš viso buvo patvirtinta beveik 11 mln. Eur suma ir sudarė 54 proc. visos šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Lyginant su kitomis 2 prioriteto tikslinėmis sritimis, tai yra reikšmingai mažiau (pagal 2A TS patvirtinta 90,3 proc. o pagal 2B TS – 99 proc.). Pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ buvo patvirtinta 358 tūkst. Eur suma, o tai sudarė 36 proc. Programoje skirtos paramos. Tuo tarpu priemonei M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo“ iki 2020 m. pabaigos patvirtintos paramos suma siekė 84 proc. Programoje skirtos paramos. Priemonės M04 veiklai 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ 2020 m. skirta parama buvo sumažinta beveik 2,7 mln. Eur. Priemonės M08 veiklos sričiai 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ patvirtintos paramos dalis nuo Programoje skirtos atitinkamai siekė 50 proc. 2020 m. M08 priemonės veiklos sričiai 8.6 skirta parama 2014–2020 m. buvo padidinta 4 mln. Eur.

Pagal 2C+ tikslinę sritį išmokėtos paramos suma siekė 8,1 mln. Eur ir sudarė 40 proc. visam programavimo laikotarpiui šiai tikslinei sričiai skirto finansavimo. Nors išmokėtos paramos dalis yra mažesnė nei kitose 2 prioriteto tikslinėse srityse, tačiau lyginant su 2019 m. duomenimis, išmokėtos paramos suma padidėjo beveik 10 p. p., o tai rodo pažangą. Per 2020 m. priemonės M04 4.3.3 veiklai išmokėta parama, lyginant su 2019 m. padidėjo reikšmingiausiai – 51 p. p., tačiau tai nulėmė 2014–2020 m. skirtos paramos sumažinimas. Lyginant su 2019 m. pagal šią veiklą išmokėtos paramos dydis nesikeitė. Finansinio įgyvendinimo lygis pagal M01, M02 ir M08 priemones išaugo po atitinkamai 9 p. p., 14 p. p. ir 4 p. p.

2014–2020 m. laikotarpiu pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 buvo remiami 2 mokymų veiksmai, kuriems skirta beveik 92,8 tūkst. Eur parama (suma siekė 64,5 proc. tikslo). Mokymų dalyvių skaičius siekė 638 ir sudarė tik 5,4 proc. siekiamo tikslo. Pagal 1.2 veiklos sritį taip pat paremti 2 veiksmai, kuriems skirta 207 tūkst. Eur parama. Pagal priemonės M02 2.1 veiklos sritį konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 193 miško valdytojai. Tai siekė 92 proc. konsultuojamų paramos gavėjų skaičiaus rodiklio tikslo.

2014–2020 m. taip pat įgyvendinta 17 miškų infrastruktūros gerinimo projektų pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklą 4.3.3, skirtą miško kelių įrengimui ir rekonstrukcijai, taip pat su miško keliais susijusių įrenginių ar statinių įrengimui. Daugiausia 2C+ tikslinės srities viešųjų išlaidų – 6,2 mln. Eur – skirta M08 priemonės 8.6 veiklos srities projektams. Panaudojant šias lėšas 2014–2020 m. buvo įgyvendinti 93 projektai, kuriuose diegtos miškininkystės technologijos ir kuriais prisidėta prie miškų ūkio modernizavimo bei ekonominės vertės didinimo, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymo, biokuro gamybos, panaudojant miško kirtimo atliekas.

3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas

Programos trečias prioritetas yra skirtas maisto grandinės organizavimo skatinimui, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje. Šį prioritetą sudaro dvi tikslinės sritys. 2014–2020 m. pagal trečiąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 55,5 mln. Eur ir sudarė 47 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos.

3A tikslinė sritis „Žemės ūkio produktų perdirbimas, kokybės sistemos, trumpas maisto tiekimo grandinės, gamintojų grupės“

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė beveik 74,3 mln. Eur. Didžiausią patvirtintos paramos dalį (net 92 proc.) sudarė parama, skirta priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ 4.1 ir 4.2 veiklos sritims. Joms buvo patvirtinti kiek daugiau nei 686 mln. Eur.

2014–2020 m. išmokėta parama siekė 46,8 mln. Eur, o tai sudarė 49 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirto finansavimo. Mažiausiu mastu įgyvendinama „minkštoji priemonė“ M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ – šiai priemonei išmokėtų lėšų suma sudarė 1 proc. nuo skirtos paramos, ir, palyginti su 2019 m., liko nepakitusi. Didžiausia suma išmokėta investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą, t. y. priemonei M04. Pagal priemonę buvo išmokėti 44,3 mln. Eur, o įgyvendinimo lygis siekė 52 proc. (palyginimui, 2019 m. pabaigoje įgyvendinimo lygis buvo 30 proc.).

Pagal M01 priemonę „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui siekė beveik 102 tūkst. Eur (įgyvendinimo lygis 29 proc.), mokymuose dalyvavo 471 dalyvis (įgyvendinimo lygis 6 proc.). 2020 m. pagal M03 priemonę parama buvo išmokėta 261 ūkiui, iš kurių 99 ūkiams pagal 3.1 veiklos sritį M03 „Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose“ ir 162 ūkiams pagal 3.2 veiklos sritį „Tęstiniai KPP 2007–2013 įsipareigojimai“. Pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ buvo užbaigtas 81 projektas (įgyvendinimo lygis siekė 68,1 proc.). 35 projektai buvo skirti investicijoms į žemės ūkio valdas pagal veiklos sritį 4.1. „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, o 46 projektai – investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą pagal priemonės veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas. Bendra įgyvendintuose projektuose investuotų lėšų suma (įskaitant ir privačias investicijas) siekė daugiau kaip 163,6 mln. Eur.

3B tikslinė sritis „Ūkių rizikos prevencija ir valdymas“

Programoje nuo 2019 m. numatyta, kad prie 3B tikslinės srities, kuria siekiama remti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą, įgyvendinimo prisideda dvi priemonės: priemonės M05 „Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas“ ir M17 „Rizikos valdymas“. Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 50 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 41 proc.

M05 patvirtinta parama siekė 1,6 mln. Eur (patvirtinti 58 projektai), o išmokėta 101 tūkst. Eur (užbaigta 11 projektų). Bendras priemonės M05 finansinio įgyvendinimo lygis siekė 2 proc. M05 priemonės įgyvendinimui įtakos turėjo COVID-19 pandemija. Kadangi dėl susidariusios sudėtingos situacijos potencialūs pareiškėjai mažino arba sustabdė planuotas lėšas investicijoms, todėl priemonė įgyvendinta mažesne apimtimi nei planuota.

Iki 2020 m. pabaigos pagal priemonę M17 „Rizikos valdymas“ (priemonės veiklos sritis – „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“) buvo išmokėta 8,6 mln. Eur. Išmokėta parama šiai priemonei, lyginant su 2019 m., išaugo beveik 25 p. p. Bendras priemonės M17 finansinio įgyvendinimo lygis siekė 58 proc.

4 prioritetas. Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio gerinimas

Programos ketvirtas prioritetas (P4) yra skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys. Programoje numatyta, kad priemonės, prisidedančios prie aplinkosaugos tikslų pasiekimo, prisideda prie visų ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių įgyvendinimo, kadangi sudėtinga įvertinti atskirų aplinkosauginių priemonių indėlį, siekiant atskirų atskiroms tikslinėms sritims numatytų tikslų. Programoje išskirtos 10 priemonių / veiklos sričių, prisidedančių prie 4 prioriteto ir jo tikslinių sričių.

2014–2020 m. paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal beveik visas prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias priemones. 2020 m. nebuvo patvirtinta lėšų pagal M16 priemonę – patvirtintos paramos dydis nesikeitė nuo 2018 m. 2014–2020 m. pagal ketvirtąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė beveik 645,8 mln. Eur ir sudarė 93 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 564,8 mln. Eur ir sudarė 81 proc.

visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. 2020 m. 3 prie šio prioriteto prisidedančioms priemonėms buvo sumažintos 2014–2020 skirtos lėšos. Priemonei M02 sumažinta lėšų suma –300 tūkst. Eur. Šios lėšos buvo perskirstytos tarp tikslinių sričių priemonės lygmenyje (jas skiriant 2A tikslinei sričiai ir atitinkamai sumažinat 4P). M08 veiklos sritims 8.3-8.4 ir 8.5 parama sumažinta 9,5 mln. Eur, M10 – beveik 44,7 mln. Eur. Šios lėšos buvo perskirstytos priemonės lygmenyje arba kitoms Programos priemonėms. Priemonei M13 2014–2020 m. skirta parama padidinta 4,5 mln. Eur. Prioriteto mastu pasiekta didelė finansinio įgyvendinimo pažanga (didesnė už bendrą 64 proc. Programos įgyvendinimo lygį) o, lyginant su praėjusiais metais, panaudotos paramos dalis yra 7 p. p. didesnė.

Vis dėlto, finansinė pažanga pagal atskiras priemones reikšmingai skiriasi. Aukščiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal priemones M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ (89 proc.), M13 „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ (85 proc.); M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“ (83 proc.) ir M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ (80 proc.). Pagal M10 pasiektas įgyvendinimo lygis – 71 proc. taip pat yra aukštas. Mažesniu tempu yra įgyvendinamos dvi priemonės –M04 ir M16. M04 įgyvendinimo lygis – 19 proc., o M16 tik 9 proc.

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1. „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ 2020 m. buvo paremta 17 veiksmų, kuriuos įgyvendinant vykdyti mokymai ūkininkams bei kitiems žemės valdytojams biologinės įvairovės išsaugojimo srityje. Šių mokymų dalyvių skaičius siekė 7 902 (29 proc. tikslo), o jiems skirta viešųjų išlaidų suma – 724 312 Eur (57 proc. tikslo). Ataskaitiniu laikotarpiu buvo paremti 9 veiksmai pagal veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“. Pagal priemonei M02 išmokėtą paramą (kuri siekė 65 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 2 928 ūkininkai ar kiti žemės bei miško valdytojai.

2014–2020 m. pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančią M04 priemonės veiklos sritį 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ buvo užbaigti 26 projektai. 13 projektų buvo skirti meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimui (4.4.1. veikla), dar 13 projektų – prevencinių priemonių taikymui prieš vilkų ūkiniams gyvūnams daromą žalą (4.4.2 veikla). Šiems projektams įgyvendinti išmokėta ir EK deklaruota 373,7 tūkst. Eur, iš kurių 328,6 tūkst. Eur pagal 4.4.1 veiklą ir 45,1 tūkst. Eur pagal 4.4.2 veiklą. 4.4.2 veikla „Prevencinių priemonių taikymas prieš vilkų ūkiniams gyvūnams daromą žalą“ pradėta įgyvendinti 2020 m. ir sulaukė didelio pareiškėjų susidomėjimo (parama buvo patvirtinta 130 projektų (už 547,2 tūkst. Eur), iš kurių 13 projektų jau įgyvendinta).

Prie biologinės įvairovės išsaugojimo taip pat prisidedama, teikiant paramą M08 priemonės 8.3-4 veiklos sričiai „Miškų gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofinių įvykių žalos prevencija ir atlyginimas“. Iki 2020 m. pab. paramą gavo 54 paramos gavėjai, iš kurių 4 skirta parama prevencinei veiklai nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų, o 50 parama skirta miškams padarytai žalai atlyginti. 2020 m. paremtas plotas, kuriame vykdytos investicijos miškų žalos prevencijai užtikrinti, siekė 41,7 ha, o viešosios išlaidos šioms veikloms siekė beveik 490 tūkst. Eur.

Pagal M10 priemonės įsipareigojimus 2014-2020 m. iš viso buvo išmokėta 39,7 mln. Eur parama, kas siekė 71 proc. tikslo. Palyginus su 2019 m. duomenimis, priemonės M10 įgyvendinimas padidėjo beveik 39 p. p., tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad šiai priemonei 2020 m. reikšmingai (beveik 44,7 mln. Eur) sumažinta 2014–2020 m. skirta parama.

Įgyvendinant M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ priemonę 2020 m. buvo paremta 2 186 žemės ūkio veiklos subjektų valdų ir 189 tūkst. ha, kuriuose vykdomas ekologinis ūkininkavimas. Visos šios valdos paremtos pagal 11.2 veiklos sritį „Parama ekologiniam ūkininkavimui“. Pagal veiklos sritį 11.1 „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ nuo 2017 m. naujos paraiškos nebebuvo priimamos dėl lėšų trūkumo jau prisiimtiems įsipareigojimams vykdyti, tačiau pasibaigus 2 metų pereinamajam laikotarpiui ūkiai buvo remiami pagal 11.2 veiklos sritį. Viešosios išlaidos (deklaruotos EK), skirtos ekologiniam ūkininkavimui (11.1 veiklai ir 11.2 veiklai bendrai sudėjus) 2014-2020 m. siekė 173,1 mln. Eur.

Siekiant išsaugoti biologinę įvairovę „Natura 2000“ teritorijose 2020 m. buvo paremta 4 016 valdų šiose teritorijose (106 valdomis daugiau nei 2019 m.). Kaip ir praėjusiais metais, daugiausiai buvo remiamas žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuris siekė 27,7 tūkst. ha. 2020 m. paremtas „Natura 2000“ miško paskirties žemės plotas sudarė kiek daugiau nei 7,1 tūkst. ha. Viešųjų išlaidų rodikliai susiję žemės ūkio paskirties žemės plotu per visą 2014–2020 m. laikotarpį įgyvendinti 85 proc., o su miško paskirties plotu – beveik 96 proc.

Pagal M13 priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ 2020 m. paramą gavo 73 777 valdos, esančios didelių gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių turinčiose vietovėse. Iš viso pagal priemonę paremtas plotas siekė beveik 1,3 mln. ha. Per 2014–2020 m. laikotarpį iš viso išmokėta 325,7 mln. Eur ir pasiekta 85 proc. tikslo.

2020 m. buvo įgyvendinami tęstiniai pagal 2007–2013 m. KPP prisiimti įsipareigojimai – M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“. Įgyvendinat šią priemonę mokamos miškų aplinkosaugos išmokos tiems miškų savininkams, kurie laikėsi prisiimtų ekonominės veiklos apribojimų ir prisidėjo prie su miškininkyste susijusių ekosistemų išsaugojimo bei atkūrimo. 2020 m. iš viso buvo paremtos 135 miško valdos (111 valdų mažiau nei 2019 m.), o paremtas plotas siekė 489 ha. (397 ha mažiau nei 2019 m.). Paremtų valdų ir plotų skaičius kasmet mažėja dėl prisiimtų įsipareigojimų pabaigos. 2020 m. yra paskutiniai įsipareigojimų metai. Per 2014–2020 m. buvo panaudota 1,06 mln. Eur arba 83 proc. planuoto tikslo.

5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas

Programos penktasis prioritetas (P5) skirtas efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui ir perėjimo prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose rėmimui. Programoje numatyta įgyvendinti tris tikslines sritis.

2014–2020 m. pagal penktąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 576 mln. Eur ir sudarė 59 proc. visam šio prioriteto Programos laikotarpiui skirto finansavimo. Iki 2020 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 47 mln. Eur ir sudarė 48 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos.

5C tikslinė sritis „Parama biodujų gamybai“

Programoje numatyta, kad prie 5C tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimą ir naudojimą, įgyvendinimo prisideda dvi priemonės / veiklos sritys. Pažymėtina, kad pagal M04 priemonę 5C tikslinei sričiai lėšų nebeskirta.

Pagal M02 priemonę konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 5 paramos gavėjai, o šioms konsultacijoms patvirtinti ir išmokėti 2 377 Eur. 2014–2020 m. patvirtinta parama pagal M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ siekė beveik 1,6 mln. Eur (patvirtintos paramos dalis siekė tik 13 proc.) ir yra įgyvendinamas tik vienas projektas, nes didžioji dalis paramos gavėjų po sutarties pasirašymo, jas nutraukė. Tikėtina, kad Lietuvos kontekste parama veiklai būtų patrauklesnė, jei ja galėtų pasinaudoti didžiosios įmonės, tačiau Reglamente (1305/2013 19 str.) nustatyta, kad paramos gavėjais gali būti asmenys, atitinkantys labai mažų ir mažų įmonių statusą. Mažiems ūkio subjektams ši parama ekonomiškai neefektyvi. Visgi, 2020 m. gruodžio mėn. PAK buvo priimtas sprendimas skirti paramą 3 projektams, tačiau sutartys 2020 m. dar nebuvo pasirašytos. 2020 m. taip pat buvo pateiktos 4 paraiškos, kurios dar vertinamos. Jei būtų pasirašytos sutartys su 3 pareiškėjais, kuriems 2020 m. buvo patvirtinta parama, ir teigiamai įvertintos 4 2020 m. pateiktos paraiškos bei pasirašytos sutartys, tuomet įgyvendinus dar 7 projektus būtų pasiekti užsibrėžti tikslai.

5D tikslinė sritis „Šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimas“

Programoje numatyta, kad prie 5D tikslinės srities, kuria siekiama mažinti žemės ūkio išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys.

Iki 2020 m. pabaigos pasiektas 5D tikslinės srities finansinio įgyvendinimo lygis buvo ribotas – bendra patvirtintos paramos dalis nuo Programoje skirtos paramos siekė 36 proc., o išmokėtos – 33 proc. Nepaisant nedidelio įgyvendinimo lygio, lyginant su 2019 m., pastebima gana ženkli pažanga – patvirtinta parama padidėjo 19 p. p., o išmokėta – 18 p. p.

Parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal tris priemones. Pagal M01 priemonės 1.2 veiklos sritį „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ patvirtinta kiek daugiau nei 761 tūkst. Eur parama. 2014–2020 m. paremti 4 veiksmai, kuriems išmokėta 289,6 tūkst. Eur parama arba 35 proc. nuo visos skirtos paramos. Didžiausias įgyvendinimo lygis pasiektas pagal M02 priemonę „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ – 61 proc. M10 priemonei „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ patvirtintų lėšų suma siekė 6,7 mln. Eur, išmokėtų lėšų suma siekė 6,5 mln. Eur, o įgyvendinimo lygis siekė 34 proc. M16 priemonės 16.3 veiklos srities „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ veiklos, prisidedančios prie šios srities, kaip ir 2019 m., vis dar nebuvo pradėtos įgyvendinti.

2014–2020 m. pagal „minkštųjų veiklų“ priemonės M01 užbaigti 4 veiksmai, o pagal M02 užbaigti 1399 veiksmai. Pagal priemonei M02 išmokėtą paramą (kuri siekė 61 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 1 399 ūkininkai ar kiti žemės valdytojai, o tai sudaro 176 proc. 2023 m. planuojamos rodiklio reikšmės. Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ paraiškų, prisidedančių prie 5D tikslinės srities įgyvendinimo, pateikta nebuvo.

2020 m. buvo paremtos 2 498 paraiškos, skirtos įsipareigojimų pagal M10 priemonės 10.1.2 veiklą „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.1.14 veiklą „Ražienų laukai per žiemą“, vykdyti. Tiesiogiai pagal 10.1.2 ir 10.1.14 veiklos paraiškas paremtas plotas siekė 36 275ha, o įgyvendinimo lygis – 52 proc.

5E „Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos skatinimas“

Programoje numatyta, kad prie 5E tikslinės srities, kuria siekiama skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje, įgyvendinimo tiesiogiai prisideda trys priemonės / veiklos sritys. 2014–2020 m. paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas prie 5E tikslinės srities prisidedančias priemones.

Pagal 5E tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 47,8 mln. Eur ir sudarė 76 proc. visam Programos laikotarpiui šiai tikslinei sričiai numatyto finansavimo. Išmokėtos paramos suma siekė beveik 38,1 mln. Eur ir sudarė 61 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. Mažiausia pažanga pasiekta pagal M02 priemonę, jai išmokėta tik 6 proc. Programoje suplanuotų lėšų. Didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant M08 priemonės 8.1 veiklos sritį – jos įgyvendinimo lygis 70 proc. 2020 m. reikšmingai – 27,6 mln. Eur – sumažinta M08 priemonės 8.1. veiklai 2014–2020 m. skirta parama, tačiau 4 mln. Eur padidinta parama, skirta priemonei M10.

2014–2020 m. pagal M02 priemonę konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 15 žemės ar miškų valdytojų (tai sudarė tik 16 proc. tikslo). Paramą miško įveisimui pagal M08 priemonės 8.1 veiklos sritį gavo 654 valdos, o naujai mišku apželdintos žemės plotas sudarė 3 246 ha. Jiems išmokėta beveik 5,7 mln. Eur paramos. Paminėtina, kad paramos gavėjų, kuriems mokamos išmokos už jau anksčiau įveistą mišką, skaičius siekė 2 956 valdas. Pagal 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus mišku apželdintos žemės plotas siekė beveik 18 tūkst. ha. Vertinant tik naujai mišku apželdintą žemės plotą pagal 2014–2020 m. KPP paraiškas pasiekta 61 proc. tikslo. Prie anglies dioksido išlaikymo žemės ūkyje taip pat prisidėjo veiksmai pagal M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas. 2020 m. parama buvo skirta pagal 1 098 paraiškas, o tvarkymo veiksmai buvo vykdomi 35 864 ha plote, kas ženkliai viršija 2023 m. tikslą.

6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas

Programos šeštasis prioritetas skirtas socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui. 2014–2020 m. pagal šeštąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 280,6 mln. ir sudarė 85 proc. visam programavimo laikotarpiui prioritetui skirto finansavimo. Iki 2020 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė beveik 120,6 mln. ir sudarė 37 proc. visos prioritetui skirtos paramos.

6A tikslinė sritis „Mažų įmonių kūrimas ir plėtojimas, darbo vietų kūrimo palengvinimas“

Programoje numatyta, kad prie 6A tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti sąlygas veiklos įvairinimui, mažųjų įmonių kūrimui ir plėtojimui, taip pat darbo vietų kūrimui kaime, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys (2020 m. pradėta įgyvendinti M21 priemonė „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVI, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė. 2020 m. buvo renkamos paraiškos, jų vertinimas vyko iki 2020-12-31, todėl 2020 m. pabaigoje parama dar nebuvo patvirtinta). Iki 2020 m. pabaigos šiai tikslinei sričiai patvirtintos paramos suma siekė beveik 89 mln. Eur ir sudarė 67 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos. Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ patvirtintiems projektams skirta 283 tūkst. Eur suma. Pagal priemonę M02 konsultacijoms verslo kūrimo ir plėtojimo kaime klausimais buvo patvirtinta ir išmokėta 2 585 Eur parama. Pagal priemonę M06 planuojamiems įgyvendinti alternatyviems žemės ūkio veiklai projektams patvirtinta parama siekė 88,7 mln. Eur. Šiai priemonei 2020 m. 20 mln. Eur buvo padidinta 2014–2020 m. skirtos paramos suma papildomomis nacionalinėmis lėšomis.

Iki 2020 m. pabaigos išmokėta ir EK deklaruota parama 6A TS siekė 21,9 mln. Eur, o įgyvendinimo lygis 16 proc. Priemonei M01 išmokėta beveik 139,7 tūkst. Eur (suma siekė 5 proc. programoje suplanuotos paramos), o M06 priemonei išmokėta ir EK deklaruota beveik 21,8 mln. Eur (19 proc. skirtos paramos). Nors 2020 m. 6A tikslinės srities finansinio įgyvendinimo lygis 7 p. p. didesnis nei 2019 m., palyginus su visų sričių įgyvendinimo lygiu, vis dar išlieka labai žemas (bendras KPP įgyvendinimo lygis pagal išmokėtą ir EK deklaruotą paramą – 64 proc.). Taip yra dėlto, kad pagal M06 priemonę išmokėta parama siekė 57,6 mln. Eur, tačiau EK deklaruota –21,8 mln., nes likusios lėšos yra išmokėtos kaip avansas ir nėra deklaruojamos EK kol projektai nėra užbaigti. Vertinant pagal išmokėtas lėšas, finansinio įgyvendinimo lygis siekė beveik 51 proc.

2014–2020 m. įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1, skirtą mokymams, buvo paremti 7 veiksmi. Jų įgyvendinimui išmokėta beveik 139,7 tūkst. Eur parama. Pagal konsultavimo priemonę M02 buvo konsultuojami 6 paramos gavėjai. Šioms konsultacijoms išmokėti 2 585 Eur. 2014–2020 m. pagal priemonę M06, buvo įgyvendinami 2 395 projektai, iš kurių 2 203 pagal 6.2 veiklos sritį (jiems išmokėta 43,9 mln. Eur, tačiau EK deklaruota tik 8,3 mln. Eur, nes tiek sumokėta 341 užbaigtam projektui, likusiems projektams išmokėtas avansas) ir 192 pagal 6.4.1 veiklą (jiems išmokėta 13,7 mln., o EK deklaruota 13,5 mln. Eur, kurie išmokėti 76 užbaigtiems projektams). Kaip ir buvo minėta, 2014–2020 m. projektus buvo užbaigę 416 paramos gavėjų, kurie įgyvendino 417 projektų (vienas paramos gavėjas įgyvendino du projektus), skirtų ne žemės ūkio veiklos verslo kaimo vietovėse pradžiai ir vystymui. 341 projektai užbaigti pagal 6.2 veiklą ir 76 pagal 6.4 veiklą.

6B tikslinė sritis „Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas“

Programoje numatyta, kad prie 6B tikslinės srities, kuria siekiama skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse, įgyvendinimo prisideda dvi priemonės / veiklos sritys.

2014–2020 m. pagal 6B tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 187,2 mln. Eur ir sudarė 97 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos. 2014–2020 m. išmokėtos paramos suma siekė beveik 94,3 mln. Eur ir sudarė 49 proc. skirtų lėšų (lyginant su praėjusiais metais, padidėjo 16 p. p.).

Didžioji išmokėtų lėšų dalis (56,3 mln. Eur) pagal M07 priemonę buvo skirta investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą. Pagal priemonę M19 „LEADER programa“ išmokėta beveik 38 mln. Eur.

2014–2020 m. pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.2 buvo paremti 6398 veiksmai, iš jų 238 pagal 7.2.1 veiklos sritį „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“, 6 042 pagal 7.2.2 veiklos sritį „Parama asbestinių stogų dangos keitimui“ ir 118 pagal 7.2.3 veiklos sritį „Parama vietiniams keliams“. Pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.6 buvo įgyvendinamas 31 projektas (22 užbaigti). Iš kurių didžioji dalis skirta tradicinių amatų centrų plėtrai. Pagal M07 įgyvendintų projektų naudą pajuto daugiau nei 287 213 kaimo gyventojų. Investicijos prisidėjo prie trūkstamos infrastruktūros sukūrimo ir atnaujinimo, gyvenamosios aplinkos bei gyvenimo kokybės gerinimo.

Parengus VPS, 19.1 veiklos sritis buvo baigta, o jai išmokėtų viešųjų išlaidų suma siekė daugiau kaip 430 tūkst. Eur (86 proc. tikslo). Pagal 2016 m. patvirtintas VPS VVG sparčiai organizavo vietos projektų atranką ir pradėjo projektų vertinimą bei įgyvendinimą. Vietos plėtros projektams įgyvendinti VPS numatyta parama pagal 19.2 veiklos sritį siekė daugiau nei 88 mln. Eur ir sudarė didžiausią dalį visai M19 priemonei skirtų lėšų. Pagal šią sritį įgyvendintiems projektams išmokėta suma siekė 25,4 mln. Eur. Pagal 19.3 veiklos sritį, skirtą VVG bendradarbiavimo projektų rengimui ir įgyvendinimui, iki 2020 m. pab. buvo išmokėta 450,5 tūkst. Eur. Pagal priemonės M19 veiklos sritį 19.4, kuri yra skirta VVG veiklos išlaidoms ir VVG teritorijos gyventojų, nevyriausybinių organizacijų, verslo subjektų, kitų kaimo plėtros dalyvių aktyvumo skatinimui, buvo išmokėta beveik 11,7 mln. Eur.

6C tikslinė sritis „Plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtra“

Programoje numatyta, kad prie 6C tikslinės srities, kuria siekiama didinti prieigą prie informacinių ir ryšių technologijų, skatinti jų naudojimą ir gerinti kokybę kaimo vietovėse, įgyvendinimo prisideda priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.3 „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“.

Jau iki 2019 m. pab. pagal 6C tikslinę sritį išmokėta visa paramos suma ir tikslinė sritis buvo sėkmingai įgyvendinta. Pirmuoju PRIP projekto etapu, įgyvendintu 2014–2015 m., buvo suprojektuota ir nutiesta daugiau nei 485 km šviesolaidinių kabelinių linijų, prijungti 432 objektai. 2016–2018 m. įgyvendinant antrąjį PRIP-2, etapą, prie plačiajuosčio ryšio infrastruktūros prijungta 400 objektų ir nutiesti 343 km šviesolaidinių linijų. Įgyvendinus antrąjį PRIP-2 etapą 43 029 gyventojų naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra. Pasiękti rezultatai yra 2 kartus didesni nei buvo planuoti.

3. VEIKLOS REZULTATŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti pasiekti tikslai, t. y. 2023 m. planuojamos pasiekti galutinės reikšmės. Veiklos rezultatų plane numatyti 13 rodiklių bei 2 papildomi rodikliai. Iki 2020 m. pabaigos buvo pasiektos 2 rodiklių siekiamos galutinės reikšmės. Pagal šeštąjį prioritetą buvo pasiekta rodiklio „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG“ reikšmė. Pagal ketvirtąjį prioritetą buvo pasiekta papildomo rodiklio „Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2), ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, (13.3), plotas (ha)“ reikšmė. Veiklos rezultatų plano įgyvendinimo pažanga rodo, kad 2 ir 4 prioritetai įgyvendinami sėkmingai ir nekyla grėsmių, kad šių prioritetų tikslai nebus pasiekti. 3 ir 5 prioritetas įgyvendinamas vidutiniškai sėkmingai ir yra rizika, kad dalis šių prioritetų tikslų gali būti neįgyvendinti. 6 prioriteto įgyvendinimas vertinant pagal bendrųjų viešųjų išlaidų rodiklį yra mažiausias (taip yra dėlto, kad vertinamos EK deklaruotos lėšos, o pagal M06, prisidedančią prie 6A TS dėl projektams išmokėtų avansų išmokėta parama yra ženkliai didesnė nei deklaruota EK), tačiau įvertinus patvirtintą paramą, tikėtina, kad 2023 m. tikslas bus pasiektas.

4. VEIKSMAI, SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMINGUMĄ

2014–2020 m. siekiant užtikrinti. Programos įgyvendinimo veiksmingumą ir kokybę, buvo atliekami: 1) Programos pakeitimai, 2) Programos administravimo taisyklių pakeitimai bei inicijuojami ar atliekami nacionalinių teisės aktų pakeitimai 3) priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimai bei kiti veiksmai.

2020 m. buvo atlikti keturi programos pakeitimai. Paskutinis pakeitimas EK buvo patvirtintas 2020 spalio 16 d. C(2020) 7250. 2020 m. atliktuose Programos pakeitimuose pagal 4.1 veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ patvirtinta finansinė priemonė, taip pat patvirtinta nauja priemonė M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“. Programos pakeitimais taip pat buvo keičiami finansavimo ir rodiklių planai.

Siekiant spręsti ir kontroliuoti problemas, iškilusias priemonių įgyvendinimo metu, 2020 m. buvo atlikti beveik visų priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. Pakeitimais buvo supaprastinamos paramos gavimo taisyklės, keičiami paramos gavimo įkainiai, tikslinami paramos gavėjų sąrašai ir atliekami kiti įvairūs pakeitimai. Programos veiksmingumo tobulinimo taip pat buvo siekiama, organizuojant Stebėsenos komiteto posėdžius. 2020 metais surengti 5 Stebėsenos komiteto posėdžiai, iš jų 2 apklausos raštu būdu. Stebėsenos komiteto posėdžių metu buvo aptarti siūlomi Programos pakeitimai įtraukiant naujas priemones, patvirtinti finansinio plano pakeitimai, apsvarstyti ir priimti tam tikri priemonių pakeitimai, susiję su paraiškų atrankos kriterijais, tinkamomis finansuoti išlaidomis, kompensacinių išmokų dydžių pakeitimais, paramos intensyvumo padidinimu ir kt.

5. VEIKSMAI, VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

2014–2020 m. parama Techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas (toliau – pirmoji veiklos sritis); 2) Programos informavimas ir viešinimas (toliau – antroji veiklos sritis); 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – trečioji veiklos sritis).

Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia beveik 78 mln. Eur. 2020 m. šiai priemonei skirtos paramos lėšos buvo padidintos beveik 6,4 mln. Eur. 2014–2020 m. įgyvendinami 27 projektai, iš kurių 6 projektai yra tęstiniai. Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami 3 tęstiniai projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC). Pagal antrąją veiklos sritį įgyvendinami 2 tęstiniai projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Pagal trečiąją veiklos sritį 1 tęstinį projektą įgyvendina Lietuvos kaimo tinklo sekretoriatas. 21 likęs projektas įgyvendinamas LKT narių. Iš 21 projekto 2020 m. pab. pagal 5 projektus buvo pateikti galutiniai mokėjimo prašymai, t. y. faktiškai projekto veiklos buvo užbaigtos, tačiau dar vyko paramos administravimo procedūros. Visiems šiems projektams 2014–2020 m. išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 37 mln. (tai sudarė kiek daugiau nei 47 proc. visų 2014–2023 m. laikotarpiu Techninei pagalbai numatytų lėšų).

2014–2020 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 32,1 mln. Eur paramos, o tai sudarė 46,4 proc. pirmajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos.

Pagal pirmąją TP veiklos sritį ŽŪM įgyvendina projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos valdymas, priežiūra ir kontrolė“. Įgyvendinant šį projektą 2020 m. ŽŪM, kaip Programos vadovaujančiajai institucijai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie visą arba dalį darbo laiko skyrė darbui, susijusiam su Programos įgyvendinimu. Iš šio projekto lėšų apmokėtos darbuotojų, kurių visas ar dalis darbo laiko buvo skirtas funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu, išlaikymo išlaidos. Siekiant stiprinti ŽŪM darbuotojų administracinius gebėjimus ir dalintis patirtimi su kitomis šalimis, įgyvendinančioms kaimo plėtros programas, ŽŪM darbuotojai dalyvavo el. priemonėmis organizuojamuose įvairiuose EK organizuojamuose komitetų, darbo grupių posėdžiuose, seminaruose konferencijose, mokymuose ir kituose renginiuose Lietuvoje bei užsienyje. Už projekto lėšas darbuotojai buvo aprūpinami kanceliarinėmis ir kitomis prekėmis, reikalingomis būtinam darbui užtikrinti. Siekiant užtikrinti tinkamą Programos įgyvendinimą, buvo atliekami tyrimai, pirktos konsultavimo paslaugos. Taip pat organizuoti įvairūs su Programos įgyvendinimu susiję posėdžiai, susitikimai ir kiti renginiai.

NMA įgyvendina projektą „Programos įgyvendinimas“. 2020 m. įgyvendinant projektą, NMA kaip Programos Mokėjimo agentūrai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie skirdami visą arba dalį darbo laiko vertino pagal įgyvendinamas Programos priemones pateiktas paraiškas paramai gauti, mokėjimo prašymus, atliko įvairias patikras, administravo paramos lėšas bei jų išmokėjimą. Siekiant užtikrinti tinkamą paramos administravimą, NMA darbuotojai dalyvavo el. priemonėmis organizuose konferencijose, Europos Komisijos organizuojamuose komitetų posėdžiuose, darbo grupėse ir kituose pasitarimuose. Vykdamas šį projektą, 2020 m. buvo naudojamos ekspertų ir konsultantų paslaugos, kurios apima projektų, mokėjimo prašymų, per didelių paslaugų ir (arba) prekių kainų identifikavimo ir vertinimo bei kitas specifinių žinių reikalaujančias paslaugas. Taip pat buvo išgytos patikroms vietoje atlikti būtinos paslaugos ir prekės

ŽŪIKVC įgyvendina projektą „Techninė pagalba 2014–2020 m. (Programos įgyvendinimas)“. 2020 m. buvo užtikrinamas sklandus paraiškų priėmimo informacinės sistemos ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro administravimas, žemės ūkio valdos ekonominio dydžio, išreiškiamo ekonominio dydžio vienetais, apskaičiavimas ar perskaičiavimas bei produkcijos standartine verte išreikšto žemės ūkio valdos ekonominio dydžio apskaičiavimas ar perskaičiavimas. Iš projekto lėšų buvo apmokamos ir darbuotojų, kurių dalis darbo laiko buvo skiriama funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu atlikti, darbo užmokesčio ir kitos su juo susijusios išlaidos. Siekiant ugdyti gebėjimus ŽŪIKVC darbuotojai dalyvavo konferencijose, mokymuose, kituose renginiuose Lietuvoje ir užsienyje.

2014–2020 m. pagal antrąją veiklos sritį buvo išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 4,5 mln. Eur paramos lėšų, o tai sudarė 43,5 proc. antrajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos.

Įgyvendinant antrąją TP sritį ŽŪM įgyvendina „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos informavimas ir viešinimas“ projektą. 2020 m. iš projekto lėšų buvo organizuojamas informacijos apie Programą viešinimas, pasitelkiant pagrindines žiniasklaidos priemones tokias kaip spauda, internetiniai, portalai ir radijas. Taip pat prieš kvietimus teikti paraiškas buvo organizuojami informaciniai seminarai regionuose.

NMA įgyvendina projektą „Programos viešinimas ir informavimas“. 2020 m. įgyvendinant projektą buvo naudojamos tokios komunikacijos priemonės kaip interneto naujienų portaluose ir specializuotuose žemės ūkio sektoriaus naujienų portaluose publikuojami informaciniai straipsniai, regioninėse radijo stotyse transliuojami informaciniai reportažai, nacionaliniame ir regioniniuose TV kanaluose transliuoti vaizdo siužetai, nacionaliniuose bei specializuotuose leidiniuose skelbiama informacinė medžiaga bei kvietimai teikti paraiškas. NMA svarbiausioms paramos aktualijoms aptarti organizavo apskritojo stalo diskusijas bei netradicinę konferenciją su deklaravimu susijusiems klausimams pristatyti – buvo nufilmuoti pristatymai šiomis aktualiomis temomis, išplatinti NMA Youtube kanale.

2014–2020 m. pagal trečiąją veiklos sritį išmokėta parama siekė 930 tūkst. Eur: 594 tūkst. Eur Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato įgyvendinamam projektui ir 336 tūkst. Eur LKT narių įgyvendinamiems projektams. Tačiau EK deklaruota paramos suma yra ženkliai mažesnė už išmokėtą –346 tūkst. Eur. Skirtumas tarp išmokėtos sumos ir EK deklaruotos sumos atsiranda dėl to, kad pagal projektus išmokami avansai nėra deklaruojami EK.

Įgyvendinant trečiąją sritį, 2020 metais Sekretoriatas daug dėmesio skyrė Tinklo narių įtraukties didinimui ir prisitaikymui prie pasikeitusios socialinio gyvenimo situacijos dėl COVID-19 pandemijos. 2020 m. intensyvėjo komunikacija Lietuvos kaimo tinklo interneto svetainėje. 2020 m. taip pat buvo atlikta LKT veiklos savianalizė už 2019–2020 m. laikotarpį, kurios tikslas – įsivertinti pagrindinių LKT veiklų efektyvumą ir aktualumą, pasiektus rezultatus, įvardinti sunkumus bei kliūtis, su kuriomis susiduria LKT nariai bei Sekretoriatas. Dėl COVID-19 pandemijos renginiai buvo perkelti į virtualią erdvę. Metų pradžioje buvo spėta suorganizuoti didelės apimties gerųjų projektų pavyzdžių atrankos ir apdovanojimų konkursą „Krašto auksas“, įvyko 10 renginių kiekvienoje Lietuvos apskrityje. Kiti renginiai vyko virtualiai. Sekretoriato iniciatyva atsirado naujas virtualių renginių formatas, kuris buvo pavadintas „LKT dirbtuvėmis“. 2020 m. pabaigoje buvo pradėta gerųjų KPP projektų pavyzdžių atranka: sukurtos 5 kategorijos / nominacijos, į kurias bus galima pretenduoti teikiant projektus: „Inovatyvus ūkis“, „Inovatyvus verslas“, „Drauge su gamta“, „Gerovės kūrėjai“, „Partnerystės galiūnai“.

LKT nariai taip pat įgyvendino projektus, kurių metu buvo organizuojami teminiai renginiai, renginiai „Atviras ūkis“ bei buvo organizuojamos KPP viešinio akcijos. Dėl pandemijos poveikio buvo atkreiptas dėmesys į galimybę Lietuvos kaimo tinkle pradėti vykdyti elektroninių komunikacijos produktų kūrimo veiklas, todėl LKT nariams sudaryta galimybė organizuoti internetinius seminarus, vykdyti profesionalią komunikaciją socialiniuose tinkluose, kurti virtualius 3D turus bei įvairią audiovizualinę produkciją.

6. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Bendras Programos finansinis įgyvendinimas yra aukštas – išmokėta 72 proc. visų skirtų lėšų, o EK deklaruota 64 proc. visų skirtų lėšų. Tačiau atskirtų tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis reikšmingai skiriasi. Laikyta, kad tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis (vertinant pagal išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas) yra aukštas, jeigu jis viršija bendrą KPP įgyvendinimo lygį, vidutinis – jeigu įgyvendinimo lygis svyruoja nuo 45 iki 64 proc., ribotas – nuo 20 iki 44 proc. Jeigu lygis yra mažesnis nei 20 proc., pagrįstai laikytina, kad tikslinės srities ar priemonės įgyvendinimui kyla rizika.

2014 – 2020 m. **1 prioritetai** patvirtinta beveik 28 mln. Eur lėšų, kurios sudaro 69 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota beveik 16,5 mln. Eur, o tai sudaro 40 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra ribotas.

1A tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 69 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – tik 40 proc. Tikslinės srities pažanga laikoma ribota, tačiau įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad įgyvendinus projektus, įgyvendinimo lygis išaugs. Vertinant 1A srities tikslo rodiklio pažangą iki 2020 m. pabaigos pasiekta tikslo rodiklio reikšmė buvo 0,68 proc. Lyginant su 2023 m. suplanuota reikšme, pasiekta 31 proc. suplanuoto tikslo. Būtina atsižvelgti į tai, kad tikslinės srities įgyvendinimui neigiamos įtakos turėjo dėl COVID-19 šalyje paskelbtas karantinas.

1B tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 65 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 40 proc. Šios tikslinės srities pažanga yra ribota, tačiau įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad įgyvendinimo lygis išaugs. Iki 2020 m. pabaigos įgyvendinant priemonę M16 buvo paremtas 21 bendradarbiavimo veiksmas (dėl dar 4 projektų 2020 m. spalio mėn. pasirašytos finansavimo sutartys, tačiau mokėjimai dar nebuvo atlikti), kuriais paremta EIP veiklos grupių veikla bei įgyvendinti 52 kiti bendradarbiavimo veiksmai, iš kurių 48 projektai buvo įgyvendinti pagal 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 4 pagal 16.4 veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“. Apibendrinus, iki 2020 m. pabaigos pasiekta 58 proc. 2023 m. tikslo. Tikslo įgyvendinimas yra didesnis nei finansinis priemonės įgyvendinimas, tai vertintina teigiamai. 2020 m. stebimas žymus – 38 p. p. įgyvendinimo lygio bei augimas, kurį lėmė sėkmingai įgyvendinami EIP veiklos grupių projektai, išaugęs pareiškėjų susidomėjimas 16.3 ir 16.4 veiklos sritims. Didesnį susidomėjimą paskatino paramos sąlygų pakeitimai, gerųjų pavyzdžių sklaida bei viešinimas.

1C tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 70 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 42 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra ribotas, tačiau įvertintus patvirtintos paramos dalį, tikėtina, kad įgyvendinimo lygis, įgyvendinus projektus, išaugs. Iki 2020 m. pabaigos bendras mokymuose dalyvavusiųjų skaičius buvo 21 820, o tai sudaro tik 15 proc. 2023 m. numatyto tikslo. Lyginant su 2019 m. pažangos ataskaitos duomenimis, mokymų dalyvių skaičius išaugo 1,5 karto. 2020 m. mokymų organizavimui įtakos turėjo dėl COVID-19 šalyje paskelbtas karantinas, dėl kurio dalis mokymų buvo atidėti, perkelti į vasarą, o šis laikas mokymams nėra patogus, kadangi yra pats darbmetis žemės ūkyje. Taip pat dalis mokymų, jei įmanoma, vyko nuotoliniu būdu, o toks prisitaikymas prie situacijos taip pat užtruko. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra didesnis nei tikslo rodiklio įgyvendinimo lygis, o tai rodo, kad tikslo rodiklis gali būti nepasiekiamas.

- **Rekomendacija:** atsižvelgiant į šalyje susiklosčiusios situacijos dėl COVID-19 ir paskelbto karantino poveikį veiklos srities įgyvendinimui būtina įvertinti, ar nuotoliniu būdu vykstančiuose mokymuose dalyvauja pakankamas dalyvių skaičius. Nuotoliniu būdu organizuojami mokymai gali paskatinti didesnį mokymų dalyvių skaičių, nes nereikia vykti į mokymų vietą, sutaupoma

laiko. Taip pat pagal galimybes siūloma užtikrinti, kad mokymai vyktų patogiu laiku (atsižvelgiant į ūkio darbų laiką ir pan.).

2014 – 2020 m. **2 prioritetai** patvirtinta beveik 673,6 mln. Eur lėšų, kurios sudaro 90 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota beveik 476,4 mln. Eur, o tai sudaro 64 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis sutampa su Programos įgyvendinimo lygiu.

2A tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 90 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 66 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas. Mažiausias pasiekimas pagal šią TS stebimas pagal M06, tačiau 2020 m. šiai priemonei 18 mln. buvo padidinta skirta parama. Vertinant 2A tikslo rodiklio pasiekimą, iki 2020 m. pabaigos paramą gavusių valdų procentinė dalis sudarė 1,83 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, todėl 2014–2020 m. buvo pasiekta 72 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Išmokėtos paramos ir tikslo rodiklio pasiekimo santykis rodo, kad išmokėjus paramą bus pasiektas ir tikslo rodiklis.

2020 m. pagal 4.1 veiklos sritį vyko paruošiamieji finansinės priemonės įgyvendinimo darbai.

2020 m. pagal šią veiklos sritį taip pat buvo patvirtinta nauja priemonė M21, kuria skiriama išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ labiausiai nukentėjusiems nuo COVID-19 krizės. 2020 m. vyko paraiškų rinkimas ir vertinimas.

2B tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 99 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 55 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis pagal išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas yra vidutinis, tačiau jau patvirtintos visos tikslinei sričiai skirtos lėšos.

Vertinant tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimą, 2020 m. žemės ūkio valdų, gavusių jauniems ūkininkams skirtų investicijų, procentinė dalis sudarė 0,43 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, o tai reiškia, jog 2014–2020 m. periodu buvo pasiekta beveik 54 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Specifinių rodiklių analizė rodo, kad, geriausi pasiekimai stebimi daržininkystės ir uogininkystės ūkiuose (numatyta siektina reikšmė buvo visiškai įgyvendinta ir stipriai viršyta) Planuojant tikslus nebuvo tikėtasi tokio aktyvaus šių tipų ūkių susidomėjimo. Mažiausiu mastu rodiklis įgyvendintas paramą gavusių ūkių augalininkystės sektoriuje. Išmokėtos paramos ir tikslo rodiklio pasiekimo santykis rodo, kad išmokėjus paramą bus pasiektas ir tikslo rodiklis.

- **Rekomendacija:** atsižvelgiant į tai, kad pagal šią tikslinę sritį patvirtinta beveik visa skirta parama, priemonė įgyvendinama sėkmingai ir sulaukia didelio pareiškėjų susidomėjimo, pereinamuoju laikotarpiu siūloma skirti pakankamai lėšų priemonės tęstinumui užtikrinti.

2C tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 54 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 40 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra ribotas. Lyginant su kitomis 2 prioriteto tikslinėmis sritimis, pažanga yra ženkliai mažesnė. 2020 m. pirmasis paraiškų rinkimo etapas sutapo su COVID-19 pandemijos pradžia dėl ko ne maža dalis pareiškėjų, susidūrę su sutrikusiu finansavimu ir neapibrėžtimi dėl tolimesnės ekonominės situacijos, susilaikė nuo investicijų. Antrojo paraiškų rinkimo metu nesibaigianti COVID 19 pandemija taip pat darė įtaką pareiškėjų aktyvumui, visgi nepaisant COVID-19 situacijos 2020 m. buvo pateiktos 65 paraiškos (prašoma paramos suma beveik 5,7 mln. Eur).

Iki 2020 m. pabaigos buvo sukurta 151 nauja darbo vieta ir tikslo rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 126 proc. Nors tikslo rodiklis 2019 m. buvo padidintas nuo 100 iki 120 darbo vietų, įvertinus paramos išmokėjimo lygį, tikslo rodiklio pasiekimo lygis vis tiek išlieka aukštesnis. Tai rodo, kad pasirinktas neambicingas tikslas.

- **Rekomendacija:** atsižvelgiant į tai, kad siekiama tikslo rodiklio reikšmė jau pasiekta, o dalis projektų dar įgyvendinama bei teikiamos naujos paraiškos, siūloma padidinti siekiamo tikslo rodiklio reikšmę.

3 prioritetai patvirtinta 84,8 mln. Eur, kurie sudaro beveik 73 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota beveik 55,5 mln. Eur, o tai sudaro 47 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra vidutinis.

3A tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 78 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 49 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis. Didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant M04 priemonės veiklos sritis 4.1 ir 4.2. (įgyvendinimo lygis 52 proc.). M03 priemonės įgyvendinimas stringa dėl tinkamų finansuoti išlaidų klausimo. Dėl susidariusios padėties sudėtinga prognozuoti priemonės įgyvendinimo mastą ir kyla pagrįsta rizika, kad priemonė nebus įgyvendinta pilna apimtimi, todėl 2020 m. šiai priemonei 2 mln. sumažintas skiriamas finansavimas. Pagal M09 priemonę patvirtintos dvi paraiškos ir buvo atliktas pirmasis mokėjimas. Pažangos pagal produkto rodiklius dar nėra, kadangi projektai bus įgyvendinami 5 metus, o pažanga fiksuojama projektus jau įgyvendinus.

Iki 2020 m. pab. buvo paremta 270 žemės ūkio valdų, dalyvaujančių kokybės sistemose, o tai sudaro 0,14 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų skaičiaus, todėl 2020 m. buvo pasiekta 67,5 proc. 3A tikslo rodiklio.

3B tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 50 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 41 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra ribotas. Būtina atkreipti dėmesį, kad M05 priemonė pradėta įgyvendinti tik 2020 m., todėl pagal priemonę pasiektas nedidelis įgyvendinimo lygis (vos 2 proc., patvirtinta 25 proc. nuo skirtos paramos). Kol kas priemonė įgyvendinama mažesne apimtimi nei planuota, tam įtakos galėjo turėti COVID-19 pandemija dėl kurios pareiškėjai mažino ar sustabdė planuotas investicijas. Siekiant paskatinti priemonės įgyvendinimą, didžiausia bendra gauta paramos suma padidinta iki 600 tūkst.

2014–2020 m. paramą pagal M17 draudimo įmokoms gavo 1 108 ūkio valdos, kurios sudarė 0,55 proc. visų žemės valdų ir buvo pasiekta 76 proc. tikslo rodiklio.

- **Rekomendacija:** siekiant sėkmingai įgyvendinti M05 priemonę ir atsižvelgiant į tai, kad priemonė yra nauja ir įgyvendinama mažesniu mastu nei tikėtasi, siūloma užtikrinti pakankamą priemonės viešinimą akcentuojant jos naudą.

2014 – 2020 m. **4 prioritetui** patvirtinta 645,8 mln. Eur lėšų, kurios sudaro 93 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota beveik 564,8 mln. Eur, o tai sudaro 81 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas. Pagal šį prioritetą iš 4 numatytų tikslo rodiklių, 2 (T8 ir T12) reikšmės jau pasiektos ir viršytos, o vieno rodiklio (T9) rodiklio įgyvendinimo lygis – 95 proc. Rizika kyla tik dėl T10 rodiklio „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“ pasiekimo. Iki 2020 m. pabaigos buvo pasiekta tik 19 proc. planuotos reikšmės. Prie T10 tikslo tiesiogiai prisideda tik 2 M10 priemonės veiklos 10.1.7. „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ ir 10.1.9. „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“, o netiesiogiai 10.1.3. „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ ir 10.1.11. „Dirvožemio apsauga“, tačiau istoriškai jos nebuvo labai populiaros.

- **Rekomendacija:** atsižvelgiant į tai, kad pagal prie T10 tikslo rodiklio pasiekimo tiesiogiai prisidedančią veiklą 10.1.7 „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ paremtas labai mažas plotas (2020 m. paremtas plotas 7,33 ha), rekomenduojama peržiūrėti, ar mokama išmoka yra pakankama atsižvelgiant į ūkininko patiriamus nuostolius dėl ploto, kuriame vykdomas vandentvarkos gerinimas (daugiametėmis žolėmis apšėjama vandens telkinio apsaugos juosta) ir įvertinti galimybę išmoką padidinti;
- siekiant padidinti potencialių pareiškėjų sąmoningumą ir susidomėjimą veiklomis, prisidedančiomis prie vandentvarkos gerinimo, būtina apsvarstyti galimybes vykdyti aktyvesnę veiklą viešinimą akcentuojant jų svarbą siekiant aplinkosauginių tikslų;
- atsižvelgiant į T10 rodiklio kitimo tendenciją bei tai, kad Programos įgyvendinimas eina į pabaigą nėra realu, kad T10 rodiklis bus pasiektas, todėl siūloma sumažinti šio rodiklio siekiamą reikšmę.

2014 – 2020 m. **5 prioritetui** patvirtinta 57,5 mln. Eur lėšų, kurios sudaro 59 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota 47 mln. Eur, o tai sudaro 48 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra vidutinis.

5C tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 13 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – tik 12 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra mažiausias iš visų tikslinių sričių. 2020 m. buvo priimtas sprendimas nebeskirti paramos pagal 4.1 veiklos sritį, prisidedančią prie 5C TS. Buvo numatyta, kad pagal šią veiklos sritį būtų remiamos investicijos į pirminės žemės ūkio produkcijos gamybos procese susidarantių atliekų panaudojimą biodujoms gaminti, įrengiant biodujų jėgaines, kuriose pagaminta šilumos ir elektros energija naudojama tik ūkio reikmėms tenkinti, tačiau ūkiai vis dar nerodo intereso investuoti į biodujų gamybą ūkio reikmėms. Teikiama parama yra per maža reikalingoms investicijoms ir jų atsipirkimui.

Pagal M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ patvirtintos paramos dalis siekė tik 13 proc., yra įgyvendinamas tik vienas projektas, nes didžioji dalis paramos gavėjų po sutarties pasirašymo, jas nutraukė. Tikėtina, kad Lietuvos kontekste parama veiklai būtų patrauklesnė, jei ja galėtų pasinaudoti didžiosios įmonės, tačiau Reglamente (1305/2013 19 str.) nustatyta, kad paramos gavėjais gali būti asmenys, atitinkantys labai mažų ir mažų įmonių statusą. Mažiems ūkio subjektams ši parama ekonomiškai neefektyvi. Visgi 2020 m. gruodžio mėn. PAK buvo priimtas sprendimas skirti paramą 3 projektams, tačiau sutartys 2020 m. dar nebuvo pasirašytos. 2020 m. taip pat buvo pateiktos 4 paraiškos, kurios dar vertinamos. Įvertinus likusias paraiškas ir pasirašius sutartis bei sėkmingai įgyvendinus projektus tikslinės srities įgyvendinimo lygis išaugtų.

- **Rekomendacija:** 5C tikslinei sričiai yra numatytas specifinis produkto rodiklis „S009. Paremtų biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių projektų skaičius (M06.4.2)“, šis rodiklis sutampa su Programoje numatytu ir bendroje stebėsenos sistemoje fiksuojamu M06 priemonės produkto rodikliu O3. „Paremtų veiksmų skaičius“, tad šio specifinio rodiklio vertėtų atsisakyti.

5D tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 36 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 33 proc. Šios tikslinės srities įgyvendinimo pažanga yra ribota. 2020 m. šios TS įgyvendinimas suaktyvėjo, nes patvirtinta parama padidėjo 19 p. p. o išmokėta ir EK deklaruota – 18 p. p., tačiau dabartinei panaudojimo mastai yra per maži, siekiant sėkmingai įgyvendinti šią TS. Pagal 16.3 veiklos sritį prisidedančią prie šios tikslinės srities iki 2020 m. pab. dar nebuvo patvirtintos paramos. 2020 m. pasiekta T18 tikslo rodiklio reikšmė – 2,39 proc. kuri nurodo, jog 2020 m. buvo paremta tokia žemės ploto dalis, kurioje mažinamas žemės ūkyje išmetamas ŠESD ir amoniako kiekis. Lyginant 2023 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2020 m. buvo pasiekta 41 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.

- **Rekomendacija:** atsižvelgiant į mažesnę pareiškėjų susidomėjimą šia sritimi būtina apsvarstyti galimybes vykdyti aktyvesnę veiklos sričių, prisidedančių prie šios tikslinės srities viešinimą.

5E tikslinei sričiai patvirtina parama siekia 76 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 61 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis, tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad prie tikslinės srities prisidedančiai 8.1 veiklos sričiai buvo ženkliai sumažinta skirta parama (27,6 mln. Eur). 2020 m. buvo paremtas 133 251,07 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išlaikymo, sudarė 2,67 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto. Pažymėtina, jog 2020 m. rodiklis viršija 2023 m. siektiną tikslo reikšmę. Šio rodiklio tikslas buvo pasiektas jau 2018 m. Tai rodo neambicingą tikslą, nes tikslo rodiklis pasiektas, o finansinė pažanga siekia 61 proc.

- **Rekomendacija:** padidinti siekiamo tikslo rodiklio reikšmę.
-

2014 – 2020 m. **6 prioritetai** patvirtinta 280,6 mln. Eur lėšų, kurie sudaro 85 proc. nuo viso Programoje prioritetai numatyto finansavimo, o išmokėta ir EK deklaruota 120,6 mln. Eur, o tai sudaro 37 proc. nuo visos prioritetai skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra ribotas.

6A tikslinei sričiai patvirtina parama siekė 67 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 16 proc. (pagal M06, prisidedančią prie 6A TS, dėl projektams išmokėtų avansų išmokėta parama yra ženkliai didesnė nei deklaruota EK. Vertinant visą išmokėtą paramą 6A TS finansinės pažangos lygis siektų 43 proc.). Atsižvelgiant į patvirtintos paramos sumą bei visas išmokėtas lėšas (įskaitant avansus), įgyvendinus projektus, įgyvendinimo lygis turėtų išaugti. 2014–2020 m.

įgyvendintuose projektuose buvo sukurtos 726 darbo vietos, 453 darbo vietomis daugiau nei 2019 m., tačiau tai sudaro tik 28 proc. siektino tikslo.

2020 m. pagal M06 priemonės 6.2 veiklą stebima ryški pažanga ir didesnis susidomėjimas. Šios veiklos srities populiarumui įtakos turėjo tai, kad mažų verslų kūrimas ypač aktualus COVID-19 sukeltos pandemijos laikotarpiu, kadangi sukurta patraukli paramos schema, kuri leidžia pasiekti greitų rezultatų. Darbo vietų kūrimas pagal šią priemonę ypač aktualus vertinant socialinę-ekonominę situaciją, nes 2020 m. išaugo vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus žmonių (2019 m. buvo 8,4 proc., o 2020 m. 12,6), todėl dėl padidėjusio nedarbo aktualu mažinti socialinę įtampą kaimo vietovėse ir skatinti regioninę plėtrą, sukuriant mažus verslus.

2020 m. pagal šią veiklos sritį buvo patvirtinta nauja priemonė M21, kuria skiriama išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVI labiausiai nukentėjusiems nuo COVID-19 krizės. 2020 m. vyko paraiškų rinkimas ir vertinimas.

6B tikslinei sričiai patvirtinta parama siekė 97 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta ir EK deklaruota – 49 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis.

M07 priemonė įgyvendinama gana sėkmingai, o šios priemonės asbestinių stogų dangos keitimo veiklos sritis, įprastai sulaukia didelio pareiškėjų susidomėjimo, tačiau 2020 m. paraiškų buvo sulaukta kiek mažiau nei įprastai ir tam įtakos galėjo turėti sumažėję fiksuotieji įkainiai stogo dangoms ir šalyje paskelbtas karantinas dėl COVID-19.

M19 priemonė įgyvendinama gana nuosekliai. Dėl laiku atliktų pakeitimų, susijusių su COVID-19 sukelta pandemija ir prisitaikymu prie veiklos ribojimų bei karantino sąlygų, priemonės įgyvendinimas išliko sklandus. Priėmus pakeitimus veiklos sričių įgyvendinimo tempas paspartėjo ir dėl to, kad priemonės įgyvendinimo taisyklėse buvo numatytas 20 proc. lėšų rezervavimas iki tarpinio vietos plėtros strategijų įgyvendinimo pažangos vertinimo, kuriame turi būti įvertintas atitinkamų rezultato rodiklių pasiekimo mastas.

2 iš trijų šios srities tikslinių rodiklių jau pasiekti. 2020 m. buvo pasiekta 48 proc. rodiklio T23 „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“, kuris yra susietas su priemonės M19 „LEADER programa“ įgyvendinimu, reikšmės (iki 2020 m. pabaigos dėl baigtų įgyvendinti vietos projektų buvo sukurtos 463 naujos darbo vietos). Atsižvelgiant į tai, kad M19 priemonės finansinio įgyvendinimo lygis siekė 33 proc., tikėtina, kad įgyvendintus numatytus projektus, tikslo rodiklis bus pasiektas.

6C tikslinei sričiai patvirtinta ir išmokėta suma siekė 100 proc. 2019 m. buvo užbaigtas pagal 7.3 veiklos sritį vykdomas plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai gerinti skirtas projektas ir pasiektas bei 2 kartus viršytas tikslo rodiklis, todėl ši tikslinė sritis yra įgyvendinta.

Vertinimo metu buvo pastebėta, kad viešinimo rodiklių reikšmių apskaičiavimui trūksta vieningos metodikos. KPP 2014-2020 m. metinėse įgyvendinimo ataskaitose ir NMA teikiamose metinėse ataskaitose dėl projekto įgyvendinamo pagal Techninės pagalbos antrąją veiklos sritį „Programos informavimas ir viešinimas“ vertinamiems rodikliams apskaičiuoti naudojamos skirtingos metodikos. Iššūkių kyla ne tik dėl to, kad vienu atveju rodikliai skaičiuojami pagal realiai atliktus viešinimo veiksmus, o kitu atveju pagal apmokėjimo faktą, tačiau ir dėl to, kad apskaičiuojant publikuotų straipsnių kiekį spaudoje skaičiuojami originalūs straipsniai (kurie gali būti publikuojami keliuose leidiniuose), o skaičiuojant publikuotų straipsnių skaičių internetiniuose portaluose tas pats straipsnis skaičiuojamas tiek kartų, kiek jis buvo publikuotas skirtinguose portaluose.

- **Rekomendacija:** ateityje būtina parengti aiškią rodiklių apskaičiavimo metodiką, kuria vadovaujantis visos institucijos galėtų apskaičiuoti viešinimo veikloms nustatytus rodiklius.

3 PRIEDAS. SANTRAUKA VISUOMENEI

1. FINANSINIS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

2014–2020 m. Programos įgyvendinimui skirta 2,13 mlrd. Eur, iš kurių ES dalis sudaro 1,66 mlrd. Eur, o nacionalinio finansavimo lėšos – 471 mln. Eur. 2014–2020 m. pagal Programą patvirtintos paramos suma siekė 1 854,8 mln. Eur ir sudarė 87 proc. visų Programos įgyvendinimui skirtų lėšų. Daugiausiai paramos lėšų buvo patvirtinta pagal 2A ir 6B tikslines sritis, taip pat pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias tikslines sritis. 2014–2020 m. pagal Programą išmokėtos paramos suma siekė 1 535,2 mln. Eur, t. y. 72 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 1 214 mln. Eur. 2014–2020 m. pagal Programą Europos Komisijai buvo deklaruota 1 355,7 mln. Eur paramos lėšų, t. y. 64 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 1 104 mln. Eur.

Didžiausia dalis paramos buvo išmokėta pagal ketvirtąjį prioritetą, pagal kurį išmokėtos paramos suma sudarė daugiau kaip 41 proc. visų 2014–2020 m. pagal Programą išmokėtų lėšų. Be to, pagal antrąjį prioritetą taip pat buvo išmokėta reikšminga dalis visų išmokėtų lėšų – daugiau kaip 34 proc. Daugiausia prie to prisidėjo pagal 2A tikslinę sritį išmokėtos lėšos, kurios sudarė apie 30 proc. visų išmokėtų lėšų.

Programos priemonių lygmeniu daugiausiai paramos buvo išmokėta pagal priemonę M4 „Investicijos į materialųjį turtą“ –439 mln. Eur. Antroje vietoje – pagal priemonę M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ – 368 mln. Eur.

2. PROGRAMOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS

2014–2020 m. buvo įgyvendinami visi šeši Programos prioritetai ir visos jų tikslinės sritys. Vertinant priemonių lygiu, parama nebuvo pradėta išmokėti pagal 2020 m. pradėtą įgyvendinti priemonę M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“. 2020 m. pagal šią priemonę buvo renkamos paraiškos, jų vertinimas vyko iki 2020-12-31, todėl 2020 m. pabaigoje parama dar nebuvo patvirtinta. Pagal priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“, kuri prisidėtų prie 5D tikslinės srities nebuvo patvirtintų projektų ir nebuvo pradėtos išmokėti lėšos.

1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas

2014–2020 m. parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal visas tris prie 1 prioriteto prisidedančias priemones. 1 prioritetui patvirtinta lėšų suma siekė daugiau nei 28 mln. Eur, išmokėta ir EK deklaruota – beveik 16,5 mln. Eur.

Iki 2020 m. pabaigos buvo užbaigta 13 projektų (dar 10 įgyvendinama), susijusių su profesiniu mokymu. Šiuose projektuose iš viso dalyvavo 21 820 mokymų dalyvių. Pagal M02 priemonę „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ teikiamoms konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 7 039 paramos gavėjai, kurių didžioji dalis buvo konsultuojami agrarinės aplinkosaugos srities klausimais. 2014–2020 m. duomenimis, buvo įgyvendinami 25 projektai, kuriais remiamos Europos inovacijų partnerystės (toliau – EIP) veiklos grupės ir jų veikla. Iš 25 projektų 12 yra užbaigti, dar 13 įgyvendinami, tačiau iš jų mokėjimai atlikti 9 projektams (finansavimo sutartys dėl likusių 4 projektų pasirašytos tik 2020 m. spalio mėn. ir mokėjimai iki 2020 pab. dar nebuvo atlikti). Be to, 2014–2020 m. įgyvendinti 52 kiti bendradarbiavimo projektai.

2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas

2014–2020 m. pagal antrąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė beveik 673,6 mln. Eur ir sudarė 90 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Iki 2020 m. pabaigos pagal antrąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 476,4 mln. Eur ir sudarė 64 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos.

2014–2020 m. iš viso buvo paremtos 3 668 žemės ūkio valdos, įgyvendinusios investicijų į ūkių restruktūrizavimą ir modernizavimą projektus. Taip pat buvo paremtas 851 jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektas bei 3 213 smulkiųjų ūkių, siekiant jiems sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje. Be to, buvo vykdomos investicijos į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą. Šioje srityje buvo įgyvendinti 226 projektai, kuriems išmokėta ir EK deklaruota 65,8 mln. Eur. Taip pat buvo įgyvendinta 17 projektų, skirtų miškų infrastruktūrai gerinti, o jiems išmokėtos paramos suma siekė 1,3 mln. Eur. Pagal antrąjį prioritetą parama taip pat buvo skirta ir miško kirtimo, apvalios medienos ir medienos biokuro ruošos technologijų diegimui, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymui. Šioje srityje iki 2020 m. pabaigos buvo įgyvendinti 93 projektai, kuriems išmokėtų lėšų suma sudarė 6,2 mln. Eur.

3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas

2014–2020 m. pagal trečiąjį prioritetą visų patvirtintų lėšų suma siekė 84,8 mln. Eur ir sudarė 73 proc. nuo visam Programos laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos. Išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 55,5 mln. Eur ir sudarė 47 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos.

2014–2020 m. parama buvo išmokėta šioms prie 3A tikslinės srities prisidedančioms veikloms: žinių perdavimui ir informavimui, konsultavimo paslaugoms, ūkininkų dalyvavimui žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose ir su tuo susijusių patiriamų išlaidų kompensavimui, taip pat ūkių modernizavimui, žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai, siekiant aukštesnės produktų kokybės. Buvo įgyvendintas 81 projektas, kuriam skirta parama investicijoms žemės ūkio valdose bei investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą. Svarbu paminėti, kad iki 2020 m. pab. pagal 3A tikslinę sritį paramos lėšos buvo išmokėtos 270 žemės ūkio vadų už dalyvavimą kokybės sistemose, trumposiose tiekimo grandinėse ir gamintojų organizacijose: pagal M03 priemonę 162 ūkio valdoms pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus ir 99 valdoms pagal naujas paraiškas pagal 2014–2020 m. KPP bei 9 ūkio valdoms pagal 16.4 veiklos sritį.

2020 m. įgyvendinant 3B tikslinę sritį, skirtą paskatinti žemės ūkio valdų dalyvavimą rizikos valdymo sistemose, patvirtinta ir išmokėta beveik 8,6 mln. Eur paramos, kurią gavo 1 108 ūkiai (beveik 1,4 karto daugiau nei 2019 m.), paramos lėšomis kompensuota sumokėtų draudimo įmokų dalis.

4 prioritetas. Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio

Siekiant 4 prioriteto tikslų, yra įgyvendinamos 3 horizontalaus pobūdžio priemonės (M01, M02 ir M16), 2 investicinės (M04 ir M08) bei 5 kompensacinio pobūdžio plotinės priemonės (M10, M11, M12, M13 ir M15). 2014–2020 m. paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas prie 4 prioriteto prisidedančias priemones. 2014–2020 m. patvirtinta lėšų suma siekė beveik 645,8 mln. Eur. Išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 564,8 mln. Eur ir sudarė 81 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas, o, lyginant su praėjusiais metais, panaudotos paramos dalis yra 7 proc. punktais didesnė. 2020 m. buvo paremtas 279 652,12 ha žemės ūkio paskirties plotas ir 17 976,65 ha miško paskirties plotas, kuriuose vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys. Siekiant vandentvarkos gerinimo 2020 m. buvo paremtas 10 372,01 ha plotas. 2020 m. taip pat paremtas 245 264,05 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimo ir dirvožemio erozijos prevencija. Šie plotai daugiausia apėmė žemės ūkio veiklą „Natura 2000“ vietovėse,

ekologinį ūkininkavimą, taip pat ūkininkavimą pagal aukštesnius nei privaloma aplinkosauginius reikalavimus, prisiimtus pagal M10 „Agrarinės aplinkosaugos“ priemonės veiklas. Kalbant apie miško plotus, pastarieji buvo remiami pagal M8 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ priemonę.

5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas

2014–2020 m. pagal penktąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 57,5 mln. Eur ir sudarė 59 proc. visam šio prioriteto Programos laikotarpiui skirto finansavimo. Iki 2020 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 47 mln. Eur ir sudarė 48 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. 2014–2020 m. parama buvo išmokėta pagal visas tris tikslines sritis. 2020 m. buvo įgyvendinamas vienas projektas, prisidedantis prie 5C tikslinės srities „Parama biodujų gamybai“ tikslo. Taip pat 2020 m. buvo paremtos 2 498 paraiškos, pagal kurias įgyvendinti veiksmai, prisidedantys prie žemės ūkio išmetamo šiltnamio efekto sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo. Be to, 654 valdos gavo paramą miško įveisimui, taip siekiant prisidėti prie anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos miškininkystėje. Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su išmetamo šiltnamio efekto sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 65 450,08 ha, o žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su anglies sekvestracija ir išsaugojimu susijusios valdymo sutartys, siekė 133 251,07ha.

6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas

2014–2020 m. pagal šeštąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 280,6 mln. ir sudarė 85 proc. visam finansavimo laikotarpiui prioritetui skirtam finansavimui. Iki 2020 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė 120,6 mln. ir sudarė 37 proc. visos prioritetui skirtos paramos.

2014–2020 m. paramos lėšos buvo išmokėtos visoms tikslinėms sritims. Iki 2020 m. pab. buvo įgyvendinta 417 projektų (dar 1978 įgyvendinami), skirtų ne žemės ūkio veiklos verslo plėtojimui kaime. Taip pat įgyvendinti 6 398 projektai kuriais gerinamos paslaugos ir infrastruktūra kaimo vietovėse bei įgyvendinamas 31 projektas (iš kurių užbaigti 22), kuriuo remiamos investicijos į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį. 2020 m. pabaigoje gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius siekė 287 213 asmenų (arba 27,31 proc. visų kaimo gyventojų).

2020 m. buvo įgyvendinamos 49 vietos plėtros strategijos (46 kaimo vietovių ir 3 dvisektorės, finansuojamos iš EŽŪFKP ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo). Gyventojų skaičius, tenkantis VVG, siekia 1 075 726 asmenis ir apima visus Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančius žmones. Per 2014–2020 m. įgyvendinant M19 priemonę buvo sukurtos 463 darbo vietos

3. VEIKLOS REZULTATŲ PLANO (ORIENTYRŲ PASIEKIMO) SITUACIJA

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti pasiekti tikslai, t. y. 2023 m. planuojamos pasiekti galutinės reikšmės. Veiklos rezultatų plane numatyti 13 rodiklių bei 2 papildomi rodikliai. Iki 2020 m. pabaigos buvo pasiektos 2 rodiklių siekiamos galutinės reikšmės. Pagal šeštąjį prioritetą buvo pasiekta rodiklio „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG“ reikšmė. Pagal ketvirtąjį prioritetą buvo pasiekta papildomo rodiklio „Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2), ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, (13.3), plotas (ha)“ reikšmė. Veiklos rezultatų plano įgyvendinimo pažanga rodo, kad 2 ir 4 prioritetai įgyvendinami sėkmingai ir nekyla grėsmių, kad šių prioritetų tikslai nebus pasiekti. 3 ir 5 prioritetas įgyvendinamas vidutiniškai sėkmingai ir yra rizika, kad dalis šių prioritetų tikslų gali būti neįgyvendinti. 6 prioriteto įgyvendinimas vertinant pagal bendrųjų viešųjų išlaidų rodiklį yra mažiausias (taip yra dėlto, kad vertinamos EK deklaruotos lėšos, o pagal M06 prisidedančią prie 6A TS dėl projektams išmokėtų avansų išmokėta

parama yra ženkliai didesnė nei deklaruota EK), tačiau įvertinus patvirtintą paramą, tikėtina, kad 2023 m. tikslas bus pasiektas.

4. VEIKSMAI, SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMINGUMĄ

2020 m. buvo atlikti keturi programos pakeitimai. Paskutinis pakeitimas EK buvo patvirtintas 2020 spalio 16 d. C(2020) 7250. 2020 m. atliktuose Programos pakeitimuose pagal 4.1 veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ patvirtinta finansinė priemonė, taip pat patvirtinta nauja priemonė M21 „Išimtinė laikina parama ūkininkams ir MVĮ, kuriuos ypač paveikė COVID-19 krizė“. Programos pakeitimais taip pat buvo keičiami finansavimo ir rodiklių planai.

Siekiant spręsti ir kontroliuoti problemas, iškilusias priemonių įgyvendinimo metu, 2020 m. buvo atlikti beveik visų priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. Pakeitimais buvo supaprastinamos paramos gavimo taisyklės, keičiami paramos gavimo įkainiai, tikslinami paramos gavėjų sąrašai ir atliekami kiti įvairūs pakeitimai. Programos veiksmingumo tobulinimo taip pat buvo siekiama, organizuojant Stebėsenos komiteto posėdžius. 2020 metais surengti 5 Stebėsenos komiteto posėdžiai, iš jų 2 apklausos raštu būdu. Stebėsenos komiteto posėdžių metu buvo aptarti siūlomi Programos pakeitimai įtraukiant naujas priemones, patvirtinti finansinio plano pakeitimai, apsvarstyti ir priimti tam tikri priemonių pakeitimai, susiję su paraiškų atrankos kriterijais, tinkamomis finansuoti išlaidomis, kompensacinių išmokų dydžių pakeitimais, paramos intensyvumo padidinimu ir kt.

5. VEIKSMAI, VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

2014–2020 m. parama Techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas (toliau – pirmoji veiklos sritis); 2) Programos informavimas ir viešinimas (toliau – antroji veiklos sritis); 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – trečioji veiklos sritis).

Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia beveik 78 mln. Eur. 2020 m. šiai priemonei skirtos paramos lėšos buvo padidintos beveik 6,4 mln. Eur. 2014–2020 m. įgyvendinami 27 projektai, iš kurių 6 projektai yra tęstiniai. Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami 3 tęstiniai projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC). Pagal antrąją veiklos sritį įgyvendinami 2 tęstiniai projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Pagal trečiąją veiklos sritį 1 tęstinį projektą įgyvendina Lietuvos kaimo tinklo sekretoriatas. 21 likęs projektas įgyvendinamas LKT narių. Iš 21 projekto 2020 m. pab. pagal 5 projektus buvo pateikti galutiniai mokėjimo prašymai, t. y. faktiškai projekto veiklos buvo užbaigtos, tačiau dar vyko paramos administravimo procedūros. Visiems šiems projektams 2014–2020 m. išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 37 mln. (tai sudaro kiek daugiau nei 47 proc. visų 2014–2023 m. laikotarpiu Techninei pagalbai numatytų lėšų).

2014–2020 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 32,1 mln. Eur paramos, o tai sudarė 46,4 proc. pirmajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos.

Pagal pirmąją TP veiklos sritį ŽŪM įgyvendina projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos valdymas, priežiūra ir kontrolė“. Įgyvendinant šį projektą 2020 m. ŽŪM, kaip Programos vadovaujančiajai institucijai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie visą arba dalį darbo laiko skyrė darbui, susijusiam su Programos įgyvendinimu. Iš šio projekto lėšų apmokėtos darbuotojų, kurių visas ar dalis darbo laiko buvo skirtas funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu, išlaikymo išlaidos. Siekiant stiprinti ŽŪM darbuotojų administracinius gebėjimus ir dalintis patirtimi su kitomis šalimis, įgyvendinančioms kaimo plėtros programas, ŽŪM darbuotojai dalyvavo el. priemonėmis organizuojamuose įvairiuose EK organizuojamuose komitetų, darbo grupių posėdžiuose, seminaruose, konferencijose, mokymuose ir

kituose renginiuose Lietuvoje bei užsienyje. Už projekto lėšas darbuotojai buvo aprūpinami kanceliariinėmis ir kitomis prekėmis, reikalingomis būtinam darbui užtikrinti. Siekiant užtikrinti tinkamą Programos įgyvendinimą, buvo atliekami tyrimai, pirktos konsultavimo paslaugos. Taip pat organizuoti įvairūs su Programos įgyvendinimu susiję posėdžiai, susitikimai ir kiti renginiai.

NMA įgyvendina projektą „Programos įgyvendinimas“. 2020 m. įgyvendinant projektą, NMA kaip Programos Mokėjimo agentūrai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie skirdami visą arba dalį darbo laiko vertino pagal įgyvendinamas Programos priemones pateiktas paraiškas paramai gauti, mokėjimo prašymus, atliko įvairias patikras, administravo paramos lėšas bei jų išmokėjimą. Siekiant užtikrinti tinkamą paramos administravimą, NMA darbuotojai dalyvavo el. priemonėmis organizuojamose konferencijose, Europos Komisijos organizuojamuose komitetų posėdžiuose, darbo grupėse ir kituose pasitarimuose. Vykdam šį projektą, 2020 m. buvo naudojamos ekspertų ir konsultantų paslaugos, kurios apima projektų, mokėjimo prašymų, per didelių paslaugų ir (arba) prekių kainų identifikavimo ir vertinimo bei kitas specifinių žinių reikalaujančias paslaugas. Taip pat buvo įsigytos patikroms vietoje atlikti būtinos paslaugos ir prekės

ŽŪIKVC įgyvendina projektą „Techninė pagalba 2014–2020 m. (Programos įgyvendinimas)“. 2020 m. buvo užtikrinamas sklandus paraiškų priėmimo informacinės sistemos ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro administravimas, žemės ūkio valdos ekonominio dydžio, išreiškiamo ekonominio dydžio vienetais, apskaičiavimas ar perskaičiavimas bei produkcijos standartinė verte išreikšto žemės ūkio valdos ekonominio dydžio apskaičiavimas ar perskaičiavimas. Iš projekto lėšų buvo apmokamos ir darbuotojų, kurių dalis darbo laiko buvo skiriama funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu atlikti, darbo užmokesčio ir kitos su juo susijusios išlaidos. Siekiant ugdyti gebėjimus ŽŪIKVC darbuotojai dalyvavo konferencijose, mokymuose, kituose renginiuose Lietuvoje ir užsienyje.

2014–2020 m. pagal antrąją veiklos sritį buvo išmokėta ir EK deklaruota kiek daugiau nei 4,5 mln. Eur paramos lėšų, o tai sudarė 43,5 proc. antrajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos.

Įgyvendinant antrąją TP sritį ŽŪM įgyvendina „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos informavimas ir viešinimas“ projektą. 2019 m. iš projekto lėšų buvo organizuojamas informacijos apie Programą viešinimas, pasitelkiant pagrindines žiniasklaidos priemones tokias kaip spauda, internetiniai portalai ir radijas. Taip pat prieš kvietimus teikti paraiškas buvo organizuojami informaciniai seminarai regionuose.

NMA įgyvendina projektą „Programos viešinimas ir informavimas“. 2020 m. įgyvendinant projektą buvo naudojamos tokios komunikacijos priemonės kaip interneto naujienų portaluose ir specializuotuose žemės ūkio sektoriaus naujienų portaluose publikuojamos informacinės rubrikos, pagrindiniuose radijo kanaluose transliuojamos informacinės rubrikos, nacionaliniuose, specializuotuose ir regioniniuose leidiniuose skelbiama informacinė medžiaga bei kvietimai teikti paraiškas. NMA svarbiausioms paramos aktualijoms aptarti organizavo apskritojo stalo diskusijas bei netradicinę konferenciją su deklaravimu susijusiems klausimams pristatyti – buvo nufilmuoti pristatymai šiomis aktualiomis temomis, išplatinti NMA Youtube kanale.

2014–2020 m. pagal trečiąją veiklos sritį išmokėta parama siekė 930 tūkst. Eur: 594 tūkst. Eur Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato įgyvendinamam projektui ir 336 tūkst. Eur LKT narių įgyvendinamiems projektams. Tačiau EK deklaruota paramos suma yra ženkliai mažesnė už išmokėtą –346 tūkst. Eur. Skirtumas tarp išmokėtos sumos ir EK deklaruotos sumos atsiranda dėl to, kad pagal projektus išmokami avansai nėra deklaruojami EK.

Įgyvendinant trečiąją sritį, 2020 metais Sekretoriatas daug dėmesio skyrė Tinklo narių įtraukties didinimui ir prisitaikymui prie pasikeitusios socialinio gyvenimo situacijos dėl COVID-19 pandemijos. 2020 m. intensyvejo komunikacija Lietuvos kaimo tinklo interneto svetainėje. 2020 m. taip pat buvo atlikta LKT veiklos savianalizė už 2019–2020 m. laikotarpį, kurios tikslas – įsivertinti pagrindinių LKT veiklų efektyvumą ir aktualumą, pasiektus rezultatus, įvardinti sunkumus bei kliūtis, su kuriomis susiduria LKT nariai bei Sekretoriatas. Dėl COVID-19 pandemijos renginiai buvo perkelti į virtualią erdvę. Metų pradžioje buvo spėta suorganizuoti didelės apimties gerųjų projektų pavyzdžių atrankos ir apdovanojimų konkursą „Krašto auksas“, įvyko 10 renginių kiekvienoje Lietuvos apskrityje. Kiti renginiai vyko virtualiai. Sekretoriato iniciatyva atsirado naujas virtualių renginių formatas, kuris buvo pavadintas „LKT dirbtuvėmis“. 2020 m. pabaigoje buvo pradėta gerųjų KPP projektų pavyzdžių atranka: sukurtos 5 kategorijos / nominacijos, į kurias bus galima pretenduoti teikiant projektus: „Inovatyvus ūkis“, „Inovatyvus verslas“, „Drauge su gamta“, „Gerovės kūrėjai“, „Partnerystės galiūnai“.

LKT nariai taip pat įgyvendino projektus, kurių metu buvo organizuojami teminiai renginiai, renginiai „Atviras ūkis“ bei buvo organizuojamos KPP viešinimo akcijos. Dėl pandemijos poveikio buvo atkreiptas dėmesys į galimybę Lietuvos kaimo tinkle pradėti vykdyti elektroninių komunikacijos produktų kūrimo veiklas, todėl LKT nariams sudaryta galimybė organizuoti internetinius seminarus, vykdyti profesionalią komunikaciją socialiniuose tinkluose, kurti virtualius 3D turus bei įvairią audiovizualinę produkciją.

4 PRIEDAS. SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

Pridedama atskiru dokumentu *MS Word* formatu

5 PRIEDAS. SANTRAUKA VISUOMENEI ANGLŲ KALBA

Pridedama atskiru dokumentu *MS Word* formatu